

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี

ปริญญานิพนธ์

ของ

มัลลิกา กณานุรักษ์

๒๖
ธ.ค. ๒๕๖๔

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตงูมว๊ต 23 พระโชนง ครุงททท 11 ไทว. 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน ๒๕๖๓

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี

บทคัดย่อ

ของ

มัลลิกา คงานุรักษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยกรีนกรีนทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน ๒๕๖๓

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัด
ปัตตานี โดยจำแนกประเภทของเพลงและศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมประเพณี ความ
เชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่จากข้อมูลที่รวบรวมได้ และเสนอผลงานการวิจัย
แบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏว่า เนื้อเพลงกล่อมเด็กที่รวบรวมจำแนกได้
เป็นเพลงเกี่ยวกับสัตว์ พืช ธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์ กล่อมเด็กโดยตรง คำ-
สอนคติเตือนใจ ศาสนาอิสลาม ประชด เลี้ยงดูลี นินทาบุคคลต่าง ๆ ความรัก
ของหนุ่มสาว ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และบันทึกเหตุการณ์ประวัติ
ศาสตร์ เพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีการเล่นว่าววงเคื่อง
การต่อเรือและแข่งเรือกอลและ การแห่นก การโกนผมไฟ การแต่งงาน การ
หย่าร้าง ความเชื่อเกี่ยวกับว่าววงเคื่อง เคารพกรรม สัตว์สีขาว ค่านิยมการ
ทอดผ้าใช้เอง การแต่งกาย ทรงผม ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม บันทึกเหตุการณ์
ประวัติศาสตร์สมัยที่กองทัพไทยยกไปปราบพระยาเมืองปัตตานี ที่คิดขบถร่วมกับโต๊ะ-
สาเหี้ยก แยกอินเคีย และจีนที่นำเรือสำเภามาค้าขายที่ปัตตานีทางทะเล นับว่า
เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี ได้สะท้อนสิ่งที่น่ารู้ต่าง ๆ ที่หาไม่ได้จากตำรา
เล่มใด ๆ

THE THAI MUSLIM LULLABY IN PATTANI

AN ABSTRACT

BY

MALLIKA KANANURAK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1980

This thesis is aimed at collecting and classifying lullabies especially composed for Thai Muslim children in Pattani province. The data thus collected are analysed in terms of cultural traits, beliefs, social values and ways of life. The presentation of this research is both descriptive and analytic.

Important findings are as follows. The lullaby is classified according to its contents. Some deal with animals, plants, geographical features and nature in general. Some songs are created simply to lull children to sleep, while the others are meant to be didactic and religious. Satire, irony and love are also accounted for. Belief, social values, customs, and historical events are found among the topics treated. These lullabies reveal the significance of kite flying (Wae bulae) boat (Kolek) building and racing, and bird parading ceremonies. Some songs describe the hair-cutting of newborn babies, marriage ceremonies, and even divorces. Superstitions concerning "Wae bulae" kite, white animals and fatalism are also found. The findings also reflect the pride of home made cloth and clothing, and hair-style. Islamic faith abounds in those songs. The uprising of the Raja of Pattani, in conspiracy with Syed, the Indian traitor exemplifies an event in history. The sailing of Chinese merchants to Pattani is also confirmed. This thesis has brought to light interesting information that cannot be found elsewhere.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของผู้มีพระคุณหลายท่าน นับตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเนา ภูเค็ง ที่กรุณาแนะนำให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี" รองศาสตราจารย์ คุณหญิงเต็มสิริ บุญสิงห์ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มะเนาะ ภูเค็ง กรรมการ อาจารย์ปราณี ขวัญแก้ว กรรมการ ที่ได้กรุณาแนะนำให้คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องให้ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณนิมะ สุไลมาน ซึ่งเป็นผู้ช่วยพาผู้เขียนตระเวนไปเก็บข้อมูลตามหมู่บ้านต่าง ๆ อาจารย์ไพฑูรย์ มาศมินทร์ไชยนรา ที่ได้กรุณาถอดเทปในเพลงกล่อมเด็กเป็นอักษรวิธีภาษาไทย คุณครูวัน มโรหบุตร ที่ได้กรุณาช่วยแปลเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมให้เป็นภาษาไทย คุณกุสิต คมเหมือนเพชร และคุณอัศวิน หะวิเกตุ ที่ได้กรุณาเขียนโน้ตทำนองเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมให้

นอกจากนี้ ใคร่ขอขอบพระคุณ อาจารย์นิยม เรียงจันทร์ อาจารย์โมรี ชื่นสาราญ ที่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำปรึกษา อาจารย์วิพุธ โสภวงศ์ อาจารย์เฉลิมชัย เมืองงาม อาจารย์ไพฑูรย์ บุญยะเวช อาจารย์อำพล สุวรรณชากา คุณอนันต์ วัฒนานิกร คุณคลมนรรัตน์ บากา คุณแวชาเฮาะ เบ็ญจลักษณ์ คุณวนิดา อินสร และวิทยากรที่ร้องเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

มัลลิกา คณานุรักษ์

สารบัญ

หน้า

บทที่

๑๑	บทนำ	๑
1	✓ ภูมิหลัง	๑
2	✓ ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	๕
	✓ ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้	๖
	✓ ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้	๖
	✓ ขอบเขตของเนื้อหา	๗
	✓ คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๗
	✓ วิธีดำเนินการศึกษาครั้งนี้	๙
	✓ แหล่งศึกษาครั้งนี้	๙
	✓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้	๑๐
๒๑	๒๑. พันภูมิแหล่งข้อมูลและวิทยาการ	๑๔
	๒๑.๑ บัณฑิตในปัจจุบัน	๑๔
	๒๑.๒ สภาพทางภูมิศาสตร์	๑๔
	๒๑.๓ สภาพการปกครอง	๑๕
	๒๑.๔ สภาพเศรษฐกิจ	๑๖
	๒๑.๕ สภาพการคมนาคม	๑๖
	๒๑.๖ สภาพทางสังคม	๑๘
	๒๑.๗ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	๑๘
	๒๑.๘ ปุชนิยสถาน	๒๐
	๒๑.๙ โบราณสถาน	๒๐
	๒๑.๑๐ ศิลปพื้นเมือง	๒๑

ปัตตานีในอดีต	๒๑
ความสำคัญของปัตตานีในอดีต	๓๓
ชนบทรรมนิยมประเพณีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี.....	๓๕
ประเพณีการแต่งงาน	๓๖
การมีภรรยา ๔ คน	๓๗
การเกิด	๓๘
การตั้งชื่อ	๓๙
การเข้าสุหนัต	๔๐
พิธีคัมภีร์อาน	๔๑
การตาย	๔๒
การถือศีลอด	๔๒
การสวดมนต์	๔๔
คนมุสลิมไม่รับประทานเนื้อของสัตว์ที่ตายเอง เนื้อสุกร	
และเลือกสัตว์	๔๕
คนมุสลิมไปร่วมในงานพิธีต่าง ๆ ของไทยได้	๔๖
วันสำคัญทางศาสนาอิสลาม	๔๗
วิทยาการ	๕๐
๓. /ประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๕๓
/บทเพลงเกี่ยวกับสัตว์	๕๓
✓ บทเพลงเกี่ยวกับพืช	๕๔
✓ บทเพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ	๑๐๒
บทเพลงเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์	๑๐๕
✓ บทเพลงที่เกี่ยวกับความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก	๑๑๐
✓ บทเพลงที่เกี่ยวกับคำสอนและเป็นคติเตือนใจ	๑๑๖
✓ บทเพลงที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม	๑๑๘

✓ บทเพลงที่ประชดประชัน เสียดสี นินทา กระแนะกระแหน ล่อเลียน หรือถากถางบุคคลต่าง ๆ	๑๒๑
✓ บทเพลงที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว	๑๒๓
บทเพลงที่กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณี	๑๓๕
บทเพลงที่บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ	๑๕๒
✓ บทเพลงที่มีเนื้อเพลงก่อนข้างหยาบโจน	๑๕๖
บทเพลงที่มีเนื้อเพลงประเภทสัพเพเหระ	๑๕๗
๒๔. วิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๑๖๔
✓ เพลงภาษามลายูมี ๓ ชนิด	๑๖๔
✓ ลักษณะอันลัทธิของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๑๖๕
ลักษณะเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๑๗๗
วัฒนธรรมประเพณีจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๑๘๑
✓ ความเชื่อจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๒๑๓
ค่านิยมจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๒๑๔
เพลงที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์	๒๔๓
เพลงที่สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ	๒๕๓
เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ	๒๘๓
เพลงที่แสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก	๒๘๗
เพลงที่กล่าวถึงความยากลำบากของผู้เป็นแม่	๒๙๒
เพลงที่เป็นคำสอนและเป็นคติเตือนใจ	๒๙๕
เพลงที่เสียดสี นินทา กระแนะกระแหนบุคคลต่าง ๆ	๒๙๗
เพลงที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว	๓๐๒

๕. สรุปผลการศึกษากันคว้า และขอเสนอแนะ	๓๑๑
บรรณานุกรม	๓๒๒
ภาคผนวก	๓๓๐

บัญชีภาพ

หน้า

ภาพประกอบ

๑. แผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ...	๒๙
๒. แผนที่อำเภอเมืองปัตตานี	๓๐
๓. แผนที่สังเขป แสดงภาพทั่วไปของจังหวัดปัตตานี	๓๑
๔. แผนที่แสดงสถานที่สำคัญในหัวเมืองปัตตานี	๓๒
๕. โน้ตเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม	๑๖๙
๖. วาววงเคื่อน	๑๙๘

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

แม้ทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใด ย่อมมีความรู้สึกอย่างหนึ่งที่ตรงกันนั่นคือ มีความรักลูกของตนอย่างลึกซึ้ง และการแสดงออกของความรักก็มีในรูปแบบต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า ประณิบัติเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอม โอบอุ้ม อยู่ใกล้ชิดคอยระวังมิให้วันตรายใด ๆ มากล้ากรายลูกรักของตน และสิ่งที่แสดงความรักอย่างท่วมท้นของแม่ที่มีต่อลูกอีกอย่างหนึ่งก็คือ การร้องเพลงกล่อมลูก เพื่อให้ลูกรักนอนหลับสบายอย่างเป็นสุข ไม่ร้องกวนโยเย การใช้เสียงขับกล่อมลูกให้หลับนี้ นับเป็นต้นกำเนิดของเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กน่าจะเกิดจากบุคคลที่เป็นกลุ่มชาวบ้านก่อนเป็นแน่ โดยสังเกตได้จากลีลาของกลอนที่ใช้ในการขับกล่อม ซึ่งมีสัมผัสในการขับร้องเพื่อความไพเราะ แต่ก็ไม่ใช่เป็นระเบียบแบบแผนที่เคร่งครัดนัก เป็นลักษณะแบบกลอนชาวบ้าน นั่นคือมีสัมผัสง่าย ๆ และมีลักษณะคล้ายกันทุกชาติทุกภาษา โดยถือกันว่าเคยร้องกล่อมกันมาอย่างไร ก็จะร้องกล่อมกันอย่างนั้นต่อไปเรื่อย ๆ จวบจนกาลเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ผู้ร้องอาจจะรู้เรื่องคำในเพลงกล่อมเด็กบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง แต่ก็จดจำขับร้องเป็นมรดกตกทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ประทีป กล้ายสุบรรณ ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพลงกล่อมเด็กไว้ว่า

เพลงกล่อมเด็กเป็นวรรณคดีประเภทมุขปาฐะ (Oral Literature) ซึ่งน่าจะมิมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทาน หรือนิยายให้เด็กฟังในเวลานอนนั้นเอง โดยมีจุดประสงค์^๑ เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่าย และอบอุ่นใจ ว่าขณะที่คนอยู่นั้นไม่ได้มีคนเดียว มีคนอยู่เป็นเพื่อน ทะนุถนอมอยู่

ข้าง ๆ ค่าย เด็กจะหลับอย่างไม่ว้าเหว่ หรือวิตกกังวลสิ่งใดเลย แต่การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นภาระที่จะต้องหาเรื่องมาเล่าสลับเปลี่ยนกันไปหลายเรื่องกว่าเด็กจะหลับ จึงมีผู้คิดเอาทำนองเพลงที่มีลีลาซ้ำ ๆ มาแทรกเข้าไปด้วย เพื่อความไพเราะและสร้างบรรยากาศให้เกิดความสงบวิ้งแว่นนอน ช่วยให้เด็กหลับง่ายขึ้น

กาญจนาคพันธุ์ ได้กล่าวไว้ว่า

เพลงกล่อมเด็กนั้นมีอยู่ทุกชาติทุกภาษาทั่วโลก คือ เป็นของสากลนั่นเอง ชาติทางยุโรป เช่น ภาษาอังกฤษ เรียกเพลงกล่อมเด็กว่า Mother Goose ในอเมริกา เรียก Lullaby จนชาติเกาะแก่ง เช่น อินเดียน-แกง หรือในประเทศแถบเอเชียใกล้ ๆ กับไทย เช่น พม่า เขมร ลาว มอญ ก็มีเช่นกัน โดยมีจุดประสงค์เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ คือ มุ่งให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน หลับสบายอย่างง่ายดาย เนื้อหานั้นบางครั้งก็อะไรก็ได้ร้องขึ้นมา ไม่เป็นเรื่องเป็นราวอะไร มีสาระบ้าง ไม่มีสาระบ้าง แล้วแต่การจดจำกันต่อ ๆ มา ส่วนใหญ่เป็นการรำพึงรำพันถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก และสิ่งที่พลอยได้จากเพลงกล่อมเด็กก็คือ มีอะไร ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพการดำรงชีวิตของชนชาติที่เป็นเจ้าของเพลงกล่อมเด็กนั้น ๆ อยู่ด้วย ๒

ได้กล่าวมาแล้วว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นกวีชาวมานประเพณีขบ่าฐะ (Oral Literature) ที่เป็นการบอกเล่าสืบต่อกันมาด้วยปากเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นแต่ละ

ประเทือง คล้ายสุบรรณ เพลงกล่อมเด็ก พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นายเสถียร ศิริวัตร ค.ช.นพดล ศิริวัตร ในวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๗ หน้า ๑

๒ กาญจนาคพันธุ์ (นามแฝง) "คอกคอก ขอเขียน" วารสารสมุทรสงคราม ๕ : ๑๕ - ๓๘ กันยายน ๒๕๑๖

เพลงก็อาจจะนิพยาลากลัดเคลื่อนแตกต่างกันออกไปบ้าง

ความรู้สึกของคนเป็นแม่ ย่อมเหมือนกันทุกชาติทุกภาษา ด้วยเหตุนี้ชาวไทยมุสลิมก็ย่อมมีการแสดงความรักลูกด้วยการร้องเพลงกล่อมลูกเหมือนแม่ไทยในภาคอื่น ๆ เช่นกัน จะเห็นว่าชาวไทยมุสลิมเป็นชนหมู่น้อยในประเทศไทยก็จริง แต่เป็นชนหมู่ใหญ่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มี กานินยม ความเชื่อ ชนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม แตกต่างจากคนไทยภาคอื่น ๆ ที่มีโค่นับถือศาสนาอิสลาม

เกี่ยวกับเรื่องศาสนาอิสลามในเพลงกล่อมเด็กนั้น เบาวเรศ สิริเกียรติ ได้กล่าวถึงศาสนาอิสลามในภาคใต้ว่า "ศาสนาอิสลามท้องถิ่นภาคใต้ ประชาชนบางกลุ่มก็นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นจึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับบทบัญญัติของศาสนาปรากฏในเพลงกล่อมเด็กด้วย" ๑

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และไม่ควรมองข้าม โขกเฉพาะอย่างยิ่ง ในอดีตปัตตานีเคยเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่มากในภาคใต้ที่มีชื่อเรียกกันว่า เมืองตานี เป็นเมืองท่าค้าขายสำคัญ เคยมีเจ้าผู้ครองเมืองเป็นหญิงเรียกว่า รามอแปวน หรือที่คนกรุงเทพฯ เรียกกัณว่า นางพญาตานี อันเป็นผู้หล่อป็นใหญ่ ซึ่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่เรียกว่า ป็นใหญ่นางพญาตานี เค็วนี้ก็ยังตั้งอยู่ที่หน้ากระหวงกลาโหม

ปัตตานีเป็นเมืองใหญ่ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์มานาน ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๔ ๒

๑ เบาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย หน้า ๓๓๘

๒ ปราโมทย์ หัตถนาสุวรรณ สี่จังหวัดภาคใต้ หน้า ๓๓

ผู้บริหารประเทศเองก็ให้ความสนใจจังหวัดปัตตานี ไม่แพ้จังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ฯพณฯ พลเอกประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัย พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้แถลงรายงานต่อนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อครั้งเดินทางไปตรวจราชการที่ภาคใต้เกี่ยวกับจังหวัดปัตตานีว่า

จังหวัดปัตตานีนี้เป็นจังหวัดที่คณะกรรมการพัฒนาได้เพิ่งเล็งเห็นว่า ควรที่จะไ้เอาเป็นจังหวัดเอกของภาคใต้ เพื่อที่จะไ้เทียบเคียงกับจังหวัดภาคเหนือสุดของรัฐลาบู จังหวัดนี้ไ้ขาดการทะนุบำรุงมานานแล้ว จึงมีความมุ่งหมายที่จะไ้เป็นศูนย์กลางของการค้า เพราะเป็นจังหวัดที่อยู่ในส่วนกลางของสี่จังหวัดภาคใต้ นอกจากนั้นแล้วยังต้องปรับปรุงทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ราษฎรในจังหวัดนี้ส่วนมากเป็นไทยมุสลิม จึงควรไ้ส่งเสริมในเรื่องวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม เพื่อจะไ้เห็นว่ารัฐบาลนี้ ไม่มีความรู้สึกกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ และศาสนา ๖

▼ ควบเหตุที่จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดสำคัญของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีวัฒนธรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปจากถิ่นอื่น ๆ จึงเห็นว่าควรจะได้สนใจเป็นพิเศษ แม้รัฐบาลเองก็สนใจที่จะสนับสนุน พื้นฟู และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ดังนั้นเรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาค้นคว้าอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ซึ่งถ้าหากมีรวบรวมไว้ อาจจะสูญหายไปตามกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย และถ้าไม่มีการถ่ายทอดด้วยแล้ว จะยิ่งสูญหายเร็วขึ้น จะเห็นว่า ปัจจุบันนี้เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมหาฟังไ้ยาก คนรุ่นใหม่บางคนแทบจะไม่เคยไ้ยินเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงทำให้ของเก่าที่ดี ๆ ถูกลืม แม้แต่คนรุ่น

บันทึกการเดินทางตรวจราชการในภาคใต้ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี หน้า

เก่าที่เคยร้องได้ แต่เมื่อหยุดร้องไปนานก็ลืมเลือนไปอย่างน่าเสียดาย ที่สำคัญอีก
อย่างหนึ่งที่ทำให้เพลงกล่อมเด็กถูกลืมเกือบหมด เพราะหน้าที่ของคนในครอบครัว
เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะหน้าที่และบทบาทของผู้เป็นมารดา ซึ่งปัจจุบันไม่
ค่อยมีโอกาสนั่งใกล้ลูกหรืออยู่เคียงลูกด้วยตนเอง ควบสภาพสังคมและเศรษฐกิจ
บังคับ //

เจลีว เพชรแก้ว กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เพลงกล่อมเด็กสูญหายไปว่า

ผู้หญิงจะทำตัวเหมือนแม่แบบเก่าไม่ได้ เพราะปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาททุกอย่าง
พอ ๆ กับชาย เช่น ต้องทำงานเพื่อจุนเจือรายจ่ายในครอบครัว ด้วยเหตุนี้
การที่จะมานั่งร้องเพลงกล่อมลูก จึงไม่คุ้มกับที่จะใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
ด้านอื่น ๆ มีหน้าที่การร้องเพลงกล่อมเด็กในปัจจุบัน บางคนกลับมองเห็น
หรือคิดว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัยเกินไป น่าอาย ไม่ปรับตัวให้ทันเหตุการณ์บ้าน-
เมืองในปัจจุบัน ทำตัวมกมายอยู่กับความเชื่อเก่า ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นไป
ไม่ได้แล้วกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และพากันหันไปนิยมสิ่งใหม่ ๆ เป็นการทด
แทน สาเหตุเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนทำให้เพลงกล่อมเด็กเลือนหายไปเร็วขึ้น^๑

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำปริญญาโทจึงเห็นว่า ถ้าหากมีรวบรวมเพลง
กล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ภายในระยะเวลาอันใกล้นี้ เพลงกล่อมเด็ก
เหล่านี้ก็จะต้องสูญหายไปตามกาลเวลาอย่างแน่นอน และเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม
เป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อยทีเดียว เพราะอย่างน้อยที่สุดก็จะได้เข้าใจวัฒนธรรม ชน
ชนวนนิยม ประเพณี และความรู้สึกรักของคนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีได้ใกล้เคียง
กับความจริงมากขึ้น //

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

---

^๑ เจลีว เพชรแก้ว "เพลงกล่อมเด็ก" วิทยาสาร ๒๗ : ๓๗ ธันวาคม ๒๕๑๘

๒. เพื่อจำแนกประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่รวบรวมได้ใน จังหวัดปัตตานี

๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพ ความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม และอื่น ๆ จากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

๑. ทำให้ได้รวบรวมเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีและอนุรักษ์ไว้มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา จะได้เหลือเป็นมรดกตกทอดถึงอนุชนรุ่นหลัง เป็นการช่วยสร้างวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

๒. ทำให้ทราบประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

๓. ทำให้ทราบว่า เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี สะท้อนสภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม เหมือนเพลงกล่อมเด็กของไทยทั้ง ๔ ภาค คือ เหนือ อีสาน กลาง ใต้

๔. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อที่เกี่ยวกับชาวไทยมุสลิม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะจำกัดอยู่ในขอบเขตต่อไปนี้

๑. การรวบรวมครั้งนี้จะจำกัดอยู่เฉพาะวรรณกรรมมุขปาฐะ "ประเภทเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี" ซึ่งร้องกล่อมสืบทอดกันมาโดยลำคับเท่านั้น นางเพลงอาจจะเคยมีผู้บันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรบ้างแล้ว แต่ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ มุ่งเก็บจากปากคำของเจ้าของท้องถิ่นโดยตรง

๒. วิทยาการที่ให้ข้อมูล ไม่จำกัดเพศ อายุตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไป ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานี และยังสามารถจำเนื้อเพลงกล่อมเด็กได้

๓. เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่รวบรวมครั้งนี้ จะรวบรวมและศึกษาเฉพาะเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจากตำบลต่าง ๆ ทั้ง ๑๓ ตำบลของอำเภอเมือง ในจังหวัด

ปัตตานีเท่านั้น

ปัตตานีเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. คำที่เขียนในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม จะเขียนด้วยอักษรวิธภาษาไทย
๒. มีคำแปลเป็นภาษาไทยประกอบทุกเพลง โดยแปลเป็นวรรคตามลักษณะเพลงกล่อมเด็กในภาษามาลายาเลย์ที่ใช้ในจังหวัดปัตตานี
๓. การจำแนกประเภท และการศึกษาเรื่อง ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม สภาพสังคม จะจำแนกและศึกษาจากเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงสำหรับขับร้องกล่อมเด็กให้ได้รับความเพลิดเพลินในเวลาอน และต้องการให้เด็กหยุดนอน หยุดร้องไห้ ซึ่งบางครั้งเพลงกล่อมเด็กได้ช่วยผ่อนคลายความเบื่อหน่ายของผู้เลี้ยง และเป็นการระบายความในใจของผู้เลี้ยงที่เก็บกดไว้

อุละ ตีโคร คือ การครวญเพลงขับกล่อมให้นอนหลับ

อุละ หมายถึง ครวญเพลงขับกล่อม

ตีโคร หมายถึง นอนหลับ

บันตน หรือ บันตง คือ ลักษณะฉันทลักษณ์ของกลอนภาษามาลายาเลย์

มุขปาฐะ คือ การบอกเล่า หรือการถ่ายทอดด้วยวาจา

ความเชื่อ คือ การยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตาม ว่าเป็นความจริง หรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริง

เกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้^๑

ประเพณี คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติก่อนนอกแบบก็ผิดประเพณี หรือ ผิดจารีตประเพณี^๒

วัฒนธรรม คือ มรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมของตนเอง เพราะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มสังคม^๓

คานิยม คือ สิ่งในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้องเป็นที่ยอมรับทั่วไปจากสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ^๔

วิทยากร คือ บุคคลผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นชาวบ้านในตำบลต่าง ๆ ของอำเภอเมืองในจังหวัดปัตตานี

มุสลิม^๕ คือ บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม คำ "มุสลิม" มาจากคำ "อัส - สะ - มะ" ซึ่งเป็นคำกิริยาของคำนาม "อิสลาม" ซึ่งแปลว่า "เขาขอมมอบน้อมกาย" ดังนั้นคำว่า "มุสลิม" จึงหมายถึง "คนที่ขอมมอบกายและจิตใจให้แก่พระเจ้า" นั่นคือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม นั่นเอง

^๑ ประสาท อิศรปริกา และคณะ ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอิสาน หน้า ๑๑๕

^๒ พระยาอนุমানราชชน วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย หน้า ๓๗

^๓ สุพิศรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า ๑๑๕

^๔ ก. หน้า ๓

^๕ สมชัย อนุมานราชชน อัลอิสลาม หน้า ๑๗

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร(documentary research) และการสัมภาษณ์วิทยากร ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ(primary sources) และข้อมูลทุติยภูมิ(secondary sources) เสนอผลรายงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์(analytical description)

การศึกษาค้นคว้าจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. รวบรวมหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับท้องที่ สถิติ ประวัติ ฯลฯ ถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ(secondary sources)

๒. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ(primary sources) ที่เก็บจากตำบลต่าง ๆ ทั้ง ๑๓ ตำบลของอำเภอเมืองในจังหวัดปัตตานี

๓. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ เครื่องบันทึกเสียง และแถบบันทึกเสียง ประมาณ ๑๐ ม้วน

๔. เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่บันทึกเสียง จะเป็นทั้งแบบอ่านหรือและร้องแบบเพลงกล่อมเด็ก แล้วแต่วิทยากรที่ให้ข้อมูล

๕. ถอดข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นอักษรวิธีภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย

๖. จำแนกประเภทของข้อมูล แล้วจึงวิเคราะห์หาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม และอื่น ๆ จากข้อมูลที่ได้

แหล่งศึกษาค้นคว้า

๑. หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๒. ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาลเมือง และจังหวัดปัตตานี

๓. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๔. หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕. หอสมุดแห่งชาติ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ประพนธ์ เรืองณรงค์^๑ ได้เขียนเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่เรียกกันว่า อูละ ตีโคร ในวารสารรัฐสมิแล โดยกล่าวไว้ว่า ชาวไทยมุสลิมภาคใต้ก็มีเพลงกล่อมเด็กทำนองเดียวกับชาวไทยพุทธภาคต่าง ๆ บทกลอนอูละ ตีโคร เป็นร้อยกรอง มลายู เรียกว่า บันทน หรือบันตง ซึ่งนอกจากจะแต่งเพื่อกล่อมเด็กแล้ว บางครั้งก็อาจใช้ร้องว่าต่าง ๆ ได้ เช่น ร้องเง้ง มะโย่ง และลิเกฮูลู

เขาวเรศ สิริเกียรติ^๒ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องเพลงกล่อมเด็กของไทย โดยศึกษาเพลงกล่อมเด็กของทุกภาคของไทยที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้ศึกษาฉันทลักษณ์ของเพลงกล่อมเด็กแต่ละภาค ศึกษาประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็ก วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กตามประเภทของเนื้อเพลง และในหน้าที่ ๒ ของวิทยานิพนธ์ได้กล่าวว่า

แม้เพลงกล่อมเด็กจะเกิดขึ้นจากถิ่นดินแดนที่แตกต่างกันก็ตาม แต่ลักษณะเนื้อหาของเพลงนั้นจะสะท้อนความหมายออกมาคล้ายคลึงกัน เป็นต้นว่า แสดงให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความรู้สึกนึกคิดของคนในแต่ละท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้บางครั้งก็ไม่สามารถจะศึกษาได้จากตำราประวัติศาสตร์ หรือตำราอื่นใดได้^๓

^๑ ประพนธ์ เรืองณรงค์ "อูละ ตีโคร" เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม" รัฐสมิแล

๑ : ๖๘ - ๗๐ มกราคม - เมษายน ๒๕๒๒

^๒ เขาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย ๓๘๖ หน้า

^๓
ก.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์^๑ ได้รวบรวมคติชาวบ้านซึ่งมีภาณิตชาวบ้าน นิทานชาวบ้าน ปริศนาสำหรับเด็ก และเพลงกล่อมเด็กบักซ์ไก ในเพลงกล่อมเด็ก มุ่งจะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่แฝงอยู่ในเนื้อเพลง ซึ่งมีคุณค่าในด้านสะท้อนให้เห็น ประเพณี วัฒนธรรม

Commings² ได้รวบรวมเพลงกล่อมเด็กจากประเทศต่าง ๆ ของโลก เช่น จากยุโรป อาฟริกาเหนือ อเมริกา หมู่เกาะมหาสมุทรแปซิฟิก เอเชีย แม้แต่เพลงกล่อมเด็กของไทยก็ได้รวบรวมไว้ด้วย ฯลฯ โดยได้อธิบายประวัติความเป็นมาของเพลงแต่ละเพลง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับเนื้อเพลงของแต่ละประเทศ พร้อมกับเขียนเป็นโน้ตเพลง โดยเขียนเนื้อเพลงเป็นภาษาอังกฤษ และเป็นภาษาของเจ้าของเนื้อเพลงนั้นด้วย

จารุณี กองพลพรหม^๓ ได้ทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับคุณค่าคติชาวบ้าน หมู่บ้านเมืองเก่า ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย เพลงกล่อมเด็ก ฃญา นิทานพื้นเมือง ะลำสำหรับเพลงกล่อมเด็ก ได้เขียนเนื้อเพลงตามสำเนียงของชาวอีสาน ให้ความหมายของคำภาษาถิ่น และอธิบายความ ในเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านเก่านี้ มักจะเป็นเรื่องราวของความคับแค้นใจของหญิงหม้าย ซึ่งใช้ระบายความทุกข์ยากของคน

ชจกภัย บุรุษพัฒน์^๔ ได้เขียนเรื่องไทยมุสลิมซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อวิถีความเป็นอยู่ของชาว

^๑ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คติชาวบ้านบักซ์ไก ๒๑๐ หน้า

²

Dorothy B. Commings Lullabies of the world 266 P.

^๓ จารุณี กองพลพรหม คุณค่าคติชาวบ้าน หมู่บ้านเมืองเก่า ๒๔๙ หน้า

^๔ ชจกภัย บุรุษพัฒน์ ไทยมุสลิม ๕๓๐ หน้า

ไทยมุสลิม

สมจัย อนุমানราชชน ^๑ ได้เขียนเรื่องอัลอิสลาม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างค่อนข้างจะละเอียด

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ^๒ ได้เขียนเรื่องศาสนาอิสลาม โดยได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ในเรื่องเกี่ยวกับอาหรับก่อนสมัยมุฮัมมัด ชีวิตประวัติของนบีมุฮัมมัด หลักคำสอนและความเชื่อบางประการของอิสลาม คัมภีร์กุรอ่าน กฎหมายอิสลาม และหลักปฏิบัติของมุสลิม

อุทัย หิรัญโต ^๓ ได้เขียนเรื่อง มุสลิมในประเทศไทย เป็นการเขียนถึงเรื่องการปกครองบริเวณ ๙ หัวเมืองอิสลามบักซั้ไต๋ ในอดีตกาล เอกลักษณะทางศาสนาและภาษาของมุสลิม รวมทั้งปัญหาชาวไทยมุสลิมในประเทศไทย

ในอนุสาร อ.ส.ท. ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๒๐ ประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ^๔ ได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับจังหวัดปัตตานี ในแง่ต่าง ๆ อาทิเช่น สังการสู่กะ - ปัตตานี ตานี ปาตัยนี...หากทราบนี้ ไปเมืองปัตตานี าลา เป็นท่านองเชิญชวนให้ไปเยือนปัตตานี

^๑ สมจัย อนุমানราชชน อัลอิสลาม ๒๓๔ หน้า

^๒ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ศาสนาอิสลาม ๘๑ หน้า

^๓ อุทัย หิรัญโต มุสลิมในประเทศไทย ๒๒๔ หน้า

^๔ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๑๐ - ๑๔ ตุลาคม

บทที่ ๒

พันธุ์แหล่งข้อมูล และวิทยาการ

ปัตตานีในปัจจุบัน

ปัตตานี เป็นจังหวัดทางชายแดนของภาคใต้ "มีพื้นที่เป็นอันดับที่ ๑๓ ของภาค คือ มากกว่าจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีพื้นที่น้อยที่สุดของภาคใต้ มีประชากรมากเป็นอันดับที่ ๔ ของภาค" ^๑

สภาพทางภูมิศาสตร์

ก. ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่อยู่ทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกตอนใต้ของภาค มีอาณาเขตดังนี้

ภาคเหนือ จดจังหวัดสงขลาและอำเภอไทย ติดต่อกับเขตจังหวัดสงขลา ในท้องที่อำเภอเทพา มีระยะทางจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ถึงเขตติดต่อระหว่างอำเภอโคกโพธิ์กับอำเภอเทพา ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก จดอำเภอไทย ติดต่อกับทะเลหลวง มีระยะทางจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ไปถึงริมฝั่งทะเลที่ปากน้ำปัตตานีตามแนวทางหลวงแผ่นดิน ๒ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก จดจังหวัดยะลา ติดต่อกับเขตจังหวัดยะลา มีระยะทางจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ไปถึงเขตติดต่อระหว่างอำเภอยะรัง กับอำเภอเมืองยะลา ประมาณ ๓๗ กิโลเมตร ^๒

---

^๑ เอกสารบรรยายสรุปเกี่ยวกับจังหวัดปัตตานี หน้า ๒

^๒ ขจักษ์ บุรพัฒน์ ไทยมสลิมน หน้า ๑๕ - ๒๐

ข. ลักษณะภูมิประเทศ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑,๒๓๐,๕๕๐ ไร่ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำปัตตานีเกิดจากภูเขาในท้องที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไหลผ่านอำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก และอำเภอเมืองปัตตานี ลงสู่ทะเลที่ปากอ่าวปัตตานี แม่น้ำสายบุรีเกิดจากภูเขาในท้องที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ไหลผ่านอำเภอรือเสาะ อำเภอรามัน และอำเภอสายบุรี ลงสู่ทะเลที่ปากอ่าวตะลุบัน อำเภอสายบุรี พื้นที่ทางทิศตะวันตก และทิศใต้ มีเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นเทือกเขาใหญ่คลุมพื้นที่ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ค. ดินฟ้าอากาศ อากาศไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัดจนเกินไป มีลมทะเลพัดเย็นจากทิศตะวันตกและทิศตะวันออกอยู่เสมอ โดยเฉลี่ยเปลี่ยนกันพัดตามฤดูกาล มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงใต้ มี ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนกับฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนกรกฎาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนมกราคม

สภาพการปกครอง

จังหวัดปัตตานี "มีพลเมืองจำนวนทั้งสิ้น ๔๓๒,๑๓๔ คน (๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๑) เป็นชาย ๒๑๒,๓๒๒ คน หญิง ๒๑๙,๘๑๒ คน ในจำนวนนี้เป็นไทยมุสลิม ๙๙.๕๕ เปอร์เซ็นต์ ไทยพุทธ ๒๒.๒๖ เปอร์เซ็นต์ อื่น ๆ ๐.๒๔ เปอร์เซ็นต์" ^๑

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๔ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ มี ๑๐๙ ตำบล ๕๕๒ หมู่บ้าน มีเทศบาล ๒ เทศบาล คือเทศบาลเมืองปัตตานี และเทศบาลตำบลตะลุบัน มีสุขาภิบาล ๔ แห่ง ดังนี้คือ

๑. อำเภอเมืองปัตตานี มี ๑๓ ตำบล ๖๒ หมู่บ้าน ๑ เทศบาล
๒. อำเภอสายบุรี มี ๑๔ ตำบล ๙๒ หมู่บ้าน ๑ เทศบาล

๓. อำเภอโคกโพธิ์	มี ๑๐ ตำบล ๔๔ หมู่บ้าน ๒ สุขาภิบาล
๔. อำเภอหนองจิก	มี ๑๒ ตำบล ๖๕ หมู่บ้าน ๑ สุขาภิบาล
๕. อำเภอยะรัง	มี ๑๒ ตำบล ๖๕ หมู่บ้าน ๑ สุขาภิบาล
๖. อำเภอยะหริ่ง	มี ๑๗ ตำบล ๗๒ หมู่บ้าน ๒ สุขาภิบาล
๗. อำเภอปานาเระ	มี ๑๐ ตำบล ๔๔ หมู่บ้าน ๑ สุขาภิบาล
๘. อำเภอมายอ	มี ๑๓ ตำบล ๕๔ หมู่บ้าน ๑ สุขาภิบาล
กิ่งอำเภอไม้แก่น	มี ๒ ตำบล ๑๒ หมู่บ้าน
กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง	มี ๔ ตำบล ๑๗ หมู่บ้าน

อำเภอเมืองปัตตานี "มีประชากร ๖๕,๓๗๒ คน เป็นหญิง ๓๒,๓๖๑ คน และเป็นชาย ๓๓,๐๑๑ คน" ๑ ตำบลทั้ง ๑๓ แห่งมีชื่อเรียกดังนี้

๑. ตำบลปยุต
๒. ตำบลบาระเฮาะ
๓. ตำบลตะลุโบะ
๔. ตำบลคลองมานิง
๕. ตำบลกะมิยอ
๖. ตำบลคันหยงสุโละ
๗. ตำบลบาราโหม
๘. ตำบลบานา
๙. ตำบลปะกาฮารัง
๑๐. ตำบลจะบังติกอ
๑๑. ตำบลสะบารัง
๑๒. ตำบลรูสะมิแล
๑๓. ตำบลอาเนาะรู

สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก คือ การทำนา แต่ก็ประสบปัญหาถูกน้ำท่วมในฤดูฝน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ประชาชนยังไม่สามารถพัฒนาอาชีพการทำนาได้เต็มที่ อาชีพรองได้แก่ การทำสวนยาง สวนมะพร้าว สวนผลไม้ การประมง การทำนาเกลือ การอุตสาหกรรม และการพาณิชย์

สภาพการคมนาคม

ก. ทางบก

๑. ทางหลวงแผ่นดิน

- สายปัตตานี - ยะลา ระยะทาง ๓๔ กิโลเมตร
- สายปัตตานี - ยะลา (ผ่านสี่แยกนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์) ระยะทาง ๕๕.๕๐ กิโลเมตร
- สายปัตตานี - นราธิวาส ระยะทาง ๑๐๐ กิโลเมตร
- สายปัตตานี - หาดใหญ่ ระยะทาง ๑๓๖ กิโลเมตร
- สายปัตตานี - สงขลา ระยะทาง ๑๓๑ กิโลเมตร

๒. ทางหลวงจังหวัด

- สายปะนาเระ - มายอ - ยะรัง ระยะทาง ๓๖ กิโลเมตร
- สายนาประทุ - ทวายขาว อำเภอโคกโพธิ์ ระยะทาง ๙.๙๕ กิโลเมตร
- สายอำเภอสายบุรี - อำเภอวิเศษ ระยะทาง ๔๐ กิโลเมตร
- สายตากันดีป่าเรไร - อำเภอรามัน ระยะทาง ๓๕ กิโลเมตร
- สายหัวคลอง - บ้านนอก อำเภอปะนาเระ ระยะทาง ๓ กิโลเมตร

๓. ทางหลวงชนบท เป็นถนนเชื่อมระหว่างตำบล หมู่บ้านในเขตท้องที่อำเภอต่าง ๆ สร้างด้วยเงินงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และโดยการพัฒนาของราษฎรในท้องถิ่น ทั้งจังหวัดมี ๒๓๓ สาย เป็นถนนดิน บางสายลงลูกรัง อยู่ในสภาพใช้การได้ตลอดปี

๔. ทางรถไฟ มีสถานีรถไฟโคกโพธิ์ ห่างจากตัวจังหวัด ๒๖ กิโลเมตร และสถานีรถไฟนาพระคู ห่างจากตัวจังหวัด ๒๔ กิโลเมตร

ข. ทางน้ำ มีเรือสินค้ารับส่งสินค้าระหว่างปัตตานี - กรุงเทพฯ - นราธิวาส - สิงคโปร์ จุดเทียบท่าปากอ่าวปัตตานี

ค. ทางอากาศ มีสนามบินพาณิชย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก ตรงข้ามกับค่ายอิงคยุทธบริหาร ห่างจากตัวจังหวัด ๑๕ กิโลเมตร

สภาพทางสังคม

ประชาชนชาวปัตตานีประมาณ ๙๙.๕๕ เปอร์เซ็นต์ นับถือศาสนาอิสลาม และเรียกผู้นับถือศาสนาอิสลามว่า มุสลิม โดยไม่นิยมเรียกว่า อิสลามิกชน อิสลาม ศาสนิก หรือไทยอิสลาม แต่มักจะเรียกโดยใช้ชื่อประเทศนำหน้า เช่น อินเดียมุสลิม ไทยมุสลิม คนไทยมุสลิมเคร่งในศาสนา มีการทำพิธีละหมาด วันละ ๕ เวลาเป็นประจำ โดยเฉพาะในวันศุกร์ถือเป็นวันสำคัญที่คนไทยมุสลิมทุกคนต้องสละเวลาไปกระทำการพิธีร่วมกัน ณ มัสยิด หรือสุเหร่า โดยมี อิหม่าม คอเค็ม บิหลั่น ซึ่งถือว่าเป็นนักบวชผู้ให้การอบรมศีลธรรม นอกจากนี้ยังมี ปอเนาะ ซึ่งมีโต๊ะครูเป็นผู้ให้ความรู้ในทางศาสนา ปอเนาะเป็นที่รวมของเด็กหนุ่มสาว แต่การเรียนในปอเนาะไม่มีหลักสูตรแน่นอน บางคนมีครอบครัวแล้วก็ยังคงอาศัยอยู่ในปอเนาะ ด้วยเหตุนี้ทางราชการจึงได้พยายามปรับปรุงส่งเสริมให้ปอเนาะที่สอนภาษามาเลย์ และหลักศาสนา ได้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร และจัดส่งครูสอนภาษาไทยเข้าทำการสอน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กที่ออกจากปอเนาะแล้ว จะได้นำความรู้ไปช่วยตัวเองได้บ้างตามสมควร

จะเห็นว่าในบรรดาศาสนาที่สำคัญ ๆ ของโลก เห็นจะไม่มีบัญญัติ ของศาสนาใดที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เท่ากับศาสนาอิสลาม เพราะศาสนาอิสลามมีส่วนในการกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ชีวิตและความ เป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีและจังหวัด ใกล้เคียงทางชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับศาสนาอิสลาม จนไม่ สามารถจะแยกออกได้ ด้วยเหตุนี้การที่จะเข้าใจถึงสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อถือของชาวไทยมุสลิม จึงควรอย่างยิ่งที่ จะต้องทำความเข้าใจหลักของศาสนาอิสลามโดยสังเขปไว้ก่อน เพื่อกันความเข้าใจ ไขว้เขวที่อาจเกิดขึ้น

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

จังหวัดปัตตานี มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหลายแห่งที่น่าสนใจ ได้แก่

- วนอุทยานน้ำตกทรายขาว มีน้ำตกไหลตลอดปี เป็นสถานที่สวยงามแห่งหนึ่งของภาคใต้ ประชาชนในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง นิยมไปพักผ่อนหย่อนใจ กันมาก อยู่ในความดูแลรักษาของกรมป่าไม้ อยู่ที่ตำบลทรายขาว อำเภอกอโกกโพธิ์ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๓๔ กิโลเมตร
- แหลมตาชี หรือแหลมโพธิ์ เป็นหาดทรายขาวยื่นออกไปในทะเลอ่าวไทย เป็นป่าสนทะเล หาดทรายขาวสะอาด เหมาะสำหรับตากอากาศและอาบน้ำทะเล อยู่ในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง
- หาดรัชดาภิเษก หรือหาดสายสมอ อยู่ในตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก ห่างจากตัวจังหวัด ๑๕ กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
- ชายทะเลบ้านป่าตีมอ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสาบบุรี เป็นหาดทรายขาวสะอาด มีร่มไม้เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ
- หาดชลาชัย เป็นหาดทรายขาวกว้างใหญ่สวยงามมาก อยู่ในอำเภอ ปะนาเระ

- หาดแหมแม่ เป็นหาดทรายขาว มีภูเขาและโขดหินเรียงรายอยู่บริเวณ ชายหาด สวยงามมาก อยู่ในอำเภอปะนาเระ ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

ปูชนียสถาน

- วัดช้างให้ ตั้งอยู่ตำบลป่าไร่ อำเภอโคกโพธิ์ เป็นวัดที่มีหลวงพ่อทวด หรือ สมเด็จพระหลวงพ่อดุสิตเสด็จมาประทับ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีทั่วประเทศ
- มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี เป็นมัสยิดใหญ่ เป็นศูนย์กลางในการกระทำ พิธีทางศาสนาอิสลาม สร้างได้สวยงามเป็นที่หนึ่งของประเทศ อยู่ในเขตเทศบาล เมืองปัตตานี
- หลักรเมืองปัตตานี เป็นของหมู่บ้านคูเมืองปัตตานี ตั้งอยู่บริเวณสนามเด็ก เล่น หน้าศาลากลางจังหวัดปัตตานี
- กาลเจ้าแม่กอบเหนียว เป็นสถานที่ชาวไทยและจีนให้การเคารพกราบ ไหว้บูชา เป็นที่สนใจของประชาชนจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างมาก อยู่ในเขต เทศบาลเมืองปัตตานี

โบราณสถาน

- พลับพลาที่ประทับ เป็นที่ประทับของรัชกาลที่ ๙ เมื่อครั้งทอดพระเนตร สตรีบุปผาราชา ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอโคกโพธิ์
- เขาถาฮิ อยู่ในอำเภอมายอ ห่างจากตัวอำเภอ ๓ กิโลเมตร มีบ่อน้ำ กักคัลลีห์ ได้ให้น้ำในบ่อนี้เพื่อพิธีราชาภิเษกหลายรัชกาลมาแล้ว
- พระพุทธรูปวิสุทธิกาวาส (วัดสักขี) ตั้งอยู่บนเนินเขาวิสุทธิกาวาส ตำบลละหาร อำเภอสาบบุรี ห่างจากที่ว่าการอำเภอสาบบุรี ประมาณ ๓ กิโลเมตร

ศิลปะในเมือง

มีหนึ่งทะลุง มโนรา มะโบัง รองเง็ง ชีละ หรือ ปะแดกา

ปัตตานีในอดีต

ปัตตานีเป็นเมืองใหญ่ เคยรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาลเมืองหนึ่งในแหลมมลายู
ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ประพันธ์ คูหามรุกต์ กล่าวว่า

การสืบประวัติคงค้นได้จากจดหมายเหตุของพวกพ่อค้าชาวยุโรปบ้าง ชาวจีน
บ้าง ที่แล่นเรือมาค้าขายแล้วจดหมายเหตุบันทึกไว้ แต่ก็ไม่ได้รายละเอียด
อะไรมากนัก เรื่องการสร้างเมืองปัตตานีจึงเป็นแบบนิมม หรือตำนานเล่า
สืบต่อ ๆ กันมา กล่าวกันว่าบิดาของมะโรงมหาวงศ์ประทับข้างเผือก เสด็จ
ขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ บุกป่าฝ่าดงไปถึงริมแม่น้ำแห่งหนึ่ง จึงตั้ง
ค่ายลง แล้วต่อมาก็รวบรวมพลเมือง สร้างเมืองขึ้น ให้ชื่อว่า "ปัตตานี"
ซึ่งมีความหมายว่า "สตรีผู้มีเกียรติคุณ" ส่วนแม่น้ำนั้นได้ชื่อว่า "แม่น้ำ
ตานี" ๑

บางตำนานกล่าวว่า เมืองปัตตานีเดิมตั้งอยู่ที่ตำบลปารารวัน (ปัจจุบันตำบล
นี้ตั้งอยู่ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี) มีเจ้าเมืองเป็นคนไทยปกครอง ชื่อ "ศรี-
วังษา" ระหว่างนั้นริมชายทะเลเมืองปัตตานีนี้มีหมู่บ้านอยู่แล้ว ตั้งอยู่บนที่สูงมีอ่าวอยู่
ใกล้ ทำให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ มีลำคลองสะดวกแก่การคมนาคมทางเรือ มีคน
แก่ชาวมลายูเป็นหัวหน้าชื่อ "ตานี" มีอาชีพทางจับปลา เป็นที่รักใคร่นับถือของ
ชาวบ้าน จนตั้งฉายาให้ว่า "ปะตานี" (ปะ หรือ เป๊ะ แปลว่า พ่อ) ๒ และด้วย

---

๑ ประพันธ์ คูหามรุกต์ ประวัติศาสตร์การปกครองชายแดนภาคใต้ หน้า ๒

๒ ชัยคัมภีร์ บุรุณพัฒน์ ไทยมุสลิม หน้า ๖๔

เหตุที่หมู่บ้านนั้นอุดมสมบูรณ์ จึงมีผู้คนอพยพเข้าไปอยู่เรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ขึ้น ระหว่างนั้นในเมืองที่เจ้าศรีวังษาปกครอง ประชากรได้พากันอพยพออกจากเมืองไปเรื่อย ๆ เพราะอยู่ห่างจากทะเล การหากินดีคเคื่อง เจ้าเมืองจึงอพยพผู้คนและย้ายเมืองไปตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านแห่งนี้ "สร้างราชวังใหม่ขึ้นตั้งอยู่คนละฟากคลองกับหมู่บ้านของปะตานี และเรียกชื่อเมืองว่าปะตานี ต่อมากลายเป็นปัตตานี" ๑

ชาวเมืองปัตตานีแต่เดิมนับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน ต่อมาภายหลังจึงได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม เหตุผลในการเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามนี้ อิบราฮิมซัคกรี ซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือประวัติเจ้านครมลายูปัตตานีได้ให้ไว้ดังนี้

"..... สมัยนั้นในเกาะสุมาตรามีเมืองขึ้นเมืองหนึ่งชื่อ ปาไซ ราษฎรนับถือศาสนาอิสลาม แต่เมืองใกล้เคียงโคยรอบนับถือศาสนาฮินดู จึงถูกพวกฮินดูก่อกวนโจรที่ พวกนับถือศาสนาอิสลามบางพวกจึงอพยพออกจากเมืองปาไซเข้าไปอาศัยในเมืองอื่น ๆ เมืองปัตตานีก็ได้รับพวกมุสลิมที่อพยพนั้นด้วย และมาสร้างหมู่บ้านขึ้นเรียกว่า "บ้านปาไซ" ในกลุ่มอพยพนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิในลัทธิศาสนาอิสลามชื่อ แชะซาฟียัลดิน ซึ่งเป็นหมอรักษาโรคทุกชนิด และเป็นพี่เคารพนับถือของประชากรในเมืองปัตตานีเป็นอย่างยิ่ง ระหว่างนั้นรายาอินทรา ซึ่งเป็นเจ้าเมืองแทนเจ้าศรีวังษา (ภายหลังที่เจ้าศรีวังษาลิ้นพระขนม) ได้ป่วยเป็นโรคฉี่หนัก หมอที่เชี่ยวชาญทั้งหลายไม่สามารถรักษาให้หายได้ ทางกรจึงได้โปรดประกาศหาหมอรักษาโรคนี้ เมื่อแชะซาฟียัลดินทราบข่าวจึงรับอาสารักษาโรคเจ้าเมือง โดยมีเงื่อนไขว่า หากรักษาหายให้เจ้าเมืองเข้านับถือศาสนาอิสลาม เจ้าเมืองตกลงยินยอมให้หมอทำการรักษาจนหายเป็นปกติ เจ้าเมืองจึงเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตามเงื่อนไข และแต่งตั้งให้แชะซาฟียัลดินเป็นครูสอนศาสนาในพระราชวังโดยแต่งตั้งให้เป็นคาโต๊ะศรีรายาปาเกะ ต่อมาราษฎรเมืองปัตตานีต่างพากันนับถือ

ศาสนาอิสลามจนหมดสิ้น และนับถือศาสนาอิสลามมาจนกระทั่งทุกวันนี้" ๑

จากข้อความที่คัดมา แสดงว่าชาวเมืองปัตตานีเดิมนั้นเป็นคนไทยที่นับถือ พุทธศาสนานิกายมหายาน และได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามด้วยเหตุผลที่ยั้บราฮิม ชักกรีได้กล่าวไว้ในประวัติเจ้าเมืองนครมลายูปัตตานี

เมืองปัตตานีอยู่ในอำนาจของประเทศไทยตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน แน่ชัด แต่จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ปรากฏข้อความเกี่ยวกับอาณา เขตของประเทศไทยว่า

มีเมืองกว้างขวางหลาย ปราบเปื่องตะวันออก รอดสระหลวงสองแคว ดุมนา
จายสคาเท้าฝั่งของ ถึงเวียงจันทน์เวียงคำเป็นที่แล้ว เมืองห้วนอนรอกคนที่
พระบางแพรกดสุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็น
ที่แล้ว เปื่องตะวันตกรอกเมืองจอก เมือง ... หังสาวคี สมุทรผ้าเป็นแดน
เปื่องคีนอน รอกเมืองแพร่ เมืองน่าน เมือง ... เมืองพลัว ฝั่งของ
เมืองขวาเป็นที่แล้ว ปลูกเลี้ยงฝูงลูกบ้านลูกเมืองด้วยธรรมทุกคน

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นว่า ทางใต้มีอาณาเขตถึงศรีธรรมราช และเขตนครศรีธรรมราชในครั้งนั้น กินไปตลอดแหลมมลายู รวมทั้งมะละกา และสิงคโปร์แต่ วิธีการปกครองเมืองขึ้นในสมัยนั้น มิได้ส่งคนไปปกครอง แต่ให้ส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทอง ๓ ปี คอครั้งแทน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา อาณาเขตไทยยังคงแผ่คลุมแหลมมลายูทั้งหมด เมืองปัตตานีจึงยังคงขึ้นกับไทยในฐานะเป็นเมืองประเทศราช ต้องส่งบรรณาการ เป็นคราว ๆ เช่นเดียวกับเมืองประเทศราชอื่น ๆ ในแหลมมลายู แต่คราวใดที่กรุงศรีอยุธยาเสื่อมอำนาจ หรือผลัดแผ่นดิน เมืองปัตตานีก็ส่งบรรณาการแสดงอาการ

กระด้างกระเดื่อง เช่น ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เจ้าหญิงอุทุมพรพิมล นางพญาเมืองปัตตานีเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าปราสาททองจึงราชสมบัติจากเจ้านายในพระราชวงศ์เดิมจึงถือโอกาสส่งเครื่องราชบรรณาการ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองจึงโปรดเกล้าฯ ให้แก่งกองทัพพุ่งออกไปปราบถึง ๒ ครั้ง แต่ไม่สามารถตีเมืองปัตตานีได้ จนถึง พ.ศ. ๒๑๙๙ ก็เตรียมกองทัพจะลงไปปราบอีก แต่พวกฮอลันดาได้ช่วยเหลือเกลี้ยกล่อมให้นางพญาปัตตานียอมอ่อนน้อมต่อไทยเป็นผลสำเร็จ เมืองปัตตานีจึงกลับมาเป็นของไทยตามเดิม ๑

จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่า ทำให้เมืองปัตตานีตั้งตัวเป็นอิสระอีก เช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ในภาคใต้ เช่น เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา และเมืองพัทลุง ๒ เมืองปัตตานีตั้งตัวเป็นอิสระเรื่อยมาตลอดสมัยกรุงธนบุรี ทั้งนี้เพราะพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสิน) ไม่ได้ยกไปปราบหัวเมืองมลายู คงปราบแต่เมืองนครศรีธรรมราชเท่านั้น จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้ยกทัพไปปราบ ดังความปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ว่า "..... ครั้นเสร็จศึกพม่าแล้ว สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรฯ ทรงพระคำไว้ว่า เมืองมลายูเคยเป็นข้าขอบขัณฑสีมาแต่ครั้งกรุงเก่า ครั้นกรุงเก่าเสียแก่พม่าแล้ว พวกเจ้าเมืองมลายูพากันกระด้างกระเดื่อง เจ้ากรุงธนบุรียังหาได้ปราบปรามหัวเมืองมลายูเรียบร้อยหัวไปดังแต่ก่อนไม่ ....." ๓

๑ อดิษฐ์ จันทวิมล ปัญหาเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้ หน้า ๓

๒ กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร ประวัติศาสตร์สี่จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล หน้า ๒๑

๓ กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ รัชกาลที่ ๑ - ๒ หน้า ๑๒๔

กรมพระราชวังบวรฯ ได้เสด็จลงไปประทับที่เมืองสงขลา และให้ข้าหลวง
เชิญกระแสน้ำออกไปยังหัวเมืองแขก คือ เมืองปัตตานี เมืองไทรบุรี เมือง
ตรังگانู ให้มายอมเป็นเมืองขึ้นดังแต่ก่อน แต่พระยาปัตตานีขัดขืนไม่ยอมมาขึ้น กรม
พระราชวังบวรฯ จึงมีรับสั่งให้กองทัพไทยยกไปตีเมืองปัตตานี กวาดครอบครว้ เก็บ
เครื่องศักราชมาเป็นอันมาก และได้ทรงตั้งเชื้อสายของเจ้าเมืองปัตตานีเดิม เป็น
พระยาปัตตานี เรียกว่า "รายาปัตตานี" มีหน้าที่ปกครองดูแลเมืองปัตตานี และให้
อยู่ในความดูแลของเมืองสงขลาต่อไป ๑

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๓๔ รายาปัตตานีคิดขบถ ทำให้พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าฯ ทรงวางพระบรมราโชบายป้องกันมิให้หัวเมืองปัตตานีเป็นขบถอีก จึง
ได้โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งอาณาเขตเมืองปัตตานีออกเป็น ๘ หัวเมือง ดังนี้

๑. เมืองปัตตานี
๒. เมืองยะลา
๓. เมืองยะหริ่ง
๔. เมืองระแงะ
๕. เมืองรามันท์
๖. เมืองสาบบุรี
๗. เมืองหนองจิก

แต่ละเมืองให้มีพระยาเมืองปกครอง โดยคำนึงว่าเมืองใดมีคนไทยพุทธ
มาก ก็ให้คนไทยพุทธเป็นพระยาเมือง เมืองใดมีคนไทยมุสลิมมาก ก็ให้คนไทยมุสลิม
เป็นพระยาเมือง เมืองทั้ง ๘ นี้ขึ้นตรงต่อสงขลา ซึ่งเป็นหัวเมืองเอก พระยาเมือง

---

๑ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระราชพงศาวดาร
กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ หน้า ๑๖๔

ที่ทรงตั้งครั้งแรก ได้แก่

๑. เมืองปัตตานี ทรงแต่งตั้ง ท่วนสุหลง เป็นพระยาเมือง
๒. เมืองหนองจิก ทรงแต่งตั้ง ท่วนนิ เป็นพระยาเมือง
๓. เมืองยะลา ทรงแต่งตั้ง ท่วนยาโล เป็นพระยาเมือง
๔. เมืองรามันห์ ทรงแต่งตั้ง ท่วนมันโซ เป็นพระยาเมือง
๕. เมืองระแงะ ทรงแต่งตั้ง นิโคะ เป็นพระยาเมือง
๖. เมืองสายบุรี ทรงแต่งตั้ง นิเคะ เป็นพระยาเมือง
๗. เมืองยะหริ่ง ทรงแต่งตั้ง พระยาปัตตานี (พ่าย) ซึ่งเรียกพระยา
ยะหริ่ง เป็น พระยาเมือง^๑

แม้ว่าจะได้แก้มัญหาด้วยการแบ่งปัตตานีเป็น ๙ หัวเมือง เพื่อป้องกันการ
ชนบทแล้วก็ตาม แต่หัวเมืองทั้ง ๙ ก็ยังก่อการชนบทขึ้นอีกในสมัยรัชกาลที่ ๓ แต่ก็ปราบ
ได้เป็นที่เรียบร้อย จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงได้โปรดให้จัดการปกครองเป็นมณฑล
เทศาภิบาล ในสมัยนั้นสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงดำรงตำแหน่งเสนา-
บดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น ครั้งแรก ๆ ได้จัดรวมหัว-
เมืองทั้ง ๙ นี้ขึ้นไว้กับมณฑลนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๔ แต่การที่
จัดให้หัวเมืองซึ่งมีประชาชนพลเมืองเป็นอิสลามส่วนมากให้ขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรม-
ราช ไม่ช่วยให้การบริหารราชการของเมืองทั้ง ๙ ดีขึ้นได้ แต่ก็จำเป็นต้องฝากให้
ขึ้นตามสายการบังคับบัญชา - ข้าหลวง เทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ไว้ก่อน
จนถึงสมัยที่พระยาสุชุมณวินิต (บัน, สุชุม) ซึ่งภายหลังได้เป็นเจ้าพระยาสมรราชและ
ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และได้
จัดการ เมืองสงขลา เมืองพัทลุง และเมืองนครศรีธรรมราชเสร็จเรียบร้อยแล้วและ
กระทรวงมหาดไทย ได้ตราข้อบังคับสำหรับการปกครองดินแดนส่วนหัวเมืองทั้ง ๙ นี้

---

^๑ กรมการปกครอง กองประสานราชการ เรื่องนารูเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาค
ใต้ หน้า ๔

เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔) เรียกว่า "กฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๙ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐"^๑ ตามที่กฎข้อบังคับตราขึ้นบริเวณหัวเมืองทั้ง ๙ ให้ถือว่าคงเป็น ๙ เมืองตามเดิม คือ เมือง บัตตานี หนองจิก ยะฮารามันห์ ระแงะ สายบุรี และเมืองยะหริ่ง แต่ละเมืองมีหน่วยบริหารราชการบังคับบัญชาของตนเอง และได้จัดให้หัวเมืองทั้งหมดมารวมกันเป็นเขตการปกครองอีกชั้นหนึ่ง เรียกว่า "บริเวณ" มีข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีหน้าที่จัดราชการในบริเวณให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับ หรือตามท้องตราจากกรุงเทพฯ หรือตามคำสั่งของข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา

แต่การปกครองด้วยวิธีการดังกล่าวก็ยังคงมีปัญหา ขวัญไม่ได้รับความร่วมมือจากพระยาเมืองต่าง ๆ ตลอดจนบรรดาเจ้าหน้าทีในเมืองเหล่านั้น

ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๔๔๔ จึงได้ยกหัวเมืองทั้ง ๙ นี้ขึ้นปรับปรุงอาณาเขตใหม่ และยกขึ้นเป็นมณฑลชื่อว่า "มณฑลปัตตานี" และให้ยุบเมืองเล็กเสีย ๓ เมือง คงเหลือเพียง ๔ เมือง ดังนี้คือ

๑. เมืองปัตตานี ประกอบด้วยเมืองปัตตานีเดิม เมืองหนองจิก และเมืองยะหริ่ง
๒. เมืองยะลา ประกอบด้วยเมืองยะลาเดิม และเมืองรามันห์
๓. เมืองสายบุรี
๔. เมืองระแงะ^๒

เมื่อได้มีการย้ายที่ว่าการเมืองระแงะไปอยู่อำเภอบางนรา และตั้งระแงะเป็นอำเภอ เมืองระแงะจึงได้ชื่อว่า เมืองบางนรา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้มี

^๑ ร.ศ.จักรกฤษณ์ นริศพิศุการ ร.น. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพกับกระทรวงมหาดไทย หน้า ๒๖๔

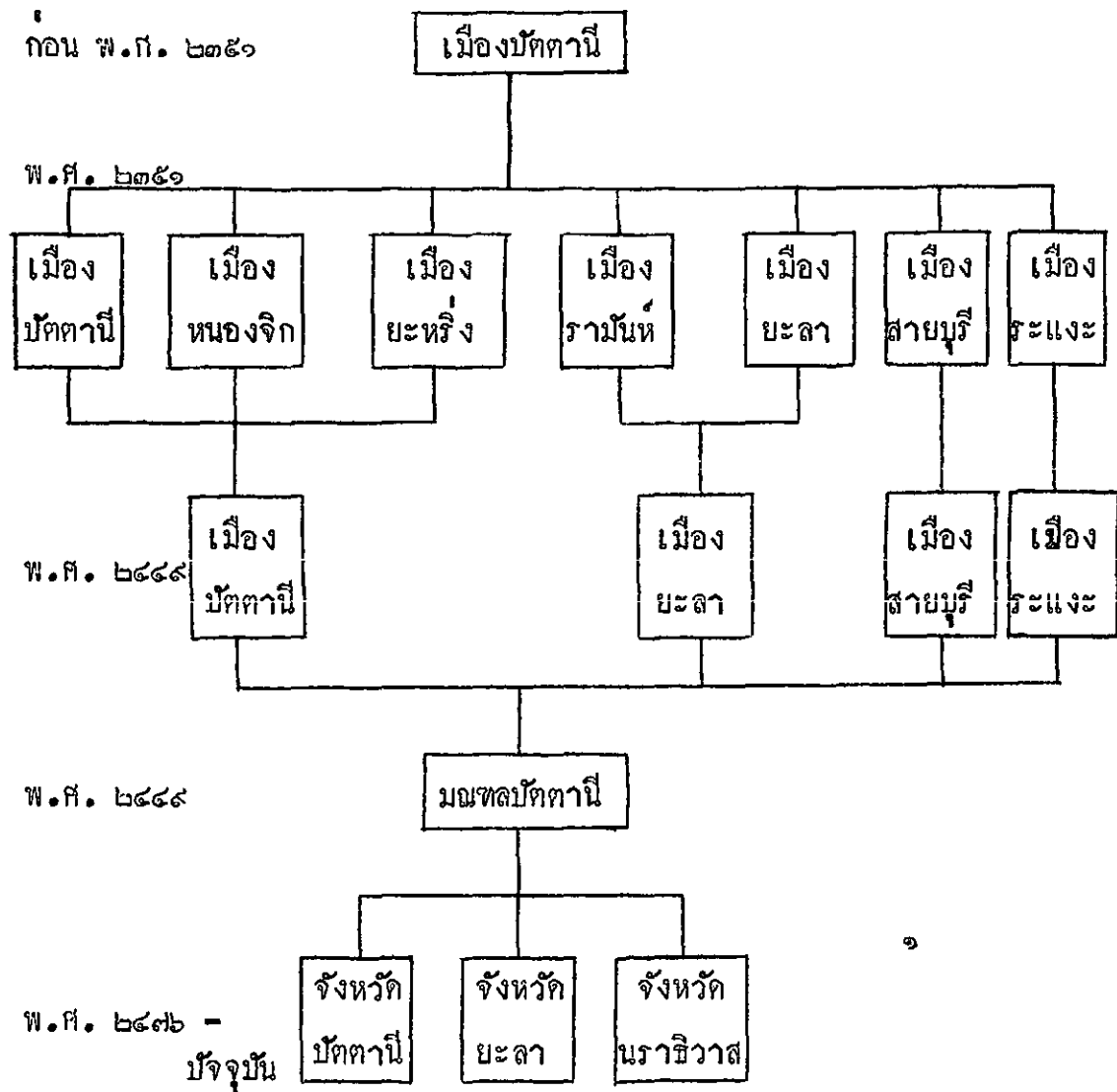
^๒ อภัย จันทวิมล ปัญหาเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้ หน้า ๕

การเปลี่ยนชื่อเมืองบางนราอีกครั้งหนึ่ง เป็นจังหวัดนราธิวาส ส่วนอำเภอสายบุรี
ยุบเป็นอำเภอตะลุบัน ขึ้นกับจังหวัดปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เพราะที่ว่าการ
อำเภอตั้งอยู่ที่ตำบลตะลุบัน

ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่ง
ราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๙๖ ซึ่งได้จัดระเบียบราชการเป็น ราชการบริหาร
ส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และ
ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคเป็นมณฑล ดังนั้นจึงถือว่าได้ยุบ
เลิกมณฑลหัวราชอาณาจักร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นต้นไป มณฑลปัตตานีจึงแบ่ง
ออกเป็น ๓ จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ขึ้น
ตรงต่อส่วนกลางมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ๑

แผนภูมิ

แสดงวิวัฒนาการของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

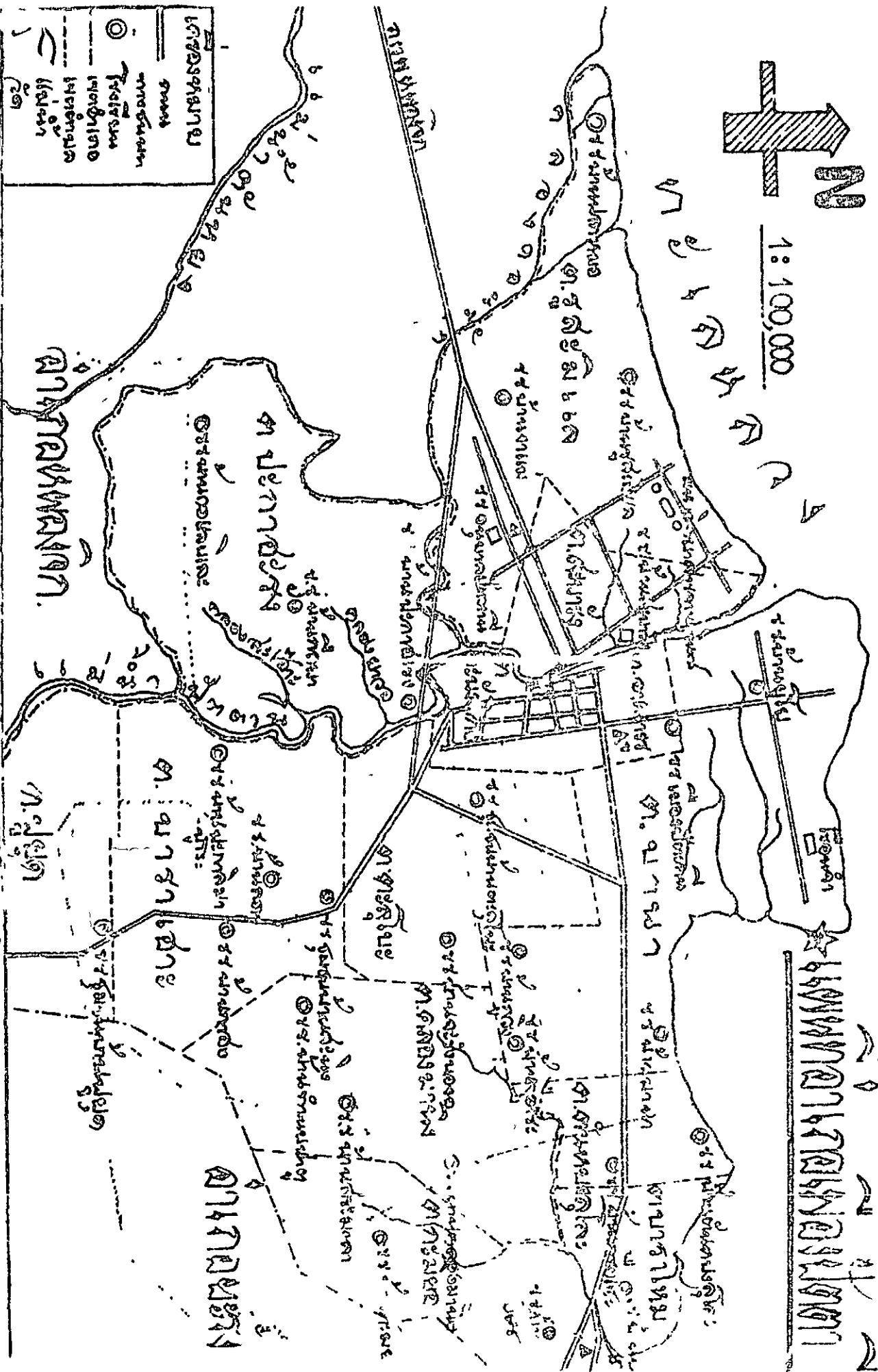

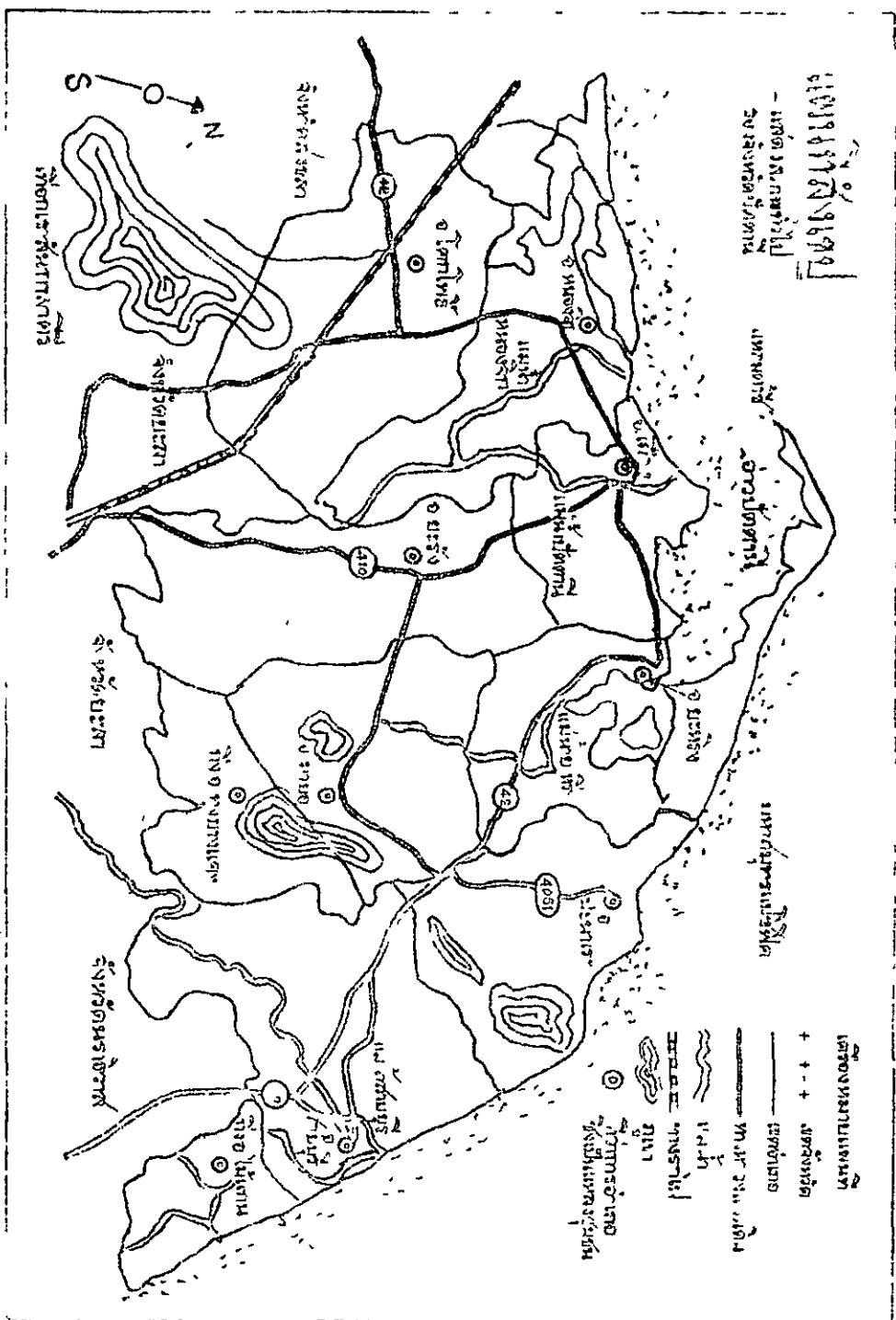

1: 100,000

★ ৬৬৮৯০১২৩৪৫৬৭৮৯০১২৩৪৫৬৭৮৯০

ความสำคัญของปัตตานีในอดีต

ปัตตานีเมืองสำคัญในอดีต เคยเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญ มีประเทศต่าง ๆ เข้ามาติดต่อค้าขายที่เมืองปัตตานี และเป็นสถานที่หลอมปั้นใหญ่นางพญาตานี ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่หน้ากระทรวงกลาโหม

จะขอคัดลอกข้อความจากหนังสือต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงเมืองปัตตานีในฐานะเป็นเมืองท่าที่สำคัญ ดังนี้

ใน Mandelslo's Travels กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

เมื่อตอนเริ่มกันคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ อังกฤษตกลงใจที่จะเปิดการค้าขายกับไทย แทนที่จะเลือกมะริดหรือตะนาวศรี กลับเลือกปัตตานีเป็นแหล่ง ทำการค้าขาย ปัตตานีเป็นเมืองท่าริมฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู เป็นเมืองเล็ก และขณะนั้นก็ขึ้นต่อประเทศไทย มีอาณาเขตทิศเหนือจรดเมืองสงขลา ทิศตะวันตกจรดเมืองไทรบุรี ทิศใต้จรดกลันตัน และทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย ๑

ในหนังสือ Portuguese Asia, Vol. I กล่าวไว้ว่า

"ชาวโปรตุเกสเป็นชาติแรกที่ได้เข้ามาเปิดการค้าขายกับปัตตานี และปีที่มีการสัมพันธ์ไมตรีนั้น คือ ปี ค.ศ. ๑๕๑๙ (พ.ศ. ๒๐๖๐) ซึ่งเป็นเวลานานนัก หลังจากที่ได้ควก โกลองโฮ เป็นผู้แทนเข้ามายังราชธานีของไทย ปัตตานี ปินโต (Pinto) ได้แวะเยี่ยมหลายครั้งแล้ว และปินโต เป็นผู้พบว่ามีชาวโปรตุเกสอยู่ในเมืองปัตตานี จำนวน ๓๐๐ คน" ๒

นอกจากนี้ในหนังสือ English Intercourse with Siam in the

๑ กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร ประวัติดาวสารคดีจังหวัดภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล หน้า ๑๔ (อ้างอิง Mandelslo's Travels)

๒ ก. หน้า ๑๕

17th Century, by John Anderson M.D. กล่าวไว้ว่า

เรือเคอะโกลบมุ่งหน้าเข้าสู่ประเทศไทย ท่าเรือแห่งแรกที่เรือลำนี้เข้าจอด คือ ปัตตานี ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ มีเจ้าหญิงหรือเจ้าชายปกครอง แต่ขึ้นต่อรัฐบาลไทย ที่กรุงศรีอยุธยา และมีเจ้าเมืองสงขลาซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันดูแล แต่เมืองสงขลาสมัยนั้น ไม่อาจเทียบทันได้กับเมืองปัตตานีในด้านความสำคัญทางการค้าขาย ๑

เจ้าเมืองที่ครองเมืองปัตตานีส่วนใหญ่เป็นเจ้าหญิง จนกระทั่งถึงสมัยเจ้าหญิงราณีมีรัฐ ได้ทรงสั่งให้ช่างจีนที่ชื่อ ลิมโตะเกี่ยม (ลิมตู่เกี่ยม) ซึ่งเพิ่งจะมานับถือศาสนาอิสลาม เป็นช่างหล่อปืนและสร้างมัสยิด ต่อมานางสาวของลิมโตะเกี่ยม ซึ่งมีนามว่า ลิมโกเหนี่ยว (ลิมจูเกี่ยม) ได้เดินทางจากเมืองจีนมาขอร้องให้พี่ชายกลับเมืองจีน และนับถือศาสนาเคิม แต่ลิมโตะเกี่ยมปฏิเสธ ลิมโกเหนี่ยวผู้น้องจึงเสียใจและได้ฆ่าตัวตายโดยแขวนคอที่ใต้ต้นมะม่วงหิมพานต์ (ที่ตำบลกรือเซะในปัจจุบัน) ภายหลังชาวจีนในปัตตานีนับถือลิมโกเหนี่ยวว่า เป็นผู้มีความดีสูง สร้างรูปไว้สักการะบูชาจนทุกวันนี้ และมีการลุยไฟเป็นประจำทุกปีหลังตรุษจีน ๑๕ วัน

การหล่อปืนทองเหลืองในสมัยเจ้าหญิงราณีมีรัฐครองปัตตานีนี้ ได้ดำเนินไปจนเป็นผลสำเร็จ ได้ปืน ๓ กระบอก ขนาดใหญ่ยาว ๓ วา ๑ สอก ๒ นิ้วครึ่ง ไขกระสุนขนาดวัดโดยรอบ ๑๑ นิ้ว มี ๒ กระบอก ชื่อ "ศรีนครา" กับ "ศรีปัตตานี" ส่วนขนาดเล็กยาว ๕ สอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว ไขกระสุนขนาดวัดโดยรอบ ๓ นิ้ว มี ๑ กระบอก ชื่อ "มหาเลลา" ปืนทั้ง ๓ กระบอกนี้ มีฐานสำหรับตั้งเป็นล้อเกวียนเคลื่อน

---

๑ กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร ประวัติศาสตร์จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส
ปัตตานี ยะลา สตูล หน้า ๑๖ (อ้างจาก English Intercourse with Siam
in the 17th Century, by John Anderson M.D.)

ไปมาไคควย ๑

จากประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ปรากฏใน พ.ศ. ๒๑๔๔ กล่าวไว้ว่า พระมหากษัตริย์ญี่ปุ่น ส่งทูตไปเฝ้าพระเอกาทศรถเพื่อขอปืนใหญ่ และใน พ.ศ. ๒๑๔๑ กับ พ.ศ. ๒๑๕๓ ก็ได้นำปืนมาติดต่อขอปืนใหญ่อีกทั้ง ๒ ครั้ง ซึ่งสมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงประทานให้ไปทุกครั้ง และที่สำคัญก็คือเป็นปืนใหญ่ที่ได้จากเมืองปัตตานี เพราะปัตตานีเป็นแหล่งศูนย์กลางการค้าขายของชาวยุโรปหลายชาติในสมัยนั้น ๒

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

สภาพสังคมโดยทั่วไปของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าแยกเอาวัฒนธรรมบางอย่างที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติทางศาสนาและการแต่งกาย บางอย่างออกเสียแล้ว ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวสันเป็นวัฒนธรรมทางค่านิยมจิตใจได้ถือปฏิบัติตามแบบอย่างครอบครัวของชาวไทยทางภาคใต้ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับลักษณะครอบครัวโดยทั่วไป นั่นคือ มักเป็นครอบครัวใหญ่ นอกจากจะมีบิดามารดาและลูก ๆ แล้ว ก็มักจะมีญาติพี่น้องของคู่สมรสมาอยู่ด้วย ชายผู้เป็นสามีมีหน้าที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูบุตร ภริยา ตลอดจนคนที่อยู่ในครอบครัวทั้งหมดโดยทั่วถึงกัน ถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่กว่าหญิง บิดาจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวหน้าครอบครัว มีสิทธิและอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ในการจัดทรัพย์สินเงินทองภายในครอบครัว การพัวพันกันตามลำดับอาวุโส ผู้มีอาวุโสน้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสมากกว่า ลูกย่อมจะต้องเคารพบิดามากที่สุด รองลงมาคือ มารดา น้อง ๆ ต้องเคารพเชื่อฟังพี่ ๆ

---

๑ กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร ประวัติศาสตร์จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล หน้า ๑๔ (อ้างอิง English Intercourse with Siam in the 17th Century, by John Anderson M.D.)

๒ ก. หน้า ๑๕

ส่วนในครอบครัวที่มี ปู่ ย่า ตา ยาย ทุกคนต้องให้การเคารพและเชื่อฟัง ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นอย่างสูง มีความผูกพันกันทางสายโลหิต บิดามารดา มีความรักใคร่ผูกพันกับลูก ๆ เสมอ แม่ว่าทางจะมีเหยา มีเรื้อน แยกครอบครัวกันออกไปแล้วก็ตาม บิดามารดาก็ยังคงติดตามดูแลลูกของตนอยู่ตลอดเวลา "ส่วนลูก ๆ ที่ยังเป็นโสด แม้จะเติบโตมากแล้วก็ยังไม่อยากแยกออกไปอยู่ตามลำพัง"^๑ ยังคงรอบอุ้มอยู่กับบิดามารดาตลอดไป ไม่ว่าจะเป็นลูกหญิงหรือลูกชาย และถือว่าเป็นหน้าที่ ของลูกหลานที่จะพึงให้ความอุปการะเลี้ยงดูแก่ญาติผู้ใหญ่ทุกคนในครอบครัว ต่างให้ความร่วมมือกันในการทำมาหากินหาที่จะช่วยกันใด กล่าวคือ ลูก ๆ จะต้องช่วยปฏิบัติงานบ้าน ลูกชายคนโตมักจะออกไปช่วยบิดามารดาประกอบการทำงานนอกบ้าน ลูกหญิงคนโตจะช่วยบิดามารดาดูแลบ้านและน้อง ๆ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็เหมือนลักษณะของครอบครัวไทยทั่ว ๆ ไป

สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ ศาสนา และบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ได้เข้าไปมีส่วนกำหนดแนวทางปฏิบัติในชีวิตของชาวมุสลิมนับตั้งแต่ลืมตาจู่โลก จนกระทั่งหมดลมหายใจ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีแทบทุกอย่างของชาวไทยมุสลิม ล้วนแต่ผูกพันอยู่กับศาสนาอิสลามทั้งสิ้น หรือแทบจะกล่าวได้ว่า ชีวิตของชาวไทยมุสลิมผูกพันอยู่กับศาสนา จนปลีกตัวออกจากกันไม่ได้ แม้แต่เสี้ยววินาทีเดียว

ประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทยมุสลิม จะขอล่าวเป็นลำดับ ดังนี้

ประเพณีการแต่งงาน

ศาสนาอิสลามห้ามมิให้สตรีใกล้ชิดกับชายทั่วไปที่ไม่ใช่ญาติสนิท โดยเฉพาะการอยู่สองต่อสองเมื่อสามีหรือผู้ปกครองไม่อยู่ ในอดีตหญิงสาวมุสลิมไม่มีอิสระในการเลือกคู่ครองตนเอง ต้องอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่บิดา

---

^๑ กรมมหาดไทย กองประสานราชการ สภาพสังคมจังหวัดภาคใต้ หน้า ๒

มารคา ญาติผู้ใหญ่ หรือคาโตะบุตชิธรรม แต่ปัจจุบันอิสระในการเลือกคู่มีมากขึ้น แต่
ต้องให้ผู้ใหญ่เห็นชอบด้วย นอกจากนี้ชายหรือหญิงมุสลิมจะแต่งงานกับคนต่างศาสนา
ไม่ได้ ยกเว้น เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งยอมเข้านับถือศาสนาอิสลามแล้ว จึงจะแต่งงานกันได้
มิฉะนั้นจะถือว่าผิดหลักศาสนา สมชัย อุนมานราชชน ได้กล่าวไว้ว่า

ชายมุสลิมจะแต่งงานกับหญิงที่ไม่ใช่มุสลิม (ถือเป็น "มูชริก" ผู้ที่ทำภาคีต่อ
พระอัลเลาะห์) ไม่ได้ และหญิงมุสลิมจะแต่งงานกับชายที่ไม่ใช่มุสลิมไม่ได้
เช่นเดียวกัน ดังที่บัญญัติไว้ในบทที่ ๒ โกรงการ ๒๒ เมื่อชายหญิงที่ไม่ใช่
มุสลิมนี้ทำการปฏิญาณตนเป็นคนมุสลิมตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว และปฏิบัติ
ตามคำสอนที่มีอยู่ในอัลกุรอานและจริยวัตร เพื่อจะได้เป็นผู้ศรัทธา (มูอ์มิน
หรือ มูอ์มินะห์) ที่สมบูรณ์แล้วด้วย ก็จะแต่งงานกับชายหญิงที่เป็นมุสลิมได้^๑

การมีภรรยา ๔ คน

ตามหลักศาสนาอิสลาม อนุญาตให้ผู้ชายมีภรรยาได้ ๔ คนนั้น มิใช่เป็นการ
ส่งเสริมการมรดก แต่เพื่อช่วยสตรี เช่น หญิงหม้าย หญิงกำพร้า หญิงอนาถา ดังจะ
เห็นได้จากเงื่อนไขบางประการในการมีภรณามากกว่า ๑ คน ว่าเพราะ

๑. จำนวนสตรีมากกว่าชาย เมื่อมีสงครามชายเสียชีวิตมากกว่า จึงทำ-
ให้ชายมีจำนวนลดน้อยลง

๒. เพื่อให้สิทธิแก่สตรีที่เป็นอนุภรรยา และบุตรที่เกิดจากอนุภรรยา ใน
การไ้ชนามสกุลและมรดก

๓. การช่วยเหลือของชายต่อสตรีที่มีใจภรรยาและมีใจญาติสินนั้นยอมจะ
ถูกมองในแง่ร้าย

ผู้ที่จะมีภรรยาเกินกว่า ๑ คนนั้น จะต้องสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไข ดัง
ต่อไปนี้

ต้องมีกำลังร่างกายสมบูรณ์ สามารถแบ่งความสุขทางร่างกาย และจิตใจ
 ต้องสามารถให้ความเสมอภาคทุกคน ทั้งด้านจิตใจ การปฏิบัติ และการ
 เลี้ยงดูไต่ทั่วถึง ผู้ที่ไม่มีกำลังทรัพย์ กำลังกาย ที่จะเลี้ยงดู และให้ความสุข
 ทางจิตใจและร่างกายแก่ภรรยาได้ ไม่ควรมีภรรยาแม่แต่คนเดียว ควรห้าม
 ใจด้วยการถือศีลออกดีกว่า ๑

แต่ในปัจจุบัน ชาวไทยมุสลิมก็นิยมการมีภรรยาคนเดียรมากกว่า

ตามหลักกฎหมายอิสลาม ถือว่าหญิงที่แต่งงานมีสามีแล้ว ไม่มีสิทธิทำนิติกรรม
 ใด ๆ เป็นหน้าที่ของสามี เพราะสามีมีหน้าที่หาเลี้ยงภรรยา และให้ความเลี้ยงดู
 แก่หญิงที่เป็นภรรยาทุกคน เว้นแต่หญิงนั้นมีทรัพย์สินเดิมก่อนแต่งงานหรือโดยรับมรดก
 จากพ่อแม่พี่น้อง ก็ถือว่าเป็นสินเดิม ซึ่งเป็นสินส่วนตัว มีสิทธิทำนิติกรรมได้ โดยไม่
 ต้องได้รับคำยินยอมจากสามี

การเกิด

เมื่อมารดาคลอดบุตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะให้สามีหรือผู้รู้ในทางศาสนา
 "บัง" (พูดกรอหู) ที่หูขวาของเด็กเป็นภาษาอาหรับมีความว่า

๑. องค์อัลเลาะห์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ องค์อัลเลาะห์ผู้ทรงยิ่งใหญ่
๒. ข้าขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์
๓. ข้าขอปฏิญาณว่า นบีมุฮัมมัด (พระมะหะหมัด) เป็นทูตของพระองค์
๔. จงละหมาด (กราบไหว้พระผู้เป็นเจ้า) เถิด
๕. จงมาในทางมีชัยเถิด
๖. แท้จริงข้าได้ยื่นละหมาดแล้ว
๗. องค์อัลเลาะห์ผู้ทรงยิ่งใหญ่

---

๑ กรมการปกครอง กองประสานราชการ สิ่งน่ารู้เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
 หน้า ๔๖

๔. ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์

เมื่อ "บัง" เสร็จแล้ว จึง "กอมัต" ที่หูข้างซ้ายอีกครั้งหนึ่ง บังและกอมัตเหมือนกัน แต่บังกล่าวประโยคละ ๒ เที้ยว และไม่ต้องกล่าวข้อ ๖ ส่วน "กอมัต" กล่าวเที้ยวเดียวและกล่าวข้อ ๖ ด้วย ๑

การตั้งชื่อ

การตั้งชื่อนี้ บางทีบิดามารดาตั้งให้ และบางคนก็ให้หม่อมตั้งชื่อให้ วิธีตั้งชื่อมีหลักเกณฑ์ดังนี้ ๒

สำหรับเด็กชาย ๑. จะตั้งตามชื่อขององค์อัลเลาะห์ นำหน้าด้วยคำว่า

"อัब्ดุล" แปลว่า ข้า เชน

อัब्ดุลเราะห์มาน ข้าขององค์อัลเลาะห์ผู้ทรงกรุณา

อัब्ดุลรอฮีม ข้าขององค์อัลเลาะห์ผู้ทรงเมตตา

อัब्ดุลเลาะห์ ข้าขององค์อัลเลาะห์

๒. ตั้งตามชื่อของบรรคานาบี (นาบีทูตของพระองค์ ผู้เผยแพร่งานศาสนา หรือลูก ๆ ของท่านนาบี) เชน มุฮัมมัด มุสตาฟา ฮาซัน ฮุเซน

๓. ตั้งชื่อด้วยภาษาอาหรับ หรือมลายู ที่มีความหมายในทางที่ดี เชน ไชนุลอาบีดีน อันวาร์ อันครา มุตรา

สำหรับเด็กหญิง ตั้งชื่อตามภรรยาหรือบุตรของนาบี เชน อาอีชะฮ์ อาลีมะฮ์ นูรอินี ฯลฯ

๑ ขจี้กัย มุรุษฟีคัณ ไทยมุสลิม หน้า ๑๕๐ - ๑๕๑

๒ กรมการปกครอง กองประสานราชการ - สิ่งน่ารู้เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
หน้า ๘๒

การเข้าสู่วัยหนุ่ม (มาโชะยาวิ)

เป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยมุสลิม ถือกันว่า คนมุสลิมที่แท้จริง ควรเข้าสู่สู่วัยหนุ่ม ถ้าไม่เข้าสู่สู่วัยหนุ่มถือว่าเป็นคนมุสลิมที่ไม่สมบูรณ์ ไม่บริสุทธิ์ แม้จะมี ภริยา ภริยาก็รังเกียจ "พิธีเข้าสู่สู่วัยหนุ่ม จะทำในเด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๑ ขวบ จนถึง อายุ ๑๖ ปี หญิงจะเริ่มเข้าสู่สู่วัยหนุ่มตั้งแต่เริ่มกลอดคอกใหม่ ๆ จนอายุไม่เกิน ๒ ขวบ" การเข้าสู่สู่วัยหนุ่มชายกับหญิงนั้น จะทำต่างกัน ชายใช้มีดขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะสืบพันธุ์ ออก "ส่วนหญิงจะใช้เข็มหรือปลายมีดคม ๆ แหว่ง หรือกรีดคอด ๆ ที่ตรงปลายเนื้อ ส่วนที่ป็น (Clitoris) ออกนิด ๆ เท่านั้นก็เป็นอันเสร็จพิธี" ๒

การทำพิธีเข้าสู่สู่วัยหนุ่มนี้ เริ่มในตอนเย็น มีนายศรี ข้าวเหนียวแดง ขาว เหลือง ผู้ที่จะเข้าสู่สู่วัยหนุ่มแต่งตัวโอ้อวดตามแบบของคนมลายู คือ นุ่งกางเกงขาวยาวแล้ว นุ่งโสร่งทับแคเข้า สวมเสื้อแขนยาวคอปก เรียกว่า "บายูจาโระบารางอ" มีผ้า โปกศีระ เรียกว่า "สตาแง" ในการนี้เจ้าภาพจะเชิญญาติมิตรและบุคคลที่เคารพ นับถือไปร่วมงาน มีการรับประทานอาหารร่วมกัน และต่างก็แสดงความยินดีต่อเจ้า- ภาพ แล้วมีการลงขันเพื่อช่วยเหลือเจ้าภาพ บางรายที่เจ้าภาพเป็นคนพอมีอันจะกิน ก็จัดให้มีการเล่นและมหรสพต่าง ๆ ค่าย ครั้นรุ่งขึ้นจากวันเข้าพิธี มีการแห่เข้าสู่สู่วัยหนุ่มไปยังที่ใดที่หนึ่งเพื่อความครึกครื้น แล้วผู้ที่จะเข้าสู่สู่วัยหนุ่มจะตองอาบน้ำชำระ ภายและโกนศีระ เปลี่ยนเครื่องแต่งกายใหม่ เป็นนุ่งขาว สะไบเฉียงขาว เสร็จ แล้วก็แห่กลับไปยังบ้านที่ทำพิธี นำเขาไปในโรงพิธีโดยได้เตรียมหยวกกล้วย และมีใบกล้วยรองไว้ เมื่อได้เวลาโตะบูเต็ง (ผู้ตัด) จะเอาเด็กซึ่งได้เตรียมตัวไว้พร้อม แล้ว นั่งบนหยวกกล้วย แล้วลงมือตัด เป็นอันเสร็จพิธี สำหรับบางรายที่มีฐานะไม่สู้ คดี มักจะทำพอเป็นพิธี คือ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาพอสมควร กับเชิญโตะครุบูเต็ง

มาอ่านคูหา (ขอพร) แล้วเลี้ยงอาหาร เสร็จแล้วก็ตัดกันเลย หรือบางรายที่ไม่
อยากจะให้หมกเปื้อนโดยใช่เหตุ ก็มักจะเชิญให้แพทย์ตัดให้ก็ได้เหมือนกัน

การที่ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามควรเข้าสู่สุหนัตนั้น
ก็เพื่อความสะดวกในการรักษาความสะอาด ยามทำการอาบน้ำละหมาด ๕ เวลา
เพราะถ้าไม่เข้าสู่สุหนัตเสีย การอาบน้ำละหมาดแต่ละครั้งก็ต้องล้างทำความสะอาด
ทุกครั้งไป เป็นการยุ่งยากโดยใช่เหตุ

พิธีคาตั้มกูรอ่าน (ฉลองจบกูรอ่าน)

กูรอ่านเป็นพระมหาคัมภีร์ที่รวมบทบัญญัติของพระอัลเลาะห์ เป็นกฎหมาย
สูงสุดของอิสลาม มุสลิมทุกคนต้องเคารพอย่างสูง มุสลิมทุกคนต้องเรียนอย่างน้อย
ให้อ่านได้ ในโรงเรียนไม่มีครูสอนคัมภีร์กูรอ่าน ฉะนั้นเด็กมุสลิมทุกคนก่อนไปโรง-
เรียน หรือหลังจากกลับมาจากโรงเรียน ต้องเรียนให้รู้จักวิธีอ่านคัมภีร์กูรอ่าน
เด็ก ๆ เหล่านี้อาจจะไปเรียนกับโต๊ะครูผู้สอนของหมู่บ้าน หรือเรียนกับบิดามารดาที่
บ้าน เมื่อเรียนจบแล้วก็ทำพิธีเรียกว่า "คาตั้มกูรอ่าน" หรือฉลองจบกูรอ่าน

พิธีคาตั้มกูรอ่านนี้ อาจจะทำที่บ้านโต๊ะครูพร้อมกันหลาย ๆ คน หรือบิดา
มารดาจะจัดทำที่บ้านของตนก็ได้ โดยเชิญโต๊ะครูและแขกไปที่บ้าน พิธีจะเริ่มโดย
โต๊ะครูอ่านนำบทในคัมภีร์กูรอ่าน และให้ศิษย์อ่านตามต่อหน้าแขกที่ได้เชิญไป เสร็จ
แล้วโต๊ะครูอ่านคูหา (สวดวิงวอน) ขอให้พระอัลเลาะห์ประทานพรแก่ผู้จบคัมภีร์
กูรอ่าน แล้วเลี้ยงอาหาร เป็นเสร็จพิธี ๑

ได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ตอนต้นว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต
ของคนมุสลิมตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้ที่มีความรู้ในบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี
ก็มักได้รับการยกย่องจากคนในสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยไปประ-

กอบพิธิชัยปีที่เมกกะมาแล้ว จึงทำให้เกิดค่านิยมยกย่องคนที่รู้หลักศาสนา และเคร่งศาสนา ซึ่งผิดกับค่านิยมของคนไทยทั่วไป ด้วยเหตุนี้โตะครูจึงนับว่าเป็นผู้มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลสูงสุด ทุกคนอยากเป็นโตะครู แม้แต่สตรีมุสลิมก็ยังอยากเป็นภรรยาโตะครูมากกว่า คนที่เป็นโตะครูนอกจากจะมีฐานะทางสังคมสูงแล้ว ยังมีโอกาสสร้างฐานะทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย

การตาย

เมื่อคนมุสลิมตายลง จะต้องรีบนำศพไปฝังภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง ไม่มีการห่อหุ้มศพเอาไว้นาน ๆ ไม่มีการตั้งศพสวด "ก่อนนำไปฝัง ต้องอาบน้ำให้สะอาด แล้วห่อด้วยผ้าราคาดุก ๆ ๓ ชั้น หรือจะชั้นเดียวก็ได้ ส่วนหีบศพนั้นต่อเอาเอง ไม่มีการซื้อ ใช้ไม้ธาคาดุก ๆ ซุกหลุมให้ลึกเหนือศีรษะ ช่วยกันหามศพไปฝัง" ๑ ฝังเสร็จช่วยกันขอพรให้เป็นอันเสร็จ ส่วนใหญ่จะมีการทำบุญ ๓ วัน ๗ วัน ๔๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน เหมือนไทยพุทธ ทั้งนี้เพราะในดินแดนแถบนี้ เกือบชาวเมืองนับถือศาสนาพุทธ และได้หันมานับถือศาสนาอิสลามด้วยเหตุผลที่ได้เล่าไว้เกี่ยวกับปัตตานีในอดีต แต่ตามหลักคัมภีร์กุรอาน ไม่มีบทบัญญัติให้ทำ ดังนั้นจึงมีทั้งพวกที่ทำและไม่ทำ

การถือศีลอด

การถือศีลอด ที่เรียกว่า ปอซอ นั้น ชาวมุสลิมจะถือศีลอดปีละ ๑ เดือน ในเดือนรอมาดอน ซึ่งเป็นเดือนที่ ๙ นับตามจันทรคติแบบของมุสลิม เพราะถือว่าเดือนนี้เป็นเดือนที่พระอัลเลาะห์เจ้าส่งคัมภีร์กุรอานมาเป็นเครื่องนำทางให้แก่มวลชน คนมุสลิมทุกคนที่มีร่างกายและสุขภาพสมบูรณ์ จะต้องถือศีลอด ในระหว่างการถือศีลอดมุสลิมทุกคนจะงดเว้นการบริโภคอาหาร การดื่ม การสูบบุหรี่ และงดเว้นการเสพ

เมื่อนำให้อยู่ในลักษณะสำรวมตน ละเว้นการกระทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และ ใจ นับตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงเวลาพระอาทิตย์ตกทุกวันตลอดเดือน การเริ่มบำเพ็ญถือถือถือจะเริ่มจากวันที่ ๑ หรือที่ ๒ ของเดือน รอมาดอน ไม่เป็นที่กำหนดแน่ชัด เพราะมุสลิมถือเอาการขึ้นต้นเดือนใหม่ทางจันทรคติ โดยการมองเห็นดวงจันทร์ควยตาเปล่าเป็นหลัก เมื่อเห็นดวงจันทร์เสี้ยวดวงใหม่ทางทิศตะวันตก ก็ถือว่าเริ่มเดือนใหม่ เมื่อเริ่มเดือนที่ ๙ คือ เดือนรอมาดอน ชาวมุสลิมทั่วโลกจะถือถือถือทุกคน

มุสลิมที่เคร่งครัดจะไม่กินน้ำลายด้วย แต่บางคนเห็นว่าน้ำลายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวย่อมอนุมัติได้

ผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องถือถือถือ คือ ผู้เดินทาง คนเจ็บ หญิงมีครรภ์ มีลูกอ่อน และคนชรา "ส่วนผู้ที่ละเมิดถือถือนั้น จะต้องถูกปรับโดยให้ทำละหมาดเพิ่มหรือให้ถือถือเป็นสองเท่า แล้วแต่โทษหนักเบา" ๑

ในระหว่างเดือนรอมาดอน ยังคงต้องสวดมนต์วันละ ๕ ครั้งเช่นเคย และยังเพิ่มการสวดมนต์ในตอนค่ำ ซึ่งเรียกว่า ทรวีห์ ถือว่าได้นุญแรงเป็นพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการอดอาหารชั่วคราวระยะเวลานี้ ก็เพื่อฝึกหัดร่างกาย และจิตใจให้มีความอดทน ให้มีความอดกลั้น ให้ระลึกถึงความอดอยากของผู้ที่ยากจน ไม่มีจะกิน เป็นการซักเถลาจิตใจให้ผ่องแผ้ว และมีคุณธรรมอย่างก็เลิศ การอดอาหารตามหลักศาสนา ตามคำสั่งสอนของพระอัลเลาะห์ จึงมีคุณประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ ๒ ประการ คือ

- คุณประโยชน์ที่เกิดต่อตนเองดังกล่าวแล้ว
- คุณประโยชน์อันเกิดจากการที่ปฏิบัติตามหลักศาสนาโดยเคร่งครัด

เพราะตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระอัลเลาะห์ ผู้นั้นจะได้

รับตอบแทนจากพระองค์

ก่อนที่การถือศีลจะสิ้นสุดลง มุสลิมทุกคนจะต้องบริจาคทาน และเมื่อการถือศีลได้สิ้นสุดครบ ๓๐ วัน จะมีการทำพิธีออกบวช เรียกว่า "วันรายาฟิตรี" ทุกคนจะไปละหมาดฟิตรีร่วมกันที่มัสยิด จัดอาหารไปรับประทานอาหารร่วมกันเสร็จแล้วมีการไปเยี่ยมสุสานของญาติพี่น้อง มีการสวดให้ที่ลให้พร ขอให้พ้นทุกข์ทรมาน และมีการไปเยี่ยมเยียนพบปะญาติพี่น้อง ต่อจากวันรายาฟิตรี ก็ให้มีการถือศีลอีกครั้งใน เดือนเชาวาลอีก ๖ วัน เป็นการชดเชยสำหรับผู้ที่ไม่ถือศีลในเดือนรอมฎอนไม่ครบ ๓๐ วัน "บุคคลใดสามารถถือศีลครั้งนี้ได้ ก็จะได้รับผลบุญเป็นการตอบแทน ถ้าไม่ถือ ก็ไม่ได้รับโทษทัณฑ์แต่อย่างใด" ๑

การสวดมนต์ (ละหมาด)

ในกัมภีร์กูรอน ระบุให้สวดมนต์วันละ ๔ ครั้ง แต่เนื่องจากมุฮัมมัดเอง สวดวันละ ๕ ครั้ง ชาวมุสลิมจึงปฏิบัติตาม โดยถือตามเวลา ดังนี้

๑. ก่อนอาทิตย์ขึ้น
๒. ก่อนเที่ยงวัน
๓. บ่าย
๔. ตะวันตกแล้ว
๕. ห่างจากตะวันตกแล้วประมาณ ๒ ชั่วโมง ๒

การสวดมนต์แต่ละครั้งจะมีอิหม่ามเป็นผู้นำในการสวด โดยหันหน้าไปทางทิศกิบลัต ซึ่งเป็นทิศทางของวิหารกะบะห์แห่งเมืองเมกกะ

---

๑ กรมการปกครอง กองประสานราชการ สิ่งนารูเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
หน้า ๔๔

๒ นัศรุดดีน กบิลสิงห์ ศาสนาอิสลาม หน้า ๔๒

ชาวมุสลิม ถือ วันศุกร์ เป็นวันพระ ในวันนั้นจะมีการสวดมนต์ตอนเที่ยงวัน ที่สุเหร่า ก่อนการสวดมนต์ต้องชำระล้างร่างกายให้หมดจดก่อน

คนมุสลิมไม่รับประทานเนื้อของสัตว์ที่ตายเอง เนื้อสุกร และเลือดสัตว์

ตามข้อห้ามที่บัญญัติไว้ในบทที่ ๒ โองการ ๑๙๓ บทที่ ๕ โองการ ๓ และบทที่ ๖ โองการ ๑๔๖ ได้ออกกฎหมายห้ามไว้ว่า ไม่ให้คนมุสลิมรับประทานเนื้อสัตว์ ที่ตายเอง เนื้อสุกรและเลือดสัตว์ ด้วยเหตุนี้เวลาฆ่าสัตว์เพื่อบริโภคเนื้อ คนมุสลิมจะต้องปฏิบัติดังนี้

ต้องเชือดคอสัตว์ตามวิธีที่ถูกต้อง เรียกว่า "ตัมกียะ" (มาจากคำ "ซิกกา" แปลว่า "การฆ่าเพื่อพระเจ้า") คือ มีจะต้องตัดเส้นโลหิตใหญ่ ๒ เส้น (อะ กะ จาน) หลอดลม (ฮุลกูม) และหลอดอาหาร (มารี) ให้ลูกกระเดือกให้ขาด เพื่อปล่อยให้เลือกไหลออกจากตัวสัตว์ให้หมดก่อนที่จะใช้เนื้อเป็นอาหาร ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เชื้อโรค หรือพิษภัยซึ่งอยู่ในเลือดปนกับเนื้อที่ใช้เป็นอาหาร ขณะที่ลงมือเชือด ผู้เชือดจะกล่าวคำ "บิสมิลลาห์" ซึ่งแปลว่า "ด้วยพระนามของอัลเลาะห์" เป็นการขออนุญาตจากพระอัลเลาะห์ เพื่อเอาเนื้อของสัตว์ที่ฆ่าไปรับประทาน ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติที่ปรากฏในบทที่ ๖ โองการ ๑๑๔, ๑๒๐ และ ๑๒๒ หากไม่มีการปฏิบัติตามนี้แล้ว ตามหลักศาสนา เนื้อของสัตว์นี้ก็รับประทานไม่ได้ แต่ในกรณีจำเป็นจริง ๆ มีการผ่อนผันในข้อนี้ ว่าจะหนึ่ง (บุคอรี ๙๒ : ๒๐) กล่าวว่า หากผู้บริโภคไม่ทราบว่าเนื้อสัตว์นั้นมิไ้ผ่านการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ ก็ให้ผู้นั้นกล่าวคำ "บิสมิลลาห์" เสียก่อน แล้วจึงรับประทานเนื้อสัตว์นั้น

ด้วยเหตุนี้เราจะเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะไม่ยอมรับประทานอาหารที่มีเนื้อสัตว์ที่ฆ่าโดยฝีมือคนไทยพุทธ หรือคนต่างศาสนาอย่างเด็ดขาด จึงไม่ควรเินใจเมื่อเขาปฏิเสธ

คนมุสลิมไปร่วมในงานพิธีต่าง ๆ ของไทยได้

ไม่ถือว่าเป็นการผิดหลักศาสนาอิสลามแต่ประการใด เพราะศาสนาอิสลามไม่มีข้อห้ามมิให้ไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ของคนต่างศาสนา แต่มีข้อแนะนำ การร่วมสังคัมกับบุคคลที่ถือศาสนาอื่น จะกระทำไ้ตามจริยวัตรที่ว่า "จงสังคัมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยมารยาทที่งดงาม" ^๑ ข้อสำคัญที่คนมุสลิมจะระลึกถึงตลอดเวลาคือ "ละเว้นกระทำการใด ๆ ที่เป็นการตั้งภาคีหรือหุ้นส่วน (ชีรค์) ต่อพระอัลเลาะห์ หรือจะนำไปสู่การตั้งภาคี หรือหุ้นส่วนต่อพระอัลเลาะห์" ^๒ ฉะนั้นในงานพิธี หากเขาพิจารณาเห็นว่า กิจกรรมใดที่เขาจะทำหรือปฏิบัติจะเป็นชีรค์ เขาก็ไม่ทำสิ่งนั้นเสีย

คนมุสลิมไปในงานสมรสของคนต่างศาสนาได้ แต่จะไม่ร่วมพิธี เช่น ไปงานมงคลสมรสของคนไทยพุทธ แต่จะไม่ร่วมการรดน้ำสังข์คู่บ่าวสาว นอกจากยื่นให้เกียรติหรือนั่งอยู่ในหมู่แขก ส่วนของขวัญที่จะให้แก่คู่บ่าวสาว และการอวยพรนั้น เขาถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ต้องห้ามแต่ประการใด

คนมุสลิมไปร่วมเป็นเกียรติในงานอุปสมบทได้ แต่จะไม่ปฏิบัติภาระอะไร คือจะไม่ร่วมขบวนแห่หน้าค ไม่ช่วยถือเครื่องอัฐฐะบริขาร และเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่ภิกษุสงฆ์แต่ประการใด

คนมุสลิมไปร่วมงานศพไทยพุทธได้ จะเป็นวันถึงแก่กรรม หรือวันฉาปนกิจศพก็ได้ เวลาพระสงฆ์สวดอภิธรรม หรือธรรมเทศนาอื่นใด จะนั่งฟังอย่างสงบ เวลาประชุมเพลิงจะยื่นให้เกียรติ หรือนั่งอย่างสงบ แต่จะไม่ร่วมประชุมเพลิงด้วยการแต่งกายก็จะแต่งอย่างสุภาพ ตามหลักสากลนิยม คือจะไม่แต่งแบบไวท์ดุกซ์ หากไปเยือนสุสานของผู้ใด จะไม่ร่วมในพิธี เพียงแต่ยืนดูอย่างสงบ ไม่มีการนำธูปเทียนหรือดอกไม้ไปไหว้แต่ประการใด ส่วนเงินช่วยงานมักจะนำไปช่วยก่อนวันงาน หรือ

---

^๑ สัมจิตต์ อนุমানราชชน อัลอิสลาม หน้า ๒๓

หลังวันงาน และจะไม่รับประทานอาหารที่มีให้ในงานต่าง ๆ เพราะคนมุสลิมจะรับประทานอาหารที่มีการประกอบไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาไม่ได้อยู่แล้ว แต่เรื่องดื่มประเภตน้ำอัดลม น้ำหวาน ไม่ห้าม

ส่วนงานในพิธีที่ไม่มีความสำคัญ เช่น งานสงกรานต์ ลอยกระทง ย้ำป่าสามัคคี กฐินสามัคคี พิธียกขอฟ้า ฯลฯ คนมุสลิมจะไม่ไปร่วมด้วย เพราะเขาเห็นว่าไม่จำเป็น หากว่าจำเป็นต้องไปร่วมด้วย ก็ไม่ถือว่าเป็นการผิดหลักศาสนาแต่ประการใด

ตามปกติ คนไทยมุสลิมส่วนมากมักไม่ไปร่วมงานดังกล่าว ทั้งนี้เพราะกลัวว่าจะไปกระทำการหนึ่งสิ่งใดที่จะเป็น "ชิรค์" มากกว่า

วันสำคัญทางศาสนา

๑. วันฮารีรายา ซึ่งเป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม ในปีหนึ่งมีวันฮารีรายา ๒ ครั้ง คือ

วันฮารีรายาบังซา เรียกตามภาษาอาหรับว่า อีดิลฟิตรี (Eid al Fitr) มีกำหนด ๑ วัน หลังจากที่คนมุสลิมได้ถือศีลอดครบ ๑ เดือน ตรงกับวันที่ ๑ เดือนเชาวาล ซึ่งเป็นเดือนที่ ๑ ของอิสลาม วันนี้จะกำหนดให้แน่นอนตามวันเดือนปีในปฏิทินสากลไม่ได้ เพราะการเริ่มถือศีลอดก็คือ การออกบวชหรือการสิ้นสุดของการถือศีลอดก็จะต้องคำนวณพิถีพิถัน ถ้าจะให้แน่นอน หรือจะให้มุสลิมได้ประกอบพิธีดังกล่าวพร้อมกันแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้บริหารศาสนา เช่น จูฬาราชมนตรี หรือ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแต่ละจังหวัดต้องสังเกตดวงเดือน จึงประกาศว่าวันไหนเป็นวันเริ่มต้น และวันไหนเป็นวันออก

วันฮารีรายาอัญยี เรียกตามภาษาอาหรับว่า อีดิลอัฎฮา (Eid al Adzha) มีกำหนด ๔ วัน เป็นวันที่มุสลิมจากประเทศต่าง ๆ ที่ไปประกอบพิธีอัญยี ที่นครเมกกะ เริ่มประกอบพิธีอัญยี ส่วนมุสลิมที่มีไม้ไป ให้ประกอบพิธีละหมาดอีดิลอัฎฮา ๗ มัสยิดหรือสุเหร่าในภูมิสำเนาของตน วันฮารีรายาอัญยีนี้

เป็นวันครบ ๙๐ วัน นับจากวันฮารีรายาบังซา หรือวันออกบวช

๒. วันเมาลิด เป็นวันประสูติของท่านนบี วันประสูติของท่านนบีคือ วันจันทร์ที่ ๑๒ เดือนรอมฎอนาวาล (เป็นเดือนที่ ๓ ตามเดือนอิสลาม) ปีข้างตรงกับวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๑๑๑๔ การทำพิธีวันเมาลิดนี้ มิได้เจาะจงทำเฉพาะวันที่ ๑๒ ของเดือนรอมฎอนาวาลวันเท่านั้น หากว่าทำใดตลอดเดือน มักจะเลือกทำในวันใดวันหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เป็นต้นไปจนถึงสิ้นเดือน ในทางภาคใต้พิธีวันเมาลิดนี้ นิยมทำกัน ๒ แห่ง คือที่บ้าน หรือที่มัสยิด

๓. วันอาชูรา วันอาชูรา คือวันที่ ๑๐ ของเดือน "มาฮารัม" เดือนที่ ๑ ของอิสลาม เป็นวันสำคัญของศาสนาอิสลามวันหนึ่ง ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้โรงเรียนประชาบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้หยุดเรียน ; วัน พิธีวันอาชูราก็อ ทำขนม "ซูรา" กำหนดและสถานที่เหมือนวันเมาลิด คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๐ เดือนมาฮารัม แล้วทำใดตลอดเดือน °

จะเห็นว่าชนบทธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ สืบเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนา จนแทบจะกล่าวได้ว่า การดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในกรอบชนบทธรรมเนียมประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น

ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี และในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของชาวมลายูเซีย ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางวัฒนธรรมไทย คือ เมืองหลวง หรืออยู่ห่างไกลกับเพื่อนบ้านชาวไทยด้วยกันมาก แต่ไปอยู่ใกล้กับประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกับไทย โดยเฉพาะเกี่ยวกับศาสนา ภาษาพูด การสมรส การทำมาหากิน มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และคล้ายคลึงกันมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมากดังได้กล่าว

มาแล้วว่า ศาสนาอิสลามกำหนดวิธีปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมนี้ เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสังคม และมีอิทธิพลเหนือการกระทำใด ๆ ของบุคคล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มให้มีความผูกพันกันอย่างมั่นคง ภัยเหตุที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับอิทธิพลจากมาเลเซีย ทั้งในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศาสนา มาเป็นเวลานาน จึงทำให้ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความแตกต่างไปจากคนไทยทั่วไปอยู่บ้าง

แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันทุกชาติ ทุกศาสนา ก็คือความรักของแม่ที่มีต่อลูก และสิ่งที่แสดงออกอย่างหนึ่งของความรักที่แม่มีต่อลูก ก็คือการรู้จักร้องเพลงกล่อมลูก ให้หลับ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก เป็นลักษณะประจำของชนทุกชาติ ทุกศาสนา ดังนั้น เพลงกล่อมเด็กจึงปรากฏในแทบทุกภาษา ทุกชาติ และแม้ชาวไทยมุสลิมก็มีการร้องเพลงกล่อมลูกเหมือนแม่ในชาติอื่นและศาสนาอื่น เช่นกัน เยาวเรศ ลีวีเกียรติ ได้กล่าวว่า มีเรื่องราวของบทบัญญัติของศาสนาอิสลามปรากฏในเพลงกล่อมเด็กด้วย^๑ ซึ่งก็มีใช่เรื่องแปลกอะไร เพราะได้กล่าวมาแล้วว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพล ต่อคนมุสลิมตั้งแต่เกิดจนตาย

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพการดำรงชีวิตของคนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ซึ่งสิ่งเหล่านี้บางครั้งก็ไม่สามารถจะศึกษาได้จากตำราประวัติศาสตร์ หรือตำราอื่น ๆ ได้

ปัจจุบันเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมหาฟังได้ยาก คนรุ่นใหม่บางคนแทบจะไม่เคยได้ยินเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม แม้แต่คนรุ่นเก่าที่เคยร้องได้ แต่เมื่อหยุดร้องไปนานก็ลืม โดยเฉพาะบทบาทของแม่ในยุคใหม่เปลี่ยนไปจากแม่ในสมัยก่อน นั่นก็ต้องช่วยเหลือครอบครัวหาเลี้ยงชีพ โอกาสที่จะอยู่กับลูกน้อยของตนก็ลดน้อยลง การใช้เพลงกล่อมลูกก็ถูกลืมไปด้วย นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย

^๑ เยาวเรศ ลีวีเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย หน้า ๓๓๔

คายอย่างยิ่ง จะเห็นว่าการบันทึกเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ใ้วันนี้
เกือบจะเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะรักษาไว้ก่อนที่จะสูญหายไปตามกาลเวลา

วิทยากร

วิทยากร ได้แก่บุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ทั้งที่เป็น
คำแนะนำ สิ่งที่น่าสนใจ และเป็นผู้ร้องเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

๑. ตำบลปุมุก

๑.๑ นายมะยูโซะ มูซอ อายุ ๕๕ ปี อาชีพทำนา

๒. ตำบลบาระเฮาะ

๒.๑ นายมูคอ ลาเตะ อายุ ๖๔ ปี อาชีพขี่สามล้อ

๒.๒ นายกูเอร์ กอเซ็ง อายุ ๔๒ ปี อาชีพค้าขาย

๓. ตำบลตะลุโบะ

๓.๑ นางมะแยะ นิมะ อายุ ๔๔ ปี อาชีพค้าขาย

๔. ตำบลคลองมานิง

๔.๑ นายเจ๊ะมามะ บากา อายุ ๕๕ ปี อาชีพประมง

๕. ตำบลกะมียอ

๕.๑ นายแวชายาคี เจ๊ะกา อายุ ๕๔ ปี อาชีพขี่สามล้อ

๕.๒ นายนิปาร์ สุเค็ง อายุ ๔๐ ปี อาชีพประมง

๕.๓ นางเจ๊ะลีเมาะ แบลี อายุ ๓๖ ปี อาชีพทำนา

๖. ตำบลคันหยงจุโละ

๖.๑ นายนิดูเซน นิฟาริค อายุ ๓๖ ปี อาชีพทำสวน

๖.๒ นางฮาลีเมาะ อับดุลกาเอร์ อายุ ๓๔ ปี อาชีพประมง

๓. ตำบลบาราโหม

๓.๑ นายเจ๊ะกาเดร์ เจ๊ะคอเลาะ อายุ ๔๗ ปี อาชีพขี่สามล้อ

๔. ตำบลบานา

๔.๑ นายเตะ คีโหมง อายุ ๔๕ ปี อาชีพขี่สามล้อ มีความสามารถพิเศษในการเล่นดนตรี และร้องเพลง

๔.๒ นายโซะ คีโหมง อายุ ๓๕ ปี อาชีพขี่สามล้อ

๕. ตำบลปะกาฮารัง

๕.๑ นายเจ๊ะอามี เบ็ญบากา อายุ ๔๖ ปี อาชีพเลี้ยงปลา ทำสวน

๑๐. ตำบลจะบังติกอ

๑๐.๑ นายวัน มโรหบุตร อายุ ๓๕ ปี อาชีพข้าราชการบ้านาญ (อดีตครู และอดีตสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปัตตานี) มีความสามารถพิเศษในการแปลภาษามลายู เป็นภาษาไทย และมีความรู้ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม

๑๐.๒ นายมะ แวอุเซ็ง อายุ ๕๓ ปี อาชีพรับจ้าง

๑๐.๓ นายกอเซ็ง เปาะมะ อายุ ๕๓ ปี อาชีพรับจ้าง

๑๐.๔ นายเปาะซู อุเซ็ง อายุ ๕๒ ปี อาชีพประมง

๑๑. ตำบลชะบารัง

๑๑.๑ นายมะ แวโนะ อายุ ๓๒ ปี อาชีพรับราชการ

๑๑.๒ นายเจ๊ะมามะ กาเดร์ อายุ ๕๓ ปี อาชีพค้าขาย

๑๑.๓ นางเจ๊ะลีมาะ เบญจลักษณ์ อายุ ๔๓ ปี อาชีพค้าขาย

๑๑.๔ นายแวชาเฮา เบญจลักษณ์ อายุ ๕๓ ปี อาชีพนักธุรกิจ

(อดีตเทศมนตรีเทศบาลเมืองปัตตานี)

๑๑.๕ นายเจ๊ะฮาบัส เบญฮาบัส อายุ ๔๕ ปี อาชีพค้าขาย และเป็นสมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี

๑๒. ตำบลสุระมิถ

๑๒.๑ นางมะแยะ สาคะ อายุ ๔๔ ปี อาชีพประมง

๑๒.๒ นายแวทโอะ โอะชิโระ อายุ ๓๔ ปี อาชีพประมง

๑๓. ตำบลอานะรุ

๑๓.๑ นายแวอุเซ็ง กาเคร์ อายุ ๔๒ ปี อาชีพรับจ้าง

๑๓.๒ นายมะแอะ อูมา อายุ ๔๔ ปี อาชีพประมง

๑๓.๓ นางเจ๊ะบีเคาะ เจ๊ะอุเซ็ง อายุ ๓๓ ปี อาชีพค้าขาย

บทที่ ๓

ประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็ก จึงขอแบ่งประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑. บทเพลงเกี่ยวกับสัตว์ เป็นเพลงที่กล่าวถึงสัตว์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก บางเพลงจะกล่าววนำลอย ๆ ไม่เกี่ยวกับเนื้อเพลง แต่บางเพลงก็เกี่ยวข้องกับอูฐบ้าง ซึ่งลักษณะนี้มีไม่มากนัก เช่น

๑.๑ เพลงที่กล่าวถึงปลา มีดังนี้

โค...โค...โค...โค...

ปูติ ลา ปาโอะฮ์ คือสีมา บาตุ
การี ละฮ์ ฉาโอะฮ์ นาซือรี ชาตุ

อาเนาะ ซือมีลา กี ตาเปาะ ตาแง
อีแล กี มาตอ กีฮาตี ฉาแง

คำแปล

ผลมะม่วงทับทิมหิน	ลูกปลาในฝ่ามือ
จากไปอีกประเทศหนึ่ง	แมนส์จากตาแต่อย่าหายจากใจ
(คำว่า ละฮ์ หรือ ลา เหมือนเสียงเอื้อน เอ็งเอย ในเพลงไทย ส่วน โค..โค.. เป็นเสียงทำนอง ไม่มีความหมาย)	

ปราฮู กอและ บลาฮา บาเกาะ
มื่อยาโง ขอและ ดูแบ คือเกาะ

ซาระ มูวะ อีแก ลานง
ซื่อปอ ปูญ มัส มะแซ กาลง

คำแปล

เรือกอและแล่นไปบางกอก
ผมมวระท้ายทอยงามเด่นนัก

บรรทุกลูกปลาโคกจนเพียบหนัก
เหมือนสายสร้อยแซ่ในหม้อทอง

เงาะสาและ ปือฮาแฮ ก็เเกะ
ก็เริง สาและ กะ อาเคะ กาเตะ

คำแปล

เงาะสาและตกปลาแป้น
ฝากสาและไว้กับน้องควย

บูละ แหกอ กลามอ ปาตา
ตะ มารี ลามอ ปง มารี สะตา

แต่กลับได้ปลาจุกหนึ่งตัว
มานานนักไม่ได้ก็ควรมานั่ง

ยาแล มานอ ยาแล ปือรารอ
ยาแล มานอ ฮาตี ตีเคะะ ฆิลอ

คำแปล

ทางไหนที่ไปนราธิวาส
ฉันจะไม่หลงไหลใค้อย่างไร

อีแก แม่เภาะ มาตี คือฆาตง
มูโละ แม่เภาะ ฮีตง ฆูอ มาจง

ปลาแดงตายแขวนอยู่
เจ้าปากแดงจุกแหลม

อีแก ก็เเกะ โตะมาโน
นาตี กาเตะ โตะมาโน

คำแปล

ปลาแป้นนายท้ายเรือ
รอนายท้ายควย

อีแก ฆือลามอ แคะแคะและ
ก็ตอ ปือฉาแล ลามอ มอและ

ปลาหมอกำลังกิน
เราเดินพร้อมกันดีกว่า

อาคอ ชันทุ อีกัน ก็อทุกอ
อาคอ ชันทุ ละฮ มาคอ บุตอ

คำแปล

ปลากระเบนตัวหนึ่ง
คนตาบอดคนหนึ่ง

ซ็องะ คีโย คี ฮูญง แอกอ
กูโคะ คีโย ละฮ ราบอ ราบอ

มีเงียงที่ปลายหาง
เพียวคลำโน่นคลำนี่

อาคอ ซาทุ ละฮ์ จาเนาะปือตูกอ
แะซอ มาแคะ จารี่ กอ คียอ

คำแปล

ลูกปลากะเบนตัวหนึ่ง
เขาลำบากกายไม่มีใครหาให้

มาแคะแน คียอ ออแถ มาคอ บุดอ
ตะเคาะ อาเถาะห์ เนาะ ตูแป ซาปอ

เป็นอาหารของคนตาบอด
หมกปัญญาก็จะไปพึ่งใคร

อีแคะ แมเถาะ มาตี คีอซาตง
จารี่ อาเถาะห์ เนาะ ปือปาตง

คำแปล

ปลาแดงตายแขวนอยู่
ไปหาเพื่อจะร้องเพลง

คีโอปะ มาตี คีตาแง ออแถ
ปาตง คียอ เคะาะ ซามอ ลาแว

ตายอยู่ในมือมนุษย์
เพลงของเขาไม่หัดเหินหวนแข่ง

บูโจะ ปาวโอะฮ์ คีอสิมอ มาทุ
วาเลา ฅาวโอะฮ์ นาฮีอริ ซาทุ

คำแปล

ขอมะม่วงทับทิมหิน
แม่เมืองไกลปานใดเมืองหนึ่ง

อาเนาะ ซือสิมา คี ตาเปาะ ตาแง
คาแตแง ออแถ ปาแน คีอกีอแน

ลูกปลาในฝ่ามือ
ที่คนมาหากก็เพราะคิดถึง

บูเกะ ปือฐวะฮ์ บูโผ โกะ ลาวโอะฮ์ ซิทุ คีโอปะ ออเลาะ คีอซีรี
อาเคะ บูวะ อาแบ โคะ ตูโทะ

คำแปล

ภูเขามะรูดยาวไปตามทะเล
ที่จะทำตามน้องทุกอย่าง

อาแบ บอดคอ เคะาะ อีชะ คีอธี

ที่นั่นเป็นวังน้ำวนปลาอินทรี
ที่โง่ที่ไม่เจียมตัว

ไอ...ไอ...มือเงาะ กูตา กูตา
ปือโระ ชือรูปอ บุกา

กูตา ตาเปาะ ตาแง
ฮักง ปือชา ลือแง

คำแปล

น้ำมันยาเอย
เหมือนฟองปลาปักเป้า

ทาน้ำมันที่ฝ่ามือ
จุมูกใหญ่เท่าแขน

อาคอ ซาตุ อี้กัน คีอซีรี
อาคอ ซาตุ อาเนาะ บีบิง

กูโค๊ะ คีโค คียอ ปือราฮู ดูวะฮ์
กูโค๊ะ คียอ ซิมูโละ ดูวะฮ์

คำแปล

เจ้าปลาอินทรีเอย
มีเมียบและลูก
(ซิมูโละ เป็นชื่อสถานที่)

นอนอยู่ในเรือใหญ่
อยู่ที่ซิมูโละอันกว้างใหญ่

อี้แก กี้เกะ เมาะ อีโล อีโล
นาที ซาเตะ เมาะ อีโล อีโล

อี้แก ซือลามอ เมาะ อีลา อีลา
บูละ ขอมอ เมาะ อีลา อีลา

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอย
รอแมควย

แม่ปลาหมอเอย
จะไคไปพรอหมกัน

อี้แก กี้เกะ เมาะ แอโล แอโล
นาที ซาเตะ เมาะ มาโน

อี้แก ซือลามอ เมาะ แอลา แอลา
กีกอ ปือฉาแล ปือลีมา ลีมา

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอ๋ย
แม่ที่เป็นหมันคอยบางนะ

แม่ปลาหมอเอ๋ย
เราจะเดินนวนาคด้วยกัน

อีกัน ก็เกะ เมาะ แอโธ แอโธ
นาที ซาตะ เมาะ แอโธ แอโธ

อีกัน ซือลามาอ เมาะ แอลอ แอลอ
กืออ ปือฉาแล ซามาอ ชูกอแรลอ

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอ๋ย
รอแม่อัย
(ทั้ง ๓ เพลงนี้ มีวรรคสุดท้าย ที่เนื้อความต่างกัน จึงถือว่าเป็นคนละเพลง)

แม่ปลาหมอเอ๋ย
เราสมัครใจไปด้วยกัน

อีแก ซือซีรี มาที ซือลาวโอะอ์
ทางัน ยังกีรี มื่อฉาปุอ์ ราโมะ

ปือเจาะอ์ ละอ์ ลือเมาะ ปือสินัง ลินัง
ทางัน กานัน มื่อฉือปุอ์ ปินัง

คำแปล

ปลาอินทรีตายในทะเล
มือซ้ายลูบนม

ไขมันแตกไหลเต็ม
มือขวาหีบหมาก

อาเนาะ ซือปะ ซือมาโก ชุง
กาตู แปะ อาตะอ์ กากี ปิงง

อาเนาะ อูแคะ ซือกาสิ ฎือบุอ์
นาที จือกา กือปาลอ บุบุอ์

คำแปล

ลูกปลากระต๊อหนึ่งกระบุง
ถ้าตะหินองปุก

ลูกกุ้งต้มหนึ่เดียว
คอยขยุบหัวล้าน

เมาะ เมาะ ปือชูลา รีมีถ์
เมาะ เมาะ มะปอ มือนางิถ์

คำแปล

แม่แกงหอยเสียบ
ทำไมแม่จึงร้องไห้

ปาแง บลาเนาะ ปือปาเล็ง ปาทง
เมาะ ปือราเนาะ ตีเคาะ ปือรุตง

บึงปลากระบอกกลับไปกลับมา
ลูกแม่ไม่มีวาสนา

เมาะ เมาะ ชูลา รีมีถ์
เมาะ เมาะ ฅาแง มือนางิถ์

คำแปล

แม่แกงหอยเสียบ
แม่จ๋าอย่าร้องไห้

ปาแง บลาเนาะ ปาเล็ง ปาทง
เมาะ บราเนาะ ตีเคาะ ปือรุตง

บึงปลากระบอกกลับไปกลับมา
ลูกแม่ไม่มีวาสนา

(เพลงหลังนี้ มีวรรคที่ ๓ ต่างกัน แม่จะมีเนื้อความอีก ๓ วรรค เหมือนกัน ก็ถือว่าเป็นคนละเพลง)

อาเคะ อาเคะ เมาะ ตือลล ตือบาโก เมาะงอ ปือชูลา ปาคี
บอเวาะ ชูเปะ คืองา บาโก
เมาะ ลีเมาะถ์ โคะชูลา ปาคี
ปือราขอ ลือเมาะถ์ อามอ ชื่อคีถ์

คำแปล

น้องจ่าน้องไขปลาตีน
เอาถุงกับกระบุง
แม่ลีเมาะก็ขายข้าวเปลือก
ตัวฉันเองอ่อนเพลีย

(คำว่า งอ, ลีเมาะ, แม่โต เป็นชื่อบุคคล)

ปือราขอ ลือเมาะถ์ อามอ ชื่อคีถ์
เมาะ แม่โต โคะปโก ปาแปล
ปือราขอ ตีโค ปง อาคอ ฅาแล

แม่ขอขายข้าวเปลือก
ตัวฉันเองอ่อนเพลีย
แม่เมาะโตแบกกระดาน
ขอนอนก่อนแล้วค่อยทำ

อาเนาะ อุคัง อุคัง ยูเฆาะ
อาเนาะ โอวัง โอวัง ยูเฆาะ

เตาะ กัน ยาคี อาเนาะ ตือซีรี
เตาะ กัน คียาคี อาเนาะ ชันคีตี

คำแปล

ลูกทุ่งต้องเป็นลูกทุ่ง
ลูกคนอื่นต้องเป็นลูกคนอื่น

ไม่มีทางเป็นปลาอินทรี
ไม่มีทางเป็นลูกของเรา

อาเนาะ อาแย คารี่ ตียะ ตียะ
เนาะ ละอี กานอ ตือจุงะ ตือจุงะ
อีกัน ละอี ตีโม คี อาตะอี ปาตา
บูสัน ละอี ตีโม อาบัง เนาะ ฆาปา

อีบู บอเวาะ ชือมีสัน แกกอ
เนาะซี มงาคะ โตะ ตีเตะอี
กีเถิง ละอี สาแล กา อาเคะ ฆาเคะ
.....

คำแปล

ลูกไกร่องเจียบเจียบ
ไปไหนก็กระโถกกระเดก
ปลาบูชี่นมาบนหาดทราย
เคื่อนหน้าพี่จะมาหา

แม่ไก่พาลูกเก่าตัว
จะไปเฝ้าผู้เป็นใหญ่
ผากคิกถึงน้องควย
.....

ปีแซ มัส อาเนาะ มาเงาะ
มีเตาะมาอะห์ มาเงาะ มาเงาะ

อีกัน คีอมัน คี คาลัม ชวอ
ตะ ตือมูเว กัตอ กวอ

คำแปล

กล้วยไข่มีผลตก
ขออภัย ขออภัย

ปลาช่อนในถ้ำ
เราไม่ใช่คู่สร้างคู่สมกัน

เพลงที่กล่าวถึงปลาเท่าที่ยกตัวอย่างมา มีทั้งกล่าวถึงปลาที่ไม่ได้ระบุชนิด
ของปลา และกล่าวถึงปลาประเภทต่าง ๆ อันเป็นปลาที่มีอยู่ในท้องถิ่นของจังหวัด

บททานี่

ปลาที่กล่าวไว้ในเพลงกล่อมเด็ก มักจะเป็นปลาโคก ปลาแม่ ปลาแดง
ปลาหมอ ปลากะเบน ปลาอินทรี ปลาปักเป้า ปลากระดี่ ปลากระบอก ปลาคีน
ปลาร่อน

๑.๒ เพลงที่กล่าวถึงปลาหมึก มีดังนี้

แตแฮ ลา ตาโอะ คี ชูงา
ป้อนาแต ลาวโอะฮ์ นามอญอ ชูงา

ก๊อนอ ลา ซ็องะ ค็อ 'ลอปะ ลอปะ
ซ็อคะ ซางะ บัวะ ก็อตูปะ

คำแปล

กักเบ็คในคลอง
ชื่อของมันคือปลาหมึก

ถูกเหนียงมันเต้นเหียง ๆ
ทำชาวคมอรอยนั้ก

๑.๓ เพลงที่กล่าวถึงปู มีดังนี้

อาคอ ซาตุ อูแคะ ก็อแต
อาคอ ซาตุ ออแคะ บูแฉะ

ลือปะฮ์ บะฉิฉิ ปะฉิทะ ปูเลาะ
ลือปะฮ์ บือมิฉิ บือตากะ บูเลาะ

คำแปล

กุงเอยปูเอย
คิดถึงคนเป็นหมาย

ก็คั่วแล้วก็คั่วเล่า
กระซิบแล้วกระซิบกัน

๑.๔ เพลงที่กล่าวถึงกุ้ง มีดังนี้

แกแนะ แกแนะ อูแคะ
จะแมะ ก๊อนอ ขอแคะ

ลือมู กาชี ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
จะแวะ ก็อบอ ตูโมะ

คำแปล

กุ่มเอ๋ยกุ่มเตน
จะแมะถูกตี

ว้าวตอนแล้วเขาหัก
จะแวงถูกทุบ

ออเนะ ออเนะ อูแด
จะแมะ ก้อนอ ขอแค
ตูโมะ คามา ตีตึง
ทือโยะ ลูแบ ตีเน็ง

ลือมู ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
จะแวง ก้อนอ ตูโมะ
ปาแซ คามา จายอ
อือตา อาเนาะ คาทอ

คำแปล

กุ่มเอ๋ยกุ่ม
จะแมะถูกตี
ทุบขึ้นแล้วรอนให้ละเอียดย
เจาะรูฝา

ว้าวเขาหัก
จะแวงถูกทุบ
จุดไฟมีแสงไฟ
แอบคุลสาว

ออเนะ อูแด
จะแมะ ก้อนอ ขอแค
ตูโยะ คามา ตีตึง
ทือโยะ ลูแบ ตีเน็ง
อาเนาะ คารอ จินอ
อาเนาะ คารอ ฝีกานอ
บูตง เกาะทิง เกาะทา
ถาโมะ กะแมะ ลือจา
ชือเซ โทะแน บู้โค
สมาแล อากู เตาะตีโค
ถอแย บาละ ปีกู

ลือมู ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
จะแวง ก้อนอ ตูโมะ
ปาแซ คามา จายอ
อาตา อาเนาะ คาทอ
ปานา ไมน ตีปุดง
ชือ ชูปี บูดง
ทือลอ คาลแล บาเท
ชูโรฮ์ กะแวง ชือเซ
ชือเซ ลาแย ลาแย
ฉากอ แตะเงาะ ถอแย
ตอแปง บาละ ตีเน็ง

ที่แม่ อาเนาะ คาทู
 ลือเม็ง เบาะแต ซึ่แย
 ฌาแม มูโตะฮ์ ซึ่แย
 มุลง ขาบี๋ล เปาะฮ์
 อากะ ตาแง ซือเมาะฮ์
 คาทู ที่ปอ ปกาแล
 ปีลา คาทู ปือฌาแล
 อี้ถึง ซากะ ฌาแล
 คาโตะห์ ภาโมะ ปาแน
 ปานา ลีปะ กาเอ็ง
 ซาปูโละฮ์ ออแก ลาเอ็ง

คำแปล

ภู้อยู่
 เจ้แม่ถูกเขียน
 หุบฮันแล้วรอนให้ละเอียก
 เจาะรูที่ฝา
 ลูกสาวชาวจีน
 ลูกสาวไปไหน
 นกกะทิงกะทา
 ยมพี่แม่ไม่เรียบ
 หวีท้าวนางบูโด
 เมื่อคืนฉันไม่ได้นอน
 หนึ่งทีหลังประตู
 ฐูลูกของระตู
 หอกที่คนไทยทำ

ที่ปอ ฌาโตะฮ์ ลือเม็ง
 ที่แก ฑูโตะฮ์ ถือลง
 มาแก ซาซุ มุลง
 มุลง กาป่ง คาทู
 มีเตาะ อาป่ง คาทู
 มีเงาะ คาแล ปี้ถึง
 มาเงาะ ออแก อี้ถึง
 แอและ มาโตะ จะ
 มาแก ซือระห์ ลีปะ
 ลีปะ ทาซุ แมเงาะ
 เตาะ ซามอ คามิง คาเงาะห์

วิวเขาหัก
 เจ้แวงถูกหุบ
 จุกใต้มีแสงไฟ
 แอบคุลูกสาว
 เข้าใจเล่นกะลามะพร้าว
 ไปอิงนก
 ไซโนชั้น
 ให้พี่สาวหวี
 หวีเพียงเบา ๆ
 คี้นเพื่อคุหนึ่ง
 หน้ากากอยู่ข้างฝา
 ตกลงมาโดนหอก
 แหวงไค้ ๑๔๐ ไร่

สมัยที่รบกับไทย
 ใบลานหนึ่งใบ
 ยกมือไหว้
 ระตูมาที่หน้า
 เมื่อระตูเดิน
 ล้อมไปไ้ครึ่งทาง
 ไฉนมายาว
 พับผ้าเก่ง
 สิบคนที่เป็นคนอื่น

กินแต่สาธุจากคนลาน
 ใบนั่นบานที่บ้านของระตู
 ขอรภัยด้วยท่านระตู
 น้ำมันในจาน
 มีคนหอมล้อม
 ไล่ไปเข้าวัง
 กินหมากพิบ
 พับรองเท้าแดง
 ไม่เท่ากับเสื้อเนื้อตัวเอง

(หนังสือ หมายถึง ภาพยนตร์ และ หน้ากาก ก็หมายถึง หน้ากากพรานโนรา)

อาค่อ ซาตุ อุแด กือแด
 อาค่อ ซาตุ ออแด บูญ

ลือปะยั บะณิตี บะณิตะ บูเลาะ
 ลือปะยั บือมิชิ บือตากะ บูเลาะ

คำแปล

กุงเจยบูเอย
 คิดถึงคนเป็นหมาย

คิดคั่วแล้วคิดคั่วเล่า
 กระซิบแล้วกอดกัน

อาเนาะ ซือปะ ซือบาโก ผุง
 กาลู แฆปะ อาตะยั กากิปีกง

อาเนาะ อุแด ซือกาลิ ถือบูยั
 นาตี จือกา กือปาลอ บูบูยั

คำแปล

ลูกปลากะตังหนึ่งกระมัง
 ถ้าเตะพี่น้องบูค

ลูกกุงคัมหนเคียว
 คอยขมูมหัวล้าน

อาเนาะ อุคัง อุคัง บูเฮาะ
 อาเนาะ โอวัง โอวัง บูเฮาะ

เตาะ กัน ยากิ อาเนาะ คือซีรี
 เตาะ กัน คียากิ อาเนาะ ชันคิถึ

คำแปล

ลูกทุ่งต้องเป็นลูกทุ่ง
ลูกคนอื่นต้องเป็นลูกคนอื่น

ไม่มีทางเป็นปลาอินทรี
ไม่มีทางเป็นลูกของเรา

๑.๕ เพลงที่กล่าวถึงนก มีดังนี้

อานะ ฮีดัง เทอร์รายับ รายับ
ฮีนคะ เทอร์บังตียาคา เบอร์ซาบ

ฮีนคะ ฮิงฮับ อานะ ตุรกี
ฮีนะ ฮิงฮับ ตียาคา เบอร์กากี

คำแปล

นกเหี่ยวคลานข้ามเตี้ยม
จะบินก็ไม่มีปีก

จะเข้าไปจับลูกชาวตุรกี
จะเกาะต้นไม้ก็ไม่มีขา

บุญ จิริเนะ บุญ ปือลินา
ชะกาดี ตีละ ปือราขอ เนะกือนา

อาเนาะ กรากอ กาแล ปือรามิง
อามอ เนะตีมอ เตะะปือรานิง

คำแปล

นกแก้วขนาววับ
มองแวบเดียวคล้ายจะรู้จัก
(อาอานะ กรากอ เป็นนกชนิดหนึ่ง ทางภาคใต้เรียกว่า นกปากะ)

ลูกนกปากะในกองฟาง
ฉันเองไม่แน่ใจนัก

บุญ ปลาโตะฮ์ กือปีเาะะ แมเเกาะ
บุญ มะระปาดิ ฮือรือบังสกาวัน
ตะเคาะ โตะ ตีเคาะ บุญ มะกัน กือคาเราะ
ปีลอ มาตี ตูมิง โอริง

คำแปล

นกหัวขวานหมวกแดง
 กำพรำปูและยาจึงตองออก

นกพิลาปบินเป็นฝูง
 เวลาตายก็ยังต้องฟังคนอื่น

บุญง ปูนา แอกล ลือบะ
 สะบู สุนา ทาเระ กือบะ

มาตี สาละ แดแอ กาญ
 เมาะ เนาะ อุละ แมะทีโค ปือรากู

คำแปล

นกเป็ดน้ำหางคก
 เป่าปี่สีซอ

ตายคากิ่งไม้
 แม่จะกล่อมให้นอน

บุญง ปาตี คีอริอับัง สกาวัน
 ลากี อินี สีเคาะ ปือจาบัน

คืองะ สะอีโกร์ อาหัส ปอยง ยาตี
 จากปี คี มูโลละ ลาเอ็ง ปาคอ ฮาตี

คำแปล

นกกระจอกเอย
 ลูกจาวบารองให้รันทค

นกกระจอกกินข้าวเปลือกหมก
 แม่จคจอไปหาข้าว

โนโน คีเยาะ
 อาเนาะ โคะ คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปาตี
 อาเมาะ จารี ลากี

คำแปล

นกกระจอกเอย
 ลูกร้องไห้เสียอกเสีย

นกกระจอกกินข้าวเปลือก
 แม่กลับเสือกไปหาข้าว

ป้อมมือเราะ มือเราะ ชาอีโก๋ อาตัส กยางัน
 มือเราะ ชาอีโก๋ มารี ลาตุรณ คาแล อีสตานา
 ป้อมละห์ ฮาตี มือเราะ ชาอีโก๋
 อีบู มาตี บาปะ มตีงว
 มือเราะ บูลู คีซีรี ลือโมะ กลอของ บุงอ
 มือเราะ บูลู ทิกาแน มัส สปียี เบอร์ตานะ คีขอ

คำแปล

นกยูงบนสวรรค์
 เจ้าเสราโศกเสียใจ
 คำนวณขนอ่อนคังคอกไม้

นกยูงแดงจงมาอยู่ในวัง
 แม่เจ้ายายพ่อเจ้าก็หึ่งไป
 คำนวณขาสีทองคูกเขาสามเขา

บูดง เกะทิง เกะทา
 อาเคะ ชาโง มอละ

ตีอลอ คาแล ปาตี
 อาแบ ลือกะ ฮาตี

คำแปล

นกกระทิง นกกระหา
 ผมมวบนองสวบ

ไซในข้าวเปลือก
 พี่ชายติดใจ

บูดง เกะทิง เกะทา
 ราโมะ ลิจิง ลือจา
 ซีเซ โปร์กาแล
 คาตู เกะะ โปร์ ยาแล

ตีอลอ คาแล บาเต
 สู่โระ กะแวง ซีเซ
 มีเฆาะ คาแล บิริง
 บาเฆาะ ออแถ อีริง

คำแปล

นกกระทิง นกกระหา
 หัวล้านไม่มีผม

ไซในขันน้ำ
 พี่สาวหวีไห้

เตรียมหัวไว้
คนแก่เดินไม่ไหว

น้ำมันในจาน
คนหอมลอมมากมาย

บุตง โกะตึง โกะตา
ถาโมะ กะแมะ ลีจา
ชีเซ ลีปะ ปาแน
ซาเกะ ฮาตี ออแก บูแน

คือลอ คาแล บาเต
ชูโกะห์ กะแว ชีเซ
ตุตง กือคา จินอ
เนาะ บูวะ คียอ ออแก บือตึนอ

คำแปล

นกกะตึง นกกะตา
ผมพี่แม่ยุ่ง
หัวเกล้าผมแบบเรียบ ๆ
เจ็บใจแม่หม้าย
(ลีปะ ปาแน หมายถึง ผมที่เกล้าแบบพับไปพับมาอย่างง่าย ๆ ไม่เกล้าสูง)

ไขในขันน้ำ
ให้พี่สาวหัว
ไปตลาดคนจีน
จะทำอะไร เขาหรือก็เป็นหญิง

วาไฮละฮ์ บุตง บือตือบัง ลายัง
อีจันละฮ์ โอรัง บือรัม บัววัน

ตุรณ คีตึงะ คีปูเกาะ กรันยี
บูเคาะฮ์ ลาลูปอ ชือฆาลอ ยันยี

คำแปล

โอนุกบินเฉียว
อนิจจาน้ำใจหญิง

ไปเกาะที่เขาสูงหยี
ช่างลืมง่ายหน่ายเร็ว

บูแก บูเคาะฮ์ บือตือเนาะ บูโยะฮ์ อามอ บือตือนอ ชีตียะ ฮารี
บูแก อามอ กาเนาะ ชูโงะฮ์

อามอ เนาะ คาฮู กือฮาตี บูติ

คำแปล

จะกัณคุ้มไม่ถ่วงนัก

ฉันเฝ้าคักทุกวัน

ฉันมิไ้จะเอนกคุ่มจริง ๆ

ฉันต้องการผู้นำใจมากกว่า

บุญ แกณะ แกณะ
ปีแฉ คารี่ โทะ แนณะ

โทะ คี ปอดง ปาละอ์
ฉาแฉ อำมะ ออแฉ มาละอ์

คำแปล

เจ้านกน้อยเอ๋ย
อย่าตายายทวนสอนไว้

เกาะที่ต้นกะพ้อ
อย่าเอาเปียงอย่างคนเกียจคร้าน

อาคุด ซาตุ ละอ์ อาเนาะ บุญ
กือละ ปามี ละอ์ กือตอ นือปาตง

คือรูแบ คียอ ตูรง กอบอมิง
ซางะ ชือมา ละอ์ ลาเว คีอิงนิง

คำแปล

ลูกนกตัวหนึ่ง
กลับมาเขาเรารองเพลง

บินตกลงพื้นดิน
คุตอสูชอบรองเพลงในลำคอ

เมาะ บางา ละอ์ เมาะ บางา
ซาเบะ อาญ บุญ
โอ อีแก ละอ์ โอ อีแก
ซาเบะ อาญ เตะะ คีโม

บะปอ ลามุง บุญ
อีแก ละอ์ เตะะ คีโม
บะปอ ลามุง เตะะ คีโม
อูญ ปาญญ ปาญญ

คำแปล

โอนกยางเอ๋ย
ที่ข้าหงอยเหงา
โอปลาเอ๋ย
ที่ข้าไม่ผูก

เหตุไฉนจึงหงอยเหงา
เพราะปลาไม่ผูกขึ้นมา
เหตุไฉนจึงไม่ผูก
เพราะหม्यानยาวเอ๋ย

ไอ...อะเอ๋ ตู อะเอ๋ นิง
ชูงาย ฮาบี๋ เฮอะ บี๋นิง

บุญ กือตากอ ตูแป๋ มื่อเงาโต๊ะ
ตะเกาะ อาเกาะหื เนาะ ซาโงะ

คำแปล

กลอนเพลงอย่างนั้นอย่างนี้
น้ำคลองเมียบ้าง
(นกฟังกะ เป็นภาษาถิ่น ภาคกลางเรียกว่า นกกระเต็น)
นกฟังกะ ง่วงนอน
ยอมรับไม่ได้

บุญ กูแอะ มาเกี๋ คือซาตง
เปละ เปละ อาเคะ ปือปาตง

มาเกี๋ คือสะละ จาแป๋ คางา
อามอ เนาะ อุละ อาเคะ เนาะ กือองา

คำแปล

นกกูแอะห้อยอยู่
น้องจกตบมือให้เขากับกลอน
(บุญ กูแอะ เป็นนกลชนิดหนึ่ง ไม่มีคำแปลเป็นภาษาไทย จึงเรียก นกกูแอะ)
ตายบนหลังคากระท่อม
ฉันจะกล่อมให้น้องฟัง

ไอ..ปาเตาะฮ์ ตูกะ ปือซาเกี๋ ตูเก
บุญ กือตากอ คือรือแม ชูงาย
ปีแซ ซาชีกะ นาเกี๋ มาแก ลือกะ คูวอ บุต
อาเคะ กาเกาะ ปากะ โคะ ปือนือง

คำแปล

ไม้เท้าหักเปลี่ยนกระบอกลใหม่
กล้วยหนึ่งหวีเหลือสองใบ
นกฟังกะบินไปทางคลอง
พี่น้องอยู่กับอย่างเศร้าซึม

เมาะนางา (จ๋า) บะปอโม บุญ
ซาเบะ อากู บุญ อี้แก เตาะตีโม
โออี้แก (จ๋า) บะปอ มุงเตาะ ตีโม

ชาเบะ อากู เตะะตีโม ญุ ฆาญ
 โอ ญุ (ซำ) บะปอ ฆุ ปาญ
 ชาเบะ อากู ปาญ ฆุมา เตะะมาแก อากู
 โอ ฆุมา (ซำ) บะปอ เตะะ มาแก ญุ
 ชาเบะ อากู เตะะ มาแก ญุปือโทะ อากา กิมง
 โอ ปือโทะ (ซำ) บะปอ ฆุ กิมง
 ชาเบะ อากู กิมง มาแก นาชิ มือเตะะฮ์
 โอ นาชิ (ซำ) บะปอ ฆุเตะะ ฆูลอ
 ชาเบะ อากู มือเตะะฮ์ อาปีตีเตะะ ฆูลอ
 โอ อาปี (ซำ) บะปอ ฆุเตะะ ฆูลอ
 ชาเบะ อากา เตะะ ฆูลอ กายู บาเซะฮ์
 โอ กายู (ซำ) บะปอ ฆุ มาเซะฮ์
 ชาเบะ อากู บาเซะฮ์ ฮูแฉ ตีปอ อากู
 โอ ฮูแฉ (ซำ) บะปอ ฆุ ตีปอ กายู
 ชาเบะ อากู ตีปอ กายู กาเตะะปาเง อากู
 โอ กาเตะะ (ซำ) บะปอ ฆุ ปาเง ฮูแฉ
 ชาเบะ อากู ปาเง ฮูลา เนะ มาแก อากู
 โอ ฮูลา (ซำ) บะปอ ฆุ เนะ มาแก กาเตะะ
 ชาเบะ อากู เนะมาแก กาเตะะ คีโย มาแกแน อากู

คำแปล

น ⁺ ก ⁺ ย ⁺ าง ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ เศ ⁺ ร ⁺ า	ที่ ⁺ เศ ⁺ ร ⁺ า ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ ป ⁺ ลา ⁺ ไม ⁺ บุ ⁺ ค ⁺ ช ⁺ ี ⁺ น ⁺ มา
โอ ⁺ ป ⁺ ลา ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ ไม ⁺ บุ ⁺ ค	ที่ ⁺ ไม ⁺ บุ ⁺ ค ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ ห ⁺ ญ ⁺ า ⁺ ย ⁺ าว
โอ ⁺ ห ⁺ ญ ⁺ า ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ ย ⁺ าว	ที่ ⁺ ช ⁺ า ⁺ ย ⁺ าว ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ คว ⁺ าย ⁺ ไม ⁺ มา ⁺ ก ⁺ ิน
โอ ⁺ คว ⁺ าย ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ ไม ⁺ ก ⁺ ิน	ที่ ⁺ ไม ⁺ ก ⁺ ิน ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ ช ⁺ า ⁺ ท ⁺ อง ⁺ อ ⁺ ี ⁺ ค
โอ ⁺ ท ⁺ อง ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ อ ⁺ ี ⁺ ค	ที่ ⁺ ท ⁺ อง ⁺ อ ⁺ ี ⁺ ค ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ ก ⁺ ิน ⁺ ช ⁺ า ⁺ ว ⁺ ค ⁺ ิ ⁺ บ
โอ ⁺ ช ⁺ า ⁺ ว ⁺ เอ ⁺ ย ⁺ เห ⁺ ตุ ⁺ ไ ⁺ จ ⁺ ิง ⁺ ค ⁺ ิ ⁺ บ	ที่ ⁺ ช ⁺ า ⁺ ค ⁺ ิ ⁺ บ ⁺ เพ ⁺ ระ ⁺ ไฟ ⁺ ไม ⁺ ล ⁺ ุ ⁺ ก

โอไฟเอ๋ยเหตุใดไม่ลู่
โอไม้พินเอ๋ยเหตุใดจึงเปียก
โอฝนเอ๋ยเหตุใดจึงถูกพิน
กบเอ๋ยเหตุใดจึงเรียว
โองูเอ๋ยเหตุใดจึงกินกบ

ที่ไม่ลู่เพราะไม้พินเปียก
ที่เข้าเปียกเพราะถูกฝน
ที่ถูกพินเพราะกบมันเรียว
ที่เข้าเรียวเพราะงูจะกินเข้า
ที่เข้ากินกบเพราะเป็นอาหาร

นาซี ฌอ ตี กาปง แฉและ
ทีละ ทีอมาขอ ออแก มอและ

อาเมะ ชรีอ๊ะ ชรีอ๊ะ ฌูถ
อามอ ตะจะกะ เนาะตุโระโบธง

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวที่ตำบลแฉและ
มองเห็นคนอื่นสวย

เอาส้มครอบนก
ฉันไม่ยากเชื่อคบโกหก

เพลงที่กล่าวถึงนกจากตัวอย่างเพลงที่ยกมา มีทั้งกล่าวถึงนกประเภท
ต่าง ๆ และกล่าวถึงนกคำเดียว โดยมีไ้ระบุชนิดของนก นกที่กล่าวไว้ในเพลง
กลอนเด็ก ไ้แก่ นกเหยี่ยว นกปากะ นกแก้ว นกหัวขวาน นกพิลาป นกเป็ด นก
กระจอก นกยูง นกกระทิง นกกระทา นกคุ้ม นกยาง นกฟังกะ นกภูแว

๑.๖ เพลงที่กล่าวถึงไก่ มีดังนี้

โกะ แกและ โกะ
บวระ อาปอ โตะ
มีเตาะ ซือมาโกะ โตะ
อาเมะ ตี นานอ โตะ
บือถาปอ บูเท ซือโกะ

อาแย ฌาโม มะฮ์
คูโกะ ซาโย ลานะฮ์
กอสอ ฌูตู ปานะฮ์
อาเมะ ตี กือบง สะป็นะฮ์
ตูวอ บูเต ซามะฮ์

คำแปล

เอ็กอีเอ็ก เอ็กอีเอ็ก

ไกหงอนทอง

ยายทำอะไร
 ขอสักงานเถอะยาย
 ยายเอามาจากไหน
 ก็ไปมาทละยาย

กำลังแกงสับปะรด
 เคี้ยวก่อนยังร้อนอยู่
 เอามาจากสวนสะปิ่นะฮ์
 สองใบห้าสิบสทวงค์

อาเนาะ อาแย ฅาแง กูรง
 อาเนาะ ออแถ ฅาแง ซึ้ง

กาหลู กูรง ปาเตาะฮ์ กากี
 กาหลู ซึ้ง แม่เถาะ ปีปี

คำแปล

ลูกไก่อย่ำขังกรง
 ลูกคนอื่นจอยจับ

ถ้าขังกรงคงซาหัก
 ถ้าจับแกมแกมจะแดง

อาเนาะ อาแย กูรง ซือปูละฮ์
 กาหลู อาแย กาเซาะฮ์ ซูโงะฮ์

มาตี แชกอ ลือกะ ซือมีแล
 มีเตาะ กือถาชิง คิงา ขอแถ

คำแปล

ลูกไก่อลงมาสืบตัว
 ถ้าพี่รักจริง

ตายหนึ่งเหลือเกี้ยว
 ต้องทิ้งคนอื่นให้หมด

ซี้ตู ปง อาแย ซึ้ง ปง อาแย
 ซี้ตู ออแถ ซึ้ง ปง ออแถ

ตะเคาะ อาเราะห์ เนาะบือลี ปาคี
 ตะเคาะ อาเราะห์ เนาะ กิเถิง คีถึ

คำแปล

นี่ก็ไก่อ้นก็ไก่อ
 นี่ก็คนน้นก็คน

ไม่รู้จะซื้อข้าวเปลือกที่ไหน
 ไม่รู้จะฝากตัวกับใครดี

โนโน กาโป กาโป ปุลาชายง   กาแจ นาทอ อาตะฮ์ บุกะตง
 บลี อูบะปือเคร์ ปือเคร์ อาแย กุง   บุกะฮ์ คาลัม บลางอ บลางอ ตะเคาะ ตุง

คำแปล

หมู่บ้านเกาะข้าวโพด   ถั่วเลื้อยบนเขาตม
 ซ่อนกระสุนยิงไถทางควน   ไถหม้อแกงที่ไม่มีฝา
 (บลางอ เป็นหม้อต้มปลา, แกงปลา ซึ่งต่างกับหม้อหุงข้าวที่เรียก บุกู)

อาเนาะ อาแย คาริ ตียะ ตียะ   อีบู บอเวาะ ซือมีลัน แอกอ
 เนาะ ละฮ์ กานอ คือจุงะ คือจุงะ   เนาะฮ์ มงาคะ โทะ ตีเตะฮ์
 อีกัน ละฮ์ ตีโม ตี อาตัส ปาตา   กีเจ็ง ละฮ์ สาดแล กา อาเคะ ซาเตะ

คำแปล

ลูกไกร้องเจีบบเจีบบ   แม่ไกร่าลูกเก่าตัว
 จะไปไหนกระโคกกระเคก   จะไปเขาเผ่าผู้เป็นใหญ่
 ปลาผูกขึ้นบนหาด   ฝากความคิดถึงน้องควย
 เคื่อนหน้าไฟจะมาหา   .....

จอเกาะ เมาะ บอเลาะ
 กือลาตี เวาะ บาแต
 ซิกิ ซิกิ อามอ เนาะ
 เตะาะ ยาคี เตะาะ เว อาแบ
 ซาเบะ มานอ กือรานอ มานอ
 กือรานอ คียอ คูโคะ ซอแก ซอแก
 มาตอ ปือปี้แล ออลอ กือมานอ ออลอ
 อีตา ฉาแล เตะาะ ลา อาแบ
 อาเนาะ อาญู ปูเตะฮ์ ทือรือแบ ฉาแล ฉาแล

มานอ ตูโบะฮ์ ลือเตะฮ์ คื่อฮืแม่ กะแวง ขอแ
 เฮาะตู นามอ แม่เตะฮ์
 เฮาะตู นามอ แม่แต

คำแปล

คนบ้า ^๑	คนบอน
ถึงน้อยฉันก็จะเอา	ไม่ยากเป็นพี่ชาย
เพราะอะไรเอ๋ย	เพราะคนคนเดียว
เพราะความ	ที่มองพี่ชาย
ลูกไก่ ^๒ ขาวบิน	ไหนที่สาวว่าอ่อนเพลีย
คนนั้นชื่อแม่เตะฮ์	คนนั้นชื่อแม่แต

(แม่ ใช้เรียกนำหน้าชื่อผู้หญิง บอกให้รู้ว่าเป็นเพศหญิง)

๖.๗ เพลงที่กล่าวถึงเบ็ค มีดังนี้

อีเตะ ปู่เตะ	อีเตะ โต๊ะตาหยง
เวาะลอแน เวาะป่อเยาะ	อาเคะ ปู่เตะ กี้ละ ปูยง
มีเตะ ปี่แน กะอาบอ สะปิเยาะ	.....

คำแปล

เบ็ค ^๑ ขาวเอ๋ย	เบ็ค ^๒ โต๊ะตาหยง
ผมน้อยหนาผลลำไย	น้องผิวขาวทึบหม้อดิน
ขอหมากฉันสักคำ	.....

(โต๊ะตาหยง เป็นชื่อบุคคลที่ชาวบ้านนับถือคุณเทพเจ้า
 เวาะป่อเยาะ เรียกว่า ลำไย แต่มีใช้ลำไยแบบภาคเหนือ ลักษณะลำไยที่กล่าว
 นี้ มีผลคล้ายมะม่วงแซนออน ผิวสีเหลือง เนื้อขาวละเอียด รสเปรี้ยวจัด นิยม
 ซอยหันใส่ในน้ำบุญแทนมะนาว)

ไฮ..ตาแน ชื่อตา นือปาเติง ปาตง
 อาเนาะ ลา อีเตะ คี ทือปี นือแน
 กาเลา นือจือตา ฅาแง คี กูกง
 โตะยาวโอะฮ์ ฅาแง คี บี้แม

คำแปล

ปลุกตะไกรกลับป้ไปกลับมา	ลูกเบ็คอยู่ริมนา
หยากันแล้วไมคองของเกียว	อยู่ทางกือยาหวงหา

๑.๘ เพลงที่กล่าวถึงแพะและแกะ มีดังนี้

แบะ แบะ กาเม็ง	กาเม็ง มาแก นากอ
คือนู กูวิ ชูเม็ง	วะ นือลี กอนืออ

คำแปล

<u>แพะ</u> เอะ <u>แพะ</u>	<u>แพะ</u> กินมะละกอ
เจอศตางค์ป็น	เอาไปซื้อกาแฟได้

ปี้ริง ปี้ริง กาเม็ง คี ปือกัน	มาตี คี ตาโนะ ชี กาเม็ง ยาตัน
นาชิ กูปี ตาโระ คี จีตัน	บอโลง คีกันคูรี ตะเคาะ บูละ มากัน

คำแปล

ทั้ง <u>แกะ</u> ทั้ง <u>แพะ</u> ในตลาด	ต่างกายด้วย <u>เขาแพะ</u> ตัวผู้
ชาวขมิ้นเก็บไว้เสิร์ฟ	ยังไม่เลี้ยงกินไม่ได้

๑.๙ เพลงที่กล่าวถึงวัวและควาย มีดังนี้

ลือนู ยาแต ยาตี	ตามะ ปออง ชูเกาะ

ลามา อาแบ มาถึ

นาตี บูล แล จื่อเงาะ

คำแปล

วั้ว^๒ตัว^๒
ผีมาหา

ผูก^๒ที่^๒คน^๒สม^๒ทะเล
คอยจน^๒เคื่อน^๒หงาย

ตูโมะ คามา แตะแต่ง
ตือโมะ ลูแบ ตีเน็ง

บอ^๒เวาะ^๒ ลือ^๒มู^๒ มา^๒โระ
แตะ^๒เงาะ^๒ อา^๒เนาะ^๒ คา^๒ถอ

คำแปล

หุบ^๒ไถ^๒นิก^๒หนึ่ง
เงาะ^๒ฝ่าย^๒นัง

จูง^๒วั้ว^๒มา^๒เข้า
แอบ^๒คูลูก^๒สาว

คิง^๒ซี^๒ คิง^๒ซี^๒ มา^๒ตา^๒ ฮา^๒รี
สา^๒เกียน^๒ ลามา^๒ กู^๒มัน^๒ จา^๒รี

อา^๒นะ^๒ เกอ^๒ร^๒เบา^๒ มา^๒ตี^๒ เตอ^๒ร^๒ตั้ม^๒บัต
บา^๒ร^๒ สกา^๒รัง^๒ อา^๒กู^๒ เมิน^๒กา^๒บัต

คำแปล

ตะ^๒วัน^๒สูง^๒
นาน^๒แล้ว^๒ที่^๒ฉัน^๒เฝ้า^๒ตาม^๒หา

ลูก^๒กระ^๒ปือ^๒ตา^๒ย^๒ทั้ง^๒ที่^๒ถูก^๒ลามา^๒
เฟิง^๒ไค^๒พบ^๒เดี^๒ย^๒นี้^๒เอง

ตู^๒แหว^๒ โอ^๒ ตู^๒แหว
ซา^๒เบะ^๒ อา^๒กู^๒ เตะ^๒ตามะ^๒
ปือ^๒โระ^๒ โอ^๒ ปือ^๒โระ^๒
ซา^๒เบะ^๒ อา^๒กู^๒ กือ^๒มง

มะ^๒ปอ^๒ เตะ^๒ะ^๒ ตามะ^๒ กู^๒บา
กู^๒บา^๒ กือ^๒มง^๒ ปือ^๒โระ^๒
มะ^๒ปอ^๒ ลา^๒มุง^๒ กือ^๒มง
นา^๒ถิ^๒ ละ^๒ย^๒ เตะ^๒ะ^๒ มา^๒เฆาะ

คำแปล

เจ้า^๒เอ๋ย^๒เจ้า^๒ของ^๒
ที่^๒ข้า^๒ไม่^๒ผูก

ทำไม^๒ไม่^๒ผูก^๒กวาย^๒ไว้^๒
เพราะ^๒กวาย^๒ของ^๒อิม

อีกเอ๋ยอีก
ที่ข้าอีก

ทำไมทองจึงอีก
เพราะข้าวไม่สุก

อุปู่ โอ อุปู่
ชาเบะ อากู ปาแญ
กูบา โอ กูบา
ชาเบะ อากู เตะะ มาแก

มะปอ มุง ปาแญ
ก็อริอเบา เตะะ มาแก คากู
มะปอ มุง เตะะ มาแก อุปู่
ตูแหว ละฮ์ ตามะ อากู

คำแปล

หญ้าเอ๋ยหญ้า
เหตุที่ข้ายาว
ควายเอ๋ยควาย
เหตุที่ข้าไม่กิน

ทำไมเจ้าจึงยาว
เพราะควายไม่กินข้า
ทำไมไม่กินหญ้า
เพราะเจ้าของลำนข้าวไว้

บูแฉ จื่อเถาะ แตะแฮ ไปลาเตะ
ออแก ตูวอ เนาะชาเลาะ กาเตะ

ปาเตะฮ์ สะลีก็ ตีแหว ก็อราบา
ปาเตะฮ์ ก็ก็ แตะแปะ ตาฮิ มาตา

คำแปล

เคื่อนสว่างไขกรงคักเลื่อ
คนแก่อยากสนุก

หอกแทงควายหัก
เอาขี้ตาแปะแทนฟันซี่ที่หัก

ชื่อมาแล อาเนาะ ปะจู
ชื่อมาแล อาเนาะ ปะจู
ปือกะฮ์ โกะ ปากูถ บาลู

ตือองา อามอ นือถามะ นือชา
ตือองา อามอ นือถามะ นือชา
ชื่อตูปอ ลือมู บาโละ ฆิระ

คำแปล

เมื่อคืนนี้ลูกของอา

กับฉันไล่กันใหญ่

เมื่อ^๑กิน^๒นี้^๓ลูก^๔ของ^๕อา
มี^๖รอย^๗ตาม^๘นั่ง^๙ร้าน^{๑๐}ต้นไม้

กับ^๑ฉัน^๒ไล่^๓กัน^๔ใหญ่^๕
เหมือน^๖วัว^๗พัน^๘หลัก

๑.๑๐ เพลงที่กล่าวถึงช้างและม้า มีดังนี้

โน^๑โน^๒ ปา^๓แป
อา^๔เนาะ^๕ ซา^๖เยาะ^๗ แตะ^๘เปาะ
บู^๙เคาะ^{๑๐} ตะ^{๑๑}เคาะ^{๑๒} เปาะ

จิ^๑ริ^๒แน^๓ คาย^๔ มุ^๕โละ
ลา^๖ดู^๗ บือ^๘เลาะ^๙ มุ^{๑๐}โละ
ทุ^{๑๑}ลง^{๑๒} ก็^{๑๓}เด้ง^{๑๔} ทุ^{๑๕}โปะ

กำแปล

ไม้^๑กระ^๒ดาน
ลูก^๓ช้าง^๔ขา^๕เป^๖
เค็ก^๗ไม้^๘มี^๙พ้อ

คลุม^๑ควาย^๒ใบ^๓ไผ่
เหยียบ^๔ผ่าน^๕คน^๖ไม้
ขอ^๗ฝาก^๘ตัว^๙ควาย

มู^๑มานี้^๒ จาง^๓า^๔ กือ^๕ลาว^๖โอะ^๗ย^๘
มุ^๙โละ^{๑๐} มานี้^{๑๑} กานี^{๑๒} ตะ^{๑๓}โมะ

ฮา^๑มีย^๒ มา^๓แก^๔ คี^๕ ซา^๖เยาะ^๗ กือ^๘ลอ
คี^๙โค^{๑๐} คี^{๑๑}อะ^{๑๒} คี^{๑๓}อะ^{๑๔} อา^{๑๕}แม^{๑๖} กือ^{๑๗}ลอ

กำแปล

มะ^๑พร้า^๒ว^๓หวาน^๔เอน^๕ไป^๖ทาง^๗ทะเล
น้า^๘สาว^๙ไม่^{๑๐}ชอบ^{๑๑}คน^{๑๒}ปาก^{๑๓}หวาน

ช้าง^๑บ้า^๒กิน^๓จน^๔หมด
นอน^๕ตรง^๖ที่^๗ที่^๘หลง^๙ใจ^{๑๐}ล

มู^๑ มานี้^๒ จอนี้^๓อง^๔ กือ^๕ลาว^๖โอะ^๗ย^๘
มุ^๙โละ^{๑๐} มานี้^{๑๑} กือ^{๑๒}นิง^{๑๓} ลัม^{๑๔}โมะ

ฮา^๑มีย^๒ คี^๓ มาก^๔ัน^๕ ซา^๖เยาะ^๗ กือ^๘ลอ
ลี้^๙ทุ^{๑๐} ตัม^{๑๑}บัก^{๑๒} อา^{๑๓}บัง^{๑๔} โทะ^{๑๕} กือ^{๑๖}ลอ

คำแปล

มะ^๑พร้า^๒ว^๓หวาน^๔เอน^๕ไป^๖ทาง^๗ทะเล
ปาก^๘หวาน^๙คิ้ว^{๑๐}โก่ง

ช้าง^๑บ้า^๒กิน^๓จน^๔หมด
ทำให้^๕ที่^๖ที่^๗หลง^๘ใจ^๙ล

คารี นานง กามันไท นานี
 สุกะห์ ที่อดัน ฅงซัมไปกาซีนี

กำแปล

จากนานงมาถึงหาดนานี
 ถล่ำทั่วมาถึงที่

โอรัง เบอร်ฆายะห์ ภูวา ปือร์อานะ
 อีกูต เปอร်เร็นตาอ์ โอรัง ยังนาญะ

คนซึ่ง^๑สอง^๒คนพ่อลูก
 ก็แล้วแต่เจ้าของจะกรุณา

ตรัง ภูตัน บินตัง ปือร์จายอ
 กาเลา อาบัง ภูรัง ปือร์จายอ

คำแปล

เดือนและดาวส่องแสงประกาย
 ถ่าฟี่ไม่เชื่อ

อาเนาะ ภูคอก มือมากัน ปาตี
 ปือเลาะอ์ คาคอ มือแลอ์ ฮาตี

ลูก^๑มา^๒กินข้าวเปลือก
 ผาอก^๓คุดหัวใจได้

อาปอ แมเถาะ ที่ กากี ลางิ
 อาปอ แมเถาะ ที่ ปญาโง กะนิ

กำแปล

อะไร^๑แดง^๒ที่ขอบฟ้า
 อะไรแดง^๓ที่นมมวยของพี่

เงะคือระ วะ ลาลู ภูคอก
 ฆงอ ซิเถะห์ จือปากอ ฆูกอ

เงะคือระควม^๑มา^๒ผ่าน^๓มา
 คอกไม้จำปืออ่อนเอย

๑.๑๑ เพลงที่กล่าวถึงสิงและกาง มีดังนี้

อาเนาะ ปือโระ ที่ กายู ลินตัง
 อูโคะอ์ ฆูโระ ที่ มาคอก โอรัง

ตุง มานี ที่ คาลัม ปายอ
 จันเตะ ฆูเตะ ที่ มาคอก ซายอ

กำแปล

ลูก^๑ลิง^๒ที่กิ่งไม้

ลงอาบน้^๑าในบึงไม้ริมเขา

ใครจะซังก็ช่างเขา

ฉันรักเจ้าเท่านั้นพอ

ชูง มานี๋ มาแก คี ลูตง
คูโคะ มือนางิ๋ กะแน อุนตง

ลูตง เนาะ มาตี คี กากี บูแอ
อุนตง เนาะ มาตี นครี ออแถ

คำแปล

กางกินมะพร้าวหวาน
ร้องให้คิดถึงเคราะห์กรรม

กางจะตายตอนเคื่อนมีค
มีกรรมต้องตายในเมืองคนอื่น

๑.๑๒ เพลงที่กล่าวถึงแมว มีดังนี้

คูว คีฆอ กูจิง ปือจาร์
คูวา คีฆา อาบัง มินจาร์

มานอ เนาะซามา กูจิง ยังปือล้ง
มานา นะ ซามา คูวัน ซาโอวัง

คำแปล

แมวสองสามตัววิ่ง
พี่ชายสองสามคนกำลังหา

ไม่เหมือนเจ้าแมวลาย
ไม่เหมือนเชอลักคนเคียว

๑.๑๓ เพลงที่กล่าวถึงกั๊กแทน แมลง และผีเสื้อ มีดังนี้

คื่อโปะ อะไม อะไม
คื่อโปะ ปียาร์ค บันโค

ปือลาล้ง กูโปะช้ กูโปะช้
นาคี มาลัม มะ เนาะ อูโปะช้ ชูช

คำแปล

คบมือเป็นจังหวะ
คบให้เก่งไวคอบ

เจ้ากั๊กแทนแมลงน้อย
มีคอีกหนอยแมจะจางควบนม

คือโปะ ปาแน ปาแน
คือโปะ มาสี ปาแน

ปือลาแล รุก รุก
เมาะ เนาะ ปือรี มาแก ชูช

คำแปล

คบมือเก้งเก้ง
คบมือให้เก้ง

เจ้า^๖ตัก^๗แทนเอย
แม่จะ^๖ช้อน^๗นมให้กิน

คือโปะ บันโค บันโค
คือโปะ มาสี บันโค

ปือลาดัง รุก รุก
เนาะ อุเปาะ^๖ มี^๗นม ชูช

คำแปล

คบมือเก้งเก้ง
คบมือให้เก้ง

เจ้า^๖ตัก^๗แทนเอย
จะ^๖จาง^๗ให้^๖คัม^๗นม

คือโปะ อาไม อาไม
คือโปะ ปาโน ปาโน

ปือลาดัง ญู ญู
เนาะ อุเปาะ^๖ มี^๗นม ชูช

คำแปล

คบมือหลายหลายครั้ง
คบมือเก้งเก้ง

ตัก^๖แทน^๗ ผีเสื้อ ผีเสื้อ
จะ^๖จาง^๗คว^๖ยน^๗นม

๑.๑๔ เพลงที่กล่าวถึงเม่น มีดังนี้

สีตุ ลาเนาะ สีนี้ ปง ลาเนาะ
สีตุ เนาะ สีนี้ ปง เนาะ

ลาเนาะ แซกอ มาตี แกเกง
แบเราะ บรายอ ตะเคาะ สะแก เปง

คำแปล

โน้น^๖ก็^๗เม่น^๖นี่^๗ก็^๖เม่น^๗

เม่นหนึ่งตัวตาย^๖แหง^๗แก

โน้นก็อยากนี่ก็อยาก

เงินสินสอดไม่มีแม่แต่เศษเหรียญ

๑.๑๕ เพลงที่กล่าวถึงเหี้ย มีดังนี้

เตาะ ยันยี แลปว คี บิดู
เตาะ ยายี กากอ กิดู

บิดู กรือแบ ปือเลาะ ตะเคาะ
ลีเคาะ จาแบ สูปอ ลีเคาะ แยะเวาะ

คำแปล

หึ่งสัญญาไว้ที่ประตู
สัญญาไว้แล้วอย่างแน่นอน

ประตูขุมไม่มีกลอน
ลีนอยาหลอนหลายเฉกเช่นเหี้ย

๑.๑๖ เพลงที่กล่าวถึงมอค มีดังนี้

กูเมาะ ซาปอ แบเลาะ ซาบง
กูแน ซาปอ ลาลู กูบง

ตีแย กะปุนิง มาแก ตีอูละ
บูเตะฮ์ กูนิง กูแน เจะละ

คำแปล

บ้านไกรหลังคาเบี้ยว
คูหมั่นใครคลุมหัวเดินผ่าน

มอคกินเสาไม้
คูหมั่นจะละทั้งขาทั้งเหลือง

๑.๑๗ เพลงที่กล่าวถึงอิกา มีดังนี้

ญอ มานีฮ์ มาแกแน ซาเซาะ
กูโคะ มือนางิส บูแก บูเคาะ

อามอ เนาะ ตือแบ ตะเคาะปรีียง
อามอ เนาะ ทวีอแบ บูแก บูถง

คำแปล

มะพร้าวหวานเป็นอาหารกา
จะร้องไห้ก็ไม่ไ้เด็ก

ฉันจะโคนไม้มีเครื่องมือ
จะบินก็ไม่ไ้ชนก

๑.๑๘ เพลงที่กล่าวถึงเสือ มีดังนี้

บุญแด จื่อเถาะ แตะแฮ โปลาเตะ ปาเตาะฮ์ สะสีกี ตี้แก กือรือมา
ออแถ ทูวอ เนาะ มาเลาะ กาเตะ ปาเตาะฮ์ กี้กี แตะเปะ ตาฮิ มาตา

คำแปล

เคื่อนสว่างไขกรงคักเสือ   หอกแทงควายหัก
คนแก่อยากสนุก   เอาซี่ตาแปะแทนฟันซี่ที่หัก

๑.๑๙ เพลงที่กล่าวถึงแมลงภู่ มีดังนี้

อาเนาะ ญแม ตือรายะ รายะ   อาเนาะ ตามะ ตียากอ ตาลี
อาเนาะ ตือรือแบ ตียากอ ซายะ   อาเนาะ อิงะ ตียากอ กี้กี

คำแปล

แมลงภู่บินช้า   จะผูกถูกมันไว้ก็ไม่มีเชือก
มันจะบินก็ไม่มียัก   มันจะเกาะก็ไม่มีขา

๑.๒๐ เพลงที่กล่าวถึงมคแตง มีดังนี้

อูแด ละ อูแด บูโจะ ปือนือเระ ไอ้อือ ตีมอ คุโคะ คีบาวอร์
โอวัง ละโอวัง ฆาเมาะ กอนาะ บูละฮ์ มาจัม ละ กี้รังอ คุโคะ ตุงฆู บาวอร์

คำแปล

ผักเอ๋ยผักยอดไม้   จะหิวน้ำหนึ่งถึง
อย่าคิดว่า เป็นของง่าย   เหมือนมคแตงแผ้วผลไม้

๑.๒๑ เพลงที่กล่าวถึงแตน มีดังนี้

บือตัง บือตัง รีโม่ บือร่ตือองง
บือตัง บือตัง อาเคะ กูโทะ มือนือองง

ซารัง บือรึงะ กีปอเตะ บูโละฮ์
กูโทะ อึงะ กืออะแคะ บารัมโต ซมีแลมบูโละฮ์

คำแปล

ลมพัดเย็นเย็น
เย็นเย็นน้องนั่งซึม

วังแทนที่คันไผ่
นั่งคิดถึงคนขี่รถมอเตอร์ไซค์ ๘๐ ซีซี

๑.๒๒ เพลงที่กล่าวถึงกบและงู

มีดังนี้

กาเตาะ โอ กาเตาะ
ซาเบะ อากู ปาเง อูญ
อูลา โอ อูลา
ซาเบะ อากู เนาะ มาแก กาเตาะ

บะปอ มุง ปาเง อูญ
อูลา เนาะ มาแก อากู
บะปอ มุง เนาะ มาแก กาเตาะ
มาแก แน อากู

คำแปล

กบเอยกบ
ที่ขารียกบ
งเอย
ที่ขากินกบ

ทำไมจึงร้องเรียกฝน
เพราะงจะกินขา
ทำไมจึงกินกบ
เพราะเป็นอาหารขา

๒. บทเพลงเกี่ยวกับพืช เป็นเพลงที่กล่าวถึงต้นไม้ ผลไม้ และพรรณไม้ต่าง ๆ ที่มีมากในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียง มีทั้งพืชที่เป็นอาหารหลัก และพืชประจำท้องถิ่น พืชชนิดใดมีมาก ก็มักจะกล่าวไว้ในเพลงกล่อมเด็กค่อนข้างมาก เช่น

๒.๑ เพลงที่กล่าวถึงข้าวและข้าวเปลือก มีดังนี้

จะกง ปาคี จะแคะ กะแต
บุละ ลากี จะแคะ ตูแป

ตะแคะ กะแต กือรา คุดู
ตะแคะ ตูแป จือรา คุดู

คำแปล

บักคำหมายจะเก็บข้าว
 มีสำเนียงจะไค่ซึงพา
 (ทางใต้มีไค่เกี่ยวข้าวแบบภาคกลาง แต่ใช้ "แกะ" เก็บข้าวที่สระวัง)
 แตะตนข้าวไม่ออกวาง
 ก็ควนมาหย่าร้างเสียก่อน

ฐเมาะ กือจี่ ตีแย สะริบู
 กือจี่ กือจี่ ทุโระ อีบู

ฐเมาะ บือซา อีชี ปาคี
 บือลอ บือซา ทุโระ ลากี

คำแปล

บ้านเล็กเสาหนึ่งพันต้น
 เล็กเล็กตามแม่

บ้านใหญ่ไค่เก็บข้าวเปลือก
 โตแล้วตามผัว

บูดง เกาะซิง เกาะทา
 อาเคะ ซาโง มอและ

ตือลอ คาแล ปาคี
 อาแบ ลือกะ ฮาคี

คำแปล

นกกระซิง นกกระทา
 ผอมวายน่องสวย

ไข่ไว้ในข้าวเปลือก
 พี่ชายทิดใจ

บูระ ปาคี เกาะ ยาคี ปาคี
 บูระ บุกี เกาะ ยาคี บุกี

มารี่ เนาะ ยาคี ชีbung ลาลัง
 ลือปะฮ์ ชือโอวัง โอวัง บูลอ

คำแปล

บลุกข้าวไม่เป็นข้าว
 ทำดีไค่ไค่

มากลายเป็นนกกอกเหวาคา
 คนแล้วก็ทนเล่าไค่ไค่

บุระ ปาคี เตะะยาคี ปาคี
บุระ ลาซี เตะะยาคี ลาซี

ยาคี มุงอ ลาแด
ยาคี กาเซะฮ์ ซาแบ

คำแปล

ปลูกข้าวไม่เป็นข้าว
ทำแล้วทำแล้ว

มากลายเป็นคอกหญ้าคา
ก็ยังรักจะทำต่อไป

อาเคะ อาเคะ เมะ ทือลอ ทือบาโก
เมะงอ ปือญว ปาคี
บอเวะ ชูเปะ กืองา บาโก
ปือราขอ ลือเมะฮ์ อามอ ซือคิถึ
เมะ ลือเมะ โคะญว ปาคี
เมะ แมะโต โคะ ปิโก ปาแป
ปือดาขอ ลือเมะ อามอ ซือคิถึ
ปือดาขอ ทิโค ปง อาคอ ฆาแด

คำแปล

น้องจำใจแม่ปลาตีน
เอาดูกับกระมุง
แม่ลือเมะชายข้าวเปลือก
ฉันรู้สึกอ่อนเพลีย

แม่งอชายข้าวเปลือก
ฉันรู้สึกอ่อนเพลีย
แม่แมะโตแบกกระตาน
ขอนอนก่อนแล้วค่อยทำ

นาซี โอ นาซี
ซาเบะ มุง เตะะ มาเซาะ
อาบี ละฮ์ เตะะ มื่อญาลอ
บะปอ มุง เตะะ มื่อญาลอ

บะปอ มุง เตะะ มาเซาะ
ซาเบะ กู เตะะ มาเซาะ
อาบี โอ อาบี
กายู ละฮ์ มาเซาะฮ์

คำแปล

ชาวเอ๋ยชาว
เหตุที่ข้าคิด
ไปเอ๋ยไฟ
ที่ข้าไม่คิด

ทำไมเจ้าจึงคิด
เพราะไฟไม่ลุก
ทำไมจึงไม่คิด
เพราะไม่เปียกเอ๋ย

๒.๒ เพลงที่กล่าวถึงมะพร้าว มีดังนี้

ผอ มานีธ มาแกแน มาเฮาะ
กูโคะ มือนางิส บูแก บูเคาะ

อามอ เนาะ ทือแบ ตะเคาะ ปรีบง
อามอ เนาะ ทือแบ บูแก บูดง

คำแปล

มะพร้าวหวานเป็นอาหารกา
จะร้องไห้ก็ไม่ใช่เด็ก

ฉันจะโกนก็ไม่มีเครื่องมือ
จะบินก็ไม่ใช่นก

ผอ มานีธ มาแก ตี ลูตง
กูโคะ มือนางิส ตะแน อุนตง

ลูตง เนาะ มาตี ตี กากี บูแล
อุนตง เนาะ มาตี นครี ออแก

คำแปล

มะพร้าวหวานถูกค่างกิน
ร้องไห้คิดถึงเคราะห์กรรม

ค่างจะตายตอนเคื่อนมีด
เป็นกรรมที่ตายในเมืองคนอื่น

ผอ มานีธ จอน้อง กือสาวโอะธ
บูโละ มานีธ กือนิงดัมโมะ

ฮาบิธ ตี มากัน มาเยาะ กือล
สิฏู ตัมบัก อาบัง โคะ กือล

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล

ข้างบ้านกินจนหมด

ปากหวานคิ้วโก่ง

ทำให้พี่หลงใหล

ชูล มานี้อย่าง จางา ก็อดาวโอะฮ์
มูโละ มานี้อย่าง กานี ตะโมะ

ฮามิฮ์ มาแเว คี ซาเยาะ กิลอ
คีโค คีอะปะ คีอะปะ อาแบ กิลอ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
น้ำสาวไม่ชอบคนปากหวาน

ช่างปากกินจนหมด
นอนตรงที่พี่หลงใหล

ชูล มานี้อย่าง จอน้อง ก็อดาวโอะฮ์
มูโละ มานี้อย่าง กอนิง ยังลัมโมะ

บูโจะ บูตะ บือราฆอ ราชอ
อือตู คีอมัก อาบัง กิลอ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
ปากหวานคิ้วโก่ง

บอกตนจิกเป็นตะกร้าตะกร้า
ทำให้พี่หลงใหล

นาฮิ ชูล คี กาปง แฉและ
คีละ คีอมาฆอ ออแก มอและ

อาเมะ ชวือกะ ชวือกะ มูถง
อามอ กะจะกะ เนาะ ทุโระ โบอง

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวที่ตำบลแฉและ
มองเห็นคนอื่นสวย

เอาส้มครอบนก
ไม่ยากเชื่อคนโกหก

ก็อดางิ นาเปาะ ชูล คีงิ
เนาะวะ ฆานอ ชีอกาดี

ลียะ กา ญเต ลีอะปะ ชูล ลีลปี
เนาะวะ บายา ฮูแก เตาะ บูละ ฮามิฮ์

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวสูงเสียดฟ้า

มะพร้าวในป่าใบตก

ไม่รู้จะทำอย่างไร

จึงจะใช้นี้ให้หมดได้

คีโค คีโค อาเคะ คีโค
ซุซุ ลือเมะ มานี๋ ซาแก ญอมุค

อามัง เนะ อุเปะซึ ซุซุ
คีโค คีโค อาเคะ คีโค

คำแปล

นอนเถิดนอน
นมหวานและมันเหมือนกะทิจากมะพร้าวอ่อน นอนเถิดนอน

ที่จะจางด้วยนม

ซุซุ ลือเมะ มานี๋
อาเคะ ฉางัน มือนางิส

ซันตัน ญอ ญุค
อาเบะ มาชู เนะ กรีญอ

คำแปล

นมทั้งหวานทั้งมัน
นอนจายารองให้

น้ำกะทิมะพร้าวอ่อน
แม่อองการจะทำงาน

๒.๓ เพลงที่กล่าวถึงกล้วยชนิดต่าง ๆ มีดังนี้

ปีแซ ญอ มาเซะ คีราว
โอริง ลา กาญอ มือนาเมะฮ์ กาญอ

ปีแซ คีถึละ มาเซะ คี ญอง
โอริง ปาเก มือนาเวะ ญอง

คำแปล

กล้วยนางญาสุกที่ราวผ้า
กนรวยึงรวยขึ้น

เลือกกล้วยที่สุกปลาย
กนจนตองฟิงโชคชทา

ปีแซ มัส อาเนะ มาญะ
มีเคะมาอะห์ บาญะ บาญะ

อีกัน คีอมน คี คาลัม ญว
ทะ คีอุมเว กัตอ ญว

กำแปล

กล้วยไข่ ผลตก
ชอภัยกวย

ปลาช่อนในถ้ำ
เราไม่ใช่คู่สร้างคู่สมกัน

ไอ..ปาเตาะฮ์ ทุกะ ปือชาติ ทุเก
บุญ กือฤกกอ คื่อรือแม ชูงาย
ปีแซ ชาชีกะ นาที มาแก ลือกะ ทุวอ บุญ
จาเคะ กาเกาะ ปากะ โคะ มือนือง

กำแปล

ไม้เท้าหักเปลี่ยนกระบอกลใหม่
กล้วยหนึ่งหวี เหลือสองใบ

นกหงะบินไปทางกลอง
พี่น้องอยู่รวมกันอย่างเฝ้าชิม

ปีแซ มัส ปือกา ปือลายา
อูแก มัส คาปะ ที มายา

มาเซาะ สะปียี ที อาทัส ปือที
อูแก บุญ บอเวาะ มาที

คาแปล

กล้วยไข่ เป็นเสปียงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนทาบ
หนี่เป็นทองจ่ายกินได้

หนี่ความถี่คิดถ้วนตาย

ปีแซ ฆือละ มาเสาะ มือนือเกาะ บุญ จะแบ ปาเตาะฮ์ กากี
ซีเฮง สุระ มารี ที มือนือเกาะ ออแก บุญ ชูโงะ ปือจากี

กำแปล

กล้วยน้ำว่า สุกอม
มีหนังสีจากเมกกะ

นกยางกินหัก
ให้กินเป็นหมายจงมีตัว

ปีแซ กือละ ปีแซ ละฮ์ ญามี   ปาเกาะฮ์ ตาแน ตาโนะ คี บุษอ
 บุษอ ฆือละ อาเกาะ โคะ นาที   ญาโอะฮ์ มาแล มื่อฆาฆอ มาทอ

กำแปล

กัวยนำวักกัวยนำเม็คมากเอย   กวางมาทอจนเกรื่อหัก
 แบเคื่อนจะมีคนองก็จะคอย   แมจะคักก็จะไม่นอน
 (ปีแซญามี เป็นชื่อกัวยชนิกหนึ่ง คล้ายกัวยไซ แต่ดเล็กกว่า รสหวาน แต่มี
 เมล็ดมาก คนจึงไม่คอยนิยมรับประทาน มีมากทางภาคใต้)

ลา บุษเกะ ปาโจ บือร์มูชิง   ปีแซ บือฆาลอ มาเซาะ มื่อจื่อเกาะฮ์
 อาเกาะ ละฮ์ อาเกาะ ฆาแง เนาะ กูชิง ลือปะฮ์ บือฆาลอ กือตอ บือเกาะ ฆูวอ

กำแปล

ภูเซา "ปาโจ" หมุนแวงคว่าง   กัวยสูกอมจนปรี
 นองเอยอยาโกกเตร่า   เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

๒.๔ เพลงที่กล่าวถึงตนหมาก   มีดังนี้

นาฮิ ปีแน ตะคา ปีแนกาจิ   บุษละ สะบุเต บือเลาะ ลีมอ
 อาเกาะ ปตุแน ตะคาฆิ กือจิ   ซาปา บือซา ตะคื่อฆอ ซามอ

กำแปล

ขึ้นกันหมากไม่มีเกรื่อจะมี   ฆาเมล็ดออกเป็นห้าฝัก
 หมันนองไวคั้งแต่ยังเล็ก   โทแล้วกลับไม่ผูกด้วย

ตาแน ปีแน สาบง คาสง   ตาแน สะราเซะ คี อูยง ยาริ
 ปตุ บือแน คาพะ คี อูบง   ปตุ กาเซฮ์ บาเพาะ มาที

คำแปล

ปลูก^๑ต้น^๒หมาก^๓ให้^๔ใบ^๕เสียด^๖สี
 ค่าย^๗ที่^๘ซาก^๙ต่อ^{๑๐}ไหม^{๑๑}โค^{๑๒}

ปลูก^๑แมง^๒คัก^๓ที่^๔ปลาย^๕นิ้ว^๖
 ซาก^๗ความ^๘รัก^๙มัก^{๑๐}กอง^{๑๑}ตาย^{๑๒}

๒.๕ เพลงที่กล่าวถึงคนจาก มีดังนี้

อา^๑โยง^๒ ลา^๓โมะ^๔ ลา^๕ญ
 ต^๖นุง^๗ กา^๘เฮง^๙ บา^{๑๐}ว
 ม^{๑๑}นิ^{๑๒}เกาะ^{๑๓}ฮ์^{๑๔} เจ^{๑๕}แม^{๑๖} เค^{๑๗}วี
 ป^{๑๘}ากา^{๑๙} จ^{๒๐}ิจ^{๒๑}ง^{๒๒} ป^{๒๓}เ^{๒๔}าะ^{๒๕} ย^{๒๖}าร^{๒๗}

ซ^๑า^๒ระ^๓ บา^๔เต^๕ นิ^๖เป^๗าะ^๘ฮ์^๙
 ฮ^{๑๐}า^{๑๑}ระ^{๑๒}ห์^{๑๓} เ^{๑๔}าะ^{๑๕} ม^{๑๖}นิ^{๑๗}เกาะ^{๑๘}ฮ์^{๑๙}
 ป^{๒๐}ากา^{๒๑} ลี^{๒๒}มา^{๒๓} ปุ^{๒๔}โร^{๒๕}ระ^{๒๖}
 อ^{๒๗}ู^{๒๘}แต^{๒๙} โ^{๓๐}อ^{๓๑}ร^{๓๒}ัง^{๓๓} ม^{๓๔}ือ^{๓๕}กา^{๓๖}โร^{๓๗}ระ^{๓๘} กา^{๓๙}โร^{๔๐}ระ^{๔๑}

คำแปล

ไ^๑กอ^๒เร^๓้ว^๔เร^๕้ว
 ท^๖อ^๗เล^๘ื่อ^๙ฉ^{๑๐}า
 เจ^{๑๑}แม^{๑๒}เค^{๑๓}วี^{๑๔}จะ^{๑๕}แต^{๑๖}ง^{๑๗}งาน
 ไ^{๑๘}ส^{๑๙}แห^{๒๐}วน^{๒๑}เค^{๒๒}็ม^{๒๓}นี้^{๒๔}ว
 (เจ^{๒๕}แม^{๒๖}เค^{๒๗}วี เป็น^{๒๘}ช^{๒๙}ื่อ^{๓๐}ก^{๓๑}น ส่วน^{๓๒} ป^{๓๓}ากา^{๓๔} ลี^{๓๕}มา^{๓๖} ปุ^{๓๗}โร^{๓๘}ระ เป็น^{๓๙}ช^{๔๐}ื่อ^{๔๑}ห^{๔๒}ม^{๔๓}ู^{๔๔}บา^{๔๕}น)

ค^๑น^๒จ^๓าก^๔เค^๕็ม^๖จ^๗น^๘เพ^๙ีย^{๑๐}บ
 ห^{๑๑}วัง^{๑๒}จะ^{๑๓}แต^{๑๔}ง^{๑๕}งาน
 ที่^{๑๖}บ^{๑๗}าน^{๑๘}ป^{๑๙}ากา^{๒๐}ลี^{๒๑}มา^{๒๒}ปุ^{๒๓}โร^{๒๔}ระ
 แต่^{๒๕}เป็น^{๒๖}ค^{๒๗}น^{๒๘}ร^{๒๙}ุง^{๓๐}ร^{๓๑}ัง

๒.๖ เพลงที่กล่าวถึงมะม่วง มีดังนี้

บุ^๑โจ^๒ะ^๓ ป^๔าว^๕โ^๖ะ^๗ฮ์^๘ คี^๙ คี^{๑๐}อ^{๑๑}ปี^{๑๒} ม^{๑๓}ือ^{๑๔}แ^{๑๕}น บ^{๑๖}ู^{๑๗}เค^{๑๘}าะ^{๑๙} บ^{๒๐}ู^{๒๑}เค^{๒๒}าะ^{๒๓} ป^{๒๔}ากะ^{๒๕} ข^{๒๖}อ^{๒๗}เ^{๒๘}าะ^{๒๙}
 ก^{๓๐}ู^{๓๑}โก^{๓๒}ะ^{๓๓} ฉ^{๓๔}าว^{๓๕}โ^{๓๖}ะ^{๓๗}ฮ์^{๓๘} ก^{๓๙}ู^{๔๐}ย^{๔๑}ุ^{๔๒}โ^{๔๓}ะ^{๔๔} ป^{๔๕}ี^{๔๖}เ^{๔๗}แม^{๔๘} ต^{๔๙}ะ^{๕๐}เค^{๕๑}าะ^{๕๒} อ^{๕๓}า^{๕๔}เ^{๕๕}าะ^{๕๖}ห^{๕๗}์^{๕๘} เ^{๕๙}าะ^{๖๐} บ^{๖๑}อ^{๖๒}เ^{๖๓}ว^{๖๔}ะ^{๖๕}

คำแปล

ย^๑อ^๒ค^๓มะ^๔ม^๕ว^๖ง^๗ริ^๘ม^๙นา
 ก^{๑๐}ู^{๑๑}ย^{๑๒}ุ^{๑๓}โ^{๑๔}ะ^{๑๕}ห^{๑๖}ว^{๑๗}ง^{๑๘}ว^{๑๙}า^{๒๐}ย^{๒๑}ุ^{๒๒}ไ^{๒๓}กล
 (ย^{๒๔}ุ^{๒๕}โ^{๒๖}ะ เป็น^{๒๗}ช^{๒๘}ื่อ^{๒๙}ค^{๓๐}น ส่วน^{๓๑}ค^{๓๒}ำ^{๓๓}ว^{๓๔}่า "ก^{๓๕}ู" เป็น^{๓๖}ค^{๓๗}ำ^{๓๘}ร^{๓๙}ี^{๔๐}ย^{๔๑}ก^{๔๒}ผู้^{๔๓}มี^{๔๔}เช^{๔๕}ื่อ^{๔๖}สา^{๔๗}ย^{๔๘}ของ^{๔๙}เจ^{๕๐}้า^{๕๑}เ^{๕๒}ื่อ^{๕๓}ง^{๕๔}เ^{๕๕}ก^{๕๖}า)

เค^๑็ก^๒เค^๓็ก^๔พ^๕าก^๖ัน^๗ไ^๘ห^๙ร^{๑๐}ง
 ไ^{๑๑}ม^{๑๒}ร^{๑๓}ู^{๑๔}ว^{๑๕}า^{๑๖}ไป^{๑๗}ย^{๑๘}าง^{๑๙}ไร^{๒๐}

ปู่โจะ ปู่ตะ ลาญ
 คุโตะ ลือคะ มาตุ

ปู่โจะ ปาโอะ กือม้ง
 คุโตะ ยาโอะ ปีม้ง

คำแปล

ยอดกนกจิกลีขาว
 อยู่ใกล้สาย

ยอดมะม่วงบาน
 อยู่ทางหงา

๒.๗ เพลงที่กล่าวถึงส้มมะกรูด

มีดังนี้

สีมา ปู่โระ สีมา กือสีแย
 ซาโย เนาะ คุโระ เตะาะ ตาญ ฉาแล

สีมา มานีฮ์ บาแก ปือคุฎี
 เฮาะ อีแก มานีฮ์ กือมานอ ปือรือฮี

คำแปล

ส้มมะกรูดส้มเกลี้ยง
 ฉี้อยากตามหาแต่ไม่รูทาง

ส้มที่หวานล้ำกันมักมีหาม
 แม่คำขำเจ้าไปแห่งใดหนอ

สีมา ปู่โระ
 อาแบ เนาะ คุโระ

บาแก ปือคุฎี
 อาเคะ ซาปา มาถึ

คำแปล

ส้มมะกรูด
 หอผีจะไปตาม

คนเป็นหนาม
 น้องก็มาถึง

๒.๘ เพลงที่กล่าวถึงกนเอย มีดังนี้

ปาฮี ปาฮี ตาแน กูแ
 ปาฮี ปาฮี นาตี คียาแล

นาตี ปือคุฎี ตะเคาะ ปือคุฎี
 นาตี มาถึ ตะเคาะ มาถึ

คำแปล

เข้าเข้าปลูกตนเตย
เขาเขาคอยระหว่างทาง

กอยหนามแต่ก็ไม่มีหนาม
กอยว่าจะมาแต่ก็ไม่มา

ตีโค อานะ อานะ เนาะ ตีโค
ฉาแง มือนางิส
บาเปาะ มุง ลา เนาะ อุละ
ตีโค อานะ เนาะ ตีโค
ฉาแง มือนางิส
บาเปาะ มุง เนาะ อุละ
ปือแต ปือแต ตาแน กา บัวแ
นาตี ปือตุตี ตีเคาะ ปือตุตี
ปือแต ปือแต เนาะ นาตี คีฉาแล
นาตี คีฉาแล นาตี มาตี บาเปาะ ตีเคาะ มาตี

คำแปล

นอนเถิดลูกนอน
พอจะกล่อมให้นอน
อัยารองไห้
เวลาเป็นปลูกตนเกย

อัยารองไห้
นอนเถิดลูกนอน
พอจะกล่อมให้นอน
คอยพื่อที่ทางเดินแต่พื่อก็ไม่มา

๒.๘ เพลงที่กล่าวถึงก้นกะไกร มีดังนี้

ตาแน ปอสง ชือฉา ปาเล็ง ปาทง
ตาแน ปาวโอะฮ์ คี คีอปี อุเมาะฮ์
กาตู เนาะ คีองา ลาชายา ปือปาตง
มีเคาะ ฅาวโอะฮ์ ออแด คีรูเมาะฮ์

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับใจกลับมา
ถ้าจะฟังฉันร้องเพลง

ปลุกมะม่วงริมบ้าน
ต้องไปให้ไกลถนนที่บ้าน

ไฮ...ตาเน ชื่อตา บือป่าเล้ง ปาทง
อาเนาะ ล่าอีเคะ คี คีอมี บือเน
กาเลา บือจือตา ฉาแง คี กูกง
โตะยาวโอะฮ์ ฉาแง คี บิแม

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับใจกลับมา
ถ้าหย่าขาดกันไม่ต้องเกี่ยวของ

ลูกเบ็ครีมนา
อยู่ห่างไกลก็อย่าห่วงหา

๒.๑๐ เพลงที่กล่าวถึงส้มแขก มีดังนี้

เวาะกะดูโฆ มาเซาะ มุงา
ฉาแง สุโบ อาแบ เตะะตึงา

ดาคอ มูคอ มูจอ กาเฮ
ตูโอะ มูคอ จาถึ ลาเฮน

คำแปล

ป่าส้มแขกที่สุกแล้ว
อย่างอนเลยที่จะไม่ทิ้ง

พริกอ่อนขายพอกำ
ยังสาวอยู่หาใหม่ดีกว่า

อาซั่ม กะดูโฆ มาเซาะ ชื่อมูลา
อามอ เตะะ ชื่อโกร์ อาบั้ง เตะะตึงา

ดาคอ มูคอ คีบูโจร์ กายัน
ตูโอะ มูคอ เนาะ จาถึ ลายัน

คำแปล

ส้มแขกแห้งสุกใหม่ใหม่

พริกอ่อนยอดไม้

๒.๑๒ เพลงที่กล่าวถึงคนจำปาละ มีดังนี้

ปานะยั ปานะยั คี คีเอเงาะ ลาวโอะยั
 ตาแน จี๋อปั๊เอะ ภารู เนาะ ฝือเงาะ
 ลีปะ ละยั ปาแน อาเคะ ชีเซ ปาวโอะยั
 จอมอ ฝือเอะ ภารู เนาะ ฅาแง

คำแปล

กลางทะเลแคกรอนจัก   ปลูกจำปาละไว้ฝั่งจะงอก
 เกลาฒมไหนดอง   ทาแบ่งให้โก
 (จำปาละ เป็นผลไม้ทางใต้ ผลและเมล็ดคล้ายขนุน แกรสชาติด่างกัน เมื่อจำปาละ
 บุกกว่าขนุน นิยมรับประทานสดแบบขนุน และนิยมชุบแป้งทอดแบบกล้วยแขกทอด)

๒.๑๓ เพลงที่กล่าวถึงลูกหยี มีดังนี้

ชูรง ปาบัน ตาเระ ปาบัน   บูเวาะ กรายี คาสัม ปราฮู
 ชูโระ มากัน ซายา มากัน   ชูโระ มงายี ซายอ เตะตาฮู

คำแปล

ไม้กระดานชักไปชักมา   ลูกหยีรดท่าอยู่ในเรือ
 ให้กินฉันทินทุกเมื่อ   ให้เรียนฉันทินเมื่อทุกกรา

๒.๑๔ เพลงที่กล่าวถึงคนเหียน มีดังนี้

โนโน ฉีนา   ฉีนา กาฟง บาหลี
 แชปะ ตูโง ฉีนา   กาเราะ ฉีนู กากี

คำแปล

คนเหียนเคย   คนเหียนที่ตำบลบาหลี

สะกุกทอตันเทียน

หัวแม่เท้าเลือดไหล

๒.๑๕ เพลงที่กล่าวถึงละมุด มีดังนี้

มาแฉ ลา มานี๋ มาแฉ คี๋ กูซง   บาเงาะ กือดูแหว ปือราโกะ มาแฉ
อีแต ลา มานี๋ อีแต ลา ปือตูเวาะอี   บาเงาะ ออแก ทุโระ ปือลาแก

คำแปล

ละมุดหวานทองเป็นละมุดสวน   ก้างควาพากันมากินหมด
แม่คำฆ่าขวางมีบุญ   มีกนกอยเคินตามหลัง
(ละมุด มีผลคล้ายมะม่วง เนื้อมีรสเปรี้ยว ๆ ถ้าสุกจะหวาน ผิวสีเขียวแบบมะม่วง
แต่ผลกลมกว่า นิยมเอามาฆ่า หรือทำน้ำจิ้มกินแบบเดียวกับกินมะม่วงดิบที่มีรสเปรี้ยว)

๒.๑๖ เพลงที่กล่าวถึงต้นกะเพรา และมะละกอ มีดังนี้

บาเงาะ มานอ กือลาเซาะอี ทนิง   บูเวาะอี ปือเตะ มาเซาะ คีกาสิ
บาเงาะ มานอ กาเซาะอี กามี   กายเอ็ง บาเตะ จาเปาะ กือมาอี

คำแปล

ต้นกะเพรามีเท่าไร   ผลมะละกอสุกที่บอ
รักพวกเราแก่ไหน   ขอให้ส่งมาปาเตะมาให้

๒.๑๗ เพลงที่กล่าวถึงต้นไม้ มีดังนี้

โนโน ปาแป   ชิริแน คางง บูโละอี
จูจู โตะแหว ลาแป   จิเจะ คุวอ บูโละอี

คำแปล

ไม้กระดานเวย   กลุ่มกล้วยใบไม้

หลานของโตะแวงแปกคน

มีเหลนตั้งยี่สิบคน

๒.๑๘ เพลงที่กล่าวถึงลูกกอก มีดังนี้

บุญเวาะ บราแง มาเซาะ แมเงาะ บุญเวาะยี่ กลาคี คี คาสัม ปราฮู
ลูกกอก ทาแง บือคาเราะยี่ แมเงาะ ลูกกอก ฮาที ซาปอ เเกาะ ทาฮู

คำแปล

ลูกกอกสุกแคง	ผลบอนโนเร็ว
แผลที่มือเลือดแคงไหล	แผลที่ใจมองไม่เห็น

(ลูกกอก มีผลและเนื้อข้างในเหมือนเกาลัดเมืองจีน แต่มีขนาดเล็กกว่า นิยมเอามา
คั่วกิน รสชาติอร่อยไม่แพ้เกาลัด มีมากทางภาคใต้ ผลเป็นฝัก ภายในฝักมีลูกกอกเป็น
เมล็ด ๆ ที่เอามากวนั้น เป็นเมล็ดที่แตกจากฝักแล้ว เปลือกและเนื้อคล้ายเกาลัด
มากที่สุด)

๒.๑๙ เพลงที่กล่าวถึงก้นกล้วย โขยเน้นที่โพบ มีดังนี้

กิงซี กิงซี ซี บูโจะ ปีซัง	กิงซี ลาซี อาซิป อาปี
กิงซี กิงซี ซูนง เมวลินกัง	กิงซี ลาซี ฮากัท คี ฮาที

คำแปล

แมยอกทองจะสูง	แต่กวันไฟก็สูงกว่า
แมยอกเขาจะสูง	แต่ความไฝ่ฝันในหัวใจก็สูงกว่า

๒.๒๐ เพลงที่กล่าวถึงเม็กแมงลักและมะขาม มีดังนี้

ปีแซ ฆือละ บาระ มาเซาะ มีงือเกาะ
บุญเต กลาเซะ คีคาแล จูเปาะ

บุญแล กั๊วละ ลาหี่ กาเนาะฮ์ ลือเงาะ
อาแบ กาเซฮ์ มาถี่ บุกะ

กำแปล

กลัวขน้ำว่าลุ่ม
เคื่อนมีค้ำคินก็แฉะ

เม็คแมงลักในถั่วทอง
พี่ก็ยังอุตส่าห์มาเพราะรัก

จือลาหี่ มานีฮ์ จือลาหี่ มาแซ
กาถี่ มานีฮ์ กาถี่ มาแซ

บุญเก ชื่อราเซะ ปูจอกาเสน
ฮาคี โกะ กาเซฮ์ กะออดถะ ลาเอน

กำแปล

มะขามหวานมะขามเปรี้ยว
ประเคี้ยวหวานประเคี้ยวเปรี้ยว

เม็คแมงลักขายพกด้า
หัวใจรักคนอื่น

๒.๒๑ เพลงที่กล่าวถึงหัวมัน มีดังนี้

อาเมะ เจาะ ฆี่ มือญาโก
ตาแน ญูปี กือปี ปือแน
กาถี่ แกเงาะ ฉาแถ จาโก
ตะเคาะ อาเงาะห์ ลาเว ตาฮิ มาทอ ปือแคนแน

กำแปล

เอาจอมไปจวกคิน
เคินเขยกจวกคิน

ปลุกหัวมันจินนา
โรกุดอตุษีคาเยิม

๒.๒๒ เพลงที่กล่าวถึงส้ม ต้นประกู่ ต้นมีแค ออกขมา ออกทองหลาง
น้อยหน้า ลำไย มีดังนี้

สีมา มานี๋ คี คีอับัน ทางอ
 บุกเต ชื่อราชะ คีปูโจร์ กาเอน
 อาเคะ มูโละ มานี๋ คีอับัน คี อามอ
 ฮาคี คียอ กูโคะ กาชะฮ์ คีโอรัง ลาเอน

คำแปล

ส้มหวานที่บันได
 นองปากหวานค่อนหน้าฉัน

เมื่อก่อนชายพกผ้า
 หัวใจหล่นรักกันฉัน

ชื่อนอ อีนิง ชื่อ ปู่โจะ
 ปิตินอ อีนิง คีนว ปือนาโกะ

ลือปะฮ์ ปู่โจะ มนูโละห์ บูละ
 ลือปะฮ์ มาโชะ มิงูโน บูละ

คำแปล

ตนประคองแยกขอก่อน
 ผู้หญิงชี้ชลา

แตกแล้วก็ฉัดใบ
 มาหาแล้วกลับหนีไปอีก

มือแคะ อีนิง มือแคะ ปู่โจ
 ญาแตนิง ญาแต ปือนาโกะ

ลือปะฮ์ มือนูโจะ มือนูโละห์ บูละ
 ลือปะฮ์ มาโชะ เคะ มิงูโน บูละ

คำแปล

ตนมีแคะแยกขอก่อน
 ผู้ชายชี้ชลา

แตกแล้วก็ฉัดใบ
 มาหาแล้วกลับหนีไปอีก

แมเกาะ ชูโงะ บุงา รายอ
 บันปูวัน อีนี เเกาะละ บันจายอ

บุงอ กือระกะ บาตัน บันคูรี
 ลูปอ ฮามิย์ สกาจอ ยายี

คำแปล

คอกขบาสีแดงจริงจริง

คอกทองเหลืองที่มีหนาม

ผู้หญิงเชื่อไม่ได้

สัมผัสง่าย

จะชี้ที่ ลา บานู กาโกะ

บูเวาะ จอแน บูเวาะ คีอปอเยาะ

ซาเกะ ผาตี อามอ กูโกะ

มากอ ปือแดแน ซูปอ บูเกาะ คีอวีเยาะ

กำแปล

จะชี้ที่สวมเสื้อเนื้อกระสอบ

ผมน้อยหน้าผลลำไย

ฉันเจ็บในหัวใจ

พุ่มพ่ายเหมือนเก็บรังไข่

จะเห็นว่าพืชที่กล่าวในเพลงกล่อมเด็ก มักจะเป็นพืชผลมากกว่าพืชดอก
และส่วนใหญ่จะเป็นพืชในท้องถิ่น

๓. เพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติ จัดจำแนกได้เป็น

๓.๑ เพลงที่กล่าวถึงเดือนและดาว มีดังนี้

ทรมันบุลัม ปิตัมปือจายอ

อาเนาะ กูกอ มามากัมปาคี

กาตู อามัน กูรัม ปือจายอ

ปือเลาะ คากอ มาแด สะอาตี

กำแปล

เดือนและดาวส่องแสงประกาย
ถ้าไม่เชื่อ

ลูกมากินข้าวเปลือก
ผาอกกหูหัวใจได้

บูแด จือเกาะ แทแอ โปลาเตะ
ออดแอ ตูวอ เนาะ มาเลาะ มาเตะ

ปาเตาะฮ์ สลีกี ตีแก กือรือมา
ปาเตาะฮ์ กิกี แทแป๊ะ ทาฮิมาทา

คำแปล

เคื่อนสว่างไ้กรงคักเสื่อ
กนแกอยากสนุกบาง

หอกแทงควายหัก
เอาชี้ตาแปะแทนขันที่หัก

ญว มานี้อ มาแก คี ลูตง
คูโคะ มีอนางิส กะแน อุนตง

ลูตง เนาะ มาที คีกาที ญแล
อุนตง เนาะ มาที นครี ออแต

คำแปล

กางกินมะพร้าวหวาน
ร้องไห้คิดถึงเกราะหุ้มกรรม

กางจะตายตอนเคื่อนมีก
เป็นกรรมที่ต้องตายในเมืองกนอื่น

ปีแซ ฆือละ บาระ มาเขาะ มีองื่อเกาะ
ญเต คลาเซะ คีคาแล จูเปาะ
ญแล กือละ ลาซี ตาเนาะฮ์ ลือเจาะ
อ่าแบ กาเซะฮ์ มาที ญเกาะ

คำแปล

กลัวจนน้ำว่าสู่กงอม
เคื่อนมีคคินก็แฉะ

เม็คแมงลักในถ้วยตวง
พี่ก็ยังมาควยความรัก

ปีแซ ฆือละ ปีแซ ละฮ์ ญามี
ญแล ฆือละ อาเคะ โกะ นาที

ปาเตาะฮ์ ตาแน ตาโน คี ญขอ
ฉาโอะฮ์ มาแล ปือฉาฉอ มาทอ

คำแปล

กลัวจนน้ำว่ากลัวเม็คมาก
แม่เคื่อนจะมีคคินก็คอย

กวางมาทจนเกรื่อหัก
ถึงจะคิกก็ไม่นอน

บุลล จื่อเถาะ จื่อถาจอ ปูเตะฮ์   ออถะ มื่อฆาลอ มื่อญอเคาะ ทื่อบิง
กาฉิง กาเถาะห์ มื่อเนิงา กาเซะฮ์   ซื่อปือคี่ กาเถาะห์ มื่อเนิงา กาฉิง

คำแปล

เกื่อนหงายมรรยาากาถแวมไส   คนไถนาแพงคี่ง
จากรักกวยเลื่อค   คุจเลื่อคทองจากเนื่อ

๓.๒ เพลงที่กล่าวถึงตะวัน มีดังนี้

กิงซี กิงซี มาตาฮารี   อานะ เกอร์มา มาตี เทอร์คัมปัต
สาเกียน ลามา กุบัน จาจี   บารู สการัง อาญู เมินกาบัต

คำแปล

ตะวันสูง   ลูกกระปือตายทั้งที่ถูกลามา
น่านแควที่ฉันเฝ้าตามหา   เพิ่งได้พบเคี้ยวนี้เอง

๓.๓ เพลงที่กล่าวถึงฝน มีดังนี้

แตเงาะ ลางิ นาเปาะ เนาะ รือยัน
กาเลา รือบัน ตะเคาะ คี่ฆอ
แตเงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ ฆูฉัน
กาเลา ฆูฉัน ตาโระ กัน อาคอ

คำแปล

มองทองฟ้าคล้ายฝนจะตก   ถ้าฝนตกไม่มีถึงรวง
เห็นผีสาวคล้ายจะเป็นหม้าย   ถ้าเป็นหม้ายอย่าลืมฉันนะ

แตเงาะ ลางิ นาเปาะ เนาะรือยัน

กาเลา รือยั้น มาเขาะอ์ กาเฮน
 แกเงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะมุดัน
 กาอู มุดัน มูละ มูระ ขาเฮน

คำแปล

มองทองฟ้ากลายฝนจะตก
 มองที่สาวกจ่ายจะเป็นหม้าย

ถ้าฝนตกน้ำจะเปียก
 ถ้าเป็นหม้ายจงเป็นเพื่อนกัน

กายู โอ กายู
 ขาเบะ อากู มาเขาะอ์
 อูญ โอ อูญ
 ขาเบะ อากู คีปอ กายู

มะปอ ละอ์ มุง มาเขาะอ์
 อูญ คีปอ อากู
 มะปอ มุง คีปอ กายู
 กาเคาะ ปาเง อากู

คำแปล

ไม้เอ๋ยไม้
 เหตุที่ข้าเปียก
 ฝนเอ๋ยฝน
 เหตุที่ข้าตกบนไม้

ทำไมเจ้าจึงเปียก
 เพราะฝนตกโดนข้า
 ทำไมตกบนไม้
 เพราะกบร้องเรียกข้าเอ๋ย

๔/ เพลงที่กล่าวถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ จำแนกได้เป็น

๔.๑ เพลงที่กล่าวถึงภูเขา แหวม มีดังนี้

สี่เเกาะ จานอแอ ที่บาละ มูเกะ กายู ฮีโละ ขาปา กา อาปี
 กายู ฮีโละ ขาปา กา ฮาตี มีเเกาะมาอะอ์ กะ อามอ ขาเคะ
 ขาฟี ฮีโละ มือแนกัน มาที คาริ ฮีโละ มาแนแก มาที

คำแปล

ตั้งเขียนหมากข้างภูเขา
ไม้ศกในหัวใจ
ระหว่างมีชีวิตรอยู่

ไม้ศกในไฟ
อภัยให้ฉันด้วย
อยู่ก็เหมือนตาย

ฉาวโอะฮ์ ป้อนา บุกะ กาญง
มาแล อีนิง อามอ นือปาตง

คือปะ บุกะะ มือจาถึ บากู
บุกะะ แบแซ มือตาเน็ง ลาซุ

คำแปล

ภูเขาต้นหยงอยู่ไกลโพ้น
กั้นฉันร้องเพลง

เด็กเด็กหาก่อนหิน
ไกลุประชันเพลงเสียด้วย

โน โน ปาปง
กาแฉ นาทอ อาคัส บุกะตง
บูโอะ กาแล บรางอ

ปาปง ปูลายากง
นือรี ออบะ นือเก นือเก อาแย กูกง
บรางอ ตะเคาะ ตูตง

คำแปล

เปล่นอยลอย
ถั่วเลื้อยบนเขาตม
ใส่ในหม้อแกง

ลอยไปเกาะข้าวโพด
ซื้อกระสุนยิงไถทางควน
หม้อแกงไม่มีฝา

วาไฮละฮ์ บุกง นือทือบัง ฉายัง
อีนิงละฮ์ โอรัง ละฮ์ ปือรัม ปูวัน

ตุรน คีตังะ คีบุกะ กรันยี่
บุกะฮ์ ลาตุปอ ซือฆาลอ ย่าเยี

คำแปล

โอินกบินเฉียว

ไปที่ภูเขาตมหยี่

อนิจา^๑น้ำใจหญิง

สิ่ง^๑ง่าย^๑หมาย^๑เร็ว

ลา บู่เกะ ปาโจ บือ^๑มู^๑ชิง
ปี^๑แซ บือ^๑ฆาลอ มา^๑เซาะ มื่อ^๑จื่อ^๑เกาะ^๑ธ
อา^๑เคะ ละ^๑ธ อา^๑เคะ ฅา^๑แง เนาะ ญ^๑ชิง
ลือ^๑ปะ^๑ธ บือ^๑ฆาลอ กื่อ^๑ทอ นื่อ^๑เกาะ ฅวอ

คำแปล

ภู^๑เขา^๑ปา^๑โจ^๑หม่น^๑แคว้ง^๑คว้าง
นอง^๑จาว^๑ยา^๑โก^๑ก^๑เควรา

กล้วย^๑สุก^๑จน^๑ปรี
เก็บ^๑เกี่ยว^๑แล้ว^๑เรา^๑จะ^๑แตง^๑งาน^๑กัน

คารี^๑ มานอ ฅู^๑แล คื่อ^๑ ลา^๑ญู
คารี^๑ มานอ กา^๑เซะ^๑ธ ชา^๑แย

คารี^๑ ขาว^๑น^๑ตาย^๑ง มา^๑ทื่อ
คารี^๑ มา^๑ทอ ฆา^๑ไป กา^๑ธา^๑คื่อ

คำแปล

รู้^๑ไ^๑ค้อย่าง^๑ไร^๑ว่า^๑ผ^๑ก^๑จะ^๑เหี่ยว
รู้^๑ไ^๑ค้อย่าง^๑ไร^๑ว่า^๑รัก^๑ก็^๑ไคร

รู้^๑เพราะ^๑แหล^๑ม^๑ขาว^๑น^๑แห่ง^๑แล้ง
รู้^๑จาก^๑ตา^๑ไป^๑ถึง^๑หัว^๑ใจ

๔.๒ เพลง^๑ที่^๑กลาว^๑ถึง^๑ทะเล^๑ เรือ^๑ และ^๑แพ^๑ มี^๑คัง^๑นี้

ป^๑รา^๑ธู กอ^๑และ^๑ บ^๑ลา^๑ยา บ^๑า^๑เกาะ
มื่อ^๑ยา^๑ง ฆอ^๑และ^๑ ฅู^๑แบ คื่อ^๑เกาะ

ฆ^๑าร^๑ะ ฆู^๑วะ อื่อ^๑แก ลาน^๑ง
ซื่อ^๑ปอ ปุ^๑ย มั^๑ธ มะ^๑แซ กา^๑ลง

คำแปล

เรือ^๑กอ^๑และ^๑แล่น^๑ไป^๑ขาง^๑กอ^๑ก
ฅม^๑ฆว^๑ยระ^๑ทาย^๑ทอ^๑ย^๑ง^๑าม^๑เค^๑น^๑ัก

บ^๑รร^๑ทุ^๑ก^๑ป^๑ลา^๑โก^๑ก^๑จน^๑เฝิ^๑บ^๑หน^๑ัก
เหมือน^๑สาย^๑สร้อย^๑แข^๑ใน^๑หม้อ^๑ทอง

บูเกะ ป็อรุจะฮ์ บูโผ โกะ ลาวโอะฮ์
 ซ็ตู ค็ือปะ ออเลาะ ค็ือซ็ี
 อาเกะ บูวะ อาแบ โกะ ตูโระ
 อาแบ บอคอ เตะาะ อีชะฮ์ ค็ีถึ

คำแปล

ภูเขามะรวคยาวตามทะเล
 น่องทำสิ่งใดที่จะทำตาม

ที่นั่นเป็นวังน้ำวนปลาอินทรีย์
 ที่โง่งที่ไม่สำนึกตัวเอง

ค็ือนั่ง ค็ือนั่ง อาเฮอร์ค็ีลาวุต
 อาค็ี เเทอร์เกอนั่ง มุลุตเทอร์ชาโบค

ลัมบัน บูเลฮ์ บาวา กาคันฃุง
 บูค็ี ยังไปค็ ราชานะ ฃุน ฃุง

คำแปล

น้ำทะเลสงบเรียบ
 หัวใจก่าหนึ่งถึง

เรือสำปันพายออกไปที่แหลม
 น้ำใจอันก็ที่เหิดทุน

ฃู มานีฮ์ จางา ก็ือลาวโอะฮ์
 มุโละ มานีฮ์ กานิ ทะโมะ

ฮาบิฮ์ มาแก ค็ีฆาเฆาะฮ์ ฆ็อล
 ค็ีโก ค็ือปะ ค็ือปะ อาแบ ฆ็อล

คำแปล

คัณมะพร้าหวานเอนไปทางทะเล
 พี่สาวไม่ชอบกนปากหวาน

ข้างบ้านกินจนหมด
 นอนตรงที่พี่ชายหลงใจ

ฃู มานีฮ์ จอน็อง ก็ือลาวโอะฮ์
 มุโละ มานีฮ์ ก็ือนิง ยังลัมโมะ

บูโจะ บูทะ บ็ือราฆอ ราชอ
 อ็ีตู ค็ือปัก อาบั้ง ก็็ล

คำแปล

มะพร้าหวานเอนไปทางทะเล

ยกคณจิกเป็นตะกร้าตะกร้า

ปากหวานคิ้วโก่ง

นั่นแหละที่พี่หลงไหล

ปือราฐ ละฮ์ บูโระ นาอิ กือบันโต
ปือลอะฮ์ บูโระฮ์ กายัน คีปาโก

นาอิ กือบันโต กือคือเงาะฮ์ ฮารี
บียาร์ก กิบูละฮ์ กือฮันเคาะ กันฮาติ

คำแปล

เรือลำเก่าขึ้นที่ชายหาด
เมื่อไรวาที่ใสจะเก่า

ขึ้นชายหาดตอนเที่ยงวัน
ขอให้สนใจตามที่คิดด้วย

ไฮซุระ อีตู ชูระ ลาฮ์นี
บูละฮ์ มนาตุ เนาะ บูวะ บีนิง

ลีมา บูโระ จอน็อง กือจาวโอะฮ์
ฮาระ กือมาอะฮ์ เปาะเตะฮ์ เปาะโอะ

คำแปล

หนังสือเล่มนั้นเล่มนี้
ไค้ลูกสะไภ้จะเอาเป็นเมีย

ล้มมะกรูกเอนทางทะเล
ขออภัยด้วยลุงเตะลุงโอะ

บาญะ ออแด ปากะ แตะเงาะ
กาเซะฮ์ ซาแย ออแด บาญะ

กาแล เวาะแซ คาแล นาฮือตี
ตะเคาะ ฅาแล เนาะ จาตี

คำแปล

กนต่างพากันมากู
ทุกกนจวนรักใคร่

ท่าเรือของลุงแซในเมือง
หาแบบนั้นไมไ่ก้อีก

ฮาญู ราเกะ คี คีอปี ออมอ
กาญู ซาเกะ มื่อญาคี บอมอ

บาญะ ออแด ปากะ กือเลอะฮ์
กาเซะฮ์ ซาแย จาตี บูละฮ์

คำแปล

แพล่อยที่ริมไร

กนมากูกันมากมาย

ถ้าหมอเจ็บป่วยเป็น

ความรักก็ทงหาไ้ง่าย

๕. เพลงที่กล่าวถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก จำแนกเป็น

๕.๑ เพลงที่กล่าวถึงความรักความห่วงใยที่มีต่อลูก มีดังนี้

อาเนาะ กูอีนี้ บัวเวะฮ์ ญอฮาตี
เปอร์อิม ปุนเนิน กาเซฮ์ คี คาลัม ญอฮาตี
ลือกัศ ละฮ์ บือซา อาเนาะ กูอีนี้
กือมานอ เปอร์ซี อาญู ทุรตตี

คำแปล

ลูกเอ๋ยเจามีน้ำใจ
จงโตไวไวนะลูกข้า

ขอให้จิตใจเจ้ามองใส
ข้าจะตามเจ้าไปทุกแห่ง

โน โน คีเยาะ
อาเนาะ ฌางัน คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปาตี
อาเม๊ะ ซี จาถี ปาตี

คำแปล

นกกระจอกเอ๋ย
ลูกจายารองให้

นกกระจอกกินข้าวเปลือก
แม่ไปหาข้าวเอ๋ย

คื่อโปะ ปาแน ปาแน
คื่อโปะ มาซี ปาแน

บือลาแล รุกู รุกู
เมาะ เนาะ บือวี มาแก ชูชู

คำแปล

ตบมือเก่งเก่ง
ตบมือให้เก่งเก่ง

เจ้าก็กินแทนเอ๋ย
แม่จะซื้อนมให้กิน

๕.๒ เพลงที่กล่าวถึงการกล่อมโดยตรง มีดังนี้

บุญ บุญ แอกลือบะ มาที่ สะละ แดแอ กายู
 สะบู สุนา ตาเระ กือบะ เมาะ เบาะ อุละ มะทีโค ปือราดู

คำแปล

นกเป่าหางคก ตายกาถึงไม้
 เป่าปี่สีซอ แม่จะกล่อมให้เจ้านอน

อายุฮียะ อาเนาะกู อามิส คัมปวัน
 ทีโค ละฮ์ อาเนาะ อาตัส ปากูวัน
 อีญู เบอรูอา กือฮากือรีก ทุฮัน
 ฌางัน เคอร์กือนา ปือญาเก็ค ชาวัน
 ฌีกา อีญู มู ออดัง มิสเกน
 คียาคา ชัมบัย ฌูว เฮอลัย กาเอ็ง
 อีนิละฮ์ นาเซินเอาอาเขะห์ กีน บุนคา
 ฌูปายา ชือมีต คี คาลัม คากา
 คีองัซละฮ์ อาเนาะ ยัง เบอรูบาฮามียัน
 ชัมบัย โอเมอร์ฌูอ มูกอ เบอรูรียา
 บายเอะ ฌิงมัดละฮ์ ลากู กันฌายา
 คีญูนิละฮ์ ออดัง อากันฌูกีตา

คำแปล

โอรุกลอยขวัญใจของแม่ จนนอนเด็กแม่จะกล่อม
 แม่ขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้า จงอย่ามีโรคภัยไข้เจ็บ
 ถึงแม่แม่จะขาดจน นานูงมีไม่ถึงสองปีน
 นี่แหละคือกรรม กรรมของพ่อและแม่
 จงฟังเด็กลูกรัก กว่าเจ้าจะโตเป็นหนุ่ม

อย่าทำกิริยาที่ไม่ดี

จึงจะเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น

ตีโค เนาะ ตีโค...
อาละฮ์ ตีโก ตีโค ตีโค
ตีโค เนาะ ตีโค
ตีโค ตีโค ณาเง คีอริงะ

อาแวเว เปาะ เนาะ อุละ
บูวี ฌือหนีอตุลา อาแวเว มาทอ ตีโค
อาแวเว มาทอ เนาะตีโค
ฌาวโอะฮ์ ฌาแลแน ฌาวโอะฮ์

คำแปล

นอนเด็กลูกจงนอน
นอนเด็กจงนอน
นอนเด็กจงนอน
นอนเด็กนอนอย่ากิดอะไร

นอนเด็กพอจะกล่อม
จงหลับตาเสียเด็ก
จงหลับตาเสียเด็ก
หนทางข้างหน้ายังอีกไกล

ตีโค ตีโค อาเคะ ตีโค
ซุซุ ลือเมาะ มานีฮ์ ซาแท ฌูมูกอ

อาบัง เนาะ อุเปาะฮ์ ซุซุ
ตีโค ตีโค อาเคะ ตีโค

คำแปล

นอนเด็กน้องจงนอน
นมหวานและมันเหมือนกะทิมะพร้าวอ่อน

พี่จะจ้ำก้วยนม
นอนเด็กน้องจงนอน

ตีโค อาเนาะ เนาะตีโค
มาเปาะ ลา เนาะ อุละ
อาละฮ์ เนาะ จือฎาจอ ฌูเคะ
บูกัน ฌู ฌูเคาะฮ์ เนาะ คิงากาเซฮ์

ตีโค ลา ซอแถ
อุละ ลา ลือเถาะห์
ออแถ มื่อฆาลอ มื่อฌูเคาะ มื่อติง
ซือมี้ร์ คี กาเราะฮ์ มื่อนิงา คามิง

คำแปล

นอนเด็กลูกจงนอน

นอนคนเคียว

พอจะกล่อมให้นอน
บรรยากาศสกใส
จะจากรักมิใช่ง่าย

กล่อมยามฟ้าสกใส
คนไถนาแทงตลิ่ง
เหมือนเลือกทองจากเนื้อ

ตีโค ละฮ์ ตีโค อาเนาะ เนาะ ตีโค
ตาโกะ ละฮ์ มูแซ ทือซอลง ตีโค
เนาะ ละฮ์ มาถึ อาเมะ ออแก ตีโค
ปือแฉ ละฮ์ มาทอ อารี ชูเคาะฮ์ มาแล
ฉาแง โคะ ตาโกะ เมาะ โคะ อาคอ
อาเบาะฮ์ มู ปือรมี บูวะ กือรีฌอ
บางัดละฮ์ บาติ อาเบาะฮ์ มู อาแว
ตาโกะ ละฮ์ มูแซ เนาะ มาแก อาแว
อึบ บาเปาะ มิสเกน เทอร์ฮูตอ
กายเอ็น ชือฮือลัษ ฮารัม กิ บิงฆัน
ตาเระ กืออาตะฮ์ กิ บอวะฮ์ ฮารือฆัน
ซาเซาะฮ์ฌอ อีตู บุกัน ชือคิกิต
กิชูโละฮ์ ฌาเมาะ เคะ ปือราเนิง ชีฉิ
มีจอ มือนางิส บูญี ชือคิกิต
การี ปาคอ ตีโค ชือมือรา บังเกล

คำแปล

นอนเกิดลูกจงนอน
มันจะมาจับคนนอน
อย่ากลัวเลยแม้ยังอยู่
ขอให้พอเจ้ากลับมาเร็วเร็ว
พอแม่ยากจนเป็นหนี้

ระวังเรือปลาจะมา
หลบเสียเด็กก็มากแล้ว
พอเจ้าเขาไปทำงาน
กลัวเรือปลาจะมากินเจ้า
ผ้าผืนเคียวก็ไม่มีนุ่ง

ผ้าเปียกดูก็โอว
แม่ไต่ยงมิให้กัดเจ้า
แม่จะลุกขึ้นดูโดยเร็ว

ถ้าขืนสูงขังข้างก็เปลี่ยว
เมื่อไรเจ้าร้องไห้เสียงดัง
.....

ตีโค อาเนาะ อาเนาะ เนาะ ตีโค

ฉาแง มือนางิส

บาเปาะ มุง เนาะ อุละ

ตีโค อาเนาะ เนาะ ตีโค

ฉาแง มือนางิส

บาเปาะ มุง เนาะ อุละ

ปือแต ปือแต ตาแน กาญแ

นาตี ปือคูถี่ ตีเคาะ ปือคูถี่

ปือแต ปือแต เนาะ นาตี คีฉาแล

นาตี คีฉาแล นาตี มาถี่ บาเปาะ ตีเคาะ มาถี่

กำแปล

นอนเถิดลูกจงนอน
พอจะกล่อมให้นอน
อย่าร้องไห้
เวลาเย็นปลูกต้นเตย
เวลาเย็นจะคอยที่ทางเดิน

อย่าร้องไห้
นอนเถิดลูกจงนอน
พอจะกล่อมให้นอน
คอยให้มีหนาม
คอยพอกลับมาที่ทางเดิน

บุญ ญวะ มาตี คีฉาตง
เปละ เปละ อาเกะ ปือปาตง

มาตี คีฉะละ จาแป ทางา
อามอ เนาะ อุละ อาเกะ เนาะ คีองา

กำแปล

นกญวะคายหอยอยู่

คายบนหลังกากระทอม

น้องจำจนทมิฬให้เข้ากับกลอน

ฉันจะกล่อมให้น้องฟัง

๕.๓ เพลงที่กล่าวถึงความยากลำบากของผู้เป็นแม่ มีดังนี้

ว้าย อานะ อานะ อามัช ปือรือต
 คื่องัน อีบุญ นางัน ละฮ์ กามู เบอริจือรับ
 ปือราเนาะ กันมู ฮันเคาะ ละฮ์ กือตุ
 ลือเคาะ กิ กาแล กาแล เตะเดอ ชือวาคู
 บาเปาะ มูละฮ์ รือแน ฮัมมูลอ ญอ นาคู
 คีปือรี จีชะ ปือรี อีชะ มาตี ญอ ชูชู
 ฮันทารอ อานะ ลือปะฮ์ ปะ มูโละฮ์ ญอ ฮารี
 ปูชะญอ มุง ปูชะ ฮันเคา ลูโทะ ชือกิติ
 ปอคง ภาโมะ ปือมูวะ กีนคูรี
 ฮามี คันลือบัย ฮาญี โทะลือบัย ปาเง กือมาถิ

คำแปล

โอดลูกเอ๋ยขวัญตาพ่อแม่	เจ้าอย่าทอคิดทั้งแม่
การตลอดเจ้านั้นลำบาก	วางใจบนพยานทอง
พ่อเจ้าวางหินลงในน้ำ	เพื่อให้เจ้าดูหินบนนมแม่
ในระหว่างลูกจะพ้นสี่สิบวัน	สะกิดของเจ้ากำลังจะหลุด
พ่อแม่ทำบุญโกนผมไฟ	เชิญหะยีมาสวดให้พร

กือแน ละฮ์ ญูละ มู อาแว คัน กาแย
 ปาคอ อีบุญ บาเปาะ มู อาคอ ละฮ์ ชาแย
 ชาเกะญอ บาแก ฮางะ ปือคิแย
 ฮางะ ชือระคอ มาแล ชือระคอ มาแล คัน ชีแย
 จีบุญ มุง ปือรือญแย เคะาะ ปือจือคิ

ทีโค ญอ ญอ ญอ ญอ ญอ มากี
 อันตารอ อาเนาะญอ ลือปะสั ปะ ญุโละฮ์ ฮารี่
 วัคญอ อีญู ญู กาคะฮ์ญอ ฆือริยะ
 อาเบร ละฮ์ มาทอ อาเบรญอ มาทอ ฌาโตะฮ์ มื่อมือรีย

กำแปล

น้องน้องทั้งชายและหญิง	น้องเป็นที่รักของพ่อแม่
ทนเจ็บทนร้อนทนอยู่ไฟ	ทนเหนื่อยทนร้อนทั้งวันและคืน
แมทอญออยู่ไฟ	เวลานอนก็นอนเหมือนตาย
หัวใจวุ่นเสมอ	จนเจ้าพ่นวีย์สี่สิบวัน
แมทอทนนอนบนแกร	นำตาแม่ไหลนอง

วาฮียะ อาเนาะ ญู เปอริอัสสะคือปีศาจ
 ปากอ อีญู บาเปาะ ญู อีญู บาเปาะ ญู ฌางัน ละฮ์ ซาฮัง
 เคอร์เปรอญอ อิงเกา ญุกันญอ ซือแน
 ทีโค เกาะ ญูอือถอ มาแก เกาะ กือญอ

กำแปล

ลูกเคยเลือกของพ่อแม่	จงรักและกตัญญูต่อพ่อแม่
พ่อแม่เหนื่อยยากเพราะเลี้ยงเจ้า	นอนไม่หลับกินไม่อิ่มก็เพราะเจ้า

๖. เพลงที่เกี่ยวกับคำสอนและเป็นคติเตือนใจ จำแนกเป็น

๖.๑ เพลงที่กล่าวถึงการอบรมสั่งสอนเด็ก มีดังนี้

ฉีกาเลา อาเนาะญู ชูเคาะฮ์ ละฮ์ปือซา
 จาร์ละฮ์ อิดญู ฌาสัน ฮันคือรัง
 อามัส คันเปรัก ทิงมัล ที ออถัง

ฉิด มฺหฺมฺมฺ กิํทอ คีมาเวะ ฐุลัง

คำแปล

เมื่อลูกน้อยเติบโตใหญ่ในภายหน้า จงไผ่หาวิชาความรู้
อย่าเป็นกนหลวงสมบัติ อย่าละปฏิบัติศาสนกิจ

ถีกาเลา' อาเนาะกู ฮันกะ เบอริฮิสทรี
ฮัมปัด เปอริการอ ฮันกะ คีจาร์
ฐุปายอ ฐุมะฮฺมฺ นือฮือร์ ละฮฺ ฮือรี
อาเนาะมฺมฺ ฐุเวะฮฺ กาทัง จือฮารี

คำแปล

เมื่อลูกจะมีเหย้าเรือน อย่าลืมที่พ่อสั่งสอนไว้
ทำทุกอย่างเพื่อบ้านเรือน ทั้งลูกหลานเพื่อนบ้านต้องรักบ้าน

มฺมฺก แกแนะ แกแนะ โกะ คี ปอฮง ปาละฮฺ
ปือแซ คาริโกะ แนแนะ ฉาแง อาเมะ ออแก มาละฮฺ

คำแปล

เจ้านกน้อยเอ๋ย เกาะที่ตนกะห่อ
อย่าตายายสอนไว้ว่า อย่าเอาเยี่ยงอย่างคนเกียจคร้าน

วาฮียะ อาเนาะกู เปอริฮิสทรีฮิส
ปาคอ ฮือมฺ บาเปาะ มฺมฺ ฮือมฺ บาเปาะมฺ ฉางัน ละฮฺ ซาฮฺยัง
เคอริเปรอญอ ฮึงเกา ฐุกันญอ นือแน
คิโค เกาะ นือนือถอ มาแก ปง เกาะ กือแก

คำแปล

ลูกเอ๋ยเลือกของพ่อและแม่	จงรักและกตัญญูต่อพ่อแม่
พ่อแม่เหนื่อยยากเพราะเลี้ยงเจ้า	นอนไม่หลับกินไม่อิ่มก็เพราะเจ้า

๖.๒ อบรมสั่งสอนบุคคลทั่วไป มีดังนี้

ปีแซ มัส ปือกา ปือจายา	มาเซาะ สะปียี้ ตี อาตัส ปือตี
อุแด มัส คาปะ ตี บายา	อุแด บุกี บอเวาะ มาตี

คำแปล

กล้วยไข่เป็นเสบียงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนหีบ	
หีบนี้เป็นทองจ่ายกินให้หมดได้	หีบกว่ามก็ไม่มีวันจ่ายหมด

๗. เพลงที่กล่าวถึงศาสนาอิสลาม มีดังนี้

บิสมีเลาะห์ อี้ตู นามา ยัง มุลียา
 ตี ชื่อโอะกัน รอซุด อาเนาะ ญอ นามา
 ญาญี ปือตีเมาะฮ์ นาซัล เปอร์นามา
 ค็องัน ซุคการา วาฮับ ชื่อมอญอ
 วาฮับ อาเนาะกู ซิตี ปือตีเมาะฮ์
 เคียมละฮ์ เนาะ ฉางัน มือนางิส
 มุนคา กัน อาเนาะ นอ ฆุบายอ จือซีร์
 ยาลือลาฮ์ ยา ญุนญงัน
 คากัง ละฮ์ ญิบราฮัล มันบาวา เปอร์มาน
 นาปี มูอัมหมัด อาเคร์ ละฮ์ ซามัน
 มือนูโระฮ์ ญอ อุมะ มัมบาวา อีมัน

คำแปล

ในนามแห่งพระเจ้าผู้ประเสริฐ
 ทามที่ได้สัญญาไว้กับฟาตีเมะ
 ซิตี ฟาตีเมะ ลูกรัก
 แม่ยืนอยู่กลางบ้าน
 โปรกส่งอิบรอฮิมมาส่งข่าว
 ให้มนุษย์ทุกคนเชื่อมั่นต่อพระองค์

ไคกล่าวนามบุตรที่รัก
 จงฟังไว้เป็นอนุสรณ์
 จงอย่าร้องไห้
 โอพระเจ้าแห่งมุสลิม
 นะบีมุฮัมมัดผู้นำศาสนาองค์สุดท้าย
 .....

อาเนาะ อาเนาะ นานี
 ตีกอ ลือลาเกี
 กอเซ็ง อับดุลเลาะ
 แยนะ มากรือซง

อาคอ ตูโฆะฮ์ ออแก
 อัมบัต บือราปูแวง
 อิบรอฮิม ฟาตีเมะ
 ซิตีรอกีเยาะ

คำแปล

ลูก ลูกพระนาบี
 เป็นชายสามคน
 กอเซ็ง อับดุลเลาะ
 แยนะ มากรือซง

มีเจ้คกน
 เป็นหญิงสี่คน
 อิบรอฮิม ฟาตีเมะ
 ซิตีรอกีเยาะ

ฆาอิลลาฮิ กอลละ กอดีมา
 อาเนาะ กู วีนัง บือรี ซือสามะ

กัมมะฮ์ โอเละฮ์ อิมัน คันคูอา
 คาริ กูเนียา ซิมบัย อาเครัต

คำแปล

จงเชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้า
 ให้ข้าและลูกได้อยู่พร้อมหน้า

พระองค์ทรงให้พร
 ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ยาอีลาอี ลือกัธละอี ปือชา มูละอี มืองาฉี
 มืองาปอ มูรู ลือไป กัน ฮาฉี
 อีทุ ละอี ออริบ ยัง อามัค เกอร์ปู้ฉี
 กือปากอ อาละอี ชูเคาะห์ เกอร์ฉีฉี

คำแปล

โอพระเจ้าผู้กรุณาบุตรของข้า
 หะยี้ผู้ทำประโยชน์

โศและไค้เรียนรูจากหะยี้
 ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าก็ไค้เคยชมเชยไว้

มะฮาซัน มะฮูเซ็ง
 มาตี ปือปือรัง

อาเนาะ จูรู รือโซลุลละอี
 ชาเบ ฮัลละอี

คำแปล

มะฮาซัน มะฮูเซ็ง
 ตายเพราะการรบนพุง
 (ฮัลละอี เป็นพระเจ้าที่ชาวมุสลิมนับถือ)

ลูกหลานท่านนะบีแห่งฮัลละอี
 ตายเพื่อฮัลละอี

ฉีกาเลา อาเนาะกู ชูเคาะอี ละอี ปือชา
 จาร์ละอี ฮิดมู ฉาดัน ฮันคือรัง
 วามัส กันเปรัก คิงมัล คีออตัง
 ฮิดมูญอ กือทอ กีบาเวาะ ปู้ดัง

คำแปล

เมื่อลูกน้อยเติบโตใหญ่ในภายหน้า
 อย่าเป็นกนหลงสมบัติ

จงใฝ่หาวิชาความรู้
 อย่าละปฏิบัติศาสนกิจ

๔. เพลงที่กล่าวประชดประชัน เสียดสี นินทา กระแนะกระแหน ล้อ-
เลียน หรือดากดางบุคคลต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

๔.๑ กล่าวเสียดสี นินทา คนที่เป็นพ่อแม่ มีดังนี้
 ยามิยฺ คีถิ เคาะ ออแกโคะ มีอลา
 นามอ ปะจู ยามิ มะจู บาโด บาละ ชูดา
 อาเนาะ ออแก มีองามิ คียอ โคะ อาญา
 อาเนาะ คียอ ชือคิถิ ยามิยฺ ชือญะ กูจา บาดา

คำแปล

คนล่อว่าหมกตัวแล้ว	น่านน้ำที่เป็นทะเลลึกจากสุหร่า
ลูกคนอื่นสอนให้เรียน	ลูกตัวเองปล่อยให้เหลวไหล

๔.๒ กล่าวเสียดสี กระแนะกระแหน ผู้เป็นลูก มีดังนี้

อาตา ชือกอเลาะยฺ คีจิ	เนาะ ชูโทะยฺ บือลาฉา บียา ปานา
เคาะ มีอญุง ปะจู ยามิ	บาซอ อาเนาะ มีอญุง คาฉา

คำแปล

ส่งเข้าโรงเรียนชั้นสูง	อยากให้เรียนหนังสือเก่งเก่ง
แต่ไม่เหมือนอาที่เป็นทะเล	โง่เขลาโง่ลูกไม่รักดี

ชูรง ปาบัน ตาเระ ปาบัน	บูเวาะยฺ กราปี คาลัม ปราญ
ชูโระ มากัน ซายา มากัน	ชูโระ มงาปี ซายอ เคาะ ตาฉู

คำแปล

ไม่กระคานชักไปชักมา	ลูกหนีร่อทำอยู่ในเรือ
ให้กินฉันทินทุกเช้า	ให้เรียนฉันทินเมื่อทุกครา

อาเนาะ อูกัง อูกัง ยูเฮาะ
อาเนาะ โอวัง โอวัง ยูเฮาะ

เตาะ กันยาดี อาเนาะ ทือขีรี
เตาะ กัน ดิยาดี อาเนาะ ชันคิถึ

คำแปล

ลูกทุ่งต้องเป็นลูกทุ่ง
ลูกคนอื่นต้องเป็นลูกคนอื่น

ไม่มีทางเป็นลูกปลาอินทรี
ไม่มีทางเหมือนลูกเราเอง

เมาะ เมาะ ปือฉูลา รีมิด
เมาะ เมาะ บะปอ มือนางิธ

ปลาแ่ง บลาเนาะ ปือปลาแดง ปลาตง
เมาะ ปือราเนาะ ที่เคาะ ปือรุตง

คำแปล

แม่แกงหอยเสียบ
ทำไมแม่จึงร้องไห้

บึงปลากระบอกกลับไปกลับมา
เพราะแม่มีลูกที่ไม่มีวาสนา

โคะ ปี่แล ฉาปอ ลาผี
อาเนาะ กัตอ ฑาดี

มะจู มุง เตะาะ แจกะ ลือชา
ตู บูแก กัตอ อาณา

คำแปล

จะมันไปทำไม
ลูกมันชั่วเอง

มันไม่สิ้นตุค
ไม่มีใครสอน

๔.๓ เพลงที่กล่าวนิินทา เสียคนเป็นหม้าย มีดังนี้

แตเงาะ ลาจิ นาเปาะ เนาะ รือขัน
กาเลา รือขัน ตะเคาะ ติมอ
แตเงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ ฆูณัน
กาเลา ฆูณัน กาโระ กัน อามอ

คำแปล

มองทองฟ้าคล้ายฝนจะตก
มองฟ้าสาวคล้ายจะเป็นหม้าย

ถ้าฝนตกไม่มีดังรอง
ถ้าเป็นหม้ายสงวนเอาไว้ให้ฉัน

แกรทอ อาปี นือจาแล มาแล
ซาเกะ ฮาตี โอวัง บุนแด

นือเจาะ ลอมอง คือกะ กือโคจันอ
ตะเคาะ อาเกาะห์ บูระ กานอ

คำแปล

รดไฟเล่นกลางคืน
แม่หม้ายหัวใจเจ็บซ้ำ

ท่อน้ำแตกใกล้บ้านฉัน
ไม่รู้จะทำอย่างไรดี

ปีแซ ฆือละ มาเซาะ นือจือเกาะ
ฆือเฮง สุระ มาถึ คีมือเกาะ

บุญ จะแย ปาเตาะฮ์ กากิ
ออแก บุนแด ซูโงะ นือดากิ

คำแปล

กลัวน้าว่าสูงจอมอระบ
หนังสือจากเมกะมาท้วงหัก

เวลานกยางน้อยตื่นหัก
ให้เหล่าพรรคแม่หม้ายรึบมีผิว

อาคอ ซาตุ อูแด กือแด
อาคอ ซาตุ ออแก บุนแด

ลือปะฮ์ บะฉิติ บะฉิตะ บูละ
ลือปะฮ์ นือบิชิ นือตากะ บูละ

คำแปล

กุงเอยบูเอย
กิดถึงกันเป็นหม้าย

คิดตัวแล้วคิดตัวอีก
เขากระซิบแล้วก็กอดกัน

ปิยะะ ปิยะะ ปิแน มุกอ
ปือจี แตะเงาะ โอวัง ทูวอ

ฮางุส กาโป มือนาเมาะ ซาแม
ซิกิ ปือตูโต นาเงาะ ปือแลแล

คำแปล

หมากอ่อนเป็นคำกำ
เกลียดคนแก่นัก

ปูนใหม่เพิ่มสี่เสียด
เรื่องน้อยพูดให้มาก

๔.๕ เพลงที่กล่าวเสียดสี นินทาผู้ชาย มีดังนี้

มือแค อีนิง มือแคะ ปือจูโจะ
ฉูาแต็ง ฉูาแต ปือนาโกะ

ลือปะย๋ ปือจูโจะ มือนูโระฮ์ ปูเลาะ
ลือปะย๋ มาโอะ เคาะ มิงูโน ปูเลาะ

คนมือแคแตกยอดอ่อน
ผู้ชายซี้ชลาด
(คนมือแค เป็นไม้ยืนต้น ใบใหญ่ ผลขนาดลูกหวาย ผิวเกลี้ยง สีเหลืองนวล สัตว์ชอบ
กิน)

แตกยอดแล้วก็ผลัดใบ
นาหาแล้วกลับหนีไปอีก

สีตุ ลาเนาะ สีนี้ ปง ลาเนาะ
สีตุ เนาะ สีนี้ ปงเนาะ

ลาเนาะ แรกอ มาที แกง
แม่เราะ บรายอ ตะเคาะ สะแกเปง

คำแปล

โน่นก็เม่นนี่ก็เม่น
โน่นก็อยากนี่ก็อยาก

เม่นหนึ่งตัวตายแห้งแก่
สินสอดไม่มีแม้แต่เงินเศษเหรียญ

อีเตะ โตะเตะฮ์ อีเตะ โตะตาญ มูวาะ สอแน มูวาะ ตือปอเยาะ
อาเคะ ปูเตะฮ์ มื่อจีละ บูง มีเตะ ซี้เถะห์ กา อาแบ ซาปิเยาะ

ปีเาะะ ปีเาะะ ปีเาะะ ชือรือตอ
บือจี้ สียะ กา ออแถ มุกอ

คำแปล

เบิกโต๊ะเต๊ะเบิกโต๊ะกาหยง
น้องนิวขาวอุมกระอมน้ำ
เป็นคำคำหมากครุฑ
ไม่อยากฟังคำพูดคนหนุ่มหนุ่ม

อาจู๋ กาโป มาเมาะฮ์ ซาแม
ชีกิ มตุโต มาเมาะะ บือจือแน

ผล่นอยหน้าผลล่ำโย
ขอพญให้พี่สักกำ
ปุนสีเสียดกักลิ้น
อาปากเป็นทองเกี้ยวเราสี่

จือลาหี มานีฮ์ จือลาหี มาแซ
กาสิ มานีฮ์ กาสิ มาแซ

คำแปล

นะขามหวานมะขามเปรี้ยว
ประเดี้ยวหวานประเดี้ยวเปรี้ยว

มูเก ชือราเซะ ปูจอ กาเฮน
ฮาตี โคะ กาเซฮ์ กะ ออแถ ลาเฮน

เม็คแมงลักขายผ้าพก
หัวใจสิ ไปรักคนอื่น

นาฮิ ญอ'กี กาปง แฆและ
ทีเะละ ทือมาฆอ ออแถ มอและ

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวที่ตำบลแฆและ
มองคนอื่นเห็นสวย

อาเมะ ชือโก๊ะ ชือโก๊ะ มูถง
อามอ ตะจะกะ เนาะ คูโระ โบสง

เอาส้มครอบนก
ฉันไม่อยากเชือกนโกหก

๔.๖ เพลงที่กล่าวเสียดสี นินทาผู้หญิง มีดังนี้

แมเภาะ ชูโงะ บุงา รายอ
บันป่วน อินี เตะละละ บันจายอ

บุงอ ตือระคะ มาตัน บันคูรี
ลูปอ ฮาบีฮ์ สกาลอ ยายี

คำแปล

ดอกขบาสีแสดจริงจริง
ผู้หญิงเชื่อไม่ได้

ดอกทองกลางต้นมีหนาม
สืบสัญญาว่าง่าย

อาโยง ลาโมะ ลาญ
ตบุง กาเอ็ง ขาญ
มนิเกาะฮ์ เจ๊ะแม เควี
จิจิง ปือเนาะฮ์ ฌาตี

ซาระ บาแต นิเปาะฮ์
ฮาระ เนาะ มือนิเกาะฮ์
ปากา สีมา ปูโระ
อูเต ออแด ปือกาโระ

คำแปล

ไกรสูงสูง
หอเสื่อผ้า
แต่งงานเจ๊ะแมเควี
ใส่แหวนจนเต็มนิ้ว

คนจากเต็มเขียบ
หวังจะแต่งงาน
ที่บ้านปากาสีมาปูโระ
แต่เป็นหนี้เขารุงรัง

จือนอ อีนิง ซือปู้โจะ
ปีคีนอ อีนิง คีนอ ปือนาโกะ

ลือปะฮ์ ปู้โจะ มนูโคะห์ บูละ
ลือปะฮ์ มาโชะ มีงูโน บูละ

คำแปล

ทนประคองแตกบอคอน
ผู้หญิงซี้ซาค

ผลิแล้วก็ผลิใบ
มาหาแล้วกลับหนีไปอีก

วาไฮละฮ์ บุดง บิรื่อบัง ลายัง
อิจินละฮ์ โอวัง ละฮ์ บือรัม ปูวัน

ทูน คีถิงะ คีบูเกะ กรันยี
มูเคาะฮ์ ลาดูบอ ซือฆาลอ ยันยี

คำแปล

เจ้านกบินเฉียว

ไปที่ภูเขาสูงหนี

อนิจจาน้ำใจหญิง

ส่งง่ายหน่ายเร็ว

๘.๓ เนื้อเพลงที่เสียกลี กระแนะกระแหนผู้เป็นสามี มีดังนี้

บุญง ปากี คีอวี่อั้ง สกาวัน
ลากี อีนี่ สีเคาะ บือจามัน

ค็องะ สอี่โกร์ อากัส ปออง ยาตี
จากัป คี มูโละ ลาเอ็ง ปากอ ฮาตี

คำแปล

นกพิลาปผู้หนึ่งบินมา
ผิวเอยล้นหลายแฉกแปลกหู

ตัวหนึ่งเกาะที่ต้นก้านบุญ
ปากกับใจออกสุกไม่ตรง

๘.๔ เนื้อเพลงที่นิพนหา เสียกลีผู้เป็นภรรยา มีดังนี้

กูเมาะ กือจิ คีแย สะวีญ
กือจิ กือจิ ฑูโระ อีญ

กูเมาะ บือชา อีชี ปาคี
ปิลอ บือชา ฑูโระ ลากี

คำแปล

บ้านเล็กเสาหนึ่งพันต้น
เล็กเล็กตามแม่

บ้านใหญ่บรรจข้าวเปลือก
โตแล้วตามตัว

โนโน คีเยาะ
อาเนาะ โค๊ะ คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปาคี
อาเมาะ จาถึ ลากี

คำแปล

นกกระจอกเอย
ถูกร้องให้เอือกเอือก

นกกระจอกกินข้าวเปลือก
แม่กดับเลือกไปหาตัว

๘. เนื้อเพลงที่เกี่ยวกับเรื่องความรักของหนุ่มสาว จักจำแนกได้ดังนี้

๔.๑ ความรักคั่นอก เชน

กาเฮน ปูทะฮ์ ปาแย สะมีแล
กาเซฮ์ กะ อาเคะ อาแล กปาแล

ขอเาะ สะปือละ สะสีแน
กาเซฮ์ คี ภูละ ชะปากะญแล

คำแปล

ผ้าขาวยาวตั้งเกา
รักน้องจริงยิ่งชีวิต

ฉีกแล้วเอาพันเอวพี่
ตั้งแต่ชีวิตถึงกระดูกเจ้า

ปูโจะ ปูทะ ลาญ
กูโคะ ลือกะ มาตุ

ปูโจะ ปาโฮะ กือบัง
กูโคะ ยาโฮะ นิมัง

คำแปล

บอกตนจิกเหี่ยว
เวลาอยู่ใกล้อาຍ

บอกมะม่วงบาน
แต่ยามห่างไกลกดับห่วงหา

อาปอ ฆูนอ ปาซัง ปลืทอ
อาปอ ละฮ์ ฆูนอ มายอิง มาตอ

ปาซัง ละฮ์ คีแย คี คาลัม ปือคิ
คียัง ละฮ์ คียัง คาลัม ฮาติ

คำแปล

มีประโยชน์อะไรที่จะถามตะเกียง
มีประโยชน์อะไรที่จะสมตากัน

จุดเทียนไขในหีบ
เก็บเงยบไว้ในหัวใจดีกว่า

อาเนาะ อาแย คาริ คียะ คียะ
เนาะ ละฮ์ กานอ คีจุงะ คีจุงะ
อิกัน ละฮ์ คีโม คีอาตัส ปาตา
บุลัน ละฮ์ คีโม อาบัง เนาะซาปา

อีนู บอเวาะ ชื่อมีสัน แกกอ
เนาะ ฆี มงาคะ โทะคิเตะฮ์
กีเญ้ง ละฮ์ สาแล กาอาเคะ ฆาเตะ
.....

คำแปล

ลูกไกร้องเจี๊ยะเจี๊ยะ
จะไปไหนเคินกระ โคกกระเคก
ปลาตุ๋นขึ้นมาบนทาก
เคื่อนหน้าพี่จะมาหา

แม่ไก่พาลูกเก๊าตัว
จะไปเฝ้าผู้เป็นใหญ่
ฝากความคิดถึงน้องควย
.....

ตาแน ปอสง ชื้อถา ปาเล็ง ปาทง
ตาแน ปาวโอะฮ์ ตี คีอปี อูเมาะฮ์
กาสุ เนาะค็องงา ลา ซายา ปือปาทง
มีเตาะ ฌาวโอะฮ์ ออถุ คีรูเมาะ

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับใจกลับมา
ถ้าจะฟังฉันร้องเพลง

ปลุกมะม่วงริมบ้าน
ต้องไปให้ไกลคนที่บ้าน

ปีแซ มัส อาเนาะ บาเงาะ
มีเตาะมาวะฮ์ บาเงาะ บาเงาะ

อีกัน คีอมัน คีคาสิม ซูว
ตะค็อญเว กี่ตอ คูว

คำแปล

กล้วยไข่มีผลตก
ขออภัยควยอย่างมาก

ปลาช่อนอยู่ในถ้ำ
เราไม่โชคร้ายคู่สมกัน

คารี มานอ อูแล คีลาแย
คารี มานอ กาเซฮ์ ซาแย

คารี ชารัน ทายง มาตี
คารี มาตอ ซาไป กาฮาตี

คำแปล

รู้ได้อย่างไรว่าพี่จะเหี่ยว

รู้จากแหลมขวานที่แห้งแล้ง

รู้'ไ'ค'ย'า'ง'ร'ว'า'ร'ก'ไ'ก'ร'

๒
 รุจจากวงตาบอกความหมายหัวใจ

๔.๒ เนื้อเพลงที่เกี่ยววาระสี มีดังนี้

ປີແນ ສິວະ ນາຣະ ມາເຮາະ ນິວິວເກາະ

ឃ្លា គតាធម៌ ពិការភាព ទូលំទូលាយ

บุญแด่ กิ๊วะละ ดาขี้ ทาเนาะฮ์ ลือเงาะ

ចាបៃ កាងែវ ឆាប៊ី ឬកាន

คำแปล

กฤษณำวาสุกกรม

เกือบมีคดีขึ้นก็แฉะ

เม็ดแมงลักในถ้วยกวาง

พี่ก็ยังอุตส่าห์มาหาควยรัก

បីប្រេ ដ៏ខ្ពង់ បីប្រេ ខ្ពង់ ឆ្មារី

บุแด มี๑ละ อาเคะ โทะนาถิ

ปาเกาะฮ์ ตาเน ตาโนะ คีนุซอ

ฅวโอะธ มาแล มีอฅวต มาตอ

คำแปล

กอดย่นำวากอดย่นบีบมาก

แม่เคื่อนจะมีคนองก็คอย

กว้างทอจนเกรียวหัก

แม่จะกักก็จะไม่นอน

บุญ มานิช จอน้อง กิจดาโอะยะ

มูโลละ มานีธ กือนิง ยังลัมโมะ

ปู้จ๊ะ ปู้ตะ ปู้ราฆอ ราฆอ

อตุ ทัตถัก อามัง กิลล

កាំបែទ

๒
มะพร้าวหวานเอนทางทะเล

ปากหวานก๊ว โกง

๒   ๒   ๒

ขอบคุณจิ๊ เป็นพระกฐาเทศน์

นั่นแหละที่มีหัวใจ

อาเนาะ ปือโระ คีกาญู ลินดั่ง
อูโคะอ๋ บูโระ คีมาทอ โอวัง

ตุง มาเน่ คีคาลัม ปายอ
จันเะะ บู่เะะ คีมาทอ ซายอ

คำแปล

ลูกสิงห์กึ่งไม้
ถึงจะน่าเกลียดในสายตากคนอื่น

ลงมาอาบน้ำในบึง
แต่สวยเสมอในสายตาฉัน

ลา บู่เะะ ปาโจ บือรู่ซิง
อาเะะ ละอ๋ อาเะะ ฌาแง เนาะ ญูซิง

ปีแซ บือฆาลอ มาเะะะ มื่อจื่อเะะอ๋
ลือปะอ๋ บือฆาลอ กี้ตอเน่เะะะ ฌวอ

คำแปล

ภูเขาป่าโจหม่นแคว้งคว้าง
น้องจายาเฒ่าโศกนัก

กล้วยสุกงอมจนปรี
เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

นาฮิ ปี่แน ตะกา บิแนกาจิ
อาเะะ ปตุแน ตะคาชี กือจิ

บู่เะะะ ฐะบู่เะะ บือเะะะะ ลีมา
ซาปา บือซา ตะทือฆอ ซามอ

คำแปล

ขึ้นต้นหมากไม้มีเครื่องมือ
หมั้นน้องตั้งแต่เล็ก

ผาผุดออกเป็นห้าซีก
โตแล้วกลับไม่พุดด้วย

ตรัง บูลัน บินดั่ง บือรู่จายอ
กาเลา อาบั้ง ญูรัง บือรู่จายอ

อาเนาะ ญูกอ มื่อมากัน ปาคี
บือเะะะอ๋ คาคอ มื่อแลอัท ฮาที

คำแปล

เคื่อนและคารส่องแสงประกาย
ถ่านากไฟชายไม่เชื้อ

ลูกม้ายินข่าวเป่ลือก
ผาอกคุหัวใจไ้เอย

ควอ กี่ฆอ กูจิง บือจาถึ
ควา คี่ฆา อาบั้ง มื่นจาถึ

มานอ เนาะฆามา กูจิง ยังบือสัง
มานา เนาะฆามา กูวัน ชาโอวัง

คำแปล

แมวสองสามตัวกำลังวิ่ง
พี่ชายสองสามคนกำลังหา

ก็ไม่เหมือนเจ้าแมวลาย
ก็ไม่เหมือนเจ้าสักคนเดียว

คำแปล

โธ...ยอณี มูลง คี่แม อาแว
นิ บือฉาแล ซึแย มื่อฉาคี มาแล
กาตุ มาโหะ คี่ นาฆือถึ ออแก

ฉาแง นิอิงะ กอ อาแม
อิงะ ดูตง ดูโปะ มาแก ขอแก ขอแก
อิงะ กะแว ฉาแง ลูปอ ชาแย

คำแปล

โอขวัญเอยขวัญ
อย่าเที่ยววันทั้งคืน
เมื่อเข้าเมืองอื่น

อย่าลืมคิดถึงพี่คนเดียว
คิดถึงวาสนาตนเองบ้าง
อย่าลืมความรักของพี่

๘.๓ เนื้อเพลงที่กล่าวถึงความเจ็บปวดที่ต้องจากรัก และการกรำ
กรวญเมื่อต้องจากกัน เช่น

บูแล จื่อเถาะ จื่อถาจอ บูเาะ
คาชิง คาเราะฮ์ มื่อนิงา กาเซฮ์

ออแก บือฆาลอ มื่อญอเคาะ คื่อมิง
ซื่อปือคี่ คาเราะฮ์ มื่อนิงา คาชิง

คำแปล

เคื่อนหงายบรรยากาณแจ่มใส
เจ็บซ้ำเพราะต้องจากคนรัก

กนไถนาแพงตึง
คั้งเลื้อยต้องจากเนื้อ

โค...โค...โค... ปูติ ลา ปาวโอะฮ์ คื่อลีมา บาตุ

อาเนาะ ชื่อมีลา ตี ตาเปาะ กาแง
 คาริ ละอัว ฌาวโอะอัว นาชื่อริ ฌาตุ
 อีแล ตี มาตอ กือฮาตี ฌาแง

คำแปล

ผละม่วงทับทิมหิน
 จากไปอีกประเทศหนึ่ง

ลูกปลาในฝามีอ
 แมนลับจากตาต่ออย่าหายจากใจ

๙.๔ เนื้อเพลงที่มีการตัดข้อ กระแนะกระแหนในระหว่างคนที่รักกัน
 และการพร่ำเพอกรำกรวญถึงความรัก เช่น

ตาแน ปีแซ สางง คางง
 ปุตุ ปือแน คามะ ตี อุบง

ตาแน สะราเซะ ตี อุยง ยาริ
 ปุตุ กาเซะอัว บาญะ มาตี

คำแปล

ปลุกต้นหมากให้ใบเสียดสี
 ค่ายที่ซากต่อใหม่ได้

ปลุกแมงลักที่ปลายนิ้ว
 แตะขาดความรักมักต้องตาย

จะตง ปากี จะแด กะแด
 บุละ ลาถี จะแด ตูแป

ตะแด กะแด กือรา คุดู
 ตะแด ตูแป จือรา คุดู

คำแปล

บักคำหมายจะเก็บข้าว
 มีสามีหมายจะได้พึ่งพา

แตะคนข้าวไม่ยอมออกรวง
 ก็ควนมาหยาร้างเสียก่อน

ไฮ..ตาแน ชื่อถ่า ปือปาเล็ง ปาทง
 อาเนาะ ลาอีเตะ ตี กือปี ปือแน
 กาเลา ปือจือถ่า ฌาแง ตี คุงง

โตะยาวโอะฮ์ ฌาแง ตี้ ปี่แม

คำแปล

ปลุกกะไกร้กลับใจกลับมา
หย่าแล้วไม่ต้องมาเกี้ยวข้อง

ลูกเป็ครีมนา
แมอยู่ไกลก็อย่าไค่หวังหา

บูเวาะ บราแง มาเขาะ แมเถาะ
บูเวาะ กลาตี ตี้กาต้ม ปราดู
ลูกอ ตาแง ปื่อกาเราะธ์ แมเถาะ
ลูกอ ฮาตี ซาปอ เกาะ ตาดู

คำแปล

ลูกกอดูกแคง
แผลที่มือมีเลือดแคงไหล

ผลบอนในเรือ
แผลที่ใจมองไม่เห็น

สีมา ปูโระ สีมา กือสีแย
ซาหย เนาะ ตูโระ เกาะ ตาดู ฌาแล

สีมา มานีธ์ บาแต ปื่อทุถึ
เฮาะ อี้แก มานีธ์ กือมานอ ปื่อรือมี

คำแปล

ส้มมะกรูดส้มเกลี้ยง
ฉันอยากจะตามแต่ไม่รู้ทาง

ส้มหวานก็มีหนาม
แม้คำขำอยู่ที่ไหนหนอ

ลือมู บาแต ยาตี
ลามะ อาแบ มาถึ

ตามะ ปอดง สุธะ
นาตี บูแล จื่อเถาะ

คำแปล

ร่ำตัวผู้

ผูกไว้ที่ถนนหนทาง

พี่จามาช้าว่าเหว

อย่ารวนเรเกินหงายแล้ว

ลีมา มานี๋ คี คีอับัน ทางอ
อาเคะ มูโละ มานี๋ คีอับัน คีอามอ

มูเทร์ ชีอราเซะฮ์ คีบูโจร์ กาเฮน
ฮาตี คีโย คูโค๊ะ กาเซะฮ์ คีโอรัง ลาเฮน

คำแปล

ล้มหวานที่บันได
น้องปากหวานเวลาอยู่ก่อนหน้า

เมื่อก่อนเคยขายพวง
หัวใจหลอนรักคนอื่น

อาเนาะ อาแบ่ ตูรง ชีอบูโละฮ์
กาตู อาแบ่ กาเซะฮ์ ชูโงะฮ์

มาตี แซกอ ลีอกะ ชีอมีแล
มีเตาะ กือ ฤะชิง ตีงา ออแด

คำแปล

ลูกไถลงมาสืบตัว
ถ้ารักจริง

ตายหนึ่งเหลือเกี้ยว
ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น

๑๐. เนื้อเพลงที่กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีวัฒนธรรม จำแนกเป็น

๑๐.๑ เนื้อเพลงที่กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ซึ่งสามารถแยกได้ เช่น

๑๐.๑.๑ เป็นท้องถิ่นที่ประชาชนทำเกษตรกรรม ปลูกข้าวเอง
สังเกตได้จากเพลงกล่อมเด็กที่กล่าวถึง วัว ควาย การไถนา และการปลูกพืชผล
พรรณต่าง ๆ อาทิ มะพร้าว ถั่ว กล้วย ฯลฯ

จะตง ป่าตี จะแคะ กะแคะ
มูละ ลากี จะแคะ ตูแป

ตะแคะ กะแคะ กือรา กูตู
ตะแคะ ตูแป จือรา กูตู

คำแปล

บั๊กคำหมายจะเก็บข้าว
มีสำมีหมายจะไค่ฟั้งพา

แต่นข้าวไม่ยอมออกกรวง
กวนมาหยาร้างเสียก่อน

ตาแน ปี่แน สางบง กางง
ปุก ปื่อแน กาบะ คี อูบง

ตาแน สะราเซะ คีอูบง ยารี่
ปุก กาเซะฮ์ บาเฆาะ มาตี

คำแปล

ปลุกตนหมากให้ใบเสียดสี
คายที่ซากท่อใหม่ไค่

ปลุกแมงลักที่ปลายนิ้ว
แต่ซากความรักมักต้องตาย

ไฮ..ตาแน จื่อตา ปื่อปำเล็ง ปาทง
อาเนาะ ลาฮี้เทะ คี ฝือปี ปื่อแน
กาเลา ปื่อจื่อตา ฉาแง คี กูกง
โทะฉาวโอะฮ์ ฉาแง คี มีแม

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับไปกลับมา
หยากับแล้วไม่ตองเกี้ยวของ

ลูกเป็ครึมนา
อยู่ห่างก็ไม่ตองทวงหา

บูแด จื่อเถาะ จื่อถาวอ ปูเทะ
กาชิง กาเถาะฮ์ มื่อเงาะ กาเซะฮ์

ออถะ มื่อมาลอ มื่อญอเถาะ คื่อบิง
จื่อมือตี กาเถาะฮ์ มื่อเงาะ กาชิง

คำแปล

เคื่อนหงายบรยาภาศแจ่มใส
ยามเฝ้าทองจากรัก

ชาวนาแห่งคลัง
ถูกเลือกต้องจากเนื้อ

ตาแน ปออง ซื่อตา ปาเติง ปาตง
 ตาแน ปาวโอะฮ์ คี คีอปี อูเมาะฮ์
 กาตุ เนาะ คีองา ลา ซาชา ปือปาตง
 ปี่เตาะ ฌาวโอะฮ์ ออแต คีรูเมาะฮ์

คำแปล

ปลูกต้นตะไคร้ กลับไปกลับมา
 ถ้าจะฟังฉันท้องเพลง

ปลูกมะม่วง ริมบ้าน
 คงไปให้ไกลคนที่บ้าน

บู่ระ ปาคี เกาะยาคี ปาคี
 บู่ระ ลาซี เกาะยาคี ลาซี

ยาคี บุงอ ลาแล
 ยาคี กาเซะฮ์ ซาแย

คำแปล

ทำนา ไม่เป็นข้าวให้เห็น
 ฝ่ำเฟียบ ทำอย่างตั้งกา

กลับกลายเป็นคอกหมูคา
 ไม่ฉีกหนาระอาใจ

อาเนะ เจาะ ฆี มื่อญาโก
 กากี แกะเจาะ ยาแล จาโก

ตาแน ดูปี คีอปี ปือแน
 ตะเคาะ อาเถาะห์ ลาเว ตาฮิมาคอ

คำแปล

เอาจอมไปจวกกิน
 เดินเชยจวกกิน

ปลูกหัวมัน ริมนา
 ไม่มีคู่ต่อสู้ตีตาเยี่ยม

๑๐.๑.๒ ประชาชนมีอาชีพทางประมง สังเกตได้จากเพลง
 กอดบเค็ก เกือบทุกเพลงจะกล่าวถึง ปลา กุ้ง ปู และสัตว์ทะเลชนิดต่าง ๆ โดย-
 เฉพาะเรือ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ในการออกไปจับปลา เช่น

เจ้สาและ มื่องาแฮ กี่เกะ
กี่เจ็ง สาและ กะอาเคะ ฆาเตะ

บูละ แฆกอ กลามอ ปาตา
ตะ มาถึ ลามอ ปง มาถึ สะตา

คำแปล

"เจ้สาและ" ตกปลาแป้น
ฝากสาและกับน้องกวย

แตกสับไก่ปลาจวก
มานานนักไม่ได้

บูเกะ บือรู่วะฮ์ มูโง โกะ ลาวโอะฮ์
ขี้ตู่ คื่อปะ ออเลาะ คื่อขี้ถึ
อาเคะ บูวะ อาแบ โทะ คุโระ
อาแบ บอคอ เตะะ อี้ชะฮ์ คี่ถึ

คำแปล

บูเขามะรวคยาวตามทะเล
น้องทำสิ่งใดพี่จะทำตาม

พี่นั่นคือวังน้ำวนปลาอินทรีย์
พี่โง่ที่ไม่เจียมตัว

แตแฮ ลา ตาโอะ คี่ ชูงา บือตง ก้อนอ ลา ชือองะ คื่อ ลอปะ ลอปะ
บือนาแต ลาวโอะ นามอ ญอ ชูตง ชือองะ ลา ชางะ บูวะ กือตูปะ

คำแปล

วางเบ็ดคักที่คลองเบตง
มันเป็นสัตว์ทะเลชื่อปลาหมึก

ถูกเหยียบบันเต้นเหยงเหยง
ทำชาวต้มอรอยนัก

อี่แก กี่เกะ โทะมาโน
นาตี ฆาเตะ โทะมาโน

อี่แก ชื่อลามอ แดแคะและ
กือตอ บือฉาแล สามอ มอและ

คำแปล

ปลาแป้นนายท้ายเรือ

ปลาหมอกำลังกิน

รอนายท้ายเรือควย

เราไปพร้อมกันก็กว่า

๑๐.๒ ความเชื่อ ในเพลงกล่อมเด็กสามารถแยกได้เป็น

๑๐.๒.๑ เชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว นิยมแก้บนด้วย
สัตว์ที่มีสีขาว สัตว์เหล่านั้นได้แก่ แพะ แกะ ไก่ หรือเป็ด ที่ไม่มีสีขาว ด้วยการปล่อย
สัตว์เหล่านี้ไว้ในสถานที่ที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ และมีคนนับถือ และการแก้บนด้วยว่าววงเคียน

อีเต๊ะ ปูเต๊ะ อีเต๊ะโตะตาหยง เวาะล่อน เวาะปอเปาะ
อาเคะ ปูเต๊ะ กี่ละ ปูยง มีเตาะ ปี่แน กะอามอ สะบิเปาะ

คำแปล

เป็ดขาวเอ๋ยเป็ดขาวโตะตาหยง ผลน้อยหน้าผลลำไย
น้องคนสวยอุ้มกระอมน้ำ ขอหมากฉันกินสักคำ

วา วา บูแล
ขี้ ภูเมาะฮ์ เตะแหว

วา บูแล ตื่อราฐู ตีมอ
เตะแหว ตื่อเคาะ ตื่อขอ

คำแปล

ว่าววงเคียนเอ๋ย เชื้อกยูงว่าวสามตัว
ไปบ้านยาย ยายก็ไม่ผูกควย

๑๐.๒.๒ เชื่อเกี่ยวกับการเคราะห์และกรรม เช่น

ญอ มานีฮ์ มาแก ตี ลูตง ลูตง เนาะ มาตี ตี กากี บูแล
กูโคะ มือนางิส กะแน อุนตง อุนตง เนาะ มาตี นกรี ออแล

คำแปล

ค่างกินมะพร้าวหวาน ค่างตายตอนเคียนมีด

นั่งร้องไห้ถึงเกราะห

เป็นกรรมที่ต้องตายในเมืองคนอื่น

อายุยี่ยะ อาเนาะกู อามิส ทัมบูวัน
 ศิโค ละย อาเนาะ อาตัส ปากูวัน
 อีบู เบอรูวา กือฮาตือริค ทุยัน
 ฉางัน เคอร์กือนา บือญาเก็ท ชาวัน
 ฝีกา อีบู มู ออถัง มิสเคน
 คียาคา ฆัมบัย กูวอ เฮอลัย กาเอ็ง
 อีนิละย นาเซิน เอาะ อาเยะห์ คีน มุนกา
 ชูปายา ชือมีต คี คาสัม คาคา
 คีอังชละย อาเนาะ ยัง เบอรูบาฮามียัน
 ฆัมบัย โอเมอร์ญอ มุกอ เบอรรียา
 บายอะะ คิงมัลละย ลากู คันฆายา
 คีบูนิละย ออถัง อากันญอ กีกา

กำแปล

โอดูกเวยขวัญใจของแม่
 แม่ขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้า
 ถึงแม่แม่จะยากจน
 นี่แหละกรรม
 จงฟังเด็กลูกที่รัก
 อย่าทำกิริยาที่ไม่ดี

จนอนเด็กแม่จะกล่อม
 จงอย่ามีโรคภัยไข้เจ็บ
 ด้ำนงมีไม่ถึงสองเดือน
กรรมของพ่อและแม่เจ้า
 กว่าเจ้าจะโตเป็นหนุ่ม
 จึงจะเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น

๑๐.๒.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับดวงและโชคชะตา เช่น

กูเมาะ กือจิ คียัง ชรีบู
 กือจิ กือจิ ทุโระ อีบู

กูเมาะ บือชา คียัง ชือบูตง
 บือชา บือชา ทุโระ อูตง

คำแปล

บ้านเล็กเสาเป็นพัน
เล็กเล็กตามแม่

บ้านใหญ่เสาอันเดียว
ใหญ่แล้วตามดวง

ปีแซ ราชู มาเขาะ กิราวอ
โอวัง ลา กายอ มือนาเมาะธ กายอ

ปีแซ คีถึละ มาเขาะ กิ อูบง
โอวัง ปาเก มือนาเวาะ อูตง

คำแปล

กล้วยนางพญาสุกที่ราวผ้า
กนรวยยิ่งรวยมากขึ้น

เลือกกล้วยสุกที่ปลาย
กนยากจนทองฟุ้งโชกขตา

๑๐.๓ คำนิม สามารถจำแนกได้เป็น

๑๐.๓.๑ คำนิมเกี่ยวกับศาสนา ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
เกี่ยวกับศาสนา หรือบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้เผยแพรศาสนาอิสลาม จะเป็นที่ยกย่องของ
คนในท้องถิ่น เช่น

แด ปะจู ฮาดี ปือแซ กาโกะฮูฏ ปะจู ฮาดี มาถึ รือปือตา
ปะจู ฮาดี ปง มาถึ ชือลาตุ มูฮอ เกาะ มอและ คื่องา คอบา

คำแปล

นำหะปีสังโกะกร
นำหะปีจะมาหันนี้

นำหะปีมาเคียวเคียว
เมื่อไคขาวที่ไม้

ฮานีธ คีถึ เกาะธ ออแถ โคะ ฮือลา
นาคอ ปะจู ฮาดี มะจู ปาโจ นาคะ
อาเนาะ ออแถ มือนาดี กียอ โคะ อาญา
อาเนาะ คียอ ชือคัถึ ฮานีธ ชือญะ กูจา นาคา

กาแปล

ล๖คนหมค๖
ล๖ก๖น๖น๖ส๖น๖ให้๖เรียน

น๖า๖หะ๖ย๖ี๖ก๖ับ๖จาก๖ส๖ุ๖ห๖ร๖า
ล๖ก๖ท๖ัว๖เ๖ง๖ป๖ล๖อย๖ให้๖เห๖ว๖ไ๖ล๖

ป๖ี๖แ๖ ฆ๖ื่อ๖ละ๖ มา๖เ๖าะ๖ ม๖ื่อ๖ง๖ื่อ๖เก๖าะ๖ย๖ บ๖ู๖ถ๖ จะ๖แ๖ ป๖า๖เ๖าะ๖ย๖ ก๖าก๖
ฆ๖ื่อ๖เ๖ง๖ ส๖ู๖ระ๖ มา๖ถ๖ี๖ ค๖ี๖ม๖ื่อ๖เก๖าะ๖ย๖ อ๖อ๖แ๖ บ๖ู๖แ๖ ช๖ู๖โ๖ง๖ะ๖ น๖ื่อ๖ลา๖ก๖ี

กาแปล

ก๖ล๖ย๖น๖า๖ว๖า๖ส๖ู๖ก๖ง๖อ๖ม๖อ๖ร๖อย๖
น๖ั๖ง๖ส๖ื่อ๖จาก๖เม๖ก๖กะ๖มา๖ท๖าง๖ท๖ัก

เจ๖า๖น๖ก๖ย๖าง๖น๖อย๖ต๖ึ๖น๖ท๖ัก
ให้๖เห๖ว๖า๖พ๖ร๖ค๖เม๖ท๖มา๖ย๖ร๖ี๖บ๖ี๖ผ๖ัว

๑๐.๓.๒ ค๖า๖น๖ิ๖ย๖ม๖เก๖ีย๖ว๖ก๖ับ๖ส๖ื่อ๖ผ๖า๖ น๖ิ๖ย๖ม๖ท๖อ๖ผ๖า๖ใ๖้๖เ๖ง๖ และ๖น๖ิ๖ย๖ม๖
ล๖าย๖ผ๖า๖ป๖า๖เ๖ะ๖ โดย๖เจ๖าะ๖อย๖าง๖ย๖ี๖ง๖ ล๖าย๖ผ๖า๖ป๖า๖เ๖ะ๖จาก๖ช๖ว๖า๖ เ๖น

ว๖ะ๖ ท๖ู๖ปะ๖ น๖ื่อ๖กา๖ น๖ื่อ๖ตะ๖น๖ุง๖
มา๖น๖อ๖ ก๖ื่อ๖ปะ๖ อ๖า๖เ๖ะ๖ น๖ื่อ๖กะ๖น๖ุง๖

อ๖า๖เม๖ะ๖ ย๖า๖ร๖ง๖ มา๖ฆ๖ี๖ ก๖ะ๖ก๖ี๖น๖อ๖
อ๖า๖ค๖ัส๖ บ๖า๖โ๖ง๖ ช๖ะ๖ม๖ื่อ๖แ๖ร๖ ส๖ะ๖น๖อ๖

กาแปล

เท๖ร๖ิ๖ย๖ม๖ท๖า๖ชน๖ม๖ก๖ม๖ไ๖้๖ค๖อน๖ท๖อ๖ผ๖า๖
ท๖อ๖ผ๖า๖ที่๖เ๖ร๖ง๖ไ๖น๖ก๖ัน๖เจ๖้า

แ๖ล๖ว๖มา๖เ๖า๖เ๖็๖ม๖ที่๖น๖อง๖ลา๖ว๖า๖
บ๖น๖โก๖ก๖ผ๖ั๖ง๖ท๖าง๖โน๖น๖เ๖อย๖

โ๖...กะ๖ไ๖น๖น๖...ฉ๖า๖ม๖ัน๖ ม๖ู๖ค๖อ๖ จ๖ุ๖โ๖กะ๖ ล๖า๖ว๖า๖
ป๖า๖กา๖ ก๖าย๖เ๖็๖ง๖ บ๖า๖เ๖ะ๖ บ๖า๖ญ๖ ก๖ื่อ๖มา๖ย๖อ๖ (ซ๖้า)
โ๖น๖น๖ อ๖ี๖ก๖ง๖ ญ๖า๖ ม๖ัน๖จ๖ง๖
ร๖า๖โ๖มะ๖ บ๖ัน๖ฉ๖ั๖ง๖ น๖ื่อ๖ซ๖ู๖ล๖ง๖ ซ๖ู๖ล๖ง๖
น๖ื่อ๖ม๖ี๖ก๖ั๖ท๖ อ๖า๖ที๖ ป๖า๖ม๖ู๖ค๖อ๖ ก๖ื่อ๖ง๖ัน๖
ม๖ื่อ๖นา๖เ๖าะ๖ย๖ ป๖ู๖เจ๖าะ๖ บ๖ัน๖ไ๖ค๖ ก๖ู๖รา๖จ๖น๖

ไอนุน... ญาฆอ มฺกอ
 ไอนุน... จูโกะ ลาวา
 ไอนุน... ญาฆอ มฺกอ
 ไอนุน... จูโกะ ลาวา

คำแปล

สมัยสาวสาวสวยมาก
 จมูกโค้งแหลม
 เป็นที่ติดใจของหนุ่มหนุ่ม
 สวยสุดศุคตากว่าใคร
 สวยสุดศุคตากว่าใคร

นุ่งผ้าป่าเตะสวมเสื้อก๊อบบายอ
 ผมยาวเป็นลอน
 สวยมากจริงจริง
 สวยมากจริงจริง
 .....

กายน์ บาเตะ บาญ ปน บาเตะ
 อาเตะ ปูเตะย อามัง ปน ปูเตะย

ทาทัง มาถึ คาร์ ฑาวอ
 บาตา ซามูเทร์ ติโก เบอ์ฑาวอ

คำแปล

ผ้านุ่งเป็นป่าเตะเสื้อก็เป็นป่าเตะ
 ของสวยที่เก๋ตลอด

ลายเป็นของมาวากชวา
 กงจะไค้นอนหมอนใบเดียวกัน

เนาะ วะ นือซาปอ บาญ ก๊อบบายอ
 บาญ บาเตะ นือลานา ลานา
 เนาะ วะ ซาปอ ชือตาตอ อามอ
 ออถุ จันเตะ นือลานา ลานา

คำแปล

จะเอาเสื้อก๊อบบายอทำไม
 จะรักทำไมคนอย่างฉัน

เสื้อป่าเตะมีเยอะแยะไป
 คนสวยสวยมีถมเถไป

บาเฒาะ มานอ ค้อลาเซฮ์ คนิง บัวเาะ ปือเะ มาเาะ คี กาลี
 บาเฒาะ มานอ กาเซฮ์ กามี กายเอ็ง บาเะ จาเาะ กือมาถิ

กำแปล

ต้นกะเพราที่มีเท่าไร
 รักพวกเราแก่ไหน

ผสมละกอดูกที่ปือ
 ช่วยส่งมาปาเะให้หน่อย

นำชิ นาชิกา ปือรือชี ปือนารอ
 ขายัง เนาะ แอกา อาถือตอ ลา ปือนอ
 จะ บัวเะฮ์ บานู กบายอ
 ญโมะ ละฮ์ ลือเะ คีถิ ลา ซายอ

อินเจะ ละฮ์ กิเะ ปือรือชี กา ปือนกั
 เาะละฮ์โคะ ถาเะ มื่อจาถิ มากัน
 นาชิ ละฮ์ คีจิง คี คาลัม ชูเปะ
 ปือถาซอ เนาะ ปีนิง จาถิ เาะะตูเบะ

กำสอน

ชี้จักรยานไปนราธิวาส
 เสียดายทรัพย์สินสมบัติ
 เสือกบายอสีขาว
 ร่างกายฉันอ่อนเพลีย

พอกลับจากตลาด
 อยู่เพลินไม้คตองหากิน
 ขาวเย็นในถุง
 อยากมีเมียแต่หาไม่ได้

อาโยง ลาโมะ ลาญ
 ทนุง กาเฮง บานู
 มนิเาะฮ์ เจะแม เควี
 ปากา จิจิง ปเนาะ ยาริ

ซาระ บาแต นีเาะฮ์
 ฮาระห์ เนาะ มนิเาะฮ์
 ปากา ลีมา ปุโระ
 อูแก โอรัง มื่อกาโระ กาโระ

กำแปล

ไกวเร็วเร็ว
ทอเคื้อผ้า
 จะแมเควีจะแต่งงาน

ต้นจากเต็มเฟียบ
 หวังจะแต่งงาน
 ที่บ้านปากาลีมาปุโระ

ใส่แหวนเต็มนิ้วมือ

แต่เป็นหินก้อนอื่นรุ่มรัง

กาเอน ปะแลกะ ปาดอ กูวอ
ก็ตอ ปากะ ชามอ กูวอ

มาถึ เนาะ ยาเฮะ บือแน ตูวี่
ออดถุ ลาเฮน ฉาแง กวลี

คำแปล

นางผู้ชายหัวที่สอง
เราทั้งสองพร้อมใจกัน

จะเียบให้ควยกายอย่างคี่
คนอื่นไม่เกี่ยว

มาแจ มานอ ออดถุ บือกาเตะ
มาแจ มานอ ออดถุ กาเซฮ์

อาเมะ บือแน จื่อโละ กือสุริ
ตุบโยะ ปี่แน บือแจะ ยารี่

คำแปล

กนบันแบบไหน
กนรักแบบไหน

เอาค้ายซุมไห
ซึ่มากกางนิ้ว

๑๐.๓.๓ กำนิยมเกี่ยวกับทรงผมสตรี สตรีไทยมุสลิมนิยมเกล้า
ผมมวย ใบเพลงกล่อมเด็ก จึงมีการกล่าวถึงทรงผมสตรีไทยมุสลิมไว้ควย เช่น

อาปอ แมเงาะ ก็ กากี จางิ
อาปอ แมเงาะ ก็ มีอยาโง กะนิ

เงะคื่อเระ มงือจู กูดอ
บุงอ ซึเระ จปะกอด มูดอ

คำแปล

อะไรแดงที่ขอบฟ้า
อะไรแดงที่ผมมวยของพี่

เงะคื่อเระกวนมา
ไอ้คอกจำปีพลูออนเอย

บุญถิง เกาะติง เกาะทา

กือลล คาลแล ปากี

อาเคะ ซาโง มอและ

อาแบ ลือกะ ฮาตี

คำแปล

นกกะทิ้งนกกะทา
นมมายนองสว

ไซในข้าวเปลือก
พี่ชายศึคใจ

ปราธู กอและ มลายา มาเกาะ
มือยาโง สอและ ลูแบ ทื่อเกาะฮ์

ซาระ มูวะ ฮีแก ลานง
ซื่อปอ ปุยุ จัส มะแซ กาลง

คำแปล

เรือกอและแฉ่นไปบางกอก
นมมวระท้ายหอยงาม เก่นนั๊ก

บรรทุกปลาโคกจนเพียบหนัก
เหมือนสายสร้อยแขวนหม้อทอง

ปานะฮ์ ปานะฮ์ คี ทื่อเงาะ ลาวโอะฮ์
คาแน จื่อปือเคาะ บาญ เนาะ ฌื่อเงาะ
ลีปะ ละฮ์ ปาแน อาเคะ ซีเซ ละฮ์ ปาวโอะฮ์
จอมอ ละฮ์ ปือเคาะ บาญ เนาะ ฌาเงาะ

คำแปล

กลางทะเลแคคร่อนจัก
น้องเกด้ามแบบง่ายง่าย

จำปาตะที่ปลูกไว้เฟื่องจะงอก
ทาแป้งให้โก้

๑๐.๓.๔ คำนิยามเกี่ยวกับการมีลูกมาก ชาวไทยมุสลิมไม่นิยม
การคุมกำเนิด โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมโบราณ มีกานิยมเหมือนชาวไทยพุทธโบราณ
และชาวจีน ที่นิยมการมีลูกมาก ๆ เป็นความภูมิใจของผู้เป็นต้นตระกูล ที่มักจะอวยพร
ว่า "ขอให้ปลูกลูกเต็มบ้าน มีหลานเต็มเมือง" เป็นความเชื่อว่า มีลูกหลานมาก ๆ
จะได้พึ่งพาอาศัยไคยามแก่ชรา เช่น

โน โน ปาแป
จว โตะแเว ลาแป

จิรีแน คางง บุโละธ
จิเจ๊ะ กูวอ บุโละธ

คำแปล

ไม้กระดานเวย
หลานของโตะแเวแปคน

คลุมกล้วยใบไม้
มีเหลนตั้งยี่สิบคน

๑๐.๓.๕ กำนियมเกี่ยวกับความกตัญญู ถือว่าผู้มีความกตัญญูจะ
เจริญก้าวหน้า เพราะไม่ลืมบุญคุณของผู้มีพระคุณ กำนियมนี้เหมือนกับคนไทยพุทธ
เช่น

ปีแซ มัส ปือกา ปือลาชา
อูเต มัส กาปะ คีบายา

มาเขาะ สะปียี กี อากัส ปือที
อูเต บุกี บอเวาะ มาที

คำแปล

กล้วยไข่เป็นเสป่ยงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนท่อน
หนี่ที่เป็นเงินทองชำระคืนได้ แ่หนี่ความกตัญญูใจไม่หมก

๑๐.๓.๖ กำนियมเกี่ยวกับการกินหมาก เพื่อให้ทันหนาน และ
เพื่อให้ทันคำ เช่น

อีแก คีอซีที มาที คี ลาวโอะธ
ตางัน ยังกีรี มื่อฉูาปุธ ราโมะ

ปือเจาะธ ละธ ลือเมาะ ปือลีง ลีง
ตางัน กานัน มื่อฉูอปุธ ปีนัง

คำแปล

ปลาอินทรีตายในทะเล
มือซ้ายลูบผม

มันแตกไหลเต็ม
มือขวาหยิบหมาก

ปีเาะ ปีเาะ ปีแเน ชื่อรื้อคอ
ป้อจี แกเงาะ โอวัง ทูวอ

ฮางุส กาโป ป้อนาเาะ ซาแม
ซีกิ ป้อตูโต บาเาะ ป้อแลแล

คำแปล

ข้างข้างหมากและครุฑ
เกลี่ยคนแก่

ปูนใหม่เพิ่มสี่เสี้ยก
เรือน้อยผูกให้มาก

อีเะ โตะเะอี อีเะ โตะตาตง

บูเาะ ลอเน บูเาะ คีอปอเาะ
อาเคะ ปูเะอี มื่อจีเะ บูง
มีเาะ ซีเะห์ กาอาแบ ซาปีเาะ
ปีเาะ ปีเาะ ปีแเน ชื่อรื้อคอ
ฮางุส กาโป มาเาะอี ซาแม
ป้อจี สียะ กา ออแถ มูกอ
ซีกิ บคูโต บาเาะ ป้อจื้อแน

คำแปล

เบิกโตะเะเบิกโตะตาตง
น้องคนสวยอุ้มกระอมน้ำ
เป็นคำคำหมากครุฑ
ไม่ยากฟังคำผูกคนหนุ่ม

ผล่น้อยหน้าผล่น้ำ
ขอพญให้พี่สักคำ
ปูน สีเสี้ยก กัดลิ้น
อาปากเป็นตองเกี้ยวพาราสี

มาแจะ มานอ ออแถ ป้อกาเะ
มาแจะ มานอ ออแถ กาเซะอี

อาเะ ป้อแน จีอโละ กือซูรี
ทุนโยะ ปีแเน ป้อแจะ ยารี

คำแปล

คนนั้นแบบไหน

เอากายชุบไหม

คนรักแบบไหน

ขึ้นมากางนี้

๑๐.๔ ประเพณีและวัฒนธรรม แยกเป็น

๑๐.๔.๑ ประเพณีการแห่นก เช่น

ยามือเราะ มือเถาะ ชาอีโก๋

อาตัส กยางัน (ฆ่า)

มือเถาะ ชาอีโก๋ มาตี ลา กูรณ คาแล อีสตานา

ป้อดะห์ ฮาตี มือเถาะ ชาอีโก๋

อึบ มาตี บาปะ มตังงา

มือเถาะ บุดู คิซีรี ลือโมะ ลือโมะ กลอของ บุงอ

มือเถาะ บุดู คิกานแน มัส สปียี เบอร์ตานะ ติซอ

คำแปล

เจ้านกยูงแดงเอ๋ย

เจ้าอยู่บนสวรรค์

นกยูงแดงเอ๋ยจงมาอยู่ในวัง

เจ้าเฝ้าราโศกเสียใจ

แม่เจ้าตายสอเจ้าก็ทิ้งไป

กานชายชนอดนังคอกไม้

กานขวาลีทองจุเจ้าสามเขา

.....

๑๐.๔.๒ ประเพณีการแข่งขันเรือกอลและ เช่น

ปราชู กอลและ บลาชา บาเกาะ ชาระ มูวะ อีแก ลานง

มือยาโง สอและ อุแบ กือเกาะ

ชือปอ ปูยู บัส มะแซ กาลง

คำแปล

เรือกอลและแจนไปบางกอก

บรรทุกปลาโกกจนเฟียบหนัก

ฉมบวระทายทอยงามเคนัก

เหมือนสายสร้อยแซในหม้อทอง

๑๐.๔.๓ ประเพณีการทำบุญโกนผมไฟ เช่น

วาสัย อาเนาะ อาเนาะ อามัช บือรอรืต
 ค็องัน อัมมู ฌางัน ละฮ์ กามู เบอริจือรีย
 บือราเนาะ กัมมู ฮันเกาะ ละฮ์ ค็องกู
 ลือเคาะ คีคาแล คาแล เกาะเลฮ์ จือวาตู
 บาเปาะ มูละฮ์ วือแน ฮัมมุด ฌู บาตู
 คีบือรี อีชะ บือรี อีชะ นาที ฌู ชูชู
 ฮันการอ อาเนาะ ลือปะฮ์ ปะปูละห์ ฌู ฮาวิ
 ปุชะฌู มุง ปุชะ ฮันเตา ลูโทะ ชือคี่ถึ
 ปอถง ฌาโบะ บือนุวะ กีนตุรี
 ฮาญี คันลือมัย ฮาญี โทะลือมัย ปาเง กือมาถึ

คำแปล

โอดูกอเยชวัญตาห่อแม	เจ้าอย่าทอดทิ้งแม่
การคลอกเจ้านั้นลำบาก	วางเจาบนพานทอง
ห่อเจาวางหินลงในน้ำ	เพื่อให้เจ้าถูกหินแทนนมแม่
ในระหว่างลูกจะพ้นสี่สิบวัน	สะคือจงเจากำลังจะหลุด
ขอแม่ทำบุญโกนผมไฟ	<u>เชิญหะยีมาสวดให้พร</u>

๑๐.๔.๓ ประเพณีที่ผู้มีเงินพอต้องไปทำพิธีที่เมกกะ ผู้ที่กลับ
 จากทำพิธีที่เมกกะ จะไ้เป็นหะยีทุกคน ไม่ว่าหญิงหรือชาย เวลาเรียกชื่อต้องมีคำ
 ว่า หะยี นำหน้าเสมอ เช่น

ยาฮีลาฮี ลือกัส ละฮ์ บือชา มูละฮ์ มืองาฉี
 มืองาปอ มูรู ลือไป กัน ฮาฉี
 อีตู ละฮ์ ออริย ยัง อามัก เคอร์บูฉี
 กือปากอ อาละฮ์ ชูเคาะห์ เกอร์ฉัฉี

คำแปล

โอพระเจ้าผู้กรุณาบุตรของข้า โทะและไค้เรียนรู้จากหะยี

หะยัผู้ทำประโยชน์

ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าก็ไ้เคยชมเชยไว้

๑๐.๔.๕ ประเพณีการทอผ้า สมัยก่อนผู้หญิงไทยมุสลิมทุกคน
จะต้องทอผ้าเป็น และทอเอง โดยเฉพาอย่างยิ่ง ทอไว้ใช้ในพิธีแต่งงาน
ของตนเอง เช่น

อาโยง จาโมะ ลาย
ตุนง กาเอง บาจู
มนิเกาะฮ์ เจะแม เกวี
ปากา จิจิง ปเนาะ ยารี

ซาระ บาแต นิเปาะฮ์
ฮาระห์ เนาะ มนิเกาะฮ์
ปากา ลีมา ปุโระ
อุแต โอวัง ปือกาโระ กาโระ

คำแปล

ไกวเร็วเร็ว
ทอเสื้อผ้า
เจะแมเกวีจะแต่งงาน
ใส่แหวนเต็มนิ้ว

กันจากเต็มเทียบ
หวังจะแต่งงาน
ที่มานปากาลีมาปุโระ
แต่เป็นหนี้คนอื่นรุงรัง

วะ กูปะ ปือกา ปือตุนง
มานอ คื่อปะ อาเคะ ปือตุนง

อาเมะ ยารัง มาฟี กะ คีนอ
อาคัส บาโง ชะมื่อแร สนอ

คำแปล

เตรียมทำข้าวต้มไว้ตอนทอผ้า
น้องทอผ้าอยู่ที่ไหน

มาเอาเข็มที่น้องสาว
อยู่บนโลกฝั่งทางโน้นเอย

๑๐.๕ วัฒนธรรมเกี่ยวกับการแต่งกาย กล่าวถึงการนุ่งผ้า เช่น

กาเฮน ปูเตะ ปายย สะมีแล
กาเซะฮ์ กะ อาเคะ อาแล กปาแล

ซอเขาะ สะปือละ สะลีแน
กาเซะฮ์ ตี กูละ ชะ ปากะกูแล

คำแปล

ผ้าขาวยาวทั้งเก้า
รักน้องจริงยิ่งชีวี

ฉีกเห็นรอบเอวกลุ่มกางเกง
กั้งแต่สีผิวถึงกระดูกเจ้า

๑๑. เนื้อเพลงที่กล่าวบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น

ออแนะ อูแคะ
เจ้แะเมะ ก้อนอ ขอแคะ
ตูโมะ คามา คีคิง
คีอโมะ อูแะ คีเน้ง
อาเนาะ คาทอ จินอ
อาเนาะ คารอ มีกายอ
บุตง เกาะทิง เกาะทา
ภาโมะ กะเมะ ลีจา
ชีเซ โตะแแน บุกโต
สมาแล อาฏู เตะะคีโค
กอบแะ บาละ ปิตู
คีแม อาเนาะ คาทู
ลีอเม้ง เปะแะค ซึ๊แย
ฉาแม บุกโอะฮ์ ซึ๊แย
มุลง ซาบี้อด เปะฮ์
อากะ ตาแง ซึ๊อเมะฮ์
คากู คีปอ ปกาแล
ปีลา คากู ปือฉาแล
อีจิง ซากะ ฉาแล
ตาโอะห์ ภาโมะ ปาญ
ปานา ลีปะ กาเอ็ง

ลีอมู ปาเตะฮ์ ตาโนะ
เจ้แะว ก้อนอ ตูโมะ
ปาแซ คามา จายอ
อาคา อาเนาะ คาทอ
ปานา ไมน คีปุดง
ชี ชูปี บุดง
คีลลอ กาแล บาเท
ชูโรฮ์ กะแะ ชีเซ
ชีเซ ลาแย ลาแย
ฉอ แตะเงาะ กอบแะ
คอบแปง บาละ คีเน้ง
คีปอ ฉาโตะฮ์ ลีอเม้ง
คีแก ตูโอะฮ์ ลีอกลง
มาแก ซาซุ มุลง
มุลง กาปง คากู
มีเตะาะ อาปง คากู
มีเยาะ กาแล ปีจิง
บาเยาะ ออแคะ อีจิง
แอะแอะ มาโอะฮ์ จี
มาแก ชีโรฮ์ ลีปะ
ลีปะ ทาซุ แมเงาะห์

มีนุง อาเกาะห์ บือแล บือคีรี
 เนาะ มูวะ ฆานอ วามอ ซอแด
 อาเคะ กาเกาะ กิเญ็ง คีถึ

คำแปล

ลูกจิ้งลงในเรือสำเภา
 จันกนเคียวจะทำอย่างไร

กิมเหล้าทั้งที่ปั่นอยู่
 ญาตีที่น้องมาฝากตัว

ปาแซ บือสีตอ กี่ ฝ่อปี ออมอ
 มายอิง มาทอ ออแญ บือทีนอ

คำแปล

จุกทะเกียงบริเวมไร
 ซายกาใหญ่หญิง

อาเนาะ จินอ ตูตง กอวอแก
 ฆุมอ กะตีเนาะ บาญะ ออแญ บือกาแก

ลูกจิ้งลงในเรือสำเภา
 มีคนมากมาย

กูโทะ ปราฐู จินอ
 กานอ กูโทะ คีนอ ฌาแง อีนอ

คำแปล

จิ้งเรือจีน
 อยู่กับผู้หญิงอย่าทู่หมิ่น

อาจิน ลาบา ปรีกี สะลาฐู
 ระสีทะมวน มานอ เนาะ กาฐู

ลนเคโใบไปเลย
 จะเป็นเนื้อคู่หรือเปล่าหนอ

อาเขาะ จินอ ฌาโม
 อาเฆาะ คีอแม คีโค

คำแปล

ลูกจิ้งผมเปีย

ปานา มาเอ็ง รากะ
 อาเมะ บาตา กากะ

เล่นรากะเก็ง

ชวนนอนคว่ำกัน
(รากะ เป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง)

เอาหมอนมากอด

บุตง เกาะทิ้ง เกาะทา
ดาโมะ กาเมะ สีจา
ซีเว สีปะ ปาแน
ชาเกะ ฮาที ออแด บูแด

คือลล กาแคว บาเต
ฮูโละห์ กะแคว ซีเซ
ตุตง กือกา จินอ
เนาะบูวะ คีโย ออแด บือตึนอ

คำแปล

นกกะทิ้งกระทา
นมที่แม่บู่ง
หวีเกลาฉมแบบง่าย ๆ
เจ็บใจแม่หม้าย

ไซในชันน้ำ
ให้พี่ช่วยหวี
ไปตลาดคนจีน
จะทำอะไร เขาก็เป็นหญิง

อาเนาะ ละฮ์ จินอ ตุตง กือวังกัง
มีบุ่ง ละฮ์ อาเถาะห์ เบอรส์ัง เบอรส์ิติ
บูางัน โทะ ฮีนอ กาสัง ซือโอรัง
ตะเคาะ ลาเถาะห์ เนาะ กี้เถ็ง คีติ

คำแปล

ลูกจีนจงเร็วสำเภา
อย่ารังเกียจคนต่างถิ่น

เป็นกิมเหล้า
ไม่มีเหล้าขอฟากตัว

แกรตอ อาปี บือจาและ มาแคว
ชาเกะ ฮาที โอรัง บูแด

บือเจาะ ลอมอง คือกะ กือโต จินอ
ตะเคาะ อาเถาะห์ บูวะ กานอ

คำแปล

รถไฟแล่นกลางคืน

ท่อน้ำแตกใกล้ร้านจีน

อาเนาะ การอ คาโต๊ะ

กาโต๊ะ ลูวา ปาซา

กำแปล

ลูกสาวคาโต๊ะ

ตกดังเหมือนฟ้าผ่า

๑๓. เนื้อเพลงประเภทสัพเพเหระ ส่วนมากร้องเพื่อความสนุกสนาน มีทั้งไคความบัง ไม่ไคความบัง ในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ ก็สามารถทำให้รู้สภาพสังคมของท้องถิ่นอยู่บ้าง เช่น

ชื่อมาโกะ ปือโละ

ชื่อปีเง ตาลัง

เกาะ ฝื่อนะ ปูโละ

ตามอฮ์ นาชิ คาซัง

กำแปล

ขามเล็กในกะลามัง

จานในถาด

ไม่พอใส่ข้าวเหนียว

เกมนาชिकाแซ

(นาชिकाแซ เป็นชื่ออาหารชนิดหนึ่ง ไม่มีกำแปล เรียกทับศัพท์ อาหารดังกล่าวเป็นข้าวเหนียวผสมข้าวเจ้าหนึ่ง แล้วราดด้วยแกงที่ผสมเครื่องเทศ โดยจะมีสมันกึ่งหรือสมันเนื้อโรยไว้ข้างจานด้วย นิยมรับประทานในเมื่อเช้ามากกว่ามื้ออื่น ๆ)

ไอ..ชื่อทีมอ ฮาบีฮ์ ตูเปาะฮ์ กูเวาะฮ์

บอเวาะ ปือฉาแล ก็ คือปี อูเมาะฮ์

บายา อามอ ตะเคาะ ลา อาเกาะห

จีแป ลา ฉาแล อามอ เนาะ อูเปาะฮ์

คำแปล

ทีมฮากักน้ำแกงหกหมก

พากันกินข้างบ้าน

ฉันไม่มีเงินจ่าย

ถ้ามีฉันจะจ้างเอง

มาโระ กือดา กือลิ่ง

จาที เตะ นาเปาะ วาปอ

คำแปล

เขารานเทศ

ไม่เจออะไรเลย

บาญ บูตะธ บูตัง มะธ
ธาบิธ ฐิวอ ติคะ เบอรันปะธ

ปากายัน อาเนาะ บาบา มลากอ
วาชา บูตะธ บือญญอ มาทอ

คำแปล

เสื้อขาวกระดุมทอง
ก่อนชีวิตจะหาไม่

เครื่องแต่งกายลูกมามะละกา
ขอพบหน้าอีกสักครั้ง

เจ๊ะบีเคาะ กอลอ ปตานิง
ออลถ ฆูกอ เนาะ แปรอ บินิง

โต๊ะปาเก ฐิฐูญ คายง
อาเมะ ฑูเก ซาโกะ ฐิ ปูงง

คำแปล

เจ๊ะบีเคาะเป็นกนปากน้ำตานี
พวกหนุ่มหนุ่มที่คิดจะมีเมีย

โต๊ะปาเกอยู่ปลายท้องแฉะ
เอากระบองน้ำตาลแขวนไว้ท้ายเรือ

ลือเม็ง เบาะแต ชีแย
ฉาแม ฆูโอะธ ชีแย

คีแก บาตะ มาตี
กามี ตะเคาะ ลาซี

คำแปล

หอกทำจากไทย
สมัยรบกับไทย

แทงแรดตาย
พวกเรายังไม่เกิด

อาโด เมาะ อาโค ซายัง

บูเวาะ สอเมาะ ฐิโม เตะ ฐือมื่อลัม

ตะเคาะ ปือราซอ เตะะ จียัง

คำแปล

โอแม่ที่รัก
กลางวันไม่รู้สึก

ก็ถูอ โคะ ซื่อเนาะ มาเฒาะ ตีโอรัง

ลูกสะบ้าไม่จมน้ำ
กิดแล้วปวดทอง

โอ...แมชะะ จือบะ ญ วาลอ
ก็ตอ ปากะ ปือลากอ ลากอ

คำแปล

สี่ขอและไวโอดิน
เราต้องรวมมือกัน

ทาสี ที่มอปะ กาสี จาตุ ญาญิง
มีเตาะ ณาแล เปาะเตะย โกะนิง

สี่สามกรังร้องหนึ่งกรัง
ขอทางนี้ลงหนอย

สูง ตีกา ตีปะ กือลามู
แก ซีนิง เนาะ คุโทะ มะปอ ลาสี
มาตุ ตะเคาะ ฮาถือขอ เตะะ เนาะมายา
ซื่อบูโตะย ฎิบู เตะะเซ ลาสี

คำแปล

ม้วนเสื้อพับมุง
อายจนอยู่ไม่ได้

อยู่ไม่ได้แล้ว
มีเงินหมิ่นก็ซื้อความอายไม่ได้

ซาเบะ ละย ป่ง
แก มามา มาโระ ตีโค

คำแปล

เพราะอย่างนี้เอง

ออแก คุโทะ กาทอ
กียอ เงาะเงะ ญูง ตือลาขอ

จนถึงผูกกัน

พ่อแม่เขานอน

เขาก็เดินเงอะงะไปทีบ่อ

ปีแถ คาแล ฮาคี
ชูเกาะ คาแล ฮีคิ

กาเมาะ คาแล คาคอ
แถมะ ยาลา เนาะ จาถิ

คำแปล

จิตใจเฝือกถึง
อาวจะปลื้มใจ

อกสันทวันวิตก
ลูกเอยแมก่าลังมา

องเนาะ ชียาปอ คือถื่อแก คีง

ปานา มีอนุละธ กิถิ ชือคิถิ

คำแปล

ลูกใครเอยข้างเฝือกสูง

เขียนหนังสือไคด้วยตนเอง

บาญะ ออแถ เกาะคือมุง
คาปะ วาคอ ชือกาถิ ลาชี
บุญละธ กิถอ ชีแป ลาชี

บาญะ ออแถ บือคาแท มาถิ
ปากะ กาแว ปือชี มาถิ
.....

คำแปล

หลายคนไม่เจอ
ไครับอีกครั้ง
เราจะไคเก็บเตรียมไว้อีก

หลายคนมาจากต่างถิ่น
ร่วมกับพรรคพวกไปและมา
.....

อาคอ ซาทุ ออแถ บือฉาแล
ออแถ แกะแจะ คื่องา ออแถ บือแล

ฉาแล คีโย ฉาวโอะธ บือนา
ออแถ ฉาแท ฉูอ ปาเยาะธ บือนา

คำแปล

มีคนเดินทางหนึ่งคน
ทั้งคนเขาด้วยกัน

ทางเกิมนั้นไกลนัก
ว่าเป็นผู้ขายลำบากแท้

แต่เงาะ ฌัม ปูโก ขาตุ
จาตี ฉาแล ออแก มือนาตุ

แกเงาะ ลา ชีเกี ปูโก ลา กูวอ
มีเตาะ ลาผี บูละฮ์ เฮาะ กูวอ

คำแปล

นาฬิกาที่หนึ่งแล้ว
หากคนเป็นลูกสะใภ้

ซัษอีกนิกก็เป็นที่สอง
ขออีกทีกลายเป็นคนแก่

มานอ ปาเตะ ฆิตุ ลาลู
ฮาตีนิง เนาะ บูละฮ์ ลาลู

อาเกาะ ฮาบีฮ์ ขาปา คาฮิ มาตอ
ออแก มาตี ลากอ ลากอ

คำแปล

ทำไมเป็นอย่างนั้นละจุง
วันนี้เป็นทองชายหน้า

ชีตาเอาออกมาให้หมด
จนเราต้องกายทุกคน

ไฮยะ..กาแว บูละคะ มาตี
แอเงาะ บูวะ มานอ

ค็องกู ค็องกู เนาะ ค็องกา
ปูวาะ กัตอ มาตี ค็องกา

คำแปล

พวกเด็กเด็กมา
พรุ่งนี้จะทำอะไร

มาฟังกันมากมาย
พวกเรามาฟัง

บะปอ มะเว โต๊ะแว

โตะ ปาเง อามอ ซอแถ

อามอ แกะ นาฮี กือแถตอ เเกาะ เว้อาแม

บะปอ เเกาะ ถอพะ นือแถ นือแถ

อามอ เนาะ ตาฮู คานอ กาทอ แคมอ โคะ ญูวามาแถ

เเกาะ ทือตอ เเกาะทือตอ นาเปาะ แคมอ โคะซอแถ

อามอ เเกาะซือกอ กาทอ แคมอ เนาะ นาฮี กือแถตอ กาแว

.....

คำแปล

ทำไมละแม่เอ๋ยตาเอ๋ย

ฉันจะขึ้นรถอยู่แล้วพี่เอ๋ย

ฉันจะรู้ไคว่อย่างไรว่าเธอขายของ

ฉันไม่แน่ใจว่าเธอจะขึ้นรถฉัน

ปู่ย่าตายายเรียกฉันคนเดียวนะ

ทำไมไม่บอกบ้างเจ้า

ไม่แน่ใจที่เห็นเธออยู่คนเดียว

.....

เนาะ มลากี ลากี ลายเฮ้น

เนาะ จาถึ จาถึ ลายเฮ้น

มลากี ปือถึ ลือเบอ์ปากอ แะตือรอ

จาถึ ปือถึ ปือเบะฮ์ ปะคอ เาะะ ลือคียอ

คำแปล

จะหาตัวใหม่

จะหาเพื่อนใหม่

ต้องมีให้ดีกว่าเก่า

ต้องหาของที่ดีกว่าเก่า

อาแว มีโนง ปือฮาโระ

ตาเกาะ ซามอ อามอ

ราเฮะ คี มานอ

เนาะ ปา จะกาถึ ลาดู

คำแปล

เจ้าหายเงียบไปไหน

ไยไม่อยู่กับข้า

เผ้า^๒ร้ง^๒เรี^๒ยก^๒เจ้า^๒

ดู^๒นอย^๒เผ้า^๒กอย^๒ยู่^๒

ตู^๒โมะ^๒ เปง^๒ ลื่อ^๒ขง^๒ มา^๒ตู^๒
ตู^๒โมะ^๒ ย่า^๒เต็ม^๒ น้า^๒แค^๒ ย่า^๒ ทู^๒งู^๒

ป้า^๒เกาะ^๒ธั^๒ ฮา^๒ดู^๒ ทะ^๒มา^๒ขอ^๒ กอ^๒สอ^๒
ซี^๒กิ^๒ ส่า^๒เลาะ^๒ น้า^๒เญา^๒ะ^๒ ปื่อ^๒คอ^๒ขอ^๒

ก้า^๒แปล^๒

คำ^๒ข่า^๒ว^๒เม้า^๒ใน^๒คร^๒ก^๒ห็น^๒
การ^๒ทำ^๒ร่า^๒ย^๒ดู^๒ก^๒ก้า^๒พ^๒ร่า^๒

สาก^๒ทอง^๒เหลื่อ^๒ง^๒หัก^๒
ทำ^๒ฉึก^๒นึ^๒ก^๒เคื่อ^๒ย^๒แถ^๒ม^๒า^๒ป^๒มา^๒ก^๒

วิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากเพลงภาษามลายู เพลงภาษามลายูแบ่งได้เป็น ๓ ชนิด ดังนี้

๑. เพลงบรรณาการ เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสีระหว่างชายและหญิง หรือระหว่างหนุ่มสาว เพลงชนิดนี้จะใช้ร้องในโอกาสที่มีงานนักขัตฤกษ์ อาจจะเป็นการเกี้ยวพาราสี ซึ่งจะต้องร้องและรำเป็นคู่ ร้องเงี้ยวกันส่วนมากฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ร้องมากกว่า

๒. เพลงกล่อมเด็ก เนื้อเพลงกล่าวถึงการร้องกล่อมเด็กโดยตรง หรือการบรรยายถึงสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บรรยายปรากฏการณ์ธรรมชาติบ้าง แทรกการกล่าวถึงสอนลูกบ้าง หรืออาจนำเอาเหตุการณ์รอบตัวมาร้องกล่อมบ้าง และบางครั้งก็ระบายความในใจของผู้ร้องไปด้วย

๓. เพลงที่เด็กร้องเล่น เป็นเพลงที่ร้องสนุก ๆ ระหว่างเด็ก ๆ ส่วนมากมักจะ เป็นเด็กผู้หญิงหลาย ๆ คนร้องร่วมกัน ในสมัยก่อนบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจะทำแบบมีใต้ถุน พ่อแม่ของเด็กมักจะหาไม้มาทำเป็นชิงช้าสูงจากพื้นดิน พอให้เด็กนั่งได้ ๔ - ๕ คน ชิงช้านี้จะสูงจากพื้นดินเพียงแค่ไข้เท้ายื่นขึ้นให้ชิงช้าแกว่งไกวสูงพอสมควรเท่านั้น ในเวลาที่เด็กว่างจะพากันมานั่งเล่นไกวชิงช้า โดยมีเด็กจากบ้านใกล้เคียง มาร่วมนั่งไกวชิงช้าและร้องเพลงเล่นสนุก ๆ กันเป็นประจำ

ภายหลังปรากฏว่า เพลงทั้ง ๓ ประเภท นิยมเอามาร้องกล่อมเด็ก อาจเป็นเพราะได้ยินได้ฟังอยู่บ่อย ๆ เมื่อถึงกราวจะกล่อมลูกให้นอน ก็นึกถึงเพลงเหล่านี้ได้ก็ จึงนิยมนำมาร้องกล่อมลูกต่อ ๆ กัน ซึ่ง คร. กิ่งแก้ว อัครดาคร ได้กล่าวไว้ว่า

เนื้อความในกลอนเพลงกล่อมเด็ก มีอยู่มากมายหลากหลาย บางครั้งแสดงอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเลย เช่น บรรดาที่เกี่ยวกับผู้ชายและที่เสียศีล

อะไรสี่แกงที่ผมนมวยที่

* ออดคอกจำมีพลุอ่อนเออย

โนโน ปาแป
จว โตะแหว ลาแป

จิรีแน กางง บุโละ
จิเจะ กวอ บุโละ

คำแปล

ไม้กระดานเออย
หลานของโตะแหวแปคคน

กลุ่มควยใบไม้
มีเหลนตั้งยี่สิบคน

กาเฮง มาเตะ ปาญ ปง มาเตะ
อาเคะ จันเตะ อาบั้ง ปง จันเตะ

มาเตะ คาทัง คารี่ ยาวอ
บาทา สะมุเก กี้คอ ปี่คววอ

คำแปล

เสื่อลายปาเตะฉ้านุ่งก็ลายปาเตะ
น้องสาวพี่ก็หล่อ

ลายมาจากขว
หมอนใบเดียวหนุนไคสองคน

วา วา บุแฉ
ขี้ รุเมาะฮ์ เคะแหว

วามุแฉ คีอราญ คีฆอ
เคาะแหว คีเคาะ คีฆอ

คำแปล

ว่าววงเกื่อนเออย
ไปบ้านของยาย

เชือกผูกว่าววงเกื่อนสามตัว
ยายก็ไม่ผูกควย

โน โน คีเยาะ
อาเนาะ ฅางัน คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปาคี
อาเมาะ ขี้ จาถึ ปาคี

กำแปล

นกกระวอเว
ลูกจาวยาร้องไห้หนัก

นกกระจอกแย่งกินข้าวหมด
แม่จกจกไปหาข้าวเว

ลักษณะสัมผัสดังกล่าวนี้ ในภาษามลายูเรียกว่า เป็น บันตน ซึ่งหมายถึง
บทวอยกรองมลายู นั่นเอง

จะเห็นว่า ลักษณะของฉันทลักษณ์ของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ในจังหวัด
ปัตตานี มีฉันทลักษณ์แบบเดียวกับเพลงกล่อมเด็กของมาเลเซีย จะขอยกตัวอย่างมา
เปรียบเทียบให้เห็น โดยจะยกเพลงชื่อ High Above is the sun ในชื่อภาษา
มาเลย์ว่า Tinggi - Tinggi Si - mata Hari ซึ่งมีเนื้อเพลงดังนี้

Tinggi Tinggi si - mata hari	Anak kerbau mati tertambat
Sudah lama aku menchari	Baharu ini aku mendapat ¹

การที่มีลักษณะเหมือนกันเช่นนี้ ก็คงเป็นเพราะมีภูมิประเทศอยู่ใกล้กัน นับ
ถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน และยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้าย ๆ กัน จึงได้รับ
อิทธิพลกันต่าง ๆ จากมาเลเซียมากกว่าไทย เพราะศูนย์วัฒนธรรมไทยอยู่ภาค
กลาง ซึ่งเปรียบเทียบกับมาเลเซียแล้ว จะเห็นว่าประเทศมาเลเซียอยู่ใกล้จังหวัด
ปัตตานีมากกว่า

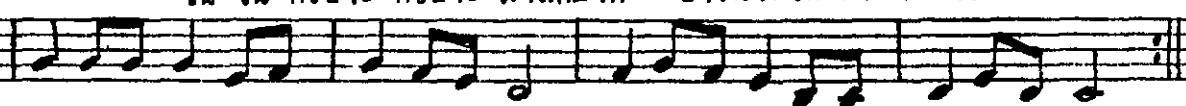
แต่เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่รวบรวมได้ในครั้งนี้ บางเพลงก็มีสัมผัสตาม
ลักษณะนี้ไม่ครบ ทั้งนี้คงเป็นเพราะผู้ร้องในชั้นหลัง ๆ ไม่เข้าใจลักษณะสัมผัสที่พอ
ฟังมาเพียงจึงเีกร้องเพี้ยนไปก้วย บางเพลงจึงมีลักษณะสัมผัสก่อนข้างเลือน แต่
ส่วนใหญ่แล้วลักษณะสัมผัสแบบบันตนยังมีอยู่เกือบทุกเพลง

โน้ตเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

เพื่อให้รู้ทำนองของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมบ้าง จึงได้ทำเป็นโน้ตไว้ ๒
เพลง และเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมเกือบทุกเพลง จะมีทำนองแบบโน้ตเพลงที่ทำ
ไว้เป็นตัวอย่างในหน้าต่อไป

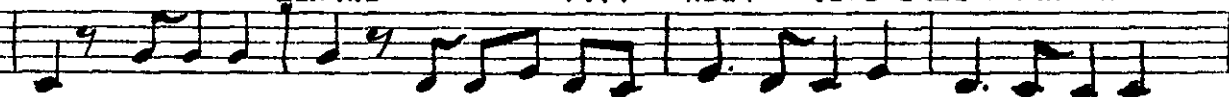
โน โน ตีเฆาะ ตีเฆาะ มาแกปาดิ อานะโตะตีเฆาะอานะจารีจากิ

โน โน ตีเฆาะ ตีเฆาะ มาแกปาดิ อานะโตะตีเฆาะอานะจารีจากิ

ซอมานิฮ์ จางา กือลา โอะฮ์ ฮานิฮ์ มาแก ตีเฆาะ

กือล มูโละ มานิฮ์ กานิ ตะโมะ ตีโก กือปะ อานะ กิ

จอ ซอมานิฮ์

การร้องเพลงกล่อมเด็กนั้น ส่วนใหญ่ผู้ร้องมักจะร้องโดยจดจำเนื้อเพลงจากที่ตนเคยได้ยินได้ฟังกันมา ซึ่งมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้นเนื้อเพลงมีโอกาที่จะชาก จะเกิน หรือเปลี่ยนไปบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความไม่เข้าใจในเนื้อเพลงทำให้ผู้ร้อง ร้องความที่ต่ำกว่าจะเป็นกึ่งตัวอย่างเช่น

บู่ระ ปากี เกาะยาดี ปากี
บู่ระ ลาซี เกาะยาดี ลาซี

ยาดี บูงอ ลาแล
ยาดี กาเซฮ์ ซาเย

คำแปล

ปลุกข้าวไม่เป็นข้าว
เฝ้าเพียรทำอย่างทั้งกา

กลับกลายเป็นคอกหญ้าคา
ใจรักมันจึงมุ่งทำ

กับอีกเพลงหนึ่งซึ่งมีเนื้อเพลงที่ผิดเพี้ยนไปดังนี้

บู่ระ ปากี เกาะยาดี ปากี
บู่ระ บุดี เกาะยาดี บุดี

มารีเนาะ ยาดี ซีบูงอ ลาสัง
ลือปะฮ์ ซือโอรัง โอรัง ปุคอ

คำแปล

ปลุกข้าวไม่เป็นข้าว
ทำความดีไม่ได้ดี

กลับกลายเป็นคอกหญ้า
ผ่านไปคนแล้วคนเล่า

จะเห็นว่า ๒ เพลงนี้ เหมือนกันใน ๒ วรรกแรก ส่วน ๒ วรรกหลัง เนื้อเพลงเพี้ยนไป

ลักษณะเช่นนี้มีอยู่ค่อนข้างมาก จะยกมาให้ดูบ้างพอเป็นตัวอย่าง

คือโปะ อะไม อะไม
คือโปะ นียาร์ค บันไก

บือดาสัง กูโปะซั กูโปะซั
นานตี มาลัม มะเนาะ อุปะซั ฐฐ

คำแปล

ตบมือให้เป็นจังหวะ
ตบมือเกร็งเกร็งไว้ออ

เจ้าศักดิ์แทนแมลงน้อยน้อย
มีอีกหน่อยแม่จะจางกว่านม

อีกเพลงหนึ่งว่า

ถือโปะ ปาแน ปาแน
ถือโปะ บาชี ปาแน

มือตาแล รุก รุก
เมาะ เนาะปือรี มาแก ชู

คำแปล

ตบมือให้เป็นจังหวะ
ตบมือให้เกร็งเกร็ง

เจ้าศักดิ์แทนเอย
แม่จะช้อนมไว้ให้กิน

หรือ

ชู อือเมาะ มานี
อาเคะ ยางัน มือนางี

ชาแก ผู มูกอ
อาเมาะ เนาะวะ กรียอ

คำแปล

นมทั้งหวานทั้งมัน
น้องจาวยารองไธออน

น้ำกะทิมะพร้าวอ่อน
แม่เร่งรอนจะทำงานเอย

อีกเพลงหนึ่งว่า

ชู อือเมาะ มานี
อาเคะ ยางัน มือนางี

ชันตัน ผู มูกอ
อาเมาะ มาสุ เนาะกรียอ

คำแปล

นมทั้งหวานทั้งมัน
น้องจาวยารองไธนาน

น้ำกะทิมะพร้าวอ่อน
แม่ทองการจะทำงานเอย

หรือ

กาเอ็ง บาเตะ ๗๗ ปง บาเตะ
อาเคะ จันเตะ อาบ้ง ปง จันเตะ

บาเตะ ๗๗ คาทัง คารี่ ยาวอ
 ยาคา สะมุเต กีโต บิรคูว

คำแปล

ทั้งเสื้อและผ้าถุงเป็นผ้าปาเตะ
น้องก็สวยพี่ก็หล่อ

คอกลายเป็นแบบขวา
 หมอนใบเดียวเราหนุนได้

อีกเพลงหนึ่งว่า

กาเอ็ง บาเตะ ๗๗ ปง บาเตะ
 อาเคะ ปูเตะย อาบ้ง ปง ปูเตะย

กาตัง ๗๗ คารี่ ยาวอ
 ยาคา สะมุเต คีโค เบอร์คูว

คำแปล

ทั้งเสื้อและผ้าถุงเป็นผ้าปาเตะ
น้องก็ขาวพี่ก็ขาว

เป็นของมาวากขวา
 หมอนใบเดียวนอนได้สองคน

หรือ

โนโน คีเยาะ
 อาเมาะ โคะ คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปากี
 อาเมาะ จารี ลากี

คำแปล

นกกะจอกเออย
ลูกร้องไห้เอือกเอือก

นกกะจอกมากินข้าวเปลือก
แม่เือกไปหาหัว

อีกเพลงหนึ่งว่า

โนโน คีเยาะ

คีเยาะ มาแก ปากี

อาเนาะ ฅางัน ติเยาะ

อาเมาะ ฉี จารี ปาคี

กำแปล

นกระจอกเอย
ดูจ่าอัยร้งให้รันท

นกระจอกกินข้าวเปลือกหมก
แม่จะไปหาข้าวเอย

หรือ

อีแก กี้เกะ เมาะ แอโด แอโด
นาคี ฆาเตะ เมาะ มาโน

อีแก ฆือลามอ เมาะ แอจา แอจา
กิตอ ปือฉาแล ปือลีมา ลีมา

กำแปล

แม่ปลาแม่น้ำเอย
แม่ที่เป็นหมันคอยบำรุง

แม่ปลาหมอเอย
เราจะกินนวยนาคด้วยกัน

กับอีกเพลงหนึ่งว่า

อีแก กี้เกะ เมาะ อีโฉ อีโฉ
นาคี ฆาเตะ เมาะ อีโฉ อีโฉ

อีแก ฆือลามอ เมาะ อีฉา อีฉา
บุละ ชอมอ เมาะ อีฉา อีฉา

กำแปล

แม่ปลาแม่น้ำเอย
รอแม่ควย

แม่ปลาหมอเอย
รอไค้เสมอ

นอกจากนี้ เพลงกล่อมเด็กทั่ว ๆ ไป มักมีเนื้อเพลงสั้นยาวต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลมาจากการจดจำ ผู้ร้องอาจจดจำได้ไม่หมด หรืออาจจะเป็นเพราะผู้ร้องมีความสามารถในการประพันธ์ จึงแต่งเสริมเข้าไป ทำให้เนื้อเพลงยาวสั้นต่างกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นเพลงเดียวกัน ดังตัวอย่างเช่น เพลงสำนวนที่ ๑ ร้องดังนี้

แกแณะ แกแณะ อูแด
 เจะเมะ ก้อนอ ฆอแด

ลือมู กาฉี ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
 เจะแว ก้อนอ ตูโมะ

คำแปล

กุงเฮยกุง
 เจะแมถุกตี

วัวตอนแล้วเขาหัก
 เจะแวถุกทุบ

สำนวนที่ ๒ ร้องกังนั้

ออแณะ ออแณะ อูแด
 เจะเมะ ก้อนอ ฆอแด
 ตูโมะ คามา คีตึง
 คีอโมะ ลูแบ คีเน็ง

ลือมู ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
 เจะแว ก้อนอ ตูโมะ
 ปาแซ คามา จายอ
 อีตา อาเนาะ คากอ

คำแปล

กุงเฮยกุง
 เจะแมถุกตี
 ทุบชั้นแฉวรองในไหละเอียก
 เจาะรูฝา

วัวเขาหัก
 เจะแวถุกทุบ
 จุกไต้มีแสงไฟ
 แอบคุคุสาว

สำนวนที่ ๓ ร้องกังนั้

ออแณะ อูแด
 เจะเมะ ก้อนอ ฆอแด
 ตูโมะ คามา คีตึง
 คีอโมะ ลูแบ คีเน็ง
 อาเนาะ คากอ จีโน
 อาเนาะ คากอ มีกานอ

ลือมู ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
 เจะแว ก้อนอ ตูโมะ
 ปาแซ คามา จายอ
 อาตา อาเนาะ คากอ
 ปานา ไมน คีปูง
 มี ฐูบิ บูง

มุดง เกาะทิง เกาะทา
 ฤาโมะ กะแมะ ลีวา
 ชีเซ โทะแน มูโค
 สมาแด อากู เตาะตีโค
 ฤอแย บาละ ปีกู
 คีแม อาเนาะ คาทู
 ลือเม็ง เบาะแต ชีแย
 ฌาแม มูโระฮ์ ชีแย
 มุดง ซามือล เปาะฮ์
 อาละ กาแง ชือเมาะฮ์
 คาทู คีปอ ปกาแล
 มีลา คาทู มื่อฌาแล
 อีถึง ซากะ ฌาแล
 คาโทะห์ ฤาโมะ ปาแญ
 ปานา ลีปะ กาเอ็ง
 ซามูโละฮ์ ออแถ ลาเอ็ง

คีลอ คาแล บาเต
 ชูโระฮ์ กะแเว ชีเซ
 ชีเซ ลาแย ลาแย
 ฌากอ แทะเงาะ ฤอแย
 ทอแปง บาละ คีเน็ง
 คีปอ ฌาโทะฮ์ ลือเม็ง
 คีแก ฌูโละฮ์ ฤือลง
 มาแก ซาซุ มุดง
 มุดง กาปง คาทู
 มีเตาะ อาปง คาทู
 มีเงาะ คาแล ปีถึง
 บาเงาะ ออแถ อีถึง
 แอละ มาโทะ จะ
 มาแก ชีโระฮ์ ลีปะ
 ลีปะ นาซุ แมเถาะ
 เตาะ ซามอ คาลิง คาเถาะห์

คำแปล

กุ้งเคยกุ้ง
 จะแมถูกเขียน
 หุบขันแลวรอนให้ละเอียก
 จะรูที่ฝา
 ลูกสาวชาวจีน
 ลูกสาวไปไหน
 นกกระทาทิงกระทา
 ผมหีแม่ไม่เรียบ
 หวีท้าวนางมูโค

รวีเซหัก
 จะแวงถูกหุบ
 จุกไถมีแสงไฟ
 แอบคุลูกสาว
 เข้าใจเล่นกะลามะพร้าว
 ไปยิงนก
 ไซในขัน
 ให้พี่สาวหวี
 หวีเสียงเบาเบา

เมื่อกินฉันไม่ได้นอน
 หนึ่งทีหลังประตู
 ชูลูกของระตุ
 หอกที่กบไทยทำ
 สบยี่สิบกับไทย
 ใบจานหนึ่งใบ
 ยกมือไหว้
 ระตุมาที่หน้า
 เมื่อระตุเดิน
 จอมไปโคกร้างทาง
 ไฉนยาว
 พับผ้าเก่ง
 สิบคนที่เป็นคนอื่น

(ระตุ หมายถึง เจ้าเมือง)

ตื่นเพื่ออุหนัง
 หนากากอยู่ข้างฝา
 ตกลงมาโคนหอก
 แหวงไค้ ๑๔๐ วา (เจ็ครือลง)
 กินแต่สาธุจากคนลาน
 ใบนั้นบานที่บ้านของระตุ
 ขอรภัยด้วยทานระตุ
 น้ำมันในจาน
 มีกลิ่นหอมลอม
 ไล่ไปเข้าบ่วง
 กินหมากพิบ
 พับรองเท้าแดง
 ไม่เท่ากับการเลือกเนื้อตัวเอง

ในเพลงอื่น ๆ ก็มีลักษณะเช่นนี้ นั่นคือ มีความสั้นยาวไม่เท่ากัน
 ส่วนเพลงที่ ๑ มีเนื้อร้องดังนี้

อีเตะ ปู่เต๊ะย
 เวาะลอแน เวาะปอเยาะ
 มีเกาะ ปี่แน กะ อามอ สะปิเยาะ

คำแปล

เบิกขาวเอย
 ผดน้อยหน้าผดดำใบ
 ขอหมากให้ฉันสักคำ

อีเตะ โต๊ะตาหยง
 อาเคะ ปู่เต๊ะย ก็ละ บูง
 .....

เบิกของโต๊ะตาหยง
 น้องฉิวขาวหนีบกระอมน้ำ
 .....

จำนวนเพลงที่ ๒ มีเนื้อร้องยาวกว่าจำนวนที่ ๑ ดังนี้

อีเตะ โตะเตะฮ์ อีเตะ โตะตาญ	บูเวาะ ลอแน บูเวาะ ตือปอเยาะ
อาเคะ ปูเตะฮ์ มื่อเงะละ บูบง	มีเเกาะ ชีเถะห์ กา อาแม ซาปีเยาะ
ปีเยาะ ปีเยาะ ปีแน มื่อรือคอ	อางุฮ์ กาโป มาเมาะฮ์ มาแม
ปือจี ลียะ กา ออถะ มุคอ	ชีกิ บตุโก บาญะ ปือจือแน

คำแปล

เปิดโตะเตะเปิดโตะตาหญ	ผลน่อยหน้าผลล่าย
น้องนิวขาวอุมกระอมน้ำ	ขอพญให้พี่สักคำ
เป็นกำเป็นคำหมากกรูท	ปุนสีเสียดกักลิ้น
ไม่อยากหักคำพูดคนหนุ่ม	อาปากเป็นต้องเกี่ยวพาราสิ

เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มี ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. เนื้อเพลงกล่อมเด็กใน ๒ วรรคแรกเป็นเพียงบทนำที่กล่าวลอย ๆ

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมส่วนใหญ่ จะมีการนำเอาชื่อสัตว์ หรือพรรณไม้ต่าง ๆ มาร้องเป็นบทนำ ๒ วรรค ซึ่งมีเนื้อความไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อเพลงตอนจบอีก ๒ วรรค นั่นคือ ๒ วรรคแรกมักจะกล่าวนำลอย ๆ โดยกล่าวพรรณนาถึงธรรมชาติ สัตว์ หรือต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ส่วนใน ๒ วรรคหลัง หรือมากกว่านั้น จะกล่าวถึงการบรรยายความรู้สึก สถานการณ์ หรือการกล่าวถึงเรื่องอื่นใดก็ตาม มักจะมีความไม่ต่อเนื่องกับ ๒ วรรคแรก ซึ่งเป็นวรรคนำ ตัวอย่างเช่น

บูแล จือเถาะ แจแอ โปลาเตะ	ปาเตาะฮ์ สลีเกี ที่แก กือรือบา
ออถะ ตูวอ เนาะซาเลาะ กาเตะ	ปาเตาะฮ์ กีกี แตะเปะ ตาฮิ มาตา

คำแปล

<u>เดือนสว่างใจกรงกักเสื่อ</u>	<u>หอกแทงถวายหัก</u>

กนแก้อยากสนุกม้าง

เอาชีตาแปะที่พันชีที่หัก

ตึงขี้ ตึงขี้ มาตาฮารี
สาเกียน ลามา กุมนัน จารี

อานะ เกอร์เมา มาตี เกอร์ตัมปัต
มารู สการัง อาญู เมินกาปัต

คำแปล

ตะวันสูง
ฉันเฝ้าตามหามานานแล้ว

ลูกกระป๋องตายทั้งที่ถูกลามา
เพ็งไคพบเตี๋ยวนี้เอง

ตาเน ปี่เน สางง คางง
ปุกู ปี่อเน กามะ ตี อูบง

ตาเน สะราชะ เกี อูบง ยารี
ปุกู กาชะฮ์ บาเงาะ มาตี

คำแปล

ปลุกต้นหมากให้ใบเสียดสี
ท้ายที่ซาคกอใหม่ได้

ปลุกแมงลักที่ปลายนิ้ว
แตกขาดความรักมักต้องตาย

ไฮ..ตาเน ซื่อตา นือปลาเล็ง ปาทง อาเนาะ ลาคีเตะ ตี คื่อปี่ ปี่อเน
กาเงา นือจื่อตา ตาเง ตี กูกง

โตะฉาวโอะฮ์ ตาเง ตี ปี่เม

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับไปที่กลับมา
เมื่อหย่าขาดกันแล้วไม่ต้องมาเกี่ยวข้องกับ

ลูกเป็กริมนา
ยาบอญูไกลก็อย่าหวังหา

ปี่ริง ปี่ริง กาเม็ง ตี ปี่อกัน
นาซี กุญ์ กาโระ ตี จิตัน

มาตี กิตาโนะ ซิกาเม็ง ยาทัน
มอโหลง กิกันกูรี, ละละละ บูละ นากัน

คำแปล

ทั้งแคะทั้งแพะที่ตลาด

ต่างตายด้วยเขาแพะตัวผู้

ข้าวหม่นเก็บไว้เสิร์ฟ

ยังไม่เลี้ยงจะกินก่อนไม่ได้

ปีแซ รวยขอ มาเขาะ คีรวอ
โอวัง ลา กายขอ มือนาเมะฮ์ กายขอ

ปีแซ คีถึและ มาเขาะ คีอูยง
โอวัง ปาเก มือนาเมะฮ์ อูตง

คำแปล

กด้วยนางนางสุกที่รวอผ้า
กนรวยมีกรวยยิ่งขึ้น

เรือกกด้วยที่สุกปลาย
คนจนต้องพึ่งโชคขตา

อีแก คีอซีรี มาตี คีลาวโอะฮ์
ตางัน ยังกีรี มื่อชูปุฮ์ ราโมะ

มื่อเจาะฮ์ ละลือเมะ มื่อลีง ลีง
ตางัน กามัน มื่อชูปุ ปีนัง

คำแปล

ปล้าอินทรีตายในทะเล
มื่อชายลุนณ

มันแตกไหลเต็ม
มื่อชวาทิบมมาก

แบะ แบะ กาเม็ง
คื่อมู กูวิ ชูเม็ง

กาเม็ง มาแก นากอ
วะ ปื่อลี กอปื่อ

คำแปล

แพะเอยแพะ
เจอเงินป็น

แพะกินมะละกอ
เอาไปซื้อกาแฟได้

วาวา นูแล
ปาเง โต๊ะบีแค

นูแล ตูคง อูปุ
โต๊ะบีแค ชูโบ กือรปู

คำแปล

วาววงเคื่อนเอย

เคื่อนโคนท้าวบัง

ร้องเรียกหมอคำแย

หมอคำแยทุกเบี้ยว

โนโน ปาแป
จู้ โทะแว ฉาแป

จิรีแน คางง บุโละ
จิเจะ กูวอ บุโละ

กำแปด

ไมกระคานเอย
หลานของโทะแวแปกคน

คุดมก้วยไบไผ่
มีเทศนตั้งยี่สิบคน

ปีแซ ฆือละ มาเสาะ มือจื่อเกาะ
ฆือเอง สุระ มารี ก็ มือเกาะ

บุญง จะแย ปาเกาะฮ์ กากี
อดแล บุญแฉ ชูโงะ ปือดากี

กำแปด

กัวย่น้าวาสุงอวรอย
หนังสือจากเมกกะมาทวงหัก

เจ้านกยางน้อยตื่นหัก
ให้เหล่าพรรคแม่หมายจจะมีตัว

บุญง เกาะทิง เกาะทา
อาเกาะ ซาโง มอและ

ทือลล คาลแด ปากี
อาแม อือกะ อาตี

กำแปด

นกกระทิงนกกระทา
ผอมวอยของน้องสาว

ไข่นัววแปวื่ออก
พี่ชายเห็นแล้วคิดใจ

ปีแซ มัส ปือกา ปือลายา
บุญแฉ มัส ก็ เมะ ก็ มาฮา

มาเซาะ สะปียี ก็ อาคัส ปือตี
บุญแฉ บุญตี มาเซาะ มาตี

กำแปด

กัวยไขเป็นเสปียงระหว่างแล่นเรือ ผดหนึ่งสูกบนหีบ

หนี่เป็นทองจ่ายกันไ้

หนี่ความดีจ่ายไม่หมด

วาวา บุด
มี ฐเมะฮ์ เตะแ

วามุแล คือราญ ี่ขอ
เตะแ ี่เคะ ี่ขอ

คำแปล

วาวางเคื่อน
ไปบ้านของยาย

เชือกผูกวัวสามตัว
ยายก็ไม่ผูกควาย

ซุญ ลื่อเมะ มานีฮ์
อาเคะ ฉางัน มีอนาจีฮ์

ซาเต ญอ มุค
อาเมะ เนะ ี่กะรียอ

คำแปล

นมหวานและมัน
นางจาวบารองไหออน

น้ำกะทิมะพร้าวอ่อน
แม่เรงรอนจะทำงานเอย

บุตง ปาโตะฮ์ ี่อปีเาะ แม่เาะ
บุตง มาระปาที่ ี่อริอั้ง สกาวัน
กะเคาะ ี่เะ ี่เคะ บุดะ มากัน ี่อคาเราะ
ปีจ มาที่ ี่อั้ง ี่อวัง

คำแปล

นกหัวขวานหมวกแดง
กำพรายาจึงตองออก

นกพิราบบินเป็นฝูง
เมื่อตายตองอาศัยคนอื่น

บุตง ชิริเนะ บุด นือชินา
กะกาจี ี่เะ นือราชด เนะกือนา

อาเนาะ กรากอ กาแล นือรามิง
อามอ เนะ ี่มอ เตะ นือรามิง

คำแปล

นกแก้วขนาววับ
มองแวบเดียวคล้ายจะรู้จัก

ลูกนกปากะในกองฟาง
ฉันเองไม่แน่ใจนัก

มาแฉ ลา มานี๊ มาแฉ คี คุซง
อี่แก ลา มานี๊ อี่แก ลา บือตุเวาะฮ์

มาเถาะ กืออูแฉ บือราโกะ มาแฉ
มาเถาะ ออแฉ ทุโทะ บือจาแฉ

คำแปล

ละมุกหวานเป็นละมุกสวน
แปลว่า ขำขางมีบุญ

กางคาวทางมากินมากมาย
มีกินคอยเกินตามหลัง

สีมา บู้โระ
อาแบ เนาะ ทุโระ

มาเถ บือคูรี
อาเถะ ซาปา มาถึ

คำแปล

ส้มมะกรูด
พี่จะไปตาม

คนเป็นหนาม
น้องก็มาถึง

บูง บูน่า แอกอ ลือบะ
ละบู สุนา ทาเระ กือบะ

มาตี สาละ แดแฉ กายู
เมาะ เนาะ อูเถะ แมะทีโค บือรากู

คำแปล

นกเป่าหางตก
เป่าปี่สี่ซอ

ตายคางิ้งไม้
แมะจะกล่อมให้นอน

บูตง แกเนะ แกเนะ

โกะ คี ปออง ปาละฮ์

ป๊อแซ คาริโตะ เนะเนะ

ตาแง อาเมะ ออแถ บาละฮ์

กำแปล

เจ้านกน้อย
ป๊อตาตายสอนไว้ว่า

เกาะที่คนกะพ้อ
อย่าเอาเปี่ยงอย่างคนเกียจคร้าน

นาฮี ปิแน ตะกา ปิแนกาจิ
อาเคะ ปตุแน ตะคามิ กือจิ

บูละ ชะบูเต ป๊อเจอะ ลี้มอ
ซาป้า ป๊อซา ตะตือฆอ ชามอ

กำแปล

ขึ้นต้นหมากไม่มีเกรื่องมือ
หมั้นน้องตั้งแต่เล็ก

ผาผลหมากออกเป็นท่า
โตแล้วกลับไม่พูดควย

ฉูอ มานีฮ์ จอनों กือดวโอะฮ์
บูโละ มานีฮ์ กือนิง ลัมโมะ

ฮามิฮ์ ตี มากัน มาเขะ กือจ
ลือตุ ตัมปัต อาบัง โคะ กือล

กำแปล

มะพร้าวหวานเอนทางทะเล
ปากหวานกิวโก่ง

ช่างบักินจนหมก
ทำให้พี่ชายกลิ้งโคล

บูเกะ ปาโจ ป๊อรัมซิง
อาเคะ อาเคะ ตาแง เนะ ญูซิง

ปิแซ ป๊อฆาดอ มาเขะ มื่อจื่อเกาะฮ์
ลือปะฮ์ ป๊อฆาดอ กือตอ ป๊อเกาะ ญวอ

คำแปล

ภูเขาป่าโจหุนแคว้งคว้าง
น้องจายาเศร้าโศกเลย

กล้วยสุกจนเนื่อปรี
เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

อาเนาะ บือโระ คี กายู ลินคัง
อูโอะธ บือโระ คีมากอ โอวัง

อูรง มานี กิ์ คาลัม ปายอ
จันเตะ ปูเตะ คีมาตอ ฆายอ

คำแปล

ลูกสิงห์กึ่งไม้
ไกรจะซังก็ข้างเขา

ลงอาบนํ้าในบึง
ฉันรักเจ้าเท่านั้นขอ

ปู้ติ ลา ปาโอะธ กือสีมา มากู
คาวี ละธ ณาโอะธ นาฬือรี ฆาตุ

อาเนาะ ซือสีมา คีตาเปาะ ตาแง
อือแล คีมาตอ คีฮาที ณาแง

คำแปล

ผลมะม่วงทับทิมหิน
ไปไกลอีกประเทศหนึ่ง

ลูกปลาในฝ่ามือ
ล้นจากตาแก้วบาดหายจากใจ

บู้เวาะธ บราแง มาเซาะ แมเถาะ
บู้เวาะธ กดาลกี คีคาลัม ปราตุ
อูกอ ตาแง บือคาวะธ แมเถาะ
อูกอ ฮาที ฆาปอ เกาะตาตุ

ผลบอนในเรือ
ແລ່ທີ່ใจไม่มีไกรรู้

ลูกกอกสุกแดง
ແລ່ທີ່มือมีเลือดแดงไหล

คำแปล

เวาะ กะตุโฆ มาเซาะ ปุงา
ตาแง สู้โม อาแม เตะะคิงา

ลาคอ มูกอ ปูจอ กาเฮน
ตุโยะ มูกอ จาถึ ลาเวน

คำแปล

ป่าส้มแซกที่สุก

พริกอ่อนขายพกด้า

อย่างอนึ่งจะไม่ถึง

ปีแะ ฆือละ ปีแะ ละธั ฌามี
บุญเด ฆือละ อาเคะ โคะนาตี

คำแปล

กล้วยน้ำว้างกล้วยเม็ดมาก
แม่เดือนจะมีคนองก็จะคอย

บุญง ญูวะะ มาตี ตือฮากง
เป้ละ เป้ละ อาเคะ ปือปาตง

คำแปล

นกกวะหอยอยู่
นองจากบมือให้เขากับกลอน

อาคอ ฆาญ อุแคะ กือแตะ
อาคอ ฆาญ ออแญ บุญแ

คำแปล

มีกุ้งและปู
กิกถึงคนเป็นหมาย

ลือญู ญูแตะ ญูตี
ลามะ อาแบ มาถึ

คำแปล

วัวตัวผู้

ยังสาวอยู่หาใหม่ก็ได้

ปาเคะธั ตาแน ตาโนะ ตี บุญอ
ฉาโอะธั มาแล มื่อฉาขอ มาตอ

กวางมาทอจนเครือหัก
แม่จะตีกก็จะไม่นอน

มาตี ตือสะละ จาแป ทางา
อามอ เนาะ อุละ อาเคะ เนาะตือองา

ตายบนหลังคากระทอม
ฉันจะกล่อมไหนดองฟัง

ลือปะธั มะฉิถิ มะฉิทะ ญูเลาะ
ลือปะธั ปือป๊ะ ปือตากะ ญูเลาะ

คึดทัวแล้วคึดทัวเล่า
เขากระซิบแล้วออกกัน

ตามะ ปอสง ญูเถาะ
นาตี บุญแล จื่อเถาะ

ผูกไว้ที่คนสมอทะเล

พี่ชายมาช้า

รจนเคื่อนหงาย

โนโน ตีเยาะ
อาเนาะ โคะ ตีเยาะ

ตีเยาะ มาแก ปาตี
อาเมาะ จาถึ ลากิ

คำแปล

นกกระจอกเอ๋ย
ลูกร่องให้เขี่ยออกเขี่ย

นกกระจอกกินข้าวเปลือก
แมกลับเลือกไปหาข้าว

นาฮี ฦอ คี กาปง แฉและ
ทีละ ทือมาฆอ ออแถ มอและ

อาเมะ ชรือกะ ชรือโกะ ฦดง
อามอ ตะจะกะ เนาะ ทุโระ โปดง

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวที่ตำบลแฉและ
มองเห็นคนอื่นว่าสวย

เอาส้มครอบนก
ไม่ยากเชื่อคนโกหก

การเอาชื่อสัตว์หรือต้นไม้ต่าง ๆ มาเป็นบทนำ โดยเนื้อความไม่ได้เกี่ยวข้องกับสัตว์หรือพืชนั้น ๆ ก็มีสวนดีในแง่ที่ทำให้เรารู้ว่า ในจังหวัดปัตตานีเคยมีสัตว์หรือพืชอะไรบ้าง และมีสภาพภูมิศาสตร์เป็นอย่างไร

ลักษณะการเอาชื่อต้นไม้และดอกไม้มาเป็นบทนำ แต่เนื้อความไม่ได้เกี่ยวข้องกับต้นไม้และดอกไม้นั้น ในบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ก็มีลักษณะเหมือนเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี เช่น

กาเกดเหอ
หักดอกหวายเหด
สัญญากับพี่

กาเกด
รักน้องหมแพรคำ
ให้พี่นั่งถ่าอูจนคำ

รักน้องหมแพรคำ

เหตุไกรหลวงพี่ไม่ให้น้องนั่งถ้า...อยู่^๑

ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีหลายเพลงที่ขึ้นต้นบทเพลงโดยใช้นามะพร้าว
ต่อควยกำว่า "ทาง" แล้วเริ่มเข้าไป คำที่เริ่มนี้ไม่ได้บ่งจะให้ความหมายตามรูป
คำ แต่มุ่งจะให้รับสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรกที่ ๑ ในบาทที่ ๒ บทที่ขึ้นต้นด้วย
มะพร้าว เช่น

อา...เออ...คนมะพร้าวเหอ
กาฉากหมันเข้ากลุม
จาเหอพญูปโลก
พอหุมโลกไคเสีย

คนพร้าวทางหุม
พอหุมโลกไคเสีย
พอยอมเสียโลกเสียเมีย
พอไปหาเมีย...เออ...เหอ...เอน

อา...เออ...คนพร้าวเหอ
เป็นลูกหนวยเคียว
อ้วนแปดกีกี่เดือน
วอนแม่อีเอาควงจันทร์

คนพร้าวทางเขี้ยว
วอนแม่อีเอาควงจันทร์
บุญเรือนอ้วนแมสีกี่วัน
กัวันอีรู...เออ...เหอ...ไค

อา...เออ...กรือน้องเหอ
พินาเหน้อยเหน้อย
เกาเมียสิบเมีย
ไกรเหลยปูผ้าให้พินอน

กรือพร้าวทางเลื้อย
ทำไหมไม่ปูผ้าให้พินอน
ไม่เหมือนเมียพินก่อน
กอดหมอนนอนร้องไห้...เออ...เหอ^๒

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ก็นิยมเอาคนมะพร้าวมากล่าวนำเช่นเดียวกับ

^๑ ยาวเรก สิริเกียรติ เพลงกล่อมของไทย หน้า ๒๐๔

^๒ ก. หน้า ๒๐๖

เพลงกล่อมเด็กไทยภาคใต้ ทั้งนี้เพราะ มะพร้าวเป็นพืชที่ชอบขึ้นตามชายทะเล ซึ่งทำให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ของภาคใต่ว่าจะต้องมีทะเล ทำให้รู้ต่อไปอีกว่า อาชีพของประชาชนในท้องถิ่น จะต้องมีการประมงอย่างแน่นอน ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่มีมะพร้าวเป็นบทนำ เช่น

กือลาจิ นาเปาะ ญอซีวี
เนาะวะ ฆานอ ซือกาดี

สียะ กา อุเต ลือมะญู ลือบี
เนาะ วะ บาบา สุเต เตาะ ญูละฮาบี

คำแปล

คนมะพร้าวสูงเสียดฟ้า
จะทำอย่างไรในครั้งนี้

มะพร้าวในป่าใบตก
จะใช้หนี้ให้หมดไม่ได้

ญอ มานี๋ จอน้อง กือลาจือ
ญูโละ มานี๋ กือนิง ยังส้มโมะ

ปุโจะ ปุทะ บือราจอ รำฆอ
อือตู คือบัก อาบัง กือล

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนทางทะเล
ปากหวานคิ้วโก่ง

ขอดคนจิกเป็นตะกร้าตะกร้า
ทำให้พี่ชายคลั่งไคล้

๒. เนื้อเพลงใน ๒ วรรกแรกช่วยขยายความในวรรกต่อไป

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ไม่ได้มีลักษณะที่บทนำ ๒ วรรกแรกไม่เกี่ยวข้องกับความในเนื้อเพลงเท่านั้น เพียงแต่ลักษณะดังกล่าวมีค่อนข้างมาก แต่ก็มีบางเพลงที่บทนำ ๒ วรรกแรก เป็นการนำเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อความในเพลงด้วย โดยจะช่วยขยายความในวรรกต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น

อาปอ แมเกาะ คีกาที ลางิ
อาปอ แมเกาะ คี ปญาโง กะนิ

เงะคือระ ะ ธาตุ ญุด
ญงอ ซิเถะห์ จือปากอ ญุด

คำแปล

อะไร^๑แดง^๒ที่^๓ขอบ^๔ฟ้า
อะไร^๑แดง^๒ที่^๓ขมว^๔ของ^๕ที่^๖

จะ^๑คือ^๒ระ^๓การ^๔มา^๕นี้
คอก^๑ไม่^๒จำ^๓ป้อ^๔น^๕เอ^๖ย

ตี^๑โค^๒ ตี^๓โค^๔ อา^๕เค^๖ะ ตี^๑โค
ชู^๒ชู^๓ ลือ^๔เม^๕าะ มา^๖นั^๗ธ^๘ ชา^๑แต^๒ ญู^๓มู^๔ค

อา^๑บ^๒ัง เน^๓าะ อู^๔เป^๕าะ^๖ธ^๗ ชู^๑ชู^๒
ตี^๑โค^๒ ตี^๓โค^๔ อา^๕เค^๖ะ ตี^๑โค

คำแปล

นอน^๑เกิด^๒น^๓อง^๔จ^๕ง^๖นอน
นม^๑ห^๒วาน^๓และ^๔มัน^๕เหมือน^๖กะ^๗ท^๘ี^๙ออน

ที่^๑จะ^๒จ^๓าง^๔คว^๕ย^๖น^๗ม
นอน^๑เกิด^๒น^๓อง^๔จ^๕ง^๖นอน

วะ^๑ ตู^๒ปะ ปือ^๓กา^๔ ปือ^๕ต^๖น^๗ง
มา^๑น^๒อ ตู^๓ี^๔ปะ อา^๕เค^๖ะ ปือ^๑ต^๒น^๓ง

อา^๑เม^๒ะ ย^๓าร^๔ง มา^๕ซี^๖ กะ^๑ต^๒ี^๓น^๔อ
อา^๑ค^๒ัส มา^๓โง^๔ ฆ^๕มี^๖อ^๗แร^๘ ส^๑น^๒อ

คำแปล

เท^๑รีย^๒ม^๓ทำ^๔ช^๕น^๖ม^๗ก^๘ม^๙ท^{๑๐}อน^{๑๑}ท^{๑๒}อ^{๑๓}ผ้า
น^๑อง^๒ท^๓อ^๔ผ้า^๕ที่^๖ท^๗ร^๘ง^๙ไ^{๑๐}น

มา^๑เอา^๒เข้^๓ม^๔กั^๕บ^๖น^๗อง^๘ส^๑ว^๒
บ^๑น^๒โก^๓ก^๔ฉ^๕ัง^๖ท^๗าง^๘ไ^๑น^๒

บู^๑แก บู^๒เค^๓าะ^๔ธ^๕ ปือ^๑คือ^๒เน^๓าะ บู^๑โย^๒ะ^๓ธ^๔
บู^๑แก อ^๒าม^๓อ ก^๔า^๕เน^๖าะ ชู^๑โง^๒ะ^๓ธ^๔

อ^๑าม^๒อ ปือ^๑คือ^๒น^๓อ วิ^๑ตี^๒ยะ ส^๑า^๒รี
อ^๑าม^๒อ เน^๓าะ ต^๑า^๒ฐ^๓ กือ^๑อา^๒ที บู^๑ก^๒ี

คำแปล

จะ^๑ค^๒ก^๓น^๔ก^๕ม^๖มี^๗ใจ^๘ของ^๑ง^๒าย
ฉ^๑ัน^๒มี^๓ใจ^๔จะ^๑เอา^๒น^๓ก^๔ม^๕จ^๖ริง^๗จ^๘ริง^๙

ฉ^๑ัน^๒เ^๓้า^๔ค^๕ก^๖อ^๗บู^๘ท^๑ว^๒ัน
ท^๑อง^๒การ^๓ค^๔ุ^๕น^๖ำ^๗ใจ^๘มา^๑ก^๒ว^๓า

โน^๑โน^๒ อี^๑นา

อี^๑นา ก^๑า^๒ป^๓ง บ^๑า^๒ห^๓ลี

แพะ ทุโง ฉีนา

คาเราะ อีญ กากิ

คำแปล

คันเหียนเอย
สะกุกตอคันเหียน

กนเหียนโนหมุบ้านบาหลี
หวัแบเหามีเลื้อกไหล

๓. เนื้อเพลงใน ๒ พรรคแรกเป็นความเปรียบของพรรคต่อไป เช่น

บูระ ปาคี เตะาะ ยาคี ปาคี
บูระ บุกี เตะาะ ยาคี บุกี

มาถึ เนาะ ยาคี ฉีมุงอ จาลอ
ลือปะฮ์ ชือโอวัง โอวัง ปุลอ

คำแปล

ปลุกข้าวไม่เป็นข้าว
ทำดีไม่ได้ดี

มากลายเป็นคอกหมูากา
กนแล้วกนเดาฉวนไรผล

ชีตู ปง อาแย ฉีนิง ปงอาแย
ชีตู ออแฉ ฉีนิง ปง ออแฉ

ตะเคาะ อาเถะห์ เนาะปือลี ปาคี
ตะเคาะ อาเถะห์ เนาะกีเถ็ง คีถึ

คำแปล

โนนก็ไถ่ก็ไถ่
โนนก็คนก็คน

ไม่รู้จะซื้อข้าวเปลือกที่ไหน
ไม่รู้จะฝากตัวกับใครดี

จะดง ปาคี จะแคะ กะแคะ
บุละ ลากี จะแคะ ตุแป

ตะแคะ กะแคะ กือรา กูลู
ตะแคะ ตุแป จือรา กูลู

คำแปล

ปักคำหมายจะเก็บข้าว

แตกนข้าวไม่ออกกรวง

มีสามีหมายจะไ้พึ่งพา

แต่ก็มาหย่าร้างไปก่อน

แต่เงาะ ลางี นาเปาะ เนาะ ร้อยัน
กาเลา ร้อยัน มาเขาะ กาเฮน
แต่เงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ ญุณัน
กาจู ญุณัน ญูละ ญูระ มาเฮน

กำแปล

มองทองฟ้าคล้ายฝนจะตก
มองฟ้าสาวคล้ายจะเป็นหม้าย

ถ้าฝนตกฟ้าก็เปียก
ถ้าเป็นหม้ายก็เป็นเพื่อนกันได้

อาเนาะ อูกัง อูกัง ญูเงาะ
อาเนาะ โอวัง โอวัง ญูเงาะ

เตาะ กัน ยาคี, อาเนาะ คีอวีรี
เตาะ กัน ดิยากี อาเนาะ ชันคีถึ

กำแปล

ลูกกึ่งก็ตอ้งเป็นลูกกึ่ง
ลูกคนอื่นก็ตอ้งเป็นลูกคนอื่น

จะไม่เป็นลูกปลาอินทรี
จะไม่เป็นเหมือนลูกเราเอง

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ไ้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม
ความเชื่อ กานิยม และสภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เสมือนเป็นการบันทึก
เหตุการณ์ในอดีตของท้องถิ่นไว้ สิ่งที่ไ้จากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มีดังนี้

๑. วัฒนธรรมประเพณีจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

พระยาอนูมานราชชน ไ้อธิบายไว้ว่า "ประเพณีและวัฒนธรรม เมื่อว่าโดย
เนื้อความ ก็เป็นสิ่งอย่างเดียวกัน คือเป็นสิ่งที่มิใช่มีอยู่ในธรรมชาติโดยตรง แต่

เป็นสิ่งที่สังคมหรือคนในส่วนรวมสร้างให้มีขึ้น แล้วถ่ายทอดให้แก่กันได้" ๑

ประเพณีทุกอย่างมักจะเกิดจากเหตุ ๓ ประการคือ

- สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
- วัฒนธรรม
- สังคม

ท้องถิ่นใดมีสภาพทางภูมิศาสตร์ต่างกัน อยู่ในสังคมที่ต่างกัน และมีวัฒนธรรมต่างกัน ก็มักจะมีประเพณีต่างกัน ดังเช่นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี อยู่ห่างไกลจากเมืองหลวงของประเทศไทยมาก จึงทำให้ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ แตกต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัด และมีประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างคล้ายกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน

สุพัตรา สุภาพ ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า "เป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมของคนเอง เพราะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มสังคม" ๒ และพระยาอนุมานราชชน ได้ให้ความหมายของคำประเพณีไว้ว่า "เป็นความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติออกนอกแบบก็ผิดประเพณี หรือผิดจารีตประเพณี" ๓

จะเห็นว่าจะแยกความหมายของคำว่า ประเพณีวัฒนธรรม ให้ขาดจากกัน

๑ อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรม หน้า ๑๑๕ - ๑๑๖ (อ้างจากพระยาอนุมานราชชน)

๒ สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า ๑๑๕

๓ พระยาอนุมานราชชน วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย โดย เสรีบุร โกลเทก (นามแฝง) หน้า ๓๗

ไม่ได้ เพราะมีความหมายถ้อยคำเกี่ยวกันอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงขอไขรวม ๆ กันเป็นคำว่า
วัฒนธรรมประเพณี

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก การปรากฏ
ในที่นี้อาจปรากฏอย่างชัดเจน หรือปรากฏเป็นคำ ๆ ซึ่งพอที่จะสาวเรื่องไปถึงสิ่งที่เป็น
วัฒนธรรมประเพณีได้ ทั้งนี้เพราะจะหาเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมซึ่งนั้น เป็นสิ่ง
ที่ยากเกินที่ ในปัจจุบันสูญหายไปกับกาลเวลาเกือบหมดสิ้น โดยไม่มีผู้ใดสนใจจะ
อนุรักษ์ไว้ การทำวิทยานิพนธ์เรื่องเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีเล่มนี้
จึงเป็นเล่มแรกที่มีการรวบรวมจำแนกประเภทและวิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทย
มุสลิมไว้อย่างละเอียด

วัฒนธรรมประเพณีที่พบจากคำต่าง ๆ ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มีดังนี้

๑.๑ ประเพณีการเล่นว่าววงเคียน พบคำว่า ว่าววงเคียน ในเพลง
กล่อมเด็กไทยมุสลิม เช่น

วาวว บูนแด
สี ฐูเมาะอี เตะะแฉ

วาวบูนแด ที่ดราฐู คีมอ
เตะะแฉ ที่เคาะ กือขอ

คำแปล

วาวววงเคียนเอย
ไปบ้านของยาย

เชือกผูกว่าววงเคียนสามตัว
ยายก็ไม่ผูกด้วย

วา วา บูนแด
ปาเง โต๊ะบีแก

บูนแด ทุคง อูปี
โต๊ะบีแก ญูโบ กือรีปู

คำแปล

วาวววงเคียนเอย
ร้องเรียกหมอต่าย

เคียนโคนหญ่าบั้ง
หมอต่ายผูกคืบาว

คำว่า "ว่าววงเคียน" เป็นชื่อในภาษาไทย ส่วนในภาษามลายูเรียกว่า "วาบูลแด" (Wau Bulan) Wau แปลว่า ว่าว ส่วน Bulan แปลว่า บุษบัน ดวงจันทร์ หรือดวงดาว ว่าววงเคียนโค้ชื่อว่าเป็นว่าวที่สวยงามที่สุด ชาวไทยมุสลิม ใ้รูปแบบของว่าวชนิดนี้มาจากมาเลเซีย เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว สมัยโบราณ ชาวมลายูในมาเลเซียใช้เล่นกันทั่วไป เล่นโดยใช้เป็นเครื่องทดสอบความแรงของกระแสลม แต่ปัจจุบันเล่นกันเฉพาะที่รัฐกลันตัน และตรังกานูเท่านั้น ว่าววงเคียนเข้ามาเล่นในประเทศไทยพร้อม ๆ กับเจ้าเมืองตนกูปะสา ชาวกลันตันซึ่งได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ จากพระมหากษัตริย์ไทย ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ให้มาเป็นเจ้าเมืองได้ ตนกูปะสาได้พาเอาช่างที่มีฝีมือในการทำว่าววงเคียนเข้ามาในประเทศไทยด้วย และได้ทำว่าวขึ้นเผยแพร่ในฤดูเล่นว่าว ความสวยงามของว่าววงเคียนเกินมาก จึงทำให้ประชาชนในเขตจังหวัดปัตตานี และใกล้เคียง นิยมเล่นว่าววงเคียนมากกว่าว่าวชนิดอื่น ๆ

อำพล สุวรรณชาดา ได้เล่าถึงตำนานการเล่นว่าววงเคียนว่า เกี่ยวของกับมะโย่ง ซึ่งเป็นกิลปะการละครของภาคใต้ ไว้ดังนี้

นานมาแล้ว ราชานแห่งเมืองปามารูโย่ง มีโอรสทรงพระนามว่า ราชอมูคอ โอรสองค์นี้มีพระประสงค์จะทรงว่าวหรือหมีะ ซึ่งเป็นของกุมารมิกษัตริย์แห่งเมืองปามารูโย่งนั้น แต่ประไหมสุหรีพระมารดาไม่ทรงอนุญาต ราชอมูคอเสียพระทัยถึงกับประชวรหนัก ไม่มีหมอกคนใดสามารถถวายการรักษาได้ พระมารดาจึงทรงหารีอกับมดปอ (ผู้ทรงกิล) แห่ง กากี กูมุง ซึ่งมดปอ หลอให้จับมด็อริ (ท่านองเจ้าทรง) ขึ้น การแสดงมด็อริต้องมีคนตรีเป็นองค์ประกอบ เชิญโต๊ะมีนาเป็นผู้สวดสรรเสริญเทวดา โต๊ะมด็อริ แจ้งเหตุการณ์ประชวรของพระโอรส ซึ่งเมื่อพิธีนี้จบลงแล้ว โต๊ะมด็อริแจ้งว่า ถ้าจะให้พระโอรสหายประชวร ต้องเชิญว่าวหรือหมีะขึ้นสู่ท้องฟ้า โดยประทับด้วยกระดามเงิน กระดามทอง และมีการละเล่น ๑๒ อย่างสมโภชว่าวนี้ มีการเคียวคนตรี ๑๒ เสียง เป็นกัน ให้ราชอมูคอทรงเครื่องอย่าง

กษัตริย์ ทรงฉันทบายยาวสี่ขาว ทรงภูษาตบัพเพียงเหนือพระชานุ (เข้า) ฉลองพระองค์มักเป็นดอกไม้ทอง ทรงมงกุฎและมีกริช ๑ เล่ม เห็นบนพระองค์บ้าง ในวิธีนั้นให้มีการแสดงมะโย่งตลอดควบ เมื่อเสร็จพิธีก็ถึงกลาง รายอมุดอกก็หายประจวบ จึงได้มีการจัดพิธีเล่นว่าวหรือหมี เป็นประเพณีทุกปี และเชื่อกันว่าการแสดงมะโย่ง มีปรากฏครั้งแรกที่เมืองปานารูโย่งนั่นเอง

อีกตำนานหนึ่งเล่าว่า มุหมัก อาบู ลาโกะ บำเพ็ญตนเป็นฤาษี แต่มีจิตใจไม่บริสุทธิ์ เมื่อขึ้นไปบนสวรรค์ จึงถูกเทวดาเอาคาบพันร่างขาดเป็น ๒ ท่อน ท่อนหนึ่งตกบนพื้นดินเป็นผีบอก อีกท่อนหนึ่งตกในทะเลเป็นผีน้ำ (ไม่ใช่ผีทะเล) คร่ำยาก เทียวหลอกหลอนชาวบ้านทั่วไป ชาวบ้านจึงทำว่าวเกวียนบวงสรวงผีร้ายน้ำ ต่อมาก็มีการตกแต่งดัดแปลงว่าวนกให้สวยงามขึ้น และกลายเป็นว่าววงเคื่อนใบที่สุด ผีบอกและผีน้ำ ก็ไม่มาหลอกหลอนชาวบ้านต่อไป ๑

ปัจจุบันหาว่าววงเคื่อนก่อนข้างยาก เพราะการทำว่าววงเคื่อนมีขั้นตอนมาก และโอกาสที่จะทำให้สวยงามก็ยากมาก ขวกับภาวะเศรษฐกิจที่มีบรัดตัว ทำให้โอกาสที่ประชาชนจะมาเล่นว่าวมีน้อยลง แต่ก็ไม่ถึงกับสูญสิ้นไปทีเดียว เพียงแต่การทำว่าวในปัจจุบันไม่สู้พิถีพิถันนัก การตกแต่งก็ไม่วิจิตรพิสดารเท่าที่ควร เพียงแต่รักษาสภาพและทรวดทรงของว่าวไว้เท่านั้น และการเล่นว่าววงเคื่อนในฤดูว่าวก็ไม่ค่อยกึกกักเหมือนสมัยโบราณ

อำพล สุวรรณธาดา ใ้ฉะบายการทำว่าววงเคื่อนไว้ดังนี้

เตรียมไม้ที่เกพอสมควรไม่ถึงกับขรามา ๑ ท่อน ความยาวพอสมควร ผ่าและเหลาแยกให้ไ้ ๘ ชิ้น สำหรับทำทั้ง (แกนกลาง) ๑ กงปีก ๒ กง

เขากวาย ๒ บูโง ๑ และงวงวาวอีก ๑ คั้ง เป็นตัวยื่นให้แข็งแรง
 ดนอย กงปึก ๒ ขึ้นให้ยาวเท่ากัน เขากวายขึ้นดางยาวกว่าขึ้นบนเพราะ
 โค้งมากกว่า บูโง ซึ่งพอจะแปลเป็นไทยว่า ก้นแอ่งหรือก้นขนู สั้นกว่าง
 ปึกประมาณ $\frac{2}{3}$ แล้วมาประกอบกันเข้า เมื่อได้โครงสร้างของวาวแล้ว
 ก็หากระดามแถมมาปิดส่วนปึกให้มิด วาดลวดลายลงในกระดามสี ตักตาม
 ลายนั้นแล้วติดบนกระดามมันต่างสีอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นจึงนำไปปะทาบบนกระ
 ดามแก้วที่เป็นปึกวาวนั้น รวบรวมแล้วก่อนจะเป็นลวดลายบนปึกวาววง-
 เกื่อน ต้องใช้กระดามถึง ๓ ชั้น และลวดลายมักจะเขียนแบบลายฉลุบน
 ผนัง หรือตามเสาวิหารไม้ของชาวมลายู หรือไม่ก็เป็นลายขอขมโสร่งที่เขา
 นุ่งกันอยู่ ตรงแกนกลางมักจะเป็นลายกนกแบบไทย

บูโงหรือแอ่ง หรือก้นขนูนั้น เป็นอุปกรณ์ทำให้เกิดเสียง สมัยก่อนใช้ใบ
 ลานผูกกับโก้งไม้ไม่ให้พลัดลม สมัยนี้ใช้แถบเทปเพราะหาง่ายกว่าใบลาน
 และพลัดกว่า ทำให้เสียงไพเราะกว่า คันแอ่งหรือบูโงนี้ จะติดไว้ตรงกอ
 วาวเหนือปึกขึ้นไป

งวง คือองค์ประกอบที่ทำให้วาวมีสัณฐานสวยงามขึ้น อยู่ตรงเหนือปึก
 หรืออาจเรียกว่า เป็นส่วนของวาวที่พอจะไค้ มักจะตกแต่งเป็นพู่เหมือน
 หมวกนักรบโบราณ ๑

การเล่นวาววงเกื่อน มีกติกาและกรรมวิธีในการเอาชนะคู่แข่งกัน การ
 แข่งขันวาวมี ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ประเภทสวยงาม
๒. ประเภทขึ้นสูง
๓. ประเภททนอยู่บนฟ้า

๔. ประเภทเสียงกีหรือเสียงดัง

อำพล สุวรรณธาดา กล่าวถึงการแข่งขันเล่นว่าววงเคื่อนว่า นอกจากจะแข่งขันประชันกันตามกติกาแล้ว ยังมีการเล่นเอาชนะกันด้วยชั้นเชิงอีกด้วย "ยังมีการเล่นที่เอาชนะกันด้วยชั้นเชิงอย่างอื่นเหมือนกับการเล่นว่าวของท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น การเล่นควยป่านกมเพื่อถักสายป่านกมต่อสู้ให้ขาดลอย หรือการตีฉกคอบหลังให้ว่าวผูกคอสุ่เสียหัก เป็นต้น" ๑

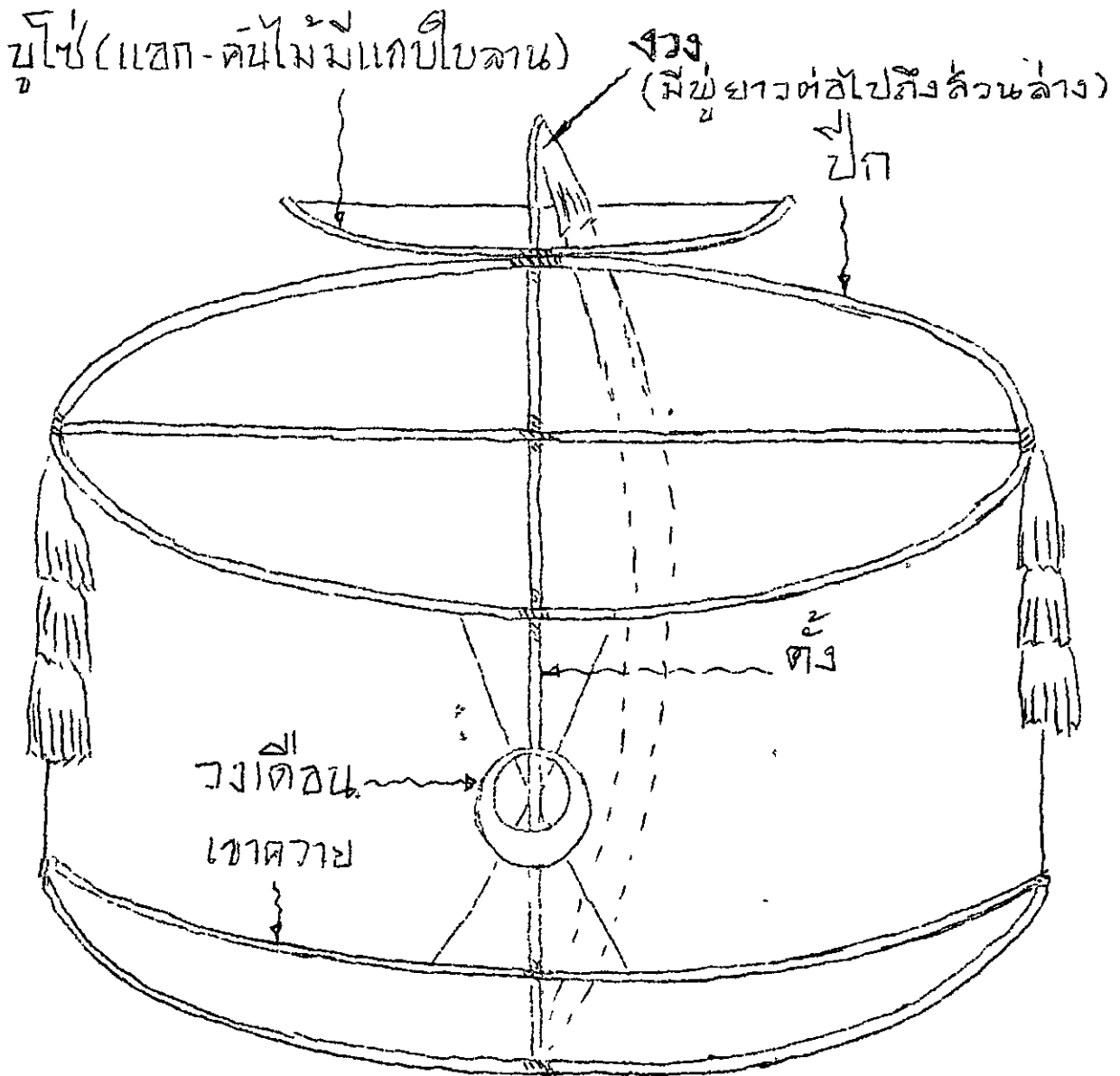
ขนาดของว่าววงเคื่อนที่เป็นมาตรฐาน มักจะมีความสูงหัวกับหาง ๘ ฟุต กว้างกางปีก ๖ ฟุต จึงถือว่าเป็นขนาดที่คี่ที่สุด ส่วนที่สะกูดตาอยู่ตอนล่างสุดของตัวว่าว ส่วนนี้เรียกว่าเขากวาย ส่วนบนก็คือ ปีก มีวงเคื่อนเป็นวงกลมเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางระหว่างปีกกับเขากวาย วงเคื่อนเล็ก ๆ นี้แหละที่เป็นที่มาของชื่อว่าวเหนือปีกขึ้นไปเรียกว่า งวง มีรูโหว่ทำให้เกิดเสียงติดอยู่กับงวงเหนือปีก ว่าววงเคื่อนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวเมืองในท้องถิ่นภาคใต้ ตลอดจนแหลมมลายู จึงถือว่าเป็นกิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งนับวันจะหาได้ยากแล้ว อนุชนรุ่นหลังแทบจะไม่รู้จัก (ดูภาพประกอบ)

---

๑ อำพล สุวรรณธาดา "ว่าววงเคื่อน" กิลปวัฒนธรรมภาคใต้ ๖๔ - ๗๐
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

โครงสร้างของก๋วยเต๋อเค็ง

๑.๒ ประเพณีการทอเรือกอและและการแข่งเรือกอและ พบคำว่าเรือกอ-
และในเพลงกล่อมเด็ก ดังนี้

ปราฏ กอและ บลายา มาเกาะ	ฉาระ ฆูวะ อี้แก ฉานง
มือยาโง ขอและ ลูแบ ถือเกาะ	ฉือปอ ปูยู มัศ มะแซ กาลง

คำแปล

<u>เรือกอและ</u> แล่นไปบางกอก	บรรทุกปลาโกกจนเพียบหนัก
ฉมนวระทายทอยงามเด่นนัก	เหมือนสายสร้อยแซในหม้อทอง

คำว่า "กอและ" หมายถึง พลิกไป พลิกมา ตะแคง โกลงเกล้ง ลักษณะ
ที่โกลง ๆ ชาวไทยมุสลิมใช้คำว่า "กอและ" ผสมกับคำอื่น ๆ อีก ๒ คำ คือ ผสม
กับ ปราฏ เป็น ปราฏกอและ หมายถึงเรือกอและ อีกคำหนึ่งผสมกับคำว่า อาแบ
เป็น อาแบกอและ หมายถึงโกกอและ

เรือกอและเดิมเป็นเรือที่ชาวพื้นเมืองปัตตานีใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง
และทำการประมง ยามว่างจากการประกอบอาชีพ ก็นั่งลมสงบ และเวลาว่างนัก-
ขัตฤกษ์ของท้องถิ่น ชาวพื้นเมืองปัตตานีจะนำเรือกอและเข้ามาใช้ประโยชน์ในการ
พักผ่อนหย่อนใจ โดยนำมาจัดแข่งขันพายเรือ เพื่อชิงความเป็นหนึ่งในด้านความเร็ว

ที่จังหวัดปัตตานีในสมัยโบราณ มีหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่ต่อเรือกอและ
และมีเรือกอและมากที่สุด จนชาวบ้านทุกบ้านเรียกหมู่บ้านดังกล่าวว่า หมู่บ้านกำแพงกอและ
ซึ่งหมายถึง หมู่บ้านเรือกอและ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้านสะบารัง หรือเรียกอีก
อย่างหนึ่งว่า "กกาอาเนาะรู" แปลว่า ตลาดมะพร้าว ึ่งเป็นชื่อที่ได้ใหม่ภายหลัง
จากความนิยมในการทอเรือกอและลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะในหมู่บ้านดังกล่าว อยู่ติด
แม่น้ำปัตตานี จึงมีต้นมะพร้าวมากพอ ๆ กับมีเรือที่จอดอยู่ตามชายฝั่งตลอดแนวแม่น้ำ

สมัยก่อนที่จังหวัดปัตตานีมีการแข่งเรือกอและในงานวันฮารีรายอ และวัน
รายอฮัจยี เป็นประจำทุกปี

ต่อมาความนิยมในการต่อเรือกอกและขยายไปเกือบทุกจังหวัดที่อยู่ใกล้ทะเล นับตั้งแต่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณอำเภอหัวไทร เขตจังหวัด นครศรีธรรมราช เรื่อยลงมายังอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี ของจังหวัดปัตตานี ตลอดจนอีกหลาย อำเภอในจังหวัดนราธิวาส

กิจการต่อเรือกอกและอยู่ที่ลวดลายที่สวยงามวิจิตรพิสดาร อันเป็นนิมิตรัก สยวรั้งามของมนุษย์ โดยเฉพาะคนไทย ไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธหรือไทยมุสลิม จึงมี วัฒนธรรมอันสูงส่งในกาณศิลป์แฝงอยู่ในสายเลือด ทำให้เพิ่มความสง่างามแก่เรือ เน้นศิลปะการตกแต่งลวดลายทั้งแก่หัวเรือจนถึงท้ายเรือ กิเลสของลวดลายมีทั้งแบบ ไทยและมลายู จิตรกรแห่งหมู่บ้านไปเคยผ่านสถาบันศิลปะที่ไหน นอกจากการดูที่ฝีมือ ฝีมือจากสิ่งแวดล้อม และแสดงออกด้วยพรสวรรค์ส่วนตัว ที่หัวเรือมักจะทำเป็นรูป หัวนก หัวพญานาค หรือรูปนก

วาสนา กุลประสูตร กล่าวถึงตำนานนกกะเฆาะซุร่อ ไว้ว่า

ในตำนานอย่างนกกะเฆาะซุร่อ หรือนกกาละสุระ ที่เชื่อกันว่าก่อน การเวก นกสวรรค์ ที่บินเที่ยวเมฆ เขาประคิษฐ์ให้มีหงอนสูงแตกเป็นสี่ แยก มีงายื่นออกจากปากด้วย กอและบางลำเป็นรูปหัวนกพุดหง ซึ่งอ ที่มีหัวเป็นนกและตัวเป็นราชสีห์ ที่ฟังกันมาจากตำนานว่าเป็นนกที่มีฤทธิ์ คำน้าได้ ปากมีเขี้ยวงาหน้าเกรงขาม ๑

การต่อเรือกอกและลำหนึ่ง ๆ ต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า ๕ - ๖ เดือน และใช้ เงินงบประมาณในการลงทุนต่อเรือกอกและลำละไม่ต่ำกว่า ๔,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ยังต้องเสียเงินเป็นค่าจ้างให้ช่างในการประคิษฐ์ลวดลายบนหัวเรือลำ

---

๑ วาสนา กุลประสูตร "เห็นเคื่อนที่รูสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ -

หนึ่งไม่ว่ากว่า ๖๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท

ปัจจุบันการต่อเรือกอลและล้อมความนิยมลงบ้างแล้ว เนื่องจากความยุ่งยากและสิ้นเปลืองมาก ชาวประมงส่วนใหญ่นิยมต่อเรือบะคือกือละมากกว่า ซึ่งเรือแบบนี้ก็คล้ายกับเรือกอลและ เพียงแต่หัวท้ายสั้นกว่า คล่องตัวกว่า และที่สำคัญที่สุดคือ ราคาถูกกว่าเกือบเท่าตัว

ด้วยเหตุนี้การหาเรือกอลและแท้ ๆ จึงหาได้ยากขึ้นข้างมาก นอกจากจะดูได้จากเรือกอลและว่าลองขนาดเล็ก ซึ่งนิยมทำขายเป็นของที่ระลึกแก่ชาวต่างถิ่น ที่มาเยือนปัตตานีมากกว่า หมู่บ้านที่ยังมีการต่อเรือกอลและอยู่บ้าง โดยเฉพาะเรือกอลและว่าลองขนาดเล็ก มีอยู่ที่ตำบลน้ำบ่อ อำเภอบะนาระ และตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี ของจังหวัดปัตตานี

การแข่งขันเรือกอลและได้ถูกนำมาฟื้นฟูใหม่ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งมีชาวจังหวัดนราธิวาส ร่วมกับจังหวัดชายทะเลที่อยู่ใกล้เคียง ได้จัดแข่งขันเรือกอลและ ด้วยฝีพายของชาวประมงในท้องถิ่น ต่อหน้าพระที่นั่งเป็นครั้งแรก ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาแปรพระราชฐานประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ ในจังหวัดนราธิวาส และถือเป็นประเพณีโดยมีการจัดให้แข่งขันเรือกอลและชิงถ้วยพระราชทานเป็นประจำทุกปี ที่จังหวัดนราธิวาส

๑.๓ ประเพณีการแห่ก เพลงกล่อมเด็กที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับประเพณีการแห่ก เช่น

ขามือเราะ มือเราะ ชาอีโกร

อาตัส กยงัน (ข้า)

มือเราะ ชาอีโกร มาถิ ลา ตูรน คาแฉ อีสตานา

บือละห์ ฮาตี มือเราะ ชาอีโกร

อึบู มาตี บาปะ มตังจา

มือเราะ บูลู กิฆีรี ลือโมะ ลือโมะ กลอของ บุงา

มือเกาะ บุญ ดิคาแน มัส สปีย์ เบอร์ตานะ ตีมอ

คำแปล

เจ้านกยูงแคงเอย
นกยูงแคงเอยจงมาอยู่ในวัง
แม่เจาตายพอเจาทิ้งไป
คานขวาลีทองดูจเขาสามเขา

เจ้าอยู่บนสวรรค์ (ข้า)
เจ้าเกรว้โศกเสียใจ
กานขายชนอนดั่งคอกไม้
.....

พิธีแห่นก เป็นพิธีเก่าแก่ของท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งในสมัยก่อนชาวไทยมุสลิมในท้องถิ่นที่มีฐานะดี และมีชื่อเสียง เมื่อจัดงาน "มาแก บุญโละ" (งานแต่งงาน) หรืองานสุหนัคนุตรชายแล้ว มักจะมีพิธีแห่ขบวนนก ซึ่งพิธีแห่นกแบบนี้ในภาคอื่น ๆ ไม่มี ศัวนกทำด้วยกระดาษสีสวยวิจิตรพิสดารขนาดใหญ่ และมีนกชนิดต่าง ๆ ให้คนเป็นผู้แบกนกแห่ในขบวน พิธีนี้ปัจจุบันหาได้ยาก แต่ก็กำลังได้รับการฟื้นฟูอีกครั้ง ในการแข่งขันกีฬาเขต ครั้งที่ ๑๔ ซึ่งปัตตานีเป็นเจ้าภาพ จะวัดให้มีขบวนแห่นกด้วย

ในพิธีแห่นกจะมีการแสดงซึละนำหน้าขบวนแห่ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องบายศรี คอกไม้เงิน คอกไม้ทอง นอกจากนี้ยังมีมะโย่งและคิเกตุลด้วย

"ซึละ" เป็นสิ่งที่ชาวปัตตานีภูมิใจ ขอนำมาแสดงต้อนรับแขกเมืองคู่กับการต้อนรับเจ้เสมอ ซึละเป็นการทอสุด้วยมือเปล่า เน้นให้เห็นลีลาการเคลื่อนไหวอย่างสง่างาม ต่อมาใช้กริขประกอบการร่ายรำ เลยเรียกว่า "ซึละบุระห์" หรือ "เบินจะซึละ"

วาสนา กุลประสูตร เล่าถึงการทอสุแบบซึละ ว่า

การทอสุแบบซึละ มีมากกว่า ๔๐๐ ปีแล้ว ว่ากันว่ามีกำเนิดจากสามสหยาที่ไปฝึกวิทยายุทธที่เกาะสุมาตรา สำนักนั้นอยู่ใกล้สระใหญ่ที่สายน้ำไหลเหมาจากหน้าผาอันสูงชัน ริมสระมีต้นมองอร์ (ต้นอินทนิล) ที่กำลังให้ดอกสีม่วงสด

กลมกลืนกับสีนกกินปลาที่ถลาร่อนเล่นน้ำอยู่เบื้องนิจ วันหนึ่งหนุ่มชื่อฮาหมิน
 นุดคิน ไปอาบน้ำที่สระดังกล่าว เขาเห็นน้ำในสระเป็นคลื่นหมุนวนเวียน
 ควนแรงน้ำตก คอกบองออร์ซอหนึ่งหล่นจากต้น แล้วถูกพาไปตามสายน้ำวน
 ไปตามกระแส หนุ่มฮาหมินนุดคินนั่งมองคอกบองออร์ซอพลิกพลิ้วอยู่ในสายน้ำ
 เป็นเวลานาน เขาเกิดความบังคาลใจจากสีลาการเคลื่อนไหวของคอก
 บองออร์ จึงนำมาประยุกต์เข้ากับการรำรำในศิลปะป้องกันตัว วิชาวชิละ
 จึงเกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้^๑

ก่อนเรียนวิชาวชิละ ผู้เรียนจะต้องปฏิญาณตนว่า จะไม่นำเอาวิชาวชิละไปทำ
 ร้ายผู้อื่น นอกจากป้องกันตัวเท่านั้น

ปัจจุบันการต่อสู้แบบชิละ มักเป็นการแสดงให้เห็นศิลปะของการต่อสู้มากกว่า
 ที่จะสู้กันจริง ๆ

๑.๔ ประเพณีการโกนผมไฟ ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม กล่าวถึงการ
 โกนผมไฟ ไว้ดังนี้

วาชัย อาเนาะ อาเนาะ อามัซ ปือรอรืต
 คีองัน อีบบู ฦางัน ละฮ์ กามู เบอรืจือรีย
 ปือราเนาะ กันมู ฮันเคาะ ละฮ์ คีอตู
 ลือเคาะ คี กาแล คาแล เคาะเลฮ์ ชือวาทู
 บาเปาะ มูละฮ์ รือแน ฮัยมุลอ ฦอ บาคู
 คีปือรี อีชะ ปือรี อีชะ มาคี ฦอ ชูชู
 ฮันตารอ อาเนาะ ลือปะฮ์ ปะ ปูโละฮ์ ฦอ ฮารี

^๑ วรรณสา บุณประสูตร "เห็นเคื่อนที่รุสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ -

ปู่ชะญอ มุง ปู่ชะ อันเตา ลูโกะ ชื่อคีติ
 ปอตง กาโมะ ปือบวระ กีนคูรี
 ฮาญี คันลือบัย ฮาญี โต๊ะลือบัย ปาเง กือมาถิ

คำแปล

โอดูกเอยขวัญตาพ่อแม่	เจ้าอย่าทอดทิ้งแม่
การคลอกเจ้านั้นลำบาก	วางเจ้าบนพานทอง
พ่อเจ้าวางหินลงในน้ำ	เพื่อให้เจ้าผูกพันแทนนมแม่
ในระหว่างลูกจะพ้นสี่สิบวัน	สะคือของเจ้ากำลังจะหลุด
พ่อแม่ทำบุญโกนผมไฟ	เชิญหะยีมาสวดให้พร

เด็กไทยมุสลิมทุกคนจะต้องผ่านพิธีโกนผมไฟ และตั้งชื่อระหว่าง ๗ วัน หลังคลอด โดยพ่อแม่จะเชิญโต๊ะอิหม่าม และเพื่อนบ้านไปร่วมพิธี ผู้เป็นแม่จะอาบน้ำให้ลูก แล้วยกวางบนเบาะหมัดผ้าเรียบร้อย จัดลูกอินทผาลัมใส่จานเล็ก ๆ ถ้วยสำหรับเก็บนม และมีโกนใส่ถาดไว้ จากนั้นพ่อของเด็กจะยกบุตรและถาดสิ่งของไปวางหน้าโต๊ะอิหม่าม เพื่อทำพิธี โต๊ะอิหม่ามจะเอาลูกอินทผาลัมใส่ปากเคี้ยวนิดหน่อย แล้วป้อนให้เด็กเป็นพิธีปิดปาก จากนั้นจึงตั้งชื่อ ซึ่งมักจะนิยมตั้งตามพระนามของพระอัลเลาะห์ ที่มีกาน้ำหาคัยคำว่า "อับดุล" บางครั้งก็ตั้งตามชื่อพระนบี หรือบุตรพระนบี อย่างชื่อ มุฮัมหมัด มุสตาฟา ถ้าเป็นผู้หญิงก็มักจะตั้งตามชื่อภรรยาหรือบุตรพระนบี เช่น อาอีชะห์ หรือ บูรอไน เมื่อตั้งชื่อแล้วจึงเริ่มโกนผมไฟ โดยเวียนให้ผู้รับเชิญอาวูลโกนกันต่อไป จากนั้นทุกคนลุกขึ้นยืนร้องเพลงสรรเสริญพระนบี อิหม่ามสวดขอพรจากพระอัลเลาะห์ และมีการเลี้ยงอาหารกัน อาหารที่เลี้ยงจะต้องมีแพะควย ถือเป็นธรรมเนียมนิยมว่า ถ้าเป็นลูกชายต้องฆ่าแพะอย่างน้อย ๒ ตัว แต่ถ้าเป็นลูกสาวต้องฆ่าแพะอย่างน้อย ๑ ตัว จะไม่ฆ่าไม่ได้ ผู้ใดมีปัญหาเกี่ยวกับการเงิน จะฆ่าแพะหลังวันโกนผมไฟก็ได้ แต่จะต้องระบุเวลาสวดมนต์ว่า แพะเหล่านี้ฆ่าเพราะไม่ได้ฆ่าในวันโกนผมไฟ

เกี่ยวกับการโกนผมไฟนั้น ประเพณีของชาวไทยพุทธก็ปฏิบัติเช่นกัน แต่เรียกว่าเป็นการทำขวัญเด็ก เมื่อเด็กมีอายุได้ ๑ เดือน เป็นการประกาศบอกกล่าวญาติมิตร ว่ามีญาติเพิ่มจำนวนขึ้นอีก

เขาวเรศ สิริเกียรติ ได้เล่าพิธีการทำขวัญเด็กภาคกลางไว้ว่า

ให้โหราฤกษ์ในตอนเย็นก่อนวันงานมีการสวดมนต์เย็น รุ่งเช้าเมื่อถึงเวลาฤกษ์ โหรที่ข้องชัย ผู้เป็นประธานในง เนกแต่น้ำในสังข์ลงบนศีรษะเด็กแล้วหยิบมิกในเครื่องล้างหน้าขึ้นแตะผมเด็กพอเป็นพิธีว่าโกน พระสวดชยันโต ให้พร พรหมณ์เป่าสังข์ ตีบัณเฑาะว์ พิงพาหุยมโหรีประโคมตาม เมื่อโกนผมเด็กให้สะอาดแล้ว พรหมณ์ก็ทำพิธีอาบนำเด็กเจือน้ำพระพุทธรูปแล้วส่งเด็กให้ผู้อุ้ม โดยมากมักจะเป็นย่าหรือยายของเด็ก พรหมณ์ก็ทำขวัญตามพิธีคือเสกเป่ามิกสิ่งชั่วร้ายจากเด็กด้วยสายสิญจน์ แล้วเผาไฟทิ้ง ผู้ที่มีผู้ยกเท้าจุ่มเจิมด้วยแป้งกระแจะ หยิบช้อนเล็กตักน้ำมันพร้าวอ่อนแตะที่ปากเด็ก แล้วจุกเทียนในแวน ๓ แวน ยกขึ้นอวยชัยให้พรแก่เด็ก ๓ ครั้ง แล้วจึงส่งแวนออกไปให้พวกญาติพี่น้องนั้นรับต่อ ๆ ไปทีละแวน ๆ เวียนทางขวา ครั้นครบ ๓ แวนแล้ว บิบบเทียนรวมกันเข้าเป็นแวนเดียว คับไฟด้วยใบพลูช้อน ๆ กัน โบกพัดควันเทียน อันเกิดจากพระเพลิงผู้ยังชีวิตรมนุษย์ให้สู่ความสุขสันต์นั้นไปทางเด็กห่าง ๆ เสร็จจากการเวียนเทียน พรหมณ์ก็จัดปูที่นอนให้เรียบร้อย แล้วก็เอาของที่จัดใส่พานไว้สำหรับให้เด็กวางตามชอบที่นอน หรือใต้เบาะใต้หมอน อุ้มแม่วที่สะอาด แต่งแม่วด้วยกระพรวนผูกคอ เพื่อให้เห็นว่าเป็นแม่วเลี้ยง ลงวางในเปล เป็นการแสดงว่าให้แล้วก็อุ้มออกไปปล่อยไป แล้วพรหมณ์เห่กล่อมเป็นการเสร็จพิธี หลังจากนั้นญาติพี่น้องที่ปรารภจะให้ของแก่เด็กก็นำของต่าง ๆ ไปวางให้เด็ก °

° เขาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย หน้า ๓๕๓ - ๓๕๔

จะเห็นว่าพิธีโกนผมไฟตามประเพณีทั้งของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ก็มีความเชื่อเหมือนกัน คือเป็นการรับขวัญเด็ก และเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตัวเด็กเอง เพียงแต่พิธีการต่าง ๆ แตกต่างกันไปเท่านั้น

๑.๕ ประเพณีการแต่งงาน มีการกล่าวถึงคำว่าแต่งงาน ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ดังนี้

อาโยง ลาโมะ ลาณู
 ทนุน'กาเอ็ง บาณู
 มนิเกาะฮ์ เจ๊ะแม เควี
 จิจิง ปือเนาะฮ์ ฉาถี

ซาระ บาแต นิเปาะฮ์
 ฮาระ เนาะ มือนิเกาะฮ์
 ปากา ลีมา ปูโละ
 อูแต ออแด ปือกาโระ

คำแปล

ไกวสูงสูง
 ทอเสื้อผ้า
แต่งงานเจ๊ะแมเควี
 ใส่แหวนเต็มนิ้ว

เพียบควยใบจาก
หวังจะแต่งงาน
 บ้านปากาสีมาปูโระ
 แต่เป็นหนี้เขารุงรัง

ในสมัยก่อนคนไทยมุสลิมมักจะแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย คืออายุประมาณ ๑๓ - ๑๕ ปี โดยพ่อแม่เป็นผู้เลือกคู่ครองให้ บางคู่แต่งงานกันแล้วยังต้องเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนปอเนาะของหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันคนไทยมุสลิมมีสิทธิในการเลือกคู่ครองอย่างเสรีพอสมควร เพียงแต่คู่ครองที่จะแต่งงานควย ต้องนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน

วาสนา กุลประสูตร เล่าถึงพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมไว้ดังนี้
 การแต่งงานของคนไทยมุสลิม เมื่อเวลาไปสู่ขอก็ต้องมีขันหมากและของกำนัลไปพร้อมที่เคียว บางรายมีของกำนัลเป็นรอยสองรอยดาดก็มี เมื่อสู่ขอตกลงกันในส่วนสินสอดเรียบร้อยแล้ว จึงกำหนดวันแต่งงาน ครั้นถึงวันแต่งงาน ก็

แต่ฝ่ายชายไปยังบ้านฝ่ายหญิง โดยฝ่ายชายจะต้องนำเอาสินสอดและข้าวของต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ไปด้วย พอฝ่ายชายไปถึงบ้านฝ่ายหญิง ก็จัดพิธีหลังน้ำ โตะอิหม่ามจะทำการสวดตามพิธี บรรดาเจ้าแก่และแขกผู้ใหญ่ที่มาพร้อมเป็นสักขีพยาน ก็เดินหลังน้ำเวียนกันไป พร้อมทั้งให้ศีลให้พร จากพิธีหลังน้ำจึงจะมีการกินเลี้ยงที่เรียกกันว่า "มาแกปูโละ" หรือ "กินเหนียว" เสร็จพิธีหลังน้ำ ก็พากันเข้าห้อง โตะอิหม่ามสวดมนต์ในขณะที่มือฝ่ายหญิงจับไว้ที่มือของฝ่ายชาย นับเป็นเสร็จพิธีในชุมชนชนบท บ้านผู้มีอันจะกินที่ยังติดธรรมเนียมโบราณ เขาไม่นิยมนอนเตียงหรือฟูกใหญ่ ๆ แต่นิยมใช้เลื่อปูนอน เป็นเลื่อที่สานซ้อนกันด้วยฝีมืออันวิจิตรถึง ๘ ชั้น หมอนก็ทำอย่างประณีต ตกเป็นลวดลายงดงาม แต่ทุกวันนี้ก็นอนฟูกนอนเตียงอย่างคนทั่วไปแล้ว วันรุ่งขึ้นจะมีพิธีแห่อีกพิธีคือ พวงญาติหรือแหกฝ่ายเจ้าบ่าว จะแห่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวกลับไปที่บ้านของฝ่ายชาย ในวันนี้เจ้าสาวจะแต่งตัวอย่างสวยงาม ด้วยการสวมกระบังหน้าหรือชฎาเครื่องละคร ผัดหน้าขาวนวล พวกของเจ้าสาวก็จะแต่งตัวกันอย่างสวยงาม เข้าขบวนแห่ไปด้วย บางรายแห่กันไปแห่กันมา กลับไปกลับมาถึง ๓ - ๔ วันก็มี คนมีฐานะถึงกับใช้ช่างแห่กันเป็นขบวนใหญ่โต เป็นที่เอิกเกริกครึกครื้น ญาติและผู้ที่เกี่ยวข้องงานจะให้เงินเจ้าบ่าวเจ้าสาวตามฐานะ มีการไหว้ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย เมื่อเสร็จพิธีก็มีการสนุกสนานควมหรสพต่าง ๆ ๑

การแต่งงานของคนไทยมุสลิมสมัยโบราณ มีพิธีการต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันพิธีการดังกล่าวถูกคัดคตอนออก เพื่อให้เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นจึงอาจเห็นได้ว่า พิธีแต่งงานปัจจุบันลดน้อยกว่าโบราณไปมากแล้ว

---

๑ วรรณสา กุลประสูตร "เห็นเคื่อนที่รัฐสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ -

หญิงนายแต่งงานใหม่ได้โดยไม่มีใครรังเกียจ ชายที่แต่งงานกับหญิงนาย ลูกก็คิดว่าไฉน โดยเฉพาะหญิงนายที่สามีตายในที่รบ ใครแต่งงานด้วยจะได้บุญมากเป็นพิเศษ

การแต่งงานของชาวไทยมุสลิมตามหลักศาสนาอิสลาม มี ๕ ประการคือ

๑. ต้องเป็นมุสลิม
๒. มีหญิงที่จะต้องทำการแต่งงาน
๓. ฝ่ายหญิงมีผู้ปกครอง
๔. มีการบอกและกล่าวรับ
๕. มีพยานอย่างน้อย ๒ คน^๑

๑.๖ ประเพณีการหย่าร้าง

คนไทยมุสลิมไม่ว่าหญิงหรือชาย จะหย่าร้างก็ครั้ง หรือจะแต่งงานใหม่ก็ครั้ง ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย แต่มีข้อแม้ว่า สามีภรรยาคู่เดียวกันจะหย่าร้างกันได้ไม่เกิน ๓ ครั้ง ถ้าหย่าร้างกัน ๓ ครั้งแล้ว ฝ่ายหญิงจะต้องแต่งงานขึ้นเสียใหม่กับชายอื่นก่อน แล้วจึงหย่ากับชายนั้นมาแต่งงานกับสามีคนเดิมได้ การหย่าไม่มีพิธีรีตองอะไรมาก เพียงแต่สามีบอกว่าเราต้องการหย่าร้างกันตั้งแต่วันนี้ เรียกว่า "บอก" หรือ "ตาดะ" โดยมีพยานสัก ๒ คน กันนับว่าเป็นการหย่าที่ถูกต้อง วิธีหย่าร้างที่เป็นหลักฐานกว่านี้ก็คือ สามีภรรยาไปหาอิหม่ามให้ทำหนังสือหย่าให้ เมื่อได้หนังสือหย่าร้างแล้ว เป็นอันขาดจากสามีภรรยากัน เมื่อมีการทำทัณฑ์บนเช่นคำว่า "ถ้าฉัน (ชาย) พบที่เซอ เราจะขาดจากการเป็นสามีภรรยากัน" ดังนั้น ถ้าผู้เป็นสามีพบที่ภรรยาตน หรือไปแต่งงานกับหญิงอื่น ก็จะขาดจากการเป็นสามีภรรยาทันที หรือเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตกลจากศาสนาอิสลาม ความเป็นสามีภรรยาก็จะขาดจากกัน การตกลจากศาสนาอิสลามนั้น จะเกิดได้ในทางใดทางหนึ่งจาก ๓ ทางคือ ทางกาย

^๑ ขจักษ์ บุษพันธ์ ไทยมุสลิม หน้า ๑๔๖

วาทาใจ เช่น การกราบไหว้รูปปั้น ภาพจำลองที่สมมติเป็นสิ่งสักการะ ทางวาทา
เช่น พูกว่าพระอัลเลาะห์มีรูปร่างอย่างนั้นอย่างนี้ หรือพูกว่าท่านมีสการต่อพระอัลเลาะห์
ไม่เห็นได้ดิบได้ดีอะไร ทางใจ เช่น สงสัยในองค์พระอัลเลาะห์ สงสัยในเรื่องนรก
สวรรค์ เป็นต้น

ในพระคัมภีร์กุรอ่าน ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการหย่าร้างไว้ดังนี้

๑. เมื่อถูกสามีทิ้ง
๒. เมื่อถูกสามีข่มเหง
๓. เมื่อภริยาตั้งครรภ์
๔. เมื่อภริยาถือรั้นขัดขืน
๕. เมื่อภริยาเป็นพวกบุชญาเจรวัก^๑

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงการหย่าร้าง การมีสามีใหม่ การเป็น
หม้าย ไว้ เช่น

ไฮ...คาแน ซือธา บือปาเล็ง ปาทง
อาเนาะ ลาฮีเตะ คี คีอปี บือแน
กาเลา บือจือธา ฉาแง คี กูกง
โตะ ฉาวโอะฮ์ ฉาแง คี ปีแม

คำแปล

ปลุกตะไคร้กลับไปกลับมา
ถ้าหย่าขาดกันไม่ต้องมาของเกี่ยว

ลูกเป็ครีมนา
อยู่ห่างไกลก็อย่าห่วงหา

---

^๑ กองประสานราชการ กรมการปกครอง เรื่องเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
หน้า ๘๐ - ๘๑

เนาะ บลาที ลาเอ็น
 บลาที ปือที ลือเบร่ ปาคอ แต้ือรอ
 เนาะ จาที จาที ลายเอ็น
 จาที ปือที ลือเบร่ ปะคอ เฮาะลือคียอ

คำแปล

จะหาตัวใหม่
 จะหาคนใหม่

มีตัวให้ดีกว่าเก่า
 หาให้ดีกว่าเก่า

แกรทอ อาปี ปือจาแด มาแด
 ซาเกะ ฮาที โอวัง บูแฉ

ปือเจาะ ลอมอง คือกะ กือโคจिनอ
 ตะเคาะ อาเงาะห์ บูระ กานอ

คำแปล

รถไฟแล่นกลางคืน
คนเป็นหม้ายหัวใจเจ็บซ้ำ

ท่อน้ำแตกใกล้ร้านจีน
 ไม่รู้จะทำอย่างไร

ลามอ ลามอ เตะะตูเบะ กือมือนัง ตูเบะ ซะกาดี นาเปาะ เนาะ รือบัน
 ลามอ ลามอ เตะะแตเงาะ กัน กาวัน แตเงาะ ซะกาดี นาเปาะ บูยัง

คำแปล

นานนานไม่ได้เห็นทองนา
 นานนานไม่ได้เห็นเพื่อน

เห็นครั้งหนึ่งคล้ายฝนจะตก
 เห็นครั้งหนึ่งคล้ายจะเป็นหม้าย

บูถง โกะคิง โกะตา
 ฤาโมะ กะแมะ ลีจา
 ซีเซ ลีปะ ปาแน
 ซาเกะ ฮาที ออแถ บูแฉ

คือล่อ คาแด บาเต
 ซูโทะฮ์ กะแหว ซีเซ
 ทุถง กือคา จินอ
 เนาะบูระ คียอ ออแถ ปือตึนอ

คำแปล

นกกะทิงกระทา
 ฦๅมฟี่แมะยุง
 หวีเกลาฦๅมแบบเรียบเรียบ
 เจ็บใจคนเป็นหม้าย

ไข่ในขันน้ำ
 ให้ฟี่ชวยหรี
 ไปตลาดคนจีน
 จะทำอะไร เขาก็เป็นหญิง

นอกจากนี้ก็ยังวิ "ข้อห้ามหย่าในระหว่างตั้งครรภ์ ห้ามหย่าในขณะที่มีอารมณ์
 โมโห และเมื่อจะหย่า จะต้องนิยมน้อยสองคน ให้กระทำการหย่าต่อเจ้าหน้าที่
 ทางศาสนา ผู้หญิงที่ถูกหย่าแล้ว ถ้าจะสมรสใหม่ จะต้องมียอบเคียนผ่านไปถึง ๓
 ครั้ง" การรอคอยนี้ นอกจากเพื่อที่จะพิสูจน์ว่า จะมีครรภ์หรือไม่แล้ว ยังเปิดโอกาส
 ให้กันดีปรองคองกันอีกด้วย

๑.๙ ประเพณีการทอดผ้า

สตรีไทยมุสลิมจะต้องทอดผ้าเป็น และต้องทอใช้เอง โดยเฉพาะอย่าง
 ยิงสมัยก่อนผู้หญิงทอไว้ใช้ในพิธีแต่งงานของตน ดังนั้นทุกบ้านจึงต้องมีทอไว้สำหรับ
 ทอดผ้า และถือเป็นประเพณีที่จะต้องทอผ้าใช้เองทุกบ้าน เช่น

อาโยง ลาโมะ ลายู
 ตนุง กาเฮง บาจู
 มนิเกาะฮ์ เจะแม เควี
 ปากา จิอิง ปเนาะ ยารี

ซาระ บาแต นิเปาะฮ์
 ฮาระห์ เนาะ มนิเกาะฮ์
 ปากา สีมา มุโระ
 ดูแต โอรัง ปือกาโระ กาโระ

คำแปล

ไกวเร็วเร็ว

ตนจากเค็มเพียบ

ทอเสื้อผ้า

จะแมเควีจะแต่งงาน
ใส่แหวนเต็มนิ้ว

หวังจะแต่งงาน

ที่บ้านปากาสีมาปุโร
แต่เป็นหนีคนอื่นรุงรัง

วะ คุปะ ปือกา ปือตุง
มานอ คือปะ อาเคะ ปือตุง

อาเมะ ยารง มาสี กะ คีนอ
อาตัส มาโง ชะมือแร สนอ

คำแปล

เตรียมทำขนมต้มไว้ทอนทอผ้า
น้องทอผ้าอยู่ที่ไหน

มาเอาเข็มที่น้องสาว
อยู่บนโลกฝั่งทางโน้นเอย

๑.๘ ประเพณีการไปเมกกะของชาวไทยมุสลิม

ได้กล่าวแล้วว่า ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม มีความหมายและมีความสำคัญต่อชีวิตชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมาก และการไปเมกกะก็ถือว่าเป็นศาสนกิจที่ต้องปฏิบัติตามคัมภีร์อัลกุรอาน ทั้ง ๆ ที่ในคัมภีร์อัลกุรอานได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่จะไปประกอบพิธีทางศาสนาที่เมกกะได้นั้น จะต้องมีความพอเพียง โดยไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเดือดร้อน แต่ชาวไทยมุสลิมภาคใต้กลับถือเป็นประเพณีว่า ก่อนตายจะต้องไปประกอบพิธีศาสนกิจที่เมกกะให้ได้ ไม่ว่าจะต้องขายเรือยกสวน ไร่นา หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในปีหนึ่ง ๆ จะมีชาวไทยมุสลิมไปประกอบพิธีศาสนกิจมากกว่าชาวมุสลิมชาติอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้เป็นหะยีหรือมีคำว่า "หะยี" นำหน้าชื่อของตนเอง และเชื่อว่าผู้ที่เป็นหะยี เป็นผู้ที่มีสมบุรณ์ในศาสนา และเป็นที่ยื่นชมของพระผู้เป็นเจ้าแห่งศาสนาอิสลาม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก เช่น

ยาอีลาฮี ลือกัส ละฮ์ ปือซา มูละฮ์ มืองาดี
มืองาปอ มูรู ลือไป คัน ฮาดี

อิชู ละฮ์ ออรัย บัง อามัก เคอร์บูดี
 กือปากกอ อาละฮ์ ชูเคะห์ เคอร์บัมดี

คำแปล

โอพระเจ้าผู้กรุณาบุตรของข้า
 หะยิผู้ทำประโยชน์

โตและไค้เรียนรู้จากหะยิ
 ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าก็ได้เคยชมเชยไว้

๒. ความเชื่อจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

ประสาธ อิศรปริกา กล่าวว่า "ความเชื่อ คือการยอมรับนับถือ หรือ ยึดมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตาม ว่าเป็นความจริง หรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้" ๑

ความเชื่อนั้นน่าจะเกิดจากเหตุผลหลายประการ อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีสั่งสอนของผู้ใหญ่ที่ไม่ได้บอกเหตุผล ควบกับการนำสิ่งที่น่ากลัวมาขู่ หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และบางเรื่องต้องอาศัยหลักจิตวิทยาเพื่อทำให้เชื่อ ความเชื่อบางอย่างได้กลายเป็นธรรมเนียมของสังคม การศึกษาความเชื่อของชนในสังคมจึงเท่ากับการศึกษาสภาพบุคคลที่เป็นเจ้าของความเชื่อของท้องถิ่นนั้น ๆ ควบ

ความเชื่อของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กนั้นเห็นไม่ชัดเพราะจะมีคำเพียงบางคำเท่านั้น ที่ทำให้สามารถสืบสาวหาความเชื่อของชาวไทยมุสลิมได้ แม้จะมีคำเพียงบางคำที่จะสาวหาความเชื่อต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งหาได้ค่อนข้างยากก็ตาม ก็จำเป็นที่จะต้องทำควบการสืบค้น เสาะแสวงหา และได้ถามจากบุคคลผู้รู้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้พบว่าผู้รู้ส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับความเชื่อนั้น ๆ ตรงกัน และ

บางอย่างก็ยังคงเชื่ออยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

๒.๑ ความเชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าวด้วยว่าววงเคื่อน

๒.๑.๑ เล่นว่าววงเคื่อนแก้มหมูให้หายป่วย นั่นคือชาวไทยมุสลิมเชื่อว่า ถ้าทำว่าววงเคื่อนให้ไต่ขนาดเดียวกับผู้ป่วย คือให้ส่วนสูงของว่าวเท่ากับส่วนสูงของผู้ป่วย และส่วนกว้างเท่ากับวาของผู้ป่วย แล้วปล่อยให้ว่าวบินลมบน ผู้ป่วยกางมือกางเท้า ทำอาการเหมือนว่าวเล่นลมไปพร้อม ๆ กัน จะหายป่วยได้

๒.๑.๒ ทำว่าววงเคื่อนแก้มหมูเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา เมื่อมีความประสงค์สิ่งใดหวังจะให้ความประสงค์นั้นสมใจปรารถนาอย่างแน่นอน เชื่อกันว่าจะสำเร็จได้ต้องทำว่าววงเคื่อนแก้มหมู โดยมีพิธีฉลองว่าวและมีการแสดงมหรสพต่าง ๆ ประกอบการแก้มหมูนั้นด้วย

๒.๑.๓ เชื่อว่าเล่นว่าววงเคื่อนเพื่อช่วยให้ผลผลิตทางเกษตรดีขึ้น ชาวไทยมุสลิมโบราณเชื่อกันว่า ว่าวจะนำพระราชาไปยังพระราชวังแห่งเทพธิดาบนสวรรค์ได้ ชาวไทยมุสลิมโบราณได้คิดทำร้ายรำเลียนแบบอาการเคลื่อนไหวของว่าววงเคื่อนที่อ่อนช้อยงดงาม ขณะลอยฟ่องบนท้องฟ้ามารายรำในพิธี ปูยอปูแน ซึ่งเป็นพิธีแสดงความชื่นชมเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรกรรม ทำร้ายรำในพิธีนี้เลียนแบบลีลาของว่าวเวลาตีกลมบน มีผู้แสดงการถือสายป่าน ชักขึ้นชักลง โยกไปโยกมา ผ่อนบ้าง คึงบ้าง เลียนแบบชักว่าวทั่วไป มีการร้องเพลงโต้ตอบเกี่ยวกับว่าวด้วย

เพลงกล่อมเด็กที่กล่าวถึงว่าววงเคื่อน ได้แก่

วาวา บูแล
ปาเง โต๊ะบีแด

บูแล ตุคง อูปี
โต๊ะบีแด ดูโบ กือรีปู

คำแปล

ว่าววงเคื่อนเอ๋ย
ร้องเรียกหมอต้าแย

เคื่อนโคนหญ้าง
หมอต้าแยตุคเบี้ยว

วาวา บูแล
มี ภูเมาะฮ์ เตะแหว

วาวาแล คีอราญ คีขอ
เตะแหว คีเตะ คีขอ

คำแปล

วาวางเคื่อนเฮย
ไปบ้านของยาย

เชือกผูกวาวางเคื่อนสามตัว
ยายก็ไม่ผูกควย

๒.๒ เชื่อเรื่องเคราะห์กรรม โชคชตา และดวง

อุปนิสัยความเชื่อคล้ายกับความเชื่อของชาวไทยพุทธ ถือว่าเป็นเรื่องที่จะ
ฝันไม่ได้ ต้องเป็นไปตามสิ่งที่เรียกว่า เเคราะห์กรรม โชคชตา หรือดวง อันเป็น
สิ่งซึ่งผู้ได้รับเคราะห์ทำให้เคราะห์ชตาปางก่อน ในชาตินี้จึงต้องรับผลแห่งการกระทำนั้น
อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเคราะห์
กรรม โชคชตา หรือดวง มีดังนี้

ฮู มานิฮ์ มาแก คี ดุง
กูโคะ มือนางิฮ์ อะแน อุนตง

ดุง เนาะ มาตี คี กากี บูแล
อุนตง เนาะ มาตี นครี ออแถ

คำแปล

กางกินมะพร้าวหวาน
นั่งร้องไห้คิดถึงเคราะห์กรรม

กางจะตายตอนเคื่อนมืค
เคราะห์กรรมที่ต้องตายในเมืองคนอื่น

อายูฮียะ อาเนาะกู อามิส คัมปวัน
คีโค ละฮ์ อาเนาะ อาคัส ปากวัน
ฮึมู เบอรฺคูอา กือฮาคือริค ฮูฮัน
ฉางัน เคอร์ก็อนา ปือญาเกิต ซาวัน
ฉีกา ฮึมู มู ออถัง มิสเกน
คียาคา ซึมบัย กูวอ เฮอลัย กาเอ็ง
ฮึนึละฮ์ นาเซิน เอาะ อาเยะห์ คีน บุนตา

ซูบ่ยา ซื่อมีต คี คาสัม คาคา
 คีองซ ละฮ์ อาเนาะ ยัง เบอ์บาฮามีบัน
 ซัมบัย โอมูร์ญอ มูคอ เบอ์รียา
 บายอะ คิงมัลละฮ์ ลากู คันฆาบา
 คีบูดีละฮ์ ออถัง' อากันญอ กิตา

คำแปล

โอดูกเอยขวัญใจของแม่
 แม่ขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้า
 ถึงแม่แม่จะยากจน
 นี่แหละคือกรรม
 จงพึงเกิดลูกที่รัก
 อย่าทำกิริยาที่ไม่ดี

จนอนเกิดแม่จะกล่อม
 จงอย่ามีโรคภัยไข้เจ็บ
 ฝ่าบุงมีไม่ถึงสองคืน
 กรรมของพ่อและแม่เจ้า
 กว่าเจ้าจะโตเป็นหนุ่ม
 จึงจะเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น

ปีแซ ราวูอ มาเซาะ คีราวอ
 โอวัง ลา กายอ มือนาเมาะฮ์ กายอ

คำแปล

กล้วยนางพญาสุกที่ราวผ้า
 คนรวบยิ่งรวบมากขึ้น

ปีแซ คีถึละ มาเซาะ คี อูยง
 โอวัง ปากา มือนาเวาะ อูตง

เลือกกล้วยที่สุกปลาย
 คนยากจนต้องพึ่งโชคชตา

กูเมาะ กือจิ คียัง ชรีบู
 กือจิ กือจิ ทุโระ อีบู

คำแปล

บ้านเล็กเสาเป็นพัน

กูเมาะ ปือชา คียัง ซือบูตง
 ปือชา ปือชา ทุโระ อูตง

บ้านใหญ่เสาอันเคี้ยว

เล็กเล็กตามแม่

โตแล้วตามควง

๒.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์สี่ขา

ชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องสัตว์สี่ขา เชื่อว่าสัตว์สี่ขา ไข่มุสลิมจะเคาะเคราะห์ได้ ไม่ว่าจะเป็นเบ็ดขาว ไก่ขาว แพะขาว หรือแกะขาว ฯลฯ นิยมสะเคาะเคราะห์ด้วยสัตว์สี่ขา โดยนำสัตว์เหล่านั้นไปปล่อยไว้ตามสถานที่ที่ตนเคารพนับถือ ความเชื่อนี้คล้ายกับความเชื่อของชาวไทยพุทธ ที่นิยมปล่อยนกปล่อยปลา หรือปล่อยปลาปล่อยเต่าไว้ตามวัด เป็นการสะเคาะเคราะห์ ปล่อยเคราะห์ของตนไปกับสัตว์ที่ปล่อยไว้ในวัด เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงสัตว์สี่ขา ได้แก่

อีเตะ ปูเตะ อีเตะโตะตาหยง	เวาะลอแน เวาะปอเบาะ
อาเคะ ปูเตะ กีเละ ปูยง	มีเตาะ ปี่แน กะ อามอ สะปิเยาะ

คำแปล

<u>เบ็ดขาว</u> <u>เอะเบ็ดขาว</u> โตะตาหยง	ผละน้อยหน้าผละดำใบ
น้องคนสวยอุ้มกระอมน้ำ	ขอหมากให้ฉันสักคำ

จอกะ มะะ บอเลาะ
 กือลาดี เวาะ บาแต
 ซิกิ ซิกิ อามอ เนาะ
 เตะ ยาคี เตะ เว อาแบ
 ซาเบะ มานอ กือรานอ มานอ
 กือรานอ คีโย กูโคะ ซอแด ซอแด
 มาตอ บือปีแล ออลอ กือมานอ ออลอ
 อีตา ฉาแล เตะ ลา อาแบ
 อาเนาะ อาแย ปูเตะฮ์ คือรือแบ ฉาแล ฉาแล

มานอ ทุโปะฮ์ ลือเตะฮ์ ตือชีแป กะแว ซอแก
 เฮะทุ นามอ แมะเตะฮ์
 เฮะทุ นามอ แมะแต

คำแปล

คนบ้าจี้	คนบอน
ถึงน้อยฉันก็จะเอา	ไม่ยากเป็นพี่ชาย
เพราะอะไรเอ่ย	เพราะคนคนเดียว
เพราะคงตา	ที่มองพี่ชาย
<u>ลูกไก่ขาวบิน</u>	ไหนพี่สาวว่าอ่อนเปลี้ย
คนนั้นชื่อแมะเตะฮ์	คนนี้ชื่อแมะแต

๓. คำนิยามจากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

คำนิยาม คือสิ่งทีกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่า เป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง เป็นที่ยอมรับทั่วไปจากสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ^๑

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่รวบรวมได้ มีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคำนิยามของคนในท้องถิ่น คำนิยามบางอย่างคงอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่ก็มีคำนิยามบางอย่างได้สูญหายไปตามกาลเวลา คำนิยามที่พบในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม จำแนกเป็น

๓.๑ คำนิยามเกี่ยวกับผ้าและการทอผ้า

สตรีไทยมุสลิมสมัยโบราณ จะต้องทอผ้าเป็นทุกคน โดยต้องทอผ้าไว้ใช้เอง และทอให้กับคนอื่น ๆ ในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องทอไว้สำหรับใช้ในพิธีแต่งงานของตนเอง ถ้าสตรีไทยมุสลิมคนใดทอผ้าเองไม่ได้จะถูกตำหนิ และ

ไม่มีผู้ใดยอมแต่งงานด้วย การทอผ้าของสตรีไทยมุสลิมสมัยก่อน นับเป็นค่านิยมของ
ทุกท้องถิ่น ทุกบ้านจะมีลูกทอผ้าไว้ที่ไต้ถุนบ้าน และสตรีไทยมุสลิมทุกคนจะต้องหัดทอ
ผ้าเป็น พบคำว่าทอผ้าในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ดังนี้

วะ ตูปะ ปือกา ปือตุนง
มานอ คื่อปะ อาเคะ ปือตุนง

อาเมะ บารง มาซี กะทีนอ
อาคัส บาโง ชมือแร สนอ

คำแปล

เตรียมทำขนมตมทอนทอผ้า
น้องทอผ้าที่ไหนด

มาเอาเข็มที่น้องสาว
บนโคกฝั่งทางโน้นเอ๋ย

อาโยง ลาโมะ ลาญ
ตุนน กาเอ็ง บาดู
มนิเกาะฮ์ เจะแม เควี
จิจิง ปือเนาะฮ์ ฉาดี

ซาระ บาแค นิเปาะฮ์
ฮาระ เนาะ มือนิเกาะฮ์
ปากกา ลีมา ปูโทะ
อูเต ออแก ปือกาโระ

คำแปล

ไก่อสูงสูง
ทอเสื้อผ้า
แต่งงานเจะแมเควี
ใส่แหวนเต็มนิ้ว

เพียบด้วยใบจาก
หวังจะแต่งงาน
บ้านปากกาลีมาปูโระ
แต่เป็นหนี้เขารุงรัง

ในสมัยโบราณ ชาวปัตตานีทอผ้าไว้ใช้เอง แล้วยังทอไว้ขายเป็นสินค้าออก
ที่สำคัญอีกด้วย

วาสนา กุลประสูตร กล่าวถึงผ้าปัตตานีไว้ดังนี้
ผ้านับเป็นสินค้าออกสำคัญของเมืองตานีสมัยก่อน แม้ในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ก็กล่าวถึงผ้าเมืองตานี เช่น ตอนนางศรีประจันแต่งตัวไปพึ่งเพชรแก้ว

เทศน์ที่วัดป่าเลไลยก์

ศรีประจันครั้นแลเห็นลูกสาว
 ภูนี้หัวหงอกขาวมันพันที่
 จะแถมตัวไปทำไมมี
 ความยากตานี้หมกคอกคำ
 ลูกสาวหัวรอร่าวแม่เอ๋ย
 ขางไม้อายเขาเลยเห็นนิคส์
 ศรีประจันครั้นมองร่องกรรมกรรม
 ผลัดผ้าตารางคำหมขาวมา

กาญจนาคพันธุ์ กล่าวถึงผ้าตานีไว้ว่า ผ้าที่เมืองตานี เป็นผ้าถุงผู้หญิง ใน
 วรรณคดี กล่าวถึง "ถุงตานี" บ่อย ๆ ๑

ที่ปัตตานีสันนิบาทราม นอกจากจะทอผ้าเองเป็นสินค้าออกแล้ว ก็ยังมีการซื้อ
 ผ้าจากต่างประเทศ มาตีพิมพ์ลวดลายคอกดวง ที่ปัตตานีผ้าแบบนี้เรียกชื่อว่า ผ้าจวนี
 หรือ ผ้าจวนี เกี่ยวกับผ้าจวนีนี้ วาสนา กุลประสูตร เล่าไว้ว่า

จวนตานีนั่น เป็นชื่อผ้าชนิดหนึ่ง เข้าใจว่านำผ้าจากต่างประเทศ มาตีพิมพ์
 เป็นลวดลายคอกดวงขึ้นที่เมืองตานี ชาวตานีโบราณเรียก ผ้าจวนีหรือ
 ผ้าจวนี ปัจจุบันผ้าชนิดนี้ไม่มีใครรู้จักแล้ว ถารู้จักกันบ้างก็เป็นผ้าอีกชนิด
 หนึ่ง เรียกว่า ผ้าปลาเงิน (ผู้เขียนจำได้ว่า เมื่อเด็ก ๆ เคยเรียกว่า ผ้า
 ปลาหิ้ง) และผ้ากาเงินละบัว หญิงตานีใช้คล้องคอ คลุมไหล่ หรือ คลุม
 ศีรษะ ส่วนผู้ชายนิยมผ้าโสร่งปะลิต์จากอินเดีย ผ้าอันมาเรนคาจาก
 อินโดนีเซีย สมัยนี้ที่นิยมคือ ผ้าปาเต๊ะ ผ้าจีนผู้หญิง (อาจเปลี่ยนแปลงมา
 จากผ้าจวนี) มีลวดลายสดสวย ใครไปเที่ยวเมืองตานี มักซื้อมาฝากญาติ

---

๑ วาสนา กุลประสูตร "เห็นเดือนที่รูสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ -

เสมอ ๑

ค่านิยมเกี่ยวกับการที่สตรีไทยมุสลิมต้องทอผ้าเป็นนั้น ก็เหมือน ๆ กับค่านิยมของสตรีไทยพุทธ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งในสมัยก่อน เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีเครื่องนุ่งห่ม จะต้องทำไว้ใช้ในครอบครัวเอง ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ก็มีเนื้อร้องเกี่ยวกับการทอผ้าไว้ เช่น

ทอโลกเหอ

น้ำไหลได้เก

ผืนหนึ่งทอนุ่ง

ทอลายโลกหวาย

ฮา...เอ้อ...นกจอกเหอ

บินเกาะจับชายวร

พัตนอีไสตอติก

พัตนไชผ้าหอบ

พัตนชอบผ้าพื้นเขียว

ทอพื้สามสิบเซ

ทอลายโลกหวาย

ผืนหนึ่งทอชาย

ทอให้พี่ชายนุ่ง

นกจอกเจ้าปากงอน

บังอรชวนท่านให้ลึก

พัตนอีลึกต่อใจ

พัตนชอบผ้าไหม

น้องทอให้รักเดียว...เอ้อ...เหอ...ได้

๓.๒ ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย

ชาวไทยมุสลิมนิยมแต่งกายด้วยผ้าที่เป็นลวดลายคอกดวงสี่สด ที่เรียกกันว่า ผ้าปาเต๊ะ และนิยมลายที่มาจากชวา เช่น

กาเฮง บาเต๊ะ บาญ ปง บาเต๊ะ บาเต๊ะ คาทัง คาริ ยาวอ

อาเคะ จันเต๊ะ อาบัง ปง จันเต๊ะ บาตา สะมูเต กัตอ มิร์กูวอ

๑ วรรณนา กุลประสูตร "เห็นเคื่อนที่รูสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ -

คำแปล

ผ้าขาวยาวทั้งเกา
รักน้องสนทรวง

ฉีกพันรอบเอวคลุมกางเกง
รักตั้งแต่ผิวถึงกระดูก

อาเนาะ คางอ ญาแม ซื่อกาแร
กูโคะ ตีโย คือแลเงาะ แฉง

ปากา มาณู กือตะ ตี ปี่เง
กูโคะ รือนุง มาตอ กือกาแน

คำแปล

เก็บสาวสาวสมัยนี้
เอียงไปเอียงมา

สวมเสื้อคับที่เอว
ชำเลื่องตาทางขวา

เจะซีตี ลา มาณู กาโคะ
บูเวาะฮ์ลอแน บูเวาะฮ์ทือปอเยาะ
ซาเกะ ฮาตี ละฮ์ อามอ กูโคะ
มาตอ ปือแคแน ชูปอ บูเคะ ทือรีเยาะ

คำแปล

เจะซีตีสวมเสื้อเนื้อกระสอบ
ฉันเจ็บปวดหัวใจอยู่

ผदनอยหน้าผดลำไย
พุ่มพ่ายเหมือนเค็กร้องไห้

กาเฮน ปะแวกะ ปาลอ คูวอ
กือตอ ปากะ ซามอ คูวอ

มาถึ เนาะ ยาเฮะ ปือแน ทุลี
ออแก ลาเฮน ฉาแฉง คอลี

คำแปล

ผ้านุ่งผู้ชายสองหัว
เราทั้งสองพรอมใจกัน

จะเย็บให้ควยค้ายอย่างที
คนอื่นไม่เกีย

บาญ บูตะฮ์ บูตัง มะฮ์
ฮาบีฮ์ ญีวอ คีละ เบนรนาปะฮ์

ปากายัน อาเนาะ บามา มลากอ
ฮาซา บูละฮ์ ปือญญอ มาทอ

คำแปล

เสื้อขาวกระคุมทอง
ก่อนชีวิตจะหาไม่

เครื่องแต่งกายลูกบามามะละกา
ขอให้ไต่พบกันอีกครั้ง

นอกจากนี้ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ยังกล่าวถึงเสื้อกบายอไว้หลายเพลง
เสื้อกบายอเป็นเสื้อแบบหนึ่งของสตรีไทยมุสลิม เป็นแบบพื้นเมืองของปัตตานีแท้ ๆ
ลักษณะเสื้อผ่าหน้าตลอด แขนยาวหลวม เอวปล่อย ชายเสื้อยาวเสมอกัน

แบบเสื้อที่สตรีไทยมุสลิมสวมใส่ มิได้มีเฉพาะแบบกบายอเท่านั้น แต่มีแบบ
บันกง และ กูรง ควย

เสื้อบันกง ที่สตรีไทยมุสลิมใส่อยู่มากในปัจจุบัน เป็นแบบของชาว ประเทศ
อินโดนีเซีย ลักษณะเสื้อผ่าหน้าตลอด เขารูป แขนยาวเขารูป ชายเสื้อยาวแหลมมา
ข้างหน้า

ส่วนเสื้อแบบกูรงนั้น มีลักษณะคล้ายกับแบบเสื้อที่เป็นเครื่องแบบของนักศึกษา
สตรีปอเนาะในปัจจุบัน คือเป็นแบบคอกลม ผ่าหน้าครึ่งเดียว ตัวเสื้อหลวม ยาวเกือบ
ถึงหัวเข่า แขนเสื้อหลวมยาวถึงข้อมือ

เพลงกล่อมเด็กที่กล่าวถึงแบบเสื้อกบายอ มีดังนี้

โอะ กะ ไอนุน ญามัน มุกอ จูโกะ ลาวา
ปากา กายเอ็ง บาเตะ บาญ กือบายอ
ปากา กายเอ็ง บาเตะ บาญ กือบายอ
ไอนุน อีคิง ญา มั่นจง
ราโมะ บันฉัง ปือฆุลลง ฆุลง
ปือมีกัต ฮาคี ปาญคอก คืองัน

มีนาเมาะฮ์ ปูเลาะ บันไค ภูราจน

ไอนุน ฉาฆอ มุกอ

ไอนุน จูโกะ ลาวา

ไอนุน ฉาฆอ มุกอ

ไอนุน จูโกะ ลาวา

คำแปล

สมัยสาวสาวสวยมาก

นุ่งผ้าป่าเตะสวมเสื้อกบายอ

ฉมยวเป็นลอน

ใครเห็นเป็นทองตักใจ

สวยเป็นที่หนึ่ง

สวยเป็นที่หนึ่ง

นุ่งผ้าป่าเตะสวมเสื้อกบายอ

จมุกโค้งแหลม

หนุ่มหนุ่มตักใจ

สมัยเมื่อเป็นสาวสาว

สมัยเมื่อเป็นสาวสาว

.....

เนาะ ะ บือฆอปอ บานู กือมายอ บานู บาเตะ บือลานา ลานา

เนาะ ะ ฆาปอ ซือตาถอ อามอ ออถุ จันเตะ บือลานา ลานา

คำแปล

จะเอาเสื้อกบายอไปทำไม

จะเอาคนอย่างฉันไปทำไม

เสื้อป่าเตะมีตั้งเยอะแยะ

คนสวยสวยมีเยอะแยะไป

นาฮี บาชิกา บือรือซี่ บือนารอ อินเจะ ละฮ์ กี้ละ บือรือซี่ กาปือกัน
 ขายัง เนาะ แยกา ฮาถือตอ ลา บือนอ เตะละฮ์ โคะ ฤาละ มื่อจาถิ มากัน
 จะ ปูเตะฮ์ บานู กือมายอ นาฮี ละฮ์ คีจิง คี คาสัม ชูเปะ
 ญูโอะฮ์ ละฮ์ ลือเตะ คีถิ ลา ฆายอ บือฤาฆอ เนาะ บิ่จิง จาถิ เตะ ญูเปะ

คำแปล

ขึ้นรถจักรยานไปนราธิวาส
 เสียกายจะคักค้ำนทร์พัสสมบัติ
เสื้อกบายนสีขาว
 ร่างกายฉันทอนเพียบ

จะกลับจากตลาด
 อยู่เพลินไม้ไค่ตองหากิน
 ขาวเย็นในดง
 ยากมีเมียก็หาไม่ได้

๓.๓ คำนิยมเกี่ยวกับทรงผม

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม กล่าวถึงผมที่เกล้าเป็นมวยของสตรีไทยมุสลิมไว้ ซึ่งทำให้ทราบว่า ทรงผมของสตรีไทยมุสลิมสมัยก่อน นิยมเกล้าผมมวย แต่เป็นมวยผมที่เกล้าพับไปพับมาให้ระไว้ที่ท้ายทอย ปัจจุบันทรงผมแบบนี้จะเห็นอยู่ในหมู่สตรีไทยมุสลิมที่มีอายุตั้งแต่ ๓๕ ปีขึ้นไป แต่ก็มีบางส่วนที่นิยมทำทรงผมแบบต่าง ๆ ตามสมัยนิยม เพลงกล่อมเด็กที่กล่าวถึงผมมวยของสตรีไทยมุสลิม ได้แก่

ปราฮู กอและ บลายา บาเกาะ ชาระ มูวะ อีแก ลานง
 มื่อยาโง ซอและ ลูแบ คือเกาะ ซือปอ ปูยู มัส มะแซ กาลง

คำแปล

เรือกอและแล่นไปบางกอก บรรทุกปลาโคกจนเพียบหนัก
ผมมวยระท้ายทอยงามเด่นนัก เหมือนสายสร้อยแซ่ในหม้อทอง

ปานะฮ์ ปานะฮ์ คี คือเงาะ ลาวโอะฮ์
 คาเน จือปือเกาะ บาญ เนาะ ฉือเงาะ
 ลีปะ ละฮ์ ปาเน อาเคะ ซีเซ ละฮ์ ปาวโอะฮ์
 จอมอ ละฮ์ ปือเกาะ บาญ เนาะ ฌาเงาะ

คำแปล

กลางทะเลแคครอน
เกล้าผมมวยโดยหัวโน้มเข้า

ปลูกจำปาจะเพ็งจะงอก
ทาแป้งก่อนถึงจะสวย

บุถุง โกะตึง เกะตา
ตาโมะ กะแมะ ลีจา
ซีเซ ลีปะ ปาแน
ซาเกะ ฮาตี ออแถ บุด

คือลอ คาแล บาเต
ชูโทะห์ กะแ้ว ซีเซ
คุดง กือคา จีโน
เนาะ บัวะ คีโย ออแถ บือคีนอ

คำแปล

นกกะตึงนกกะตา
ผมพี่แม่บู่ง
หัวเกล้าผมแบบเรียบ ๆ
เจ็บใจคนเป็นหม้าย

ไซในชันน้ำ
ให้พี่ช่วยหัว
ไปตลาดคนจีน
จะทำอะไร เขาก็เป็นหญิง

บุถุง เกะตึง เกะตา
ฮาเคะ ซาโง มอและ

คือลอ คาแล ปาคี
อาแบ ลือกะ ฮาตี

คำแปล

นกกะตึงนกกะตา
ผมมวยน้องสวย

ไซในข้าวเปลือก
พี่ชายคึกใจ

อาปอ แม่เกาะ ตีกาที ลากิ
อาปอ แม่เกาะ คี มีอโย โกะนิ

เจะคือแระ มงือจุ กุกอ
บุงอ ซีระ จปะกอ มุกอ

คำแปล

อะไรสี่แคงที่ขอบฟ้า

เจะคือแระควมมันะซี

อะไรสีแดงที่ผมมวของพี่

* ออคอกพลูจำปีอ่อนเอย

สตรีไทยพุทธ ก็นิยมเกล้าผมเช่นกัน เพียงแต่ลักษณะของผมที่เกล้านั้นต่างกัน ผมสตรีไทยพุทธ นิยมเกล้าสูงไว้เหนือศีรษะ ที่เรียกว่า ทรงโองชโอง ซึ่งรวผมขึ้นไปเกล้าผมวที่กลางกระหม่อม

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จไปทอดพระเนตรลายเขียนที่ผนังโบสถ์วัดราชประดิษฐฐาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบันทึกเกี่ยวกับทรงผมของสตรีว่า "... รูปทั้งปวงนั้นเป็นเวลาที่ยังยังไว้ผมมวทั้งสิ้น แลอย่างนี้เรียกว่า โขงโขคง คือรวผมขึ้นไปเกล้าบนกระหม่อมเป็นห่วงบาง ๆ มีเกี้ยวหรือมาลัยสวมโดยมาก" ๑

เพลงกล่อมเด็กของไทยส่วนมาก จะกล่าวถึงทรงผมของสตรีในถิ่นใดมากกว่า ถิ่นภาคกลาง และทรงผมสตรีถิ่นใต้สมัยโบราณนิยมผมทรงมัตตอง ซึ่งมีเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ กล่าวถึงทรงผมแบบมัตตองไว้ ดังนี้

อา...เออ...ครือน้องเหอ

น้องครือนางอุทัย

ผักแบ่งแต่งไร

นางอุทัยร้องชายผักหม

จอดเรือที่หน้าท่า

นางฉั่นนาร้องชม

นางอุทัยร้องชายผักหม

ผมเจ้าเหมือนมัตตองเออ...เหอ...เหอ

ผมทรงมัตตองนั้น สุริวงศ์, พงศ์ไพบูลย์ ได้อธิบายไว้ว่า "เป็นทรงผมที่นิยมใช้ในพิธีแต่งงานของหญิงชาวใต้ เมื่อประมาณ ๕๐ - ๖๐ ถอยขึ้นไป ผมยาว

บุญยงค์ เกศเทศ สถานภาพของสตรีไทยในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วง
ปี พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๓๔๔' (ร.๑ - ร.๓) หน้า ๔๑๔

ประทัยทอย แล้วรวบไว้ทางคานหลังคล้ายหางเป็ด" ๑

จะเห็นว่าลักษณะผมทรงเกล้าแบบสตรีชาวไท มีส่วนคล้ายคลึงกับผมเกล้าแบบ "ลีปะ ปาแน" ของสตรีไทยมุสลิมในปัตตานีสันนิษฐาน เพราะผมเกล้าแบบลีปะ ปาแน เป็นผมที่เกล้าแบบพับไปพับมาอย่างง่าย ๆ ไม่เกล้าสูง ปลอยระไว้ที่ท้ายทอย

ส่วนผู้ชายไทยมุสลิมไว้ผมทรงสั้น หรือผมเกรียนสั้น หรือบางคนก็โกนผมสวมหมวก บางคนใช้ผ้าโพก หมวกของชาวมุสลิมมี ๒ สี หมวกสีดำเรียกว่า ซอเกาะ ผู้ที่เป็นมุสลิมสวมใส่ทั่วไป ผู้ที่มีใจเป็นมุสลิมอย่าสวมหมวกดำ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดว่าถูกคนมุสลิม สำหรับหมวกชาวนั้น เป็นสัญลักษณ์ของศาสนาโดยตรง ผู้สวมหมวกนี้คือฮัจยีหรือหะยี หรือผู้ศึกษาวิชาศาสนาอิสลาม เช่น โต๊ะปาเก หรือผู้ศึกษาในปอเนาะ

๓.๔ ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา

๓.๔.๑ ค่านิยมเกี่ยวกับความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม

บทบัญญัติของศาสนาอิสลามได้เข้าไปมีส่วนกำหนดแนวทางปฏิบัติในชีวิตของชาวมุสลิม นับตั้งแต่ลืมตาเกิดในโลก จนกระทั่งหมดลมหายใจ ชนบธรรมเนียมประเพณีแทบทุกอย่างของชาวไทยมุสลิม ล้วนแล้วแต่ผูกพันอยู่กับศาสนา จนไม่อาจจะปลีกตัวออกมาได้แม้แต่เลี้ยววินาทีเดียว นั่นคือ สังคมของชาวไทยมุสลิมเป็นสังคมที่อยู่ภายใต้กรอบของศาสนา ซึ่งในเพลงกล่อมเด็ก มีกล่าวไว้ด้วย เช่น

นี่กาเลา อาเนาะกู ชูเคาะฮ์ ละฮ์ ปือชา
 จาร์ ละฮ์ อิลมู ฉาสัน ฮันตีอวัง
 อามัส คันเปรัก คิงมัด คี ออถัง
 อิลมูญอ กัตอ คีบาเวาะ ปูลัง

---

๑ จดหมายจากอาจารย์สุชีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ถึงรองศาสตราจารย์ คุณหญิงเต็มสิริบุญยสิงห์ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๑๔

คำแปล

เมื่อลูกน้อยเติบโตใหญ่ในภายหน้า
อย่าเป็นคนหลงสมบัติ

จงไฝ่หาวิชาความรู้
อย่าละปฏิบัติศาสนกิจ

ญาอีลาฮี คอลละ คอลีมา
อาเนาะ ฏู อีนัง ปือรี ซือสามะ

คัมมะฮ์ โอละฮ์ อีมัน คันคูอา
คารี คูเนียา ซิมบัย อาเครต

คำแปล

จงเชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้า
ให้ข้าและลูกได้อยู่พร้อมหน้า

พระองค์ทรงให้พร
ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม กล่าวถึงคาโต๊ะควัย เช่น

อาเนาะ คารอ คาโต๊ะ

กาโต๊ะ ลูวา ปามา

คำแปล

ลูกสาวคาโต๊ะ

ทดเสียงดังเหมือนฟ้าผ่า

คาโต๊ะยุติธรรม เป็นตำแหน่งที่ทางราชการแต่งตั้งขึ้น เพื่อช่วยในด้านการ
พิจารณาพิพากษาคดี ให้มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม และลงลาย
มือชื่อในคำพิพากษา คำวินิจฉัยชี้ขาดของคาโต๊ะยุติธรรมในข้อกฎหมายอิสลาม ให้
เป็นเด็ดขาดในคดีนั้น กฎหมายดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นความแพ่งเกี่ยวกับเรื่องฉ้อฉล
และมรดกเท่านั้น โดยทั้งโจทก์และจำเลย ต้องเป็นคนนับถือศาสนาอิสลาม จึงจะ
ใช้กฎหมายอิสลามในการพิจารณาและพิพากษา กฎหมายนี้ใช้ในเขตจังหวัดปัตตานี
ยะลา นราธิวาส และสตูลเท่านั้น

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงคำว่า อัลเลาะห์ นบี และยิบรออิล เช่น

มะฮาซัน มะฮูเซ็ง
มาที ปือปือรัง

อาเนาะ จูจ รุโฆล ลูลเลาะห์
ซาเบ ลัลเลาะห์

คำแปล

มะฮาซัน มะฮูเซ็ง
ตายเพราะการรบพุ่ง

ลูกหลาน^๑ท่านมี^๒แห่งอัลเลาะห์
ตายเพื่อองค์อัลเลาะห์

อาเนาะ อาเนาะ นาบี
คิกอ ลือลาเกี
กอเซ็ง อับดุลเลาะ
แยนะ มากรือซง

อาคอ ตูโงะฮ์ ออแด
อัมบัต ปือราปูแหว
อิบรอฮิม ฟาทีเมาะ
ซิติรอกีเยาะ

คำแปล

ลูก^๑ลูก^๒พระนบี
เป็นผู้ขายสามคน
ชื่อกอเซ็ง อับดุลเลาะ
แยนะ มากรือซง

มีเจ็ดคน
เป็นผู้หญิงสี่คน
อิบรอฮิม ฟาทีเมาะ
ซิติรอกีเยาะ

บิลมีเลาะห์ อี้ตู นามา ยัง มุลียา
คิซือโอะกัน รุซูล อาเนาะ ฆูอนามา
ญาญี ปือตีเมาะฮ์ นาซัล เปอรันามา
ค็องัน ชุคารา วาฮัย ซือมอญอ
วาฮัย อาเนาะรุ ซิติ ปือตีเมาะฮ์
เคียมลละฮ์ เนาะ ฆางัน มือนางิฮ์
มุนคา กัน อาเนาะ นอ ชุพายอ จือซีร์
ยาอีลาฮ์ ยา ฆุนญงัน

กาตั้ง ละฮ์ จูบราฮ์ล มันบาวา เปร์มาน
 นาบี มุฮำหมัด อาเค' ละฮ์ ชามัน
 มือญุโรฮ์ ญอ อุมะ มันบาวา อี้กัน

คำแปล

ในนามแห่งพระเจ้าผู้ประเสริฐ	ไค้กล่าวนามบุครีที่รัก
ตามที่ได้สัญญาไว้กับฟาตีเมะ	จงฟังไว้เป็นอนุสรณ์
ซีตีฟาตีเมะลูก	จงบาร้องไห้
แม่ป็นอยู่กลางมาน	โอพระเจ้าแห่งมุสลิม
โปรดส่งยิบรฮัลมาสั่งข้า	<u>นบีมุฮำหมัดผู้นำศาสนาองค์สุดท้าย</u>
ให้มนุษย์ทุกคนเชื่อมั่นต่อพระองค์	.....

อัลเลาะห์ เป็นพระนามของพระเจ้าในศาสนาอิสลาม ซึ่งในคัมภีร์กุรอ่าน
 ได้กล่าวพรนามไว้เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒,๘๐๐ ครั้ง เชื่อกันว่า ในพระคัมภีร์กุรอ่าน
 ได้เอ่ยชื่อของพระอัลเลาะห์แตกต่างกันไปถึง ๙๙ ชื่อ โดยแสดงคุณสมบัติต่าง ๆ ของ
 พระอัลเลาะห์ ชื่อของพระอัลเลาะห์เหล่านี้ อาจแบ่งได้เป็น ๖ พวก คือ

๑. เกี่ยวกับบุคลิกภาพ เช่น ผู้ทรงเอกะ ผู้ทรงสัจจะ ผู้ทรงเป็นองค์สุดท้าย ฯลฯ
๒. เกี่ยวกับการครอบงำกาล เช่น ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงกำเนิด ผู้ทรงทำให้เป็นรูป-
 ราง ฯลฯ
๓. เกี่ยวกับความเมตตาปราณี เช่น ผู้ทรงกรุณาปราณี ผู้ทรงรักใคร่ ผู้ทรงอ่อน
 โยน ฯลฯ
๔. เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว เช่น ผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงพลัง ผู้ทรงอำนาจสูงสุด
 ฯลฯ
๕. เกี่ยวกับปรีชาญาณ เช่น ผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงระแวดระวัง ผู้ทรงอยู่ใกล้ซิก ฯลฯ
๖. เกี่ยวกับการบริหาร เช่น ผู้ทรงอภิสิทธิ์ ผู้ทรงคำนวณ ผู้ทรงทำนุสรพรสิ่งทั้ง-

หลาย ๑

ในศาสนาอิสลาม พระอัลเลาะห์ไม่ทรงปรากฏองค์ต่อคนมุสลิม ไม่มีใครเคยเห็นว่า พระอัลเลาะห์ทรงมีพระพักตร์และลักษณะอย่างไร แต่อาจจะทราบได้ว่าพระอัลเลาะห์ทรงมีคุณสมบัติ (ซิฟัต) อย่างไรบ้าง เพราะได้ทรงแสดงคุณสมบัติเหล่านี้ในคัมภีร์ต่าง ๆ ต่อคนมุสลิม ดังปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ กันในอัลกุรอาน

อิบรอฮีม เป็นผู้ทอผ้าอัลเลาะห์ส่งมา โดยให้แปลงกายเป็นมนุษย์ มาพบกับท่านนบีอิหม่ามให้ท่านมีอำนาจเป็นนบีประกาศศาสนาอิสลาม

เมื่อท่านมีอายุครบ ๔๐ ปีบริบูรณ์ พระองค์อัลลอฮ์ได้สั่งให้ท่านนบีประกาศศาสนา เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นจากความมืด จากความเขลา ให้ได้รับแสงสว่างและสติปัญญาที่ดี ตั้งแต่ปี ๖๑๐ แห่งคริสตศักราช และโครงการแรกที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานาฮฺวาลาอาลา) ประทานแก่ท่านนบี ในขณะที่ท่านพักอยู่ที่เฮจาเราะ ห่างจากเมืองมักกะฮ์ ประมาณ ๓ ไมล์ โดยส่งอิบรอฮีมแปลงกายเป็นมนุษย์เข้าพบท่านนบี และกล่าวว่า "ข้าได้นำข่าวดีมาให้ท่าน ข้าคืออิบรอฮีม และท่านเป็นผู้ประกาศศาสนาของพระองค์อัลลอฮ์แก่มวลมนุษย์" ท่านอิบรอฮีมได้กล่าวต่อไปว่า "จงอ่านเถิดมุฮัมมัด" ท่านนบี (ซอลอัม) ตอบว่า "ข้าอ่านไม่ได้" ข้าถึง ๓ ครั้ง ในที่สุดท่านอิบรอฮีมได้อ่านโครงการของพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งมีความว่า "จงอ่านในนามของพระผู้เป็นเจ้าของท่าน ผู้ทรงสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลาย ผู้ทรงสร้างมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่าน... พระผู้เป็นเจ้าผู้ทรงสั่งสอนมนุษย์ด้วยปากกา และทรงสั่งสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขายังไม่รู้" ๒

๑ ชัจกีบ บรูซัพพัน ไทยมุสลิม หน้า ๑๑๒

๒ ดร.โมฮัมมัด อับดุลกาเคร์ ความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมใน ๔ จังหวัดภาคใต้ หน้า ๓๘

รอซูล คือผู้ที่ได้รับเกียรติจากองค์พระอัลเลาะห์ ให้เป็นผู้นำบัพตัญญูของพระองค์มาเผยแพร่แก่มวลมนุษย์ เพื่อเป็นเครื่องนำทางให้การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ให้หลีกเลี่ยงการทำความบาป ในระวีการลงโทษในโลกหน้า (หลังจากตายแล้ว) ของผู้ที่ประกอบกรรมชั่ว รอซูลคนแรกคือ อาดัม คนสุดท้ายคือ นบีมุฮัมมัด

๓.๔.๒ คำนิยมเกี่ยวกับการไปเมกกะ

การเดินทางไปจาริกแสวงบุญที่เมกกะนี้ มีความสำคัญต่อชีวิตชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาก เพราะนอกจากจะเป็นบัพตัญญูทางศาสนาอิสลามแล้ว ผู้ที่กลับจากการไปทำพิธีฮัจยีมา จะได้รับการยกย่องอย่างสูง มีคนนับหน้าถือตา ถือว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ในศาสนา และได้รับการเรียกว่า ฮัจยี หรือ หะยี นำหน้าชื่อ ดังนั้นจึงมีชาวไทยมุสลิมเป็นจำนวนมากพากันไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะทุกปี พบคำว่าเมกกะ โตะครู และหะยี ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ดังนี้

ปีแซ ฆือละ มาเสาะ มือเงื่อเกาะ บูดง จะแบ ปาเตาะฮ์ กากี
 ฆือเอง สุระ มาถึ คีมือเกาะ ออแด บูแด ชูโงะ บือลากี

คำแปล

กล้วยน้ำว่าสุกงอมอรอย เจานกยางน้อยตื่นหัก
 หนังสือจากเมกกะมาทวงหัก ให้เหล่าพรรคแม่หม้ายจงมีตัว

ฮาบิฮ์ คีถึ เคาะฮ์ ออแด โคะ ฆือลา
 นามอ ปะจู ฮาดี มะจู บาโจ บาเละ ชูธา
 อาเนาะ ออแด มื่องาดี คียอ โคะ อาณา
 อาเนาะ คียอ ฆือคิถึ ฮาบิฮ์ ฆือญะ กูจา บาธา

คำแปล

คนล่อว่าหมดตัวแล้ว น้ำหะยีกลับจากสุเหร่า
 ลูกคนอื่นสอนให้เรียน ลูกตัวเองปล่อยให้เหลวไหล

อาตา ฆ็อกอเลาะฮ์ คีซี
เตาะ มื่อญอง ปะจู ฮาดี

เนาะ ชูโละฮ์ บื่อลาฉา ปียา ปานา
บาซอ อาเนาะ มื่อญอง ลาฉา

คำแปล

ส่งเข้าโรงเรียนชั้นสูง
ไม่เหมือนน้ำหะยี

อยากให้เรียนเก่งเก่ง
ไอ้ลูกไม่รักดี

แค ปะจู ฮาดี บือแซ กาโตะซูลู
ปะจู ฮาดี ปง มาถิ ซือลาตุ

ปะจู ฮาดี มาถิ ซือปือตา
มุซอ เตาะ มอและ คื่องา คอบา

คำแปล

น้ำหะยีมาส่งโตะครู
น้ำหะยีมาทันที

น้ำหะยีมาประเคี้ยวเคี้ยว
เมื่อใดข้าวไม่ตี

บาอีลาฮ์ ลือกัส ละฮ์ บือซา บูละฮ์ มื่องาดี
มื่องาปอ มูรู ลือไป กันฮาดี
อือตู ละฮ์ ออรับ ยัง อามัก เกอร์บูดี
กือปาคอ อาละฮ์ ชูเคาะห์ เออร์ดัมี

คำแปล

โอพระเจ้าผู้ทรงกรุณาบุตรข้า
หะยีผู้ทำประโยชน์

โตและโตเรียนจากหะยี
ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าก็ได้เคยเชยชมไว้

ในสังคมของคนไทยมุสลิม ยกย่องผู้ที่มีความรู้ทางศาสนา เชี่ยวชาญในบทบัญญัติ
ของศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และต้องเป็นผู้ที่เคร่งครัดในหลักของศาสนา สังคม
ชาวไทยมุสลิมผูกพันอยู่กับศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ลึกซึ้ง จนไม่สามารถจะแยกออกได้

ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ค่านิยมทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม ได้ยกย่องสถานะผู้ที่มีความรู้และเคร่งครัดทางศาสนาอย่างสูงสุด ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เป็ โต๊ะครู หรือผู้ที่เคยไปเมกกะมาแล้ว ซึ่งจะได้ค่านำหน้าชื่อเป็น หะยี จะเป็นผู้ได้รับการยกย่องจากคนในสังคมชาวไทยมุสลิม

โต๊ะครู คือผู้ที่ตั้งปอเนาะขึ้นมา เพื่อสั่งสอนศิลปะวิทยาการในทางศาสนาอิสลาม ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือว่าเป็นครูบาอาจารย์ เพราะมีความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของคัมภีร์กุรอ่านเป็นอย่างดี และต้องมีความรู้ในภาษาอาหรับและภาษายาวีด้วย เพราะการสอนในปอเนาะส่วนใหญ่ใช้ภาษาอาหรับ หรือไม่ก็ภาษามลายูซึ่งขจี้ดกัย มุรุษพันธ์ กล่าวไว้ว่า

บุคคลที่จะเป็นโต๊ะครู และจัดตั้งปอเนาะนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้แตกฉานในทางศาสนาอิสลาม ที่เรียกกันตามศัพท์ภาษาอาหรับ อันเป็นภาษาต้นศาสนาอิสลามว่า "อาลิม" (Alim) กล่าวคือ เมื่อได้ศึกษาศาสนาจนจบปอเนาะในเมืองไทยแล้ว จะต้องไปศึกษาต่อยังต่างประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาประจำชาติ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ปากีสถาน อียิปต์ และ ซาอุดีอาระเบีย ทั้งต้องได้ประกอบพิธี "ฮัจยี" คือไปแสวงบุญเข้าพิธีทางศาสนา ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้สมญาชื่อว่าเป็น "โต๊ะหะยี" และจะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีมีศีลธรรม เคร่งครัดในการปฏิบัติกิจทางศาสนาอิสลาม ทั้งต้องเป็นผู้ได้รับความนับถือความนิยมจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยปกติโต๊ะครูที่สามารถสอนความรู้ชั้นสูงทางศาสนา และมีนักเรียนมาสมัครเรียนจนเป็นโรงเรียน หรือปอเนาะได้ เป็นบุคคลที่ได้รับความยกย่องนับถือจากชุมชนชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด หากโต๊ะครูมีความรู้ แต่ไม่สามารถพอที่จะมีลูกศิษย์ลูกหาขึ้นจนมีโรงเรียน ก็จะมีฐานะเป็นเพียง

ฮัจยีระดับสูงเท่านั้น ๑

การไปจาริกแสวงบุญ อิสลามิกชนไม่ว่าชายหรือหญิง ถ้าสามารถทำได้ จะต้องเดินทางไปจาริกแสวงบุญยังเขตศักดิ์สิทธิ์ในเมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อย่างน้อยก็ครั้งหนึ่งในชีวิต ผู้ที่จะไปแสวงบุญหรือประกอบพิธีฮัจยี ณ เมืองเมกกะนั้น จะต้องมีความสมบูรณ์ดังนี้

๑. เป็นอิสลามศาสนิกชน
๒. มีอายุบรรลุนิติภาวะ (โดยกำหนดอายุ ๑๕ ปี หรือโดยวิธีอื่น)
๓. มีสติสัมปชัญญะ
๔. เป็นเสรีชน
๕. มีเสบียงเพียงพอทั้งขาไปและขากลับ
๖. มียานพาหนะ เช่น เรือ รถ เป็นต้น ไปมา
๗. อยู่ในภาวะปลอดภยันในการเดินทางทั้งขาไปและกลับ ๒

การปฏิบัติกิจเกี่ยวกับการไปเมกกะที่เกินจากครั้งแรก ก็ครั้งก็ตาม ไม่ถือว่าเป็นฮัจยี ที่ต้องบังคับตามบัญญัติของอิสลาม

พิธีฮัจยีเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ค่ำ เดือนเซาวาล และเสร็จพิธีในวันที่ ๔ ค่ำ เดือนซุลฮิจญะฮ์ พิธีฮัจยีประกอบด้วย

๑. การอิห์รอม คือการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเดิม มานุ่งหม้อผ้าขาวขึ้นเดียว
๒. ทอวาฟ คือการเวียนรอบหินกะบะห์
๓. สะแอ คือการวิ่งเหยาะ ๆ ระหว่างสถานที่สองแห่งคือ ซอฟา กับ มรวะฮ์ ๗ ครั้ง

---

๑ ขัจคัย บุษพันธ์ ไทยมุสลิม หน้า ๘ - ๑๐

๒ นัศรุลมาลย์ กบิลสิงห์ ศาสนาอิสลาม หน้า ๒๒ - ๒๓

๔. วุฑูฟ คือการเดินทางไปทุ่ง อารอฟะฮ์ เพื่อไปชุมนุมกันที่นั่น

๕. ขวางเสาหิน

๓.๕ คำนิยมเกี่ยวกับการมีลูกมาก

คนไทยมุสลิมมีค่านิยมเกี่ยวกับการมีลูกมากเช่นเดียวกับคนไทยสมัยโบราณ เมื่อครั้งในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เวลาไปรคนำอวยพรคู่บ่าวสาว ก็มักจะให้ศีลให้พรว่า "ขอให้มียูงเต็มบ้าน มีหลานเต็มเมือง" แต่ภายหลังชาวยากหมากแพงคนไทยจึงเริ่มนิยมการคุมกำเนิด ให้มีลูกน้อย ๆ พอกับกำลังที่จะเลี้ยงดูและให้การศึกษาได้ คนไทยในยุคปัจจุบันจึงนิยมมีลูกเพียง ๒ คน หรืออย่างมากที่สุด ๓ คนเท่านั้น เพราะคนไทยในยุคนี้ถือคติว่า "มีลูกมากจะยากจน" หรือ "มีลูก ๑ คน ต้องจนไปอีก ๗ ปี" แต่คนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีค่านิยมแบบโบราณคือ ยังคงนิยมมีลูกมาก ๆ ไม่ยอมคุมกำเนิด เพราะเชื่อกันว่าการไม่ให้มนุษย์เหล่านั้นมาเกิดในโลกนั้นเป็นบาป ดังนั้นสตรีไทยมุสลิมจะมีลูกกี่คนก็ได้ เท่าที่พระเจ้าต้องการให้เด็กเหล่านั้นมาเกิด สตรีไทยมุสลิมตามชนบททางไกลความเจริญ จะมีลูกตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป แต่ละบ้านจะมีเด็กเล็ก ๆ วิ่งไล่เลี่ยกันเต็มไปหมด ส่วนสตรีไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ ก็เริ่มนิยมการคุมกำเนิดบ้างแล้ว แต่ก็มีไม่มากนัก เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่แสดงถึงค่านิยมดังกล่าว ได้แก่

โนโน ปาแป
จุง โตะแฉ ลาแป

ซีรีแน คาชง บุโละ
จีเจะ ควอ บุโละ

คำแปล

ไม้กระดานเอ๋ย
หลานของโตะแฉแปคน

กลุ่มควายใบไม้
มีเหลนตั้งยี่สิบคน

๓.๖ ค่านิยมเกี่ยวกับการกินหมาก

คนไทยมุสลิมสมัยโบราณนิยมกินหมาก เพราะเชื่อว่าการเคี้ยวหมากจะ

ช่วยบำรุงรักษาพันธุ์ให้ทนทาน และนิยมกันว่าพันธุ์ที่สววยงามควรจะเป็นสีคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้สมัยโบราณ นิยมปลูกหมากเป็นสินค้าออกด้วย แม้ในปัจจุบันก็ยังเห็นชาวบ้านปลูกต้นหมากมากพอ ๆ กับการปลูกมะพร้าว แต่เป็นเพราะปัจจุบันคนนิยมกินหมากน้อยลงมาก หมากจึงไม่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกเท่ามะพร้าว ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม กล่าวถึงหมากไว้มาก่อนข้างมาก เช่น

ตาแน ปี่แน สามง คาชง
ปู้ตุ ปื่อแน คามะ กี อุมง

ตาแน สะราเซะ กี อูมง ยารี
ปู้ตุ กาเซะฮ์ บาเงาะ มาตี

คำแปล

ปลูกต้นหมากให้ใบเสียดสี
ค้ายที่ขาดต่อใหม่ได้

ปลูกแมงลักที่ปลายนิ้ว
ขาดความรักมักต้องตาย

นาฮิ ปี่แน ตะคา ปิแนกาจิ
อาเคะ ปตูแน ตะคาฮี กือจิ

บูละ สะบูเต ปื่อเลาะ ลีมอ
ซาปา ปื่อซา ตะทื่อขอ ซามอ

คำแปล

ขึ้นต้นหมากไม่มีมีคั่วหมาก
หมั้นน้องตั้งแต่เล็ก

ผ้าเมล็ดคอกออกเป็นห้าซีก
เมื่อโตแล้วกลับไม่ผูกด้วย

ลือเตาะ จานอแอ ตีบาละ บูเกะ
กาบู ฮีโคะ ซาปา กา ฮาคี
ซาฮี ฮีโคะ มือแนกัน ฮาคี

กาบู ฮีโคะ ซาปา อาปี
มีเตาะ มะอะฮ์ อามอ ซาเตะ
คารี ฮีโคะ มาแนแก มาตี

คำแปล

ตั้งเขียนหมากข้างภูเขา
ไม่สคในหัวใจ

ไม้สคในไฟ
อภัยให้ฉันด้วย

มีชีวิตรอยู่

อยู่ก็เหมือนตาย

อีเตะ ปูเตะ อีเตะ โตะตาหยง
อาเคะ ปูเตะ กี้ละ บูยง

เวาะลอแน เวาะปอเยาะ
มีเตาะ ปี่แน กะอามอ สะบิเยาะ

คำแปล

เปิดขาวของโตะตาหยง
น้องคนสวยอุ้มกระอมน้ำ

ผล่น้อยหน้าผลล่ำไย
ขอหมากฉันสักคำ

บิเยาะ บิเยาะ ปี่แน มุคอ
ปือจี แตะเงาะ โอรัง ทุวอ

ฮางุส กาโป มือนาเนาะ ซาแม
ซิกิ บือตูโต บาญะ ปือแลแล

คำแปล

หมากอ่อนเป็นคำคำ
เกลียดคนแก่

ปูนใหม่เพิ่มสี่เสียด
เรื่องน้อยพูดให้มาก

อีเตะ โตะเตะอี อีเตะ โตะตาญง
อาเคะ ปูเตะอี มื่อจีละ บูยง
บิเยาะ บิเยาะ ปี่แน ฆือรือคอ
ปือจี ลียะ กา ออถุ มุคอ

บูเวาะ ลอแน บูเวาะ ตือปอเยาะ
มีเตาะ ซี้เถะอี กา อาแบ ซาบีเยาะ
ฮางุส กาโป มาเมะอี ซาแม
ซิกิ บตูโต บาญะ ปือจือแน

คำแปล

เปิดโตะเตะเปิดโตะตาหยง
น้องคนสวยอุ้มกระอมน้ำ
เป็นคำคำหมากครุฑ
ไม่อยากฟังคำพูดคนหนุ่มหนุ่ม

ผล่น้อยหน้าผลล่ำไย
ขอพลูให้พี่สักคำ
ปูนสี่เสียดก็คืบ
อาปากเป็นทองก็ยาวพาราดี

อีแก คีอซีรี มาตี คีลาวโอะฮ์
ทางัน ยังกีรี มื่อญ่าบูธ ราโมะ

ปื่อเจาะฮ์ ละ ลื่อเมาะ ปื่อลีง ลีง
ทางัน กานัน มื่อญื่อปู ปีนัง

คำแปล

ปลาอินทรีตายในทะเล
มือซ้ายดูบม

มันแตกไหลซึม
มือขวาหีบหมาก

การกินหมากเป็นการกำจัดกลิ่นปาก และช่วยรักษาฟัน คนไทยมุสลิมในสมัยโบราณ นิยมกินหมากเพื่อให้ฟันดำ เช่นเดียวกับคนไทยพุทธในภาคอื่นสมัยโบราณ ที่นิยมทำให้ฟันดำ นับเป็นกานิยมที่เหมือนกัน เกี่ยวกับการกินหมากเพื่อกำจัดกลิ่นปาก และช่วยทำให้ฟันดำและทนทานนี้ ในจดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ก็บันทึกไว้ว่า

ประสิทธิผลอันเห็นได้ง่ายของการใช้ดมไม้และใบไม้ชนิดนี้ก็คือ ทำให้ผู้บริโภครองบ้วนน้ำลายอยู่บ่อย ๆ ถ้าไม่กลืนน้ำหมากนั้นให้ลงลำคอเข้าไปแต่ก็ชอบที่จะบ้วนทิ้งเสียสัก ๒ - ๓ ครั้งก่อน เพื่อที่จะมิกลืนปนเข้าไปด้วยมากนัก ประสิทธิผลอย่างอื่นยังเห็นได้ไม่ค่อยถนัดนัก แต่ไม่เป็นที่น่าแคลงใจเลยในประเทศอินเดียว่า คราบปูนนั่นเองทำให้เหงือกสกปรก และมีคุณสมบัติในทางคุมธาตุ อาจเนื่องจากน้ำหมากที่เขากลิ่นเข้าไปตามใจชอบ ทำให้เกิดคุณสมบัติเช่นนั้นขึ้น หรืออาจเนื่องจากบ้วนความแฉะเกินประมาณทิ้งเสียบ้างคอกกระมัง ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่พบคนในสยามที่มีกลิ่นปากเหม็นอันอาจเป็นผลเนื่องจากที่เขากินหมากแต่พอประมาณอยู่ตามปกติก็เป็นได้ ประสิทธิผลอย่างอื่นของหมากกับพลู โดยที่น้ำหมากกับพลูที่บ้วนออกมานั้นเป็นสีแสด แม้จะไม่ปนปนแดงที่บ้วนรวมไว้ด้วย จึงทิ้งคราบสีแสดเข้มไว้ที่ริมปากและไรฟัน ที่ริมปากนั้นอาจเช็ดลอกออกได้ แต่ที่ฟันนั้นคราบน้ำหมากจะค่อยจับร่งหนาขึ้นทีละเล็กละน้อยจนกลายเป็นสีดำ ฉะนั้นผู้ที่รักษาความสะอาดจึงยอมฟันของตนให้ดำไปเสียเลย มิฉะนั้นแล้วน้ำหมากน้ำพลูที่บ้วนออกมาจับอยู่กับฟัน ซึ่งมีสีขาวโดยธรรมชาติ จะทำให้มองดูน่าเกลียดน่าชยะแขยง

มาก ดังที่เราเห็นอยู่ในหมู่ชนพื้นสามัญ ข้าพเจ้าขอถือโอกาสเล่าเสียด้วย
ว่า ริมปากสี่แควงสดที่ชาวสยามเห็นจากสุภาพสตรีของเรา ซึ่งเรานำมายัง
ประเทศนี้ด้วยนั้น ทำให้ชาวสยามออกอปากชมไม่ไคว่ ะรอยหมากพลูใน
ประเทศฝรั่งแกลสงจะดีกว่าของเขามากเป็นแน่.... ๑

คนสมัยโบราณนิยมเคี้ยวหมาก เพราะถือว่าหมากจะช่วยบำรุงรักษาฟัน ทำ
ให้ฟันทนยิ่งขึ้น

ในสมัยอยุธยาถือว่า ฟันสวยต้องมีสีดำ และต้องเป็นเงางาม สังเกตได้จาก
เสาวรสจิในวรรณคดีหลาย ๆ ตอน ชมโฉมสตรีเกี่ยวกับฟัน มักจะชมว่าฟันที่งามเป็น
ฟันที่ดำขลับ จากเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ ตอนที่พราหมณ์จากเมืองรมยนคร กราบพูล
พระสมุทรโฆษ ชมความงามของนางพินทุมวดี ว่า

พระทนต์เพี้ยงวรวิรัตน์

และระเบียบระเบียบสม

ทรวงราบคือฐานรัตนบรรทม

ทิพยกามกริษา ๒

๓.๗ คาถาเกี่ยวกับการตกแต่งเล็บ

ในสมัยโบราณ สตรีก็รู้จักใช้เครื่องสำอางมาเสริมสวยเหมือนสตรีสมัย
ปัจจุบัน ของที่ใช้เสริมสวยนั้น มักจะเป็นพืชพันธุ์ไม้ในสวน ในป่า เช่น รู้จักใช้มะกรูด
เผาไฟ เป็นน้ำยาสระผม ทำให้ผมสั้นเป็นมัน และมีกลิ่นหอม รู้จักใช้น้ำดอกอัญชันทา
คิ้วให้เข้ม รู้จักใช้ใบไม้หรือดอกไม้ที่มีสีแดง หรือชมพู มาทาเล็บให้สีสวยสด การรู้จัก
เสริมสวยแบบนี้ มีในสตรีทุกชาติทุกภาษา รวมทั้งสตรีไทยมุสลิมก็รู้จักเอาต้นเทียนโดย
เอาใบเทียนมาทาเล็บให้ดูสวยงาม ต้นเทียนหรือต้นอื่น ๆ พบในเพลงกล่อมเด็กดังนี้

๑ ลาดูแบร์ แบลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร จดหมายเหตุลาดูแบร์ เล่ม ๑ หน้า

๑๐๓ - ๑๐๔

๒ เป็ลื่อง ณ นคร ประวัติวรรณคดีไทยฉบับนักศึกษา หน้า ๑๐๐

โนโน อีนา
แซปะ ทุโง อีนา

อีนา กาปง มาหลี
ตาเราะ อีบู กากี

คำแปล

ต้นเทียนเอย
สะกุดตอต้นเทียน

ต้นเทียนในตำบลมาหลี
หัวแม่เท้าเลื้อยไหล

ในวรรณคดีไทยเรื่องพระอภัยมณี ก็ได้กล่าวถึงการแต่งเล็บของนางบุพผนภา
ว่าได้ใช้เทียนข้อมเล็บ ดังนี้

ส่วนสีม่วงดวงคอกหม่นนอกเสื้อ
ใส่แหวนเนื่องเรื่องอร่ามแวววามวาว

จับผิวเนื้อเปล่งปลั่งกำลังสาว
เจียนมือยาวข้อมเทียนเจียนประจง^๑

๓.๘ คำนิยามเกี่ยวกับการมีความกตัญญู

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี ได้กล่าวถึงผู้ที่รู้จักบุญคุณ
ของผู้มีพระคุณนั้นว่าเป็นคนดี จะได้รับแต่ความสุข ความเจริญก้าวหน้า ถ้าผู้ใดเป็น
คนอกตัญญูจะไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย เพราะถือคติกันว่า หนี้สินเงินทอง หรือหนี้ที่
เป็นสมบัติอื่นใด สามารถจะหามาใช้คืนได้ แต่ถ้าเป็นหนี้ความดีหรือหนี้บุญคุณ ไม่มีทรัพย์สิน
เงินทองใด ๆ จะมาชดใช้ให้หมดได้ จะต้องเป็นบุญคุณติดตัวจนตาย นั่นคือสอน
ให้มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และให้ถือว่าหนี้บุญคุณจะลบล้างให้หายจากความรู้สึกไม่ได้
นอกจากความตาย เช่น

ปีแซ มัส ปือกา ปือลายา
อูแด มัส คาปะ กีมายา

มาเซาะ สะปีปี คี อาตัส ปือคี
อูแด บูคี บอเวาะ มาคี

คำแปล

กลัวใช่เป็นเสมีบุงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนทิว

หนี้ที่เป็นเงินทองชำระให้หมดได้ แต่หนี้ความดีจนตายก็ใช้ไม่หมด

๓.๘ มีค่านิยมรังเกียจคนที่ไม่รู้จักประมาณตนเอง

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ได้แสดงค่านิยมเกี่ยวกับความรู้สึกที่
รังเกียจบุคคลที่ไม่รู้จักประมาณตนเอง รังเกียจคนที่ทำอะไรเกินฐานะ เช่น รังเกียจ
คนที่กู้หนี้ยืมสินคนอื่น มาซื้อเครื่องประดับ อันเป็นความประพฤติกิที่ไม่ถูกต้อง และไม่
สมควร เช่น

อาโยง ลาโมะ ลาญ
ทูน กาเอ็ง บานู
มณีเกาะฮ์ เจแม เควี
จีจิง ปือเนาะฮ์ ฌาดี

ซาระ บาเต นิเปาะฮ์
ฮาระ เนาะ มือนิเกาะฮ์
ปากา ลีมา ปูโละ
อูเต ออแญ ปือกาโระ

คำแปล

ไกรเร็วเร็ว
ทอเสื้อผ้า
เจแมเควีจะแต่งงาน
ใส่แหวนเต็มนิ้ว

ตนจากเต็มเพียบ
หวังจะแต่งงาน
ที่บ้านปากาลีมาปูโละ
แต่เป็นหนี้คนอื่นรุงรัง

๔. เนื้อเพลงที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

เนื้อเพลงที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมมีน้อย
แต่ก็ยังมีส่วนสะท้อนให้คนรุ่นหลังได้เห็นภาพเหตุการณ์ของอดีตอยู่บ้าง ซึ่งเพลงกล่อม
เด็กไทยมุสลิมที่บันทึกเหตุการณ์ดังกล่าว ได้แก่

๔.๑ เหตุการณ์ที่กองทัพจากเมืองหลวงมาปราบขบถของพระยาเมืองปัตตานี
เช่น

ลือเม้ง เบาะแด ชีเย
ฉาแม มุโชะฮ์ ชีเย

คี่แก บาเตะ มาคี่
กามี ตะเคาะ ลาฮี

คำแปล

หอกทำจากไทย
สมัยรบกับไทย

แทงแรคทาย
พวกเรายังไม่เกิด

ออเนะ อูแด
เจะแม ก้อนอ ขอแด
ตูโปะ คามา คีตัง
คื่อโปะ ลูแบ คีเน็ง
อาเนาะ คากอ จินอ
อาเนาะ คากอ ชีกานอ
บุถง เกะทิง เกะทา
ดาโมะ กะแมะ ลีจา
ชีเซ โทะแน บุกโต
สมาแด อากู เตะะคีโค
ถอยเย บาเละ ปีกู
คี่แม อาเนาะ คากู
ลือเม้ง เบาะแด ชีเย
ฉาแม มุโชะฮ์ ชีเย
มูลง ซาปือล เปาะฮ์
อากะ ตาแก ชือเมาะฮ์
คากู คีปอ ปกาแล
ปี่ดา คากู ปือฉาแล
อี่ถิง ซากะ ฉาแล

ลือมู ปาเตาะฮ์ ตาโนะ
เจะแเว ก้อนอ ตูโมะ
ปาแซ คามา จายอ
อาตา อาเนาะ คากอ
ปานา ไมน คีปูลง
ชีชูปิ บูลง
คี่ลอ คาแล บาเต
ชูโระฮ์ กะแเว ชีเซ
ชีเซ ลาแย ลาแย
ฉากอ แตะเงาะ ถอยเย
คอแปง บาเละ คีเน็ง
คี่ปอ ฉาโตะฮ์ ลือเม้ง
คี่แก ตูโชะฮ์ ถือลง
มาแก ซาซุ มูลง
มูลง กาปง คากู
มีเตาะ อาปง คากู
มีเงาะ คาแล ปี่ถิง
บาเงาะ ออถะ อี่ถิง
แอละ มาโชะ จะ

คาโตะห์ ตาโมะ ปาญ
 ปานา สีปะ กาเอ็ง
 ซาบุโละฮ์ ออแก ลาเอ็ง

มาแก ซีระฮ์ สีปะ
 สีปะ ทาซุ แมเถาะ
 เตะาะ ซามอ คางิง คาเถาะห์

คำแปล

กุงเอยกุง
 เจะแมถูกเซี่ยน
 หุบชันแลวรอนให้ละเอียค
 เจาะรูที่ฝา
 ลูกสาวชาวจีน
 ลูกสาวไปไหน
 นกกระต๊องนกกะทา
 ผมหวีแม่ไม่เรียบ
 หวีทาวนางบูโค
 เมื่อคืนฉันไม่ได้นอน
 หนึ่งทีหลังประตู
 ชูลูกของระตุ
 หอกที่คนไทยทำ
สมัยที่รบกับไทย
 ใบลานหนึ่งใบ
 ยกมือไหว้
 ระตุมาที่ท่าน้ำ
 เมื่อระตุเดิน
 ล้อมไปโคครึ่งทาง
 ไวฉมยาว
 พับฝาเกง

รวีเขาหัก
 เจะแวกถูกหุบ
 จุกไต้มีแสงไฟ
 แอบดูลูกสาว
 เข้าใจเล่นกะลามะพร้าว
 ไปอิงนก
 ไซ่ในขัน
 ให้พี่สาวทรี
 หวีเพียงเบาเบา
 คั่นเพื่อคุหนั่ง
 หน้ากากโนราอยู่ข้างฝา
 ตกลงมาโคนหอก
 แหงไค้ ๑๔๐ วา
กินแต่สาธุจากต้นลาน
 ใบนั้นบานที่บ้านของระตุ
 ขอรักยักว้ยท่านระตุ
 น้ำมันในจาน
 มีคนหอมลอม
 ไล่ไปเข้าบวง
กินหมากพับ
 พับรองเทาแดง

สิบคนที่เป็นคนอื่น

ไม่เท่ากับเลือดเนื้อตัวเอง

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมเหล่านี้ ทำให้ทราบเหตุการณ์สมัยที่พระยาเมืองปัตตานีกับโต๊ะสาเหยก แยกกันเคียดแค้นการขบถ ทำให้ไทยต้องส่งกำลังมาปราบ ช่วงระยะนั้นชาวบ้านประสบกับปัญหาเรื่องเสบียงอาหาร ลำบากเพราะไม่ได้ทำนา จึงไม่มีข้าวกิน ต้องกินสาकुต่างข้าว ความลำบากยากเข็ญในช่วงนี้ เป็นความรู้สึกที่ประทับใจและฝังแน่น ทำให้ผู้ร้องเพลงกล่อมเด็ก เก็บเอาเหตุการณ์ตอนนี้มาใส่ไว้ในเนื้อเพลงกล่อมเด็กด้วย

เพลงกล่อมเด็กเพลงนี้ ทำให้ทราบเหตุการณ์ที่ไทยยกทัพมาปราบขบถที่ปัตตานี ใน พ.ศ. ๒๓๓๔ โดยพระยาปัตตานีได้คบคิดกับโต๊ะสาเหยก ซึ่งเป็นแขกอินเดียนก่อการขบถขึ้น จากหนังสือความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บันทึกไว้ว่า

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๓๔ พระยาปัตตานีก็ได้หันไปคบคิดกับโต๊ะสาเหยก ซึ่งเป็นแขกที่รอบรู้ในเวทมนต์ต่าง ๆ มาจากประเทศอินเดีย มาอยู่ในเมืองปัตตานี ประชาชนเลื่อมใสเป็นอันมาก พระยาปัตตานีซึ่งคิดเอาใจออกห่างจากไทยอยู่แล้ว ก็ร่วมมือกับโต๊ะสาเหยกก่อการขบถ โดยยกทัพขึ้นมาตีเมืองสงขลา พระยาปัตตานีก่อการขบถครั้งนี้ คงจะมีกำลังไม่น้อย เพราะทางเมืองสงขลาไม่สามารถจะต้านทานได้ ต้องมีหนังสือเข้ามากราบทูลขอกองทัพหลวงไปช่วยยับยั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงทราบขบถแล้ว ก็โปรดให้พระยากลาโหมราชเสนา ยกกองทัพลงไปช่วยเมืองสงขลา แต่เมื่อกองทัพกรุงเทพฯ ยกลงไปถึงเมืองสงขลา เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) กับพระยาสงขลา ก็ได้ขับไล่ทัพเมืองปัตตานีลงไปได้ เมืองปัตตานี และจับพระยาปัตตานีผู้ก่อการขบถได้ด้วย พระยากลาโหมราชเสนา จึงได้นำพระยาปัตตานีมาจองจำไว้ และมีรับสั่งให้เอาตัวมาจำ-

ถูกไว้ที่กรุงเทพฯ จึงเป็นอันว่าขบถเมืองปัตตานี พ.ศ. ๒๓๓๔ ก็ถูกปราบ
ปรามลงได้โดยกองทัพเมืองนครศรีธรรมราช กับกองทัพเมืองสงขลา ร่วม
กันปราบปราม และกองทัพเมืองสงขลา ก็ได้เมืองปัตตานีมาขึ้นกับไทยต่อ
ไปตามเดิม พระยาปัตตานีผู้ก่อการขบถ ก็ถูกจับมาจำคุกไว้ที่กรุงเทพฯ
เหตุการณ์เกี่ยวกับเมืองปัตตานีก็สงบลงได้คราวหนึ่ง....๑

ซึ่งต่อมาภายหลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรด
ให้แยกหัวเมืองปัตตานีออกเป็น ๙ หัวเมือง เพื่อป้องกันการก่อการขบถของเจ้าเมือง
ปัตตานีอีก ซึ่งปรากฏว่า หลังจาก พ.ศ. ๒๓๗๓ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แล้ว ความยุ่งยาก
ในหัวเมืองทั้ง ๙ ก็ไม่เกิดขึ้นอีกเลย จนตลอดสมัยรัชกาลที่ ๓ และ ๔ หัวเมืองทั้ง ๙
ได้แก่ ปัตตานี หนองจิก สายบุรี ยะหริ่ง ยะลา รามันห์ และระแงะ ก็ค่อย ๆ กลาย
เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย อาณาเขตของราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน ส่วนที่
เป็นอาณาเขตของ ๙ หัวเมืองนี้คือ จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยหัวเมืองปัตตานี
หนองจิก สายบุรี ยะหริ่ง จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย หัวเมืองยะลา รามันห์ จังหวัด
นราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยหัวเมืองระแงะ และอำเภอบางนรา ซึ่งเคยขึ้นกับหัวเมือง
สายบุรีมาก่อน

เกี่ยวกับเหตุการณ์ตอนนี้ ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ก็ได้บันทึกไว้ด้วย ดังนี้

อา...เออ...นอนนอนเหอ	น้องนอนให้หลับหลับ
พอไปซัดตาทัพ	<u>อยู่ที่เมืองตานี</u>
<u>ไปทัพเมืองตานี</u>	สิบปีพอมมา...เออ...เหอ...เล่า

กัญญา จิตต์ธรรม ได้เล่าถึงความในเนื้อเพลงบทนี้ว่า

เพลงบทนี้ได้จากอำเภอรโนต จังหวัดสงขลา และอำเภอใกล้เคียง เป็น
 เรื่องการรบทัพจับศึกมาแต่โบราณ คือหัวเมืองทางมลายู มักจะเป็นกบฏต่อ
 ไทยเสมอ ทางเมืองไทยก็ต้องเกณฑ์คนนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา
 ซึ่งเป็นเมืองไทยใกล้ชายแดนมากที่สุดไปปราบปราม เรื่องนี้บันทึกมาให้เห็น
 ถึงประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓
 กบฏเมืองตานีมาตีเมืองสงขลา ๓ ครั้ง และไทยก็คอยติดตามถึงเมือง
 ตานี ในการที่ทัพหลวงจากกรุงเทพฯ มาช่วย เข้าใจว่าคงมาเกณฑ์ไพร่พล
 จากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ไปช่วยในการปราบกบฏด้วยทุกครั้ง เมือง
 ตานีมาตีเมืองสงขลา ๓ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ พ.ศ. ๒๓๓๔ โตะสาเอ็ดมาแค้นเคียด บุก
 ให้พระยาตานีเป็นกบฏยกทัพมาตีเมืองสงขลา ทัพพระยาตานีมาตั้งอยู่ที่ริม
 เขาสำโรง หลังเขารูปช้าง พระยาสงขลา (บุญหุย) เกณฑ์ไพร่พลตั้งค่าย
 รับที่ริมคลองสำโรง และมีใบบอกเข้าไปกราบบังคมทูลขอพระกรุณาขอทัพ
 หลวงมาช่วยฉับหนึ่ง และมีหนังสือไปขอทัพเมืองนครศรีธรรมราชมาช่วยอีก
 ฉับหนึ่ง กองทัพเมืองสงขลาและกองทัพนครศรีธรรมราช ช่วยกันปราบสงบ
 ลงได้

ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๙๓ ทวนกูเคน บุตรเจ้าพระยาไทรบุรี ซึ่งเป็น
 กบฏต่อไทย แล้วหนีไปอยู่เกาะปีนังกับพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) ได้ลอบ
 ชักชวนพวกมลายูในเมืองไทรบุรี บัตตานี ยะหริ่ง ยะลา ให้เป็นกบฏยกมา
 ตีเมืองสงขลา ตั้งค่ายที่เขารูปช้าง และบางคาน กองทัพเมืองสงขลาออก
 สู้ต้านทานไว้เป็นสามารภ จนวันเดือน ๕ ขึ้นค่ำหนึ่ง พ.ศ. ๒๓๙๔ เจ้า-
 พระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) ยกทัพหลวงมาจากกรุงเทพฯ ช่วยปราบลง
 ได้ และได้ไปจัดระเบียบเมืองตานี หนองจิก ยะลา รามันห์ เป็นที่เรียบ
 รียบแล้ว และได้สถาปนาพระเจดีย์ไว้บนยอดเขากลางเมืองสงขลาแห่งหนึ่ง
 แล้วยกทัพกลับกรุงเทพฯ (เจดีย์ดังกล่าว คือเจดีย์บนยอดเขาเมือง หรือเขา
 นกรำ กำนกรำ คือ นครัม ที่ชาวบ้านเรียกว่า เจดีย์สองพี่น้องปัจจุบันนี้)

ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๔๖ ทวนกูอาหะหมัด สะฮัก หลานเจ้าพระยา
ไทรบุรี (ปะแงรัน) ข้ามจากป็นังชักชวนชาวเมืองไทรบุรี เมืองตานี และ
หัวเมืองมลายูทั้งปวง ให้ออกการกำเริบขึ้นอีก ไต่ยกทัพมาเผาเมืองจะนะ
เสีย แล้วยกทัพมาประชิดเมืองสงขลา พระยาวิเชียรคีรี ระคมพลไทยจีน
ช่วยป้องกันเมืองสงขลาเป็นสามารภ พวกมลายูตีไม่ได้ แต่ยังคงตั้งมั่นอยู่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ใ้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้พระยาศรีพิพัฒน์ (หัด บุนนาค) คือสมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อย ยกกองทัพบก
มาจากกรุงเทพฯ และรวมกองทัพนครศรีธรรมราช ตีกองทัพมลายูแตกพ่าย
ไป พระยาศรีพิพัฒน์จัดราชการอยู่ที่เมืองสงขลา ๒ ปี และได้สถาปนาพระ
เจดีย์บนเขาเมืองสงขลาองค์หนึ่ง คู่กับองค์ก่อนคือ พระเจดีย์ที่เจ้าพระยา
พระคลัง สถาปนาไว้

ในการทัพทั้ง ๓ คราว เมืองสงขลา เมืองนครศรีธรรมราช เกณฑ์ไพร่
พลมาเพื่อปราบกบฏเมืองตานี และเมืองอื่น ๆ ที่มาประชิดเมืองสงขลา
เมื่อรบชนะข้าศึกก็ยกทัพติดตามไปจนถึงเมืองตานี เพื่อจัดการการปกครอง
ใหม่ทุกครั้ง....”

๔.๒ เหตุการณ์ที่พ่อค้าชาวจีนนำเรือสำเภามาค้าขายที่เมืองปัตตานี เช่น

อาเนาะ ละฮ์ จินอ ตูถง กือวังกัง
มีนุง ละฮ์ อาเถาะห์ เบอร์ดัง เบอร์ดี้
ฉางัน โคะ ฮีนอ คาสัง ชือโอรัง
ตะเคาะ อาเถาะห์ เนาะ กี้เถิง คีถี้

คำแปล

ลูกจีนลงเรือสำเภา

ขึ้นคีมเหล้า

อย่าร้างเกียจคนต่างถิ่น

ไม่มีเหล้าขอฟากตัว

ไฮ..อาเนาะ จี๋นอ ตูถง กาวอแก มีนุง อาเถาะห์ ปือแล ปือคีรี
เนาะ บูวะ ฆานอ อามอ ซอแถ อาคะ กาเกาะ ก็เถ็ง คีถึ

คำแปล

ลูกจีนลงเรือสำเภา
ฉันคนเดียวจะทำอย่างไร

คิมเหล้าทั้งที่ยืนอยู่
ญาติพี่น้องมาฝากตัว

ปาแซ ปือลืทอ คี คือมี ออมอ
มายอิง มาตอ ออแถ ปือคีนอ

อาเนาะ จี๋นอ ตูถง กาวอแก
ซุมอ กะทีเนาะ บาญะ ออแถ ปือคาแต

คำแปล

จุดตะเกียงบริเวณไร
ขายตาใหญ่หญิง

ลูกจีนลงในเรือสำเภา
มีคนมากมาย

แกรทอ อาปี ปือจาแล มาแล
ซาเกาะ ฮาคี โอวัง บูแฉ

ปือเจาะ ลอมอง คือกะ กือไคจี๋นอ
ตะเคาะ อาเถาะห์ บูวะ กานอ

คำแปล

รถไฟแล่นกลางคืน
คนเป็นหม้ายหัวใจเจ็บซ้ำ

ท่อน้ำแตกใกล้ร้านจีน
ไม่รู้จะทำฉันใด

คุโคะ ปราชู จี๋นอ
กานอ คุโคะ คีนอ ฉาแง ฮีนอ

อาจิน ลายา ปรีกี สะลาตุ
ระลึตะมวน มาแอ เนาะ คาตุ

คำแปล

จีนเรือจีน
อยู่กับผู้หญิงอย่าดูหมิ่น

ลมพัดใบไปเลย
จะเป็นเนื้อคู่หรือเปล่าหนอ

อาเนาะ จีนอ ฉาโฆ
อาเนาะ ตื่อแม ตีโค

ปานา มาเอ็ง รากะ
อาเมะ ขาคา คากะ

คำแปล

ลูกจีนผมเปีย
ชวนนอนควายน
(รากะ เป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง)

เล่นรากะเกง
เอาหมอนมากอด

บุญ เกาะทิง เกาะทา
ถาโมะ กะมะะ ลีจา
ซีเซ ลีปะ ปาแน
ซาเกะ ฮาจี ออแถ บูแฉ

คือล่อ คาแล มาเต
ชูโกะห์ กะแว ซีเซ
ตุง กือคา จีนอ
เนาะ บูวะ คียอ ออแถ ปือตีนอ

คำแปล

นกกระทิงนกกระทา
ผมพี่แม่ยุ่ง
หวีเกล้าผมแบบง่ายง่าย
เจ็บใจแม่หม้าย

ไขในขันน้ำ
ให้พี่ช่วยหวี
ไปตลาดคนจีน
จะทำอะไร เขาก็เป็นหญิง

เพลงกล่อมเด็กหลายเพลงกล่าวถึงคนจีน และเรือสำเภาของจีน ทำให้ทราบว่าคนจีนได้เคยนำสำเภามาติดต่อกับชายทางทะเลในจังหวัดปัตตานี ซึ่ง ชัย เรื่องศิลป์ ก็ได้เล่าไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ สมัย ๒๓๕๒ - ๒๔๕๓ ตอนที่ ๑ ก้านสังคมว่า

ในยุคแรกของสมัยกรุงเทพฯ ปรากฏว่ามีชาวจีนไปทำมาหากินทางบกชุกชุมขึ้น โดยเฉพาะที่เมืองสงขลาและเมืองปัตตานี กับค้นพบแร่โลหะในรายงานฉบับลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๓๒๐ ว่า "สงขลาตั้งอยู่ที่ปากทางเข้าอ่าวสยาม มีพลเมืองเป็นชาวจีนเกือบทั้งหมด" พวกผู้ว่าราชการเมืองสงขลาในสมัยกรุงเทพฯ ตอนต้น ล้วนแต่มีชื่อเป็นจีน เช่น นายเหยียง (ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๙) นายบุญหุ้ย (เป็นเจ้าพระยาอินทศิรี) นายเถียนจิ่ง นายเถียนเส้ง พงศาวดารเมืองสงขลาว่า พระยาวิเชียรคีรี (เถียนเส้ง) เป็นผู้ถือธรรมเนียมจีนอย่างกวัดจีน และเป็นผู้ชำนาญในภาษาจีน เขียนอ่านหนังสือจีน คิดเลขอย่างจีนไค้คล่องแคล่ว ส่วนเมืองปัตตานีนั้นเคยเป็นเมืองท่าค้าขายใหญ่โตกว่าเมืองใด ๆ ในอ่าวไทย จึงได้มีชาวจีนมาทำมาหากินในเมืองนี้มากแต่ครั้งสมัยอยุธยา พงศาวดารเมืองปัตตานีกล่าวว่า นางพระยาปัตตานีให้จีนฮกเกี้ยนคนหนึ่ง ชื่อ หลิมโต๊ะเคี่ยม เป็นผู้อำนวยการหล่อปืนใหญ่ ที่บ้านกะเสะ ๓ กระบอก แล้วตั้งชื่อว่า นาง (บานัง ?) ปัตตานี ๑ ศรีนครี ๑ มหาเหลาหล่อ ๑ เมื่อครั้งสมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ปกเมืองปัตตานีใน พ.ศ. ๒๓๒๙ มีรับสั่งให้ชนปืนใหญ่ปืนน้อย และเครื่องศัตราวุธที่ปักได้ในเมืองปัตตานีเข้ากรุงเทพฯ มากมาย มีปืนใหญ่กระบอกหนึ่งยาวถึงสามวา กอกลีบ สองนิ้วกึ่ง ซึ่งใช้กระสุนปืนขนาดสิบเอ็ดนิ้ว นับว่าเป็นปืนขนาดใหญ่ที่สุด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก "มีพระราชโองการดำรัสให้เจ้าพนักงานลากปืนใหญ่เข้าไว้ในโรงพระราชวังบอกใหญ่นั้นให้จารึกนามลงกับบอกปืนชื่อ พระยาตานี" ถ้าท่านอยากเห็นจะดูได้ที่สนามหน้ากระทรวงกลาโหม อยู่ตรงกับเสาชิงช้าพอดี จะได้เห็นว่าเป็นกระบอกนี้ยาวกว่าปืนใหญ่ที่ไทยสร้างทุก ๆ กระบอก และจะรู้สึกอัศจรรย์ที่กองทัพไทยมีความเก่งกล้าสามารถเข้าตีเมืองปัตตานีแตก ทั้ง ๆ ที่มีแต่ปืนกระบอกเล็ก ๆ ในสมัยกรุงเทพฯ ยุคต้น พวกฝรั่งไม่ค่อยได้ติดต่อกับชายกับประเทศไทย เพราะเกิดสงครามใหญ่ในทวีปยุโรป แล้วถูกลามมารบกันในประเทศอินเดีย และท่องเที่ยวเล่นในทวีปอาเซีย ทำให้การค้าขายกับประเทศ

อินเคียพลอยชมเขาลงไปด้วย ไทยจึงทำการค้าขายกับประเทศจีนมากกว่า
ประเทศอื่น ๆ ๑

๕. เนื้อเพลงที่สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และสิ่งที่น่านำ
อื่น ๆ

จังหวัดปัตตานีตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ ติดกับทะเลจีนใต้ หรือ
อ่าวไทย ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ๑,๐๐๕ กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือ
จดจังหวัดสงขลา ทิศใต้จดจังหวัดนราธิวาส ทิศตะวันออกจดทะเลหลวงบริเวณอ่าวไทย
และทิศตะวันตกจดจังหวัดยะลา

ปัตตานีมีแม่น้ำที่สำคัญ ๔ สายคือ

- แม่น้ำปัตตานี
- แม่น้ำสายบุรี
- แม่น้ำยะหริ่ง
- แม่น้ำหนองจิก

แม่น้ำปัตตานี มียอนน้ำเกิดระหว่างเขาลาตาปาปารัง กับเขาชันกูส ซึ่งปัน
แควระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา แล้ว
ไหลผ่านอำเภอบันนังสตา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เข้าเขตจังหวัดปัตตานี ผ่าน
อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี ไปลงทะเลใน
อ่าวไทย ในเขตอำเภอเมืองปัตตานี ยาวประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร

แม่น้ำสายบุรี ยอกเขาเกิดจากเขาคาโป้ (ภูกิตาโป้) ในชายเขตก้านใต้
อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ในตำบลโล๊ะจูด ไหลไปทางเหนือ ผ่านตำบลมาโมง
แล้วเข้าเขตอำเภอระแงะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ผ่านอำเภอรามันห์

---

๑ ชัย เรื่องศิลป์ ประวัติศาสตร์ไทย สมัย ๒๓๕๒ - ๒๔๕๔ ตอนที่ ๑ คำนั่งคม

จังหวัดยะลา แล้วเข้าเขตอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ไปออกทะเลในตำบลตะลุบัน ยาว ๑๕๐ กิโลเมตร มีน้ำตลอดปี ตอนยอคน้ำเรียกแม่น้ำโต๊ะโมะ หรือเรียกตอนปากน้ำว่า แม่น้ำตะลุบัน ก็มี

แม่น้ำยะหริ่ง ยอคน้ำเกิดจากเขาแบ่งเขตอำเภอมายอ กับอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ในเขตอำเภอมายอ ไหลไปทางเหนือ ผ่านอำเภอมายอ แล้วเข้าเขตอำเภอยะหริ่ง ไปออกทะเลที่ตำบลยามู ยาว ๔๕ กิโลเมตร มีน้ำตลอดปี บางทีก็เรียกว่า แม่น้ำยามู

แม่น้ำหนองจิก แยกจากแม่น้ำปัตตานีที่ตำบลยาบี อำเภอนงจิก ไหลไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านตำบลลิปะสะโง เกาะเปาะตุนง ไปออกทะเลในตำบลบางทาวา อำเภอนงจิก ยาว ๒๑ กิโลเมตร มีน้ำตลอดปี

ในอำเภอเมือง มีอ่าวปัตตานี ปากอ่าวอยู่ระหว่างปากแม่น้ำปัตตานีกับแหลมตาชี กว้าง ๕ กิโลเมตร เป็นอ่าวลึกเข้าไปในแผ่นดินทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ยาว ๑๑ กิโลเมตร อ่าวนี้มีน้ำตื้นมาก พื้นท้องทะเลเป็นโคลน ไม่สะดวกทั้งการเดินเรือใหญ่ และเรือเล็ก มีปลาชุกชุม

นอกจากนี้ ปัตตานียังมีลำน้ำ ลำคลองสายสั้น ๆ ซึ่งราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากการคมนาคมขนส่ง และการประมง เช่น ลำน้ำในเขตกิ่งอำเภอไม้แก่น อำเภอปะนาเระ อำเภอนงจิก และอำเภอสายบุรี ที่นับว่าสำคัญคือ คลองตาแปดในเขตอำเภอโคกโพธิ์ คลองกอตอ ในเขตอำเภอสายบุรี คลองชุกในเขตอำเภอนงจิก ฯลฯ

เนื้อเพลงที่แสดงสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ได้แก่เนื้อเพลงที่กล่าวถึง สัตว์ทะเล พืชที่ชอบขึ้นตามชายทะเล เรือ ทะเล ชาวจีนและเรือสำเภาจีน ฯลฯ

เพลงที่เกี่ยวกับสัตว์ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มักจะเป็นสัตว์ที่ทำให้มองเห็นสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น สัตว์ที่นำมากล่าวถึงมากที่สุด มักจะเป็นสัตว์ที่อยู่ในทะเล อันได้แก่ ปลา ปู กุ้ง หอย ปลาหมึก นอกจากนั้นก็เป็นพวกแพะ แกะ วัว ควาย

สิง ค่าง นก ซึ่งผิดกับเพลงกล่อมเด็กไทยภาคอื่น ๆ ที่มักจะกล่าวถึงสัตว์ทะเลน้อยมาก
 เยาวเรศ สิริเกียรติ ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

เพลงกล่อมเด็กเกี่ยวกับปลาน้อย อาจจะเป็นเพราะเมื่อก่อนเรายังไม่นิยม
 เลี้ยงปลาไว้ดูเล่น นอกจากเลี้ยงเพื่อประโยชน์ในการพื้ และในเนื้อเพลง
 ที่มีอยู่ ก็ไม่ได้บอกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของปลาเท่าใดนัก เพียงแต่
 บอกลักษณะเด่นของสัตว์ชนิดนี้คือ ลอยน้ำไปมา ลักษณะเด่นของปลาหมอคือ
 มีอวัยวะพิเศษใกล้เคียงกับเหงือก เพื่อช่วยในการหายใจ เพราะส่วนมาก
 ปลาจะใช้เหงือกในการหายใจ ๑

การที่เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมกล่าวถึง ปลา ปู กุ้ง หอย ในเนื้อเพลงค่อนข้างมาก ก็เพราะสภาพของท้องถิ่นมีแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง มาก และอยู่ติด
 ทะเล อาชีพหลักของคนในท้องถิ่นก็คือ การประมง นอกจากนี้ก็ยังมีเพลงที่มีเนื้อ
 เกี่ยวกับเรือต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือกอและ อันเป็นเรือที่ชาวประมงให้เป็น
 พาหนะออกไปจับปลา

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงปลาชนิดต่าง ๆ กุ้ง หอย ปู และสัตว์ทะเล
 ชนิดอื่น ๆ มีดังต่อไปนี้

เพลงที่กล่าวถึงปลาชนิดต่าง ๆ

โค...โค...โค...โค...

ปูติ ลา ปาโอ๊ะฮ์ คือลีมา นาคู

คารี ละฮ์ ฉาโอ๊ะฮ์ นาฮีรี ชาตุ

อาเนาะ ชื่อมีลา คี ตาเปาะ ตาแง

อีแล คี มาตอ คีฮาตี ฉาแง

คำแปล

ผลมะม่วงทับทิมหิน

ลูกปลาในฝ่ามือ

นาที ขาเตะ โตะมาโน

ก๊อ ป้อฉาแล สามอ มอและ

คำแปล

ปลาแม่น้ำ นาทัยเรือ
รอนายท่ายกวย

ปลาหมอกำลังกิน
เราเดินพร้อมกันดีกว่า

อาคอ ชันทุ อี้กัน กือตุกอ
อาคอ ชันทุ ละฮ์ มาตอ บุตอ

ซ็องะ คียอ คี ฮูญ แอกอ
กูโตะ คียอ ละฮ์ รามอ รามอ

คำแปล

ปลากะเบนตัวหนึ่ง
คนตาบอดคนหนึ่ง

มีเงียงที่ปลายหาง
เพียวคลำโน้นคลำนี้

อาคอ ซาทุ ละฮ์ อาเนาะ ปือตุกอ มาแกแน คียอ ออแถ มาตอ บุตอ
แะซอ บาแถ จาถึ กอ คียอ

ตะเคาะ อาเถาะห์ เนาะ กูแป ซาปอ

คำแปล

ลูกปลากะเบนตัวหนึ่ง
เขาลำบากกายไม่มีใครหาให้

เป็นอาหารของคนตาบอด
หมดปัญญาที่จะไปพึ่งใคร

อี้แก แม่เถาะ มาคี คื่อซาตง
จาถึ อาเถาะห์ เนาะ ปือปาตง

คื่อปะ มาคี คีตาแง ออแถ
ปาตง คียอ เตะาะ ซามอ ลาแว

คำแปล

ปลาแกง ตายแขวนอยู่
ไปหาเพื่อจะร้องเพลง

ตายอยู่ในมือมนุษย์
เพลงของเขาไม่เหมือนคู่แข่ง

บุโจะ ปาวโอะฮ์ คีอสิมค บาคู
วาเลา ฌาวโอะฮ์ นาฮีอวี ซาตุ

คำแปล

บอกมะม่วงทับทิมหิน
แม่เมืองไกลปานใดเมืองหนึ่ง

อาเนาะ ซือมีลา คี ตาเปาะ ตาแง
ตาแตแง ออแต ปาแน คีอกีอแน

ลูกปลาในฝ่ามือ
ที่คนมาหาก็คเพราะคิดถึง

บุเกะ ปือรู่วะฮ์ บุโฌ โกะ ลาวโอะฮ์
ซีตู คีอปะ ออเลาะ คีอซีรี
อาเคะ บูวะ อาแบ โกะ ตูโระ
อาแบ บอคอ เตะอะฮ์ อีชะ คีถึ

คำแปล

ภูเขามะรวดยาวไปตามทะเล
พี่จะทำตามน้องทุกอย่าง

ที่นั่นเป็นวังน้าวปลาอินทรี
พี่โง่ที่ไม่เจียมตัว

ไอ..ไอ..มือเงาะ ภูตา ภูตา
ปือโระ ซือรูปอ บุตตา

คำแปล

น้ามันยาเอย
พุงเหมือนปลาปักเป้า

ภูตา ตาเปาะ ตาแง
ฮีดง ปือชา ลือแง

หาน้ามันที่ฝ่ามือ
ใหญ่ทั้งแขนทั้งจุมก

อาคอ ซาตุ อีกัน คีอซีรี
อาคอ ซาตุ อาเนาะ ปีนิง

คำแปล

เจ้าปลาอินทรีเอย

คุโกะ คีโค คีโย ปือราฮู ลูวะฮ์
คุโกะ คีโย ซึบูละฮ์ ลูวะฮ์

นอนอยู่ในเรือใหญ่

มีเมียและลูก

อยู่ที่ชุมนุมโละอันกว้างใหญ่

อีแก ก็เกะ เมาะ อีโล อีโล
นาที ขาเตะ เมาะ อีโล อีโล

อีแก ชื่อตามอ เมาะ อีลา อีลา
บุละ ชอมอ เมาะ อีลา อีลา

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอย
รอมแมควย

แม่ปลาหมอเอย
รอกโคเสมอ

อีแก ก็เกะ เมาะ แอโล แอโล
นาที ขาเตะ เมาะ มาโน

อีแก ชื่อตามอ เมาะ แอลา แอลา
ก๊อ บือฉาแล บือลีมา ลีมา

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอย
คอยแม่ที่เป็นหมันบ้างนะ

แม่ปลาหมอเอย
เราจะเดินวนนาคด้วยกัน

อีกัน ก็เกะ เมาะ แอโล แอโล
นาที ขาเตะ เมาะ แอโล แอโล

อีกัน ชื่อตามอ เมาะ แอลอ แอลอ
ก๊อ บือฉาแล ชามอ ชูกอ แรลอ

คำแปล

แม่ปลาแป้นเอย
รอมแมควย

แม่ปลาหมอเอย
เราสมัครใจไปด้วยกัน

อีแก ชื่อซีรี มาที คีลาวโอะฮ์
ทางัน ยังกัรี มือญูปุฮ์ ราโมะ

บือเจาะฮ์ ละฮ์ ลือเมาะ บือลีนัง ลีนัง
ทางัน กานัน มือญูปุฮ์ ปีนัง

คำแปล

ปลาอินทรีตายในทะเล

ไขมันแตกไหลเยิ้ม

มือซ้ายอุบผน

มือขวาหีบหมาก

อาเนาะ ซื่อปะ ซื่อมาโก ฃุง
กาธุ แหปะ อาทะฮ์ กากี ปักง

อาเนาะ อุแด ซื่อกาสิ ถื่อบุฮ์
นาตี จื่อกา กือปาดอ บุบุฮ์

คำแปล

ลูกปลากะตึ๋นึ่งกระบุง
ดาเตะตึ๋นองปุค

ลูกกุงตึ๋นหนเคี้ยว
คอยขยุมหัวด้าน

เมาะ เมาะ ปือชูลา รีมิฮ์
เมาะ เมาะ มะปอ มือนางิฮ์

ปานง บลาเนาะ ปือปาเล็ง ปาทง
เมาะ ปือราเนาะ ตีเคาะ ปือรูงตง

คำแปล

แม่แกงหอยเสียบ
ทำไมแม่จึงร้องไห้

ปึงปลากะบอกกลับไปกลับมา
ลูกแม่ไม่มีวาสนา

เมาะ เมาะ ชูลา รีมิฮ์
เมาะ เมาะ ฃาแง มือนางิฮ์

ปาแง บลาเนาะ ปาเล็ง ปาทง
เมาะ บราเนาะ ตีเคาะ ปือรูงตง

คำแปล

แม่แกงหอยเสียบ
แม่จายาร้องไห้

ปึงปลากะบอกกลับไปกลับมา
ลูกแม่ไม่มีวาสนา

อาเคะ อาเคะ เมาะ ตือลล ตือมาโก
เมาะงอ ปือฃวา ปาคี
บอเวาะ ชูเปะ ค็องา ฃาโก

ป็อราขอ ลื่อเมะฮ์ อามอ ชื่อคี่ถึ
 เมะ ลื่อเมะฮ์ โคะญว้า ป่าคี่
 เมะ มะโต โคะปี่โก ป่าแป
 ป็อราขอ ลื่อเมะฮ์ อามอ ชื่อคี่ถึ
 ป็อราขอ คี่โค ปง อาคอ ฉาแล

คำแปล

น้องจ่านองไขปลาตีน
 เอาถุงกับกระบุง
 แม่ลื่อเมะก็ขายข้าวเปลือก
 ตัวฉันเองอ่อนเพลีย

แม่งอขายข้าวเปลือก
 ตัวฉันเองอ่อนเพลีย
 แม่เมะโตแบกกระคน
 ขอนอนก่อนแล้วค่อยทำ

อาเนาะ อุคัง อุคัง บุษะ
 อาเนาะ โอวัง โอวัง บุษะ

คำแปล

ลูกทุ่งต้องเป็นลูกทุ่ง
 ลูกคนอื่นต้องเป็นลูกคนอื่น

เตาะ กัน ยาตี อาเนาะ คื่อขีรี
 เตาะ กัน คียาตี อาเนาะ ชันคี่ถึ

ไม่มีทางเป็นลูกปลาอินทรี
 ไม่มีทางเป็นลูกของเรา

อาเนาะ อาแป คารี่ คียะ คียะ
 เนาะ ละฮ์ กานอ คื่อจุงะ คื่อจุงะ
 อิกัน ละฮ์ คี่โม คี่ อาทะฮ์ ปาตา
 บูลัน ละฮ์ คี่โม อาบัง เนาะ ซาปา

คำแปล

ลูกไกร้องเจี๊ยบเจี๊ยบ
 ไปไหนก็กระโดดกระเดก

อึบ ขอเวาะ ชื่อมีอัน แกอ
 เนาะซี มงาคะ โต๊ะ คี่เตะฮ์
 กี่เจ็ง ละฮ์ สาแล กา อาเคะ ฉาเคะ
 .....

แม่ไก่อพาลูกเก่าตัว
 จะไปเฝ้าผู้เป็นใหญ่

ปลาผู้ขึ้นมามาบนหาดทราย
เคื่อนหน้าพี่จะมาหา

ฝากคิดถึงน้องด้วย

.....

พี่แซ มัส อาเนาะ บาเงาะ
มีเตาะมาอะห์ บาเงาะ บาเงาะ

อีกัน คีอมนั คี คาลัม ฮวอ
ตะ คีอุมเว กีตอ ดูวอ

คำแปล

กล้วยไข่มีผลกก
ขออภัย ขออภัย

ปลาซ่อนในถ้ำ
เราไม่ใช่คู่สร้างคู่สมกัน

เพลงที่กล่าวถึงปลาหมึก

แตแธ ลา ตาโอะ คี ชุงา
ป้อนาแต ลาวโอะฮ์ นามอญอ ชุงตง

กือนอ ลา ชีองะ คีออลปะ ลอปะ
ชีอคะชางะ บัวะ กีอตูปะ

คำแปล

คักเบ็คในคลอง
ชื่อของมันคือปลาหมึก

ถูกเหนียงมันเด่นเหยงเหยง
ทำชาวคมอรอยนัก

เพลงที่กล่าวถึงปู

อาคอ ซาตุ อูแถ กือแถ
อาคอ ซาตุ ออแถ บูแฉ

ลือปะฮ์ บะฉิ คี บะฉิทะ ปูเลาะ
ลือปะฮ์ บือปืชิ บือตากะ บูเลาะ

คำแปล

ปูงเอยปูเอย
คิดถึงคนเป็นหมาย

คึกตัวแล้วคึกตัวเล่า
กระซิบแล้วบอกกัน

เพลงที่กล่าวถึงทุ่ง

แกแ่นะ แกแ่นะ อุแด
 เจะเมะ ก้อนอ ขอแด

ลือมู กาซี ปาเตะฮ์ ตาโนะ
 เจะแะ ก้อนอ ทุโมะ

คำแปล

ทุ่งเอ๋ยทุ่ง
 เจะเมะถูกตี

วัวตอนแล้วเขาหัก
 เจะแะถูกทุบ

ออแ่นะ ออแ่นะ อุแด
 เจะเมะ ก้อนอ ขอแด
 ทุโมะ คามา คีตัง
 คีอโมะ ลูแบ คีเน็ง

ลือมู ปาเตะฮ์ ตาโนะ
 เจะแะ ก้อนอ ทุโมะ
 ปาแซ คามา จายอ
 อีตา อาเนาะ คาถอ

คำแปล

ทุ่งเอ๋ยทุ่ง
 เจะเมะถูกตี
 หุบชันแล้วร้อนให้ละเอียก
 เจาะรูฝา

วัวเขาหัก
 เจะแะถูกทุบ
 จุกไต้มีแสงไฟ
 แอบดูลูกสาว

ออแ่นะ อุแด
 เจะเมะ ก้อนอ ขอแด
 ทุโมะ คามา คีตัง
 คีอโมะ ลูแบ คีเน็ง
 อาเนาะ คารอ จินอ
 อาเนาะ คารอ ซีกานอ
 บุดง เกะทิง เกะหา

ลือมู ปาเตะฮ์ ตาโนะ
 เจะแะ ก้อนอ ทุโมะ
 ปาแซ คามา จายอ
 อาตา อาเนาะ คาถอ
 ปานา ไมน คีปุดง
 ซี่ ซูปี บุดง
 คีลอ กาแล บาเท

ฤาโมะ กะเมะ สี่จา
 ซี่เซ โตะแน บุกโค
 สมาแล อากู เตะะทีโค
 ถอแย บาละะ บิตุ
 ทีแม อาเนาะ คากู
 ลือเม็ง เบาะแต ซี่แย
 ฌาแม มูโระย ซี่แย
 มุลง ชามือล เปาะย
 อากะ คางง ซื่อเมาะย
 คากู ตีปอ ปกาแล
 ปีลา คากู ปือฌาแล
 อีถึง ชากะ ฌาแล
 คาโทะห์ ฤาโมะ ปาญ
 ปานา ลีปะ กาเอ็ง
 ชามูโละย ออแก ลาเอ็ง

ชูโระย กะแวง ซี่เซ
 ซี่เซ ลาแย ลาแย
 ฌากอ แตะเงาะ ถอแย
 ตอแยง บาละะ คีเน็ง
 ตีปอ ฌาโตะย ลือเม็ง
 คีแก ชูโตะย ถือลง
 มาแก ชามู มุลง
 มุลง กาปง คากู
 มีตะาะ อากง คากู
 มีญะ ฌาแล ปีถึง
 บาญะ ออแก อีถึง
 แอละ มาโตะ จะ
 มาแก ซี่เรห์ ลีปะ
 ลีปะ ทาซุ แมญะ
 ตะะ ชามอ คางง ฌาญะห์

คำแปล

กุ้งเอ๋ยกุ้ง
 เจะเมะถูกเขียน
 หุบชั้นแล้วรอนให้ละเอียดย
 เจาะรูที่ฝา
 ลูกสาวชาวจีน
 ลูกสาวไปไหน
 นกกระต๊องกระทา
 ผมหีแม่ไม่เรียบ
 หวีท้าวนางบุคโค

วัชเชาหัก
 เจะแวงถูกหุบ
 จุกไค้มีแสงไฟ
 แอบคุลูกสาว
 เข้าใจเล่นกะลามะพร้าว
 ไปยิงนก
 ไข่ในขัน
 ให้พี่สาวหวี
 หวีเพียงเขาเบา

เมื่อคืนฉันไม่ได้นอน
 หนึ่งทีหลังประตู
 ชูดูของระตู
 หอกที่คนไทยทำ
 สมัยที่รบกับไทย
 ใบลานหนึ่งใบ
 ยกมือไหว้
 ระตูมาที่หน้า
 เมื่อระตูเดิน
 ล้อมไปไค่ครึ่งทาง
 ไฉนยาว
 พับผ้าเก่ง
 สิบคนที่เป็นคนอื่น

คืนเพื่อคุณหนึ่ง
 หนากากอยู่ข้างฝา
 ตกลงมาโดนหอก
 แหว่งได้ ๑๔๐ วา
 กินแต่สาครจากต้นลาน
 ใบนั้นบานที่บ้านของระตู
 ขอรภัยควยทานระตู
 น้ำมันในจาน
 มีคนหอมล้อม
 ไล่ไปเข้ามวง
 กินหมากพิบ
 พับรองเท้าแดง
 ไม่เท่ากับเลือดเนื้อตัวเอง

อาค่อ ซาตุ อุแคะ กือแต
 อาค่อ ซาตุ ออแฉะ บุนแฉะ

คำแปล

กุงเอยบูเอย
 คิดถึงคนเป็นหมาย

ลือปะฮ์ มะฉิฉิ มะฉิทะ ปูเลาะ
 ลือปะฮ์ บือปืฉิ บือตากะ บุนเลาะ

คิดตัวแล้วคิดตัวเล่า
 กระซิบแล้วออกกัน

อาเนาะ ชือปะ ชือบาโก ญง
 กาสุ แหปะ อาตะฮ์ กากี ปีดง

คำแปล

ลูกปลากะตักหนึ่งกระบุง

อาเนาะ อุแคะ ชือกาสิ ฎือมูฮ์
 นาตี จือกา กือปาลอ บุนมูฮ์

ลูกกุ่มหนเดียว

ถ้ากะเที๋นองปลูก

คอยข่มหัวล้าน

พืชที่เเคนและถูกกล่าวถึงบ่อย ๆ ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ก็คือ ต้นมะพร้าว กว๊วย และข้าว

มะพร้าว เป็นพืชที่ชอบขึ้นตามชายทะเล และสัตว์ที่คู่กับมะพร้าวคือ ลิง ซึ่งก็กล่าวไว้ในเพลงกล่อมเด็กประเภทเกี่ยวกับสัตว์ ที่กล่าวว่าลิงคู่กับมะพร้าว เพราะทางภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมเลี้ยงลิงเพื่อฝึกให้เก็บผลมะพร้าว และในจังหวัดปัตตานี จะใช้ลิงเก็บมะพร้าวเสมอ

ปัจจุบัน การปลูกมะพร้าวเป็นการปลูกตามธรรมชาติ ไม่ได้รับการปรับปรุงรักษาที่ดี จึงให้ผลผลิตไม่มากเท่าที่ควร นั่นคือ "มีเนื้อที่เพาะปลูก ๖๕,๑๐๕ ไร่ แต่ให้ปริมาณผลผลิต ๗๖๐ ผลต่อไร่ ต่อปี" ๑

ปัตตานีมีที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตร ซึ่งในเพลงกล่อมเด็กก็กล่าวไว้ว่า ปลูกข้าว อ้อย และพืชผลที่มีในท้องถิ่น

เพลงที่กล่าวถึงเรือและทะเล รวมทั้งกล่าวถึงชาวจีนและเรือสำเภาก็น่าสนใจ เป็นการแสดงให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นจังหวัดปัตตานีว่า เป็นเมืองชายทะเล และในสมัยโบราณเคยเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ มีชาวต่างประเทศนำเรือสินค้ามาติดต่อค้าขายกับชาวเมืองปัตตานี ที่สำคัญก็คือ พ่อค้าชาวจีนได้นำเรือสำเภามารวทุกสินค้ามาขายที่เมืองปัตตานี

จากเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ที่กล่าวถึงพืชพรรณชนิดต่าง ๆ ทำให้ทราบว่าสภาพท้องถิ่นของจังหวัดปัตตานี ประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรม

บทเพลงเกี่ยวกับพืช เป็นเพลงที่กล่าวถึงต้นไม้ ผลไม้ และพรรณไม้ต่าง ๆ

๑ ทัศนิตา เลขะกุล "ตานี" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๒

ที่มีมากในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียง มีทั้งพืชที่เป็นอาหารหลัก และพืชประจำท้องถิ่น พืชชนิดใดมีมาก ก็มักจะกล่าวไว้ในเพลงกล่อมเด็กค่อนข้างมาก เช่น

เพลงที่กล่าวถึงข้าวและข้าวเปลือก

จะคง ปาตี จะแค กะแค
บุละ ลากี จะแค ตูแป

ตะแค กะแค กือรา กูดู
ตะแค ตูแป จือรา กูดู

คำแปล

บักคำหมายจะเก็บข้าว
มีสำมะหมายจะได้ฟังพา

แต่ต้นข้าวไม่ออกรวง
ก็ควนมาหยาร่างเสียก่อน

รูเมาะ กือจี ตีแย สะริบู
กือจี กือจี ตูโระ อีบู

รูเมาะ ปือชา อีชี ปาตี
ปือลอ ปือชา ตูโระ ลากี

คำแปล

บ้านเล็กเสาหนึ่งพันต้น
เล็กเล็กตามแม่

บ้านใหญ่ได้เก็บข้าวเปลือก
โตแล้วตามผิว

บูตง เกาะทิ้ง เกาะหา
อาเคะ ซาโง มอละละ

ทือดอ ดาแล ปาตี
อาแม ลือกะ ฮาตี

คำแปล

นกกระต๊องนกกระหา
ผมมวยน้องสวย

ไขไว้ในข้าวเปลือก
พี่ชายคิดใจ

บูระ ปาตี เคาะ ยาคี ปาตี
บูระ บูตี เคาะ ยาคี บูตี

มาถึ เนาะ ยาคี ซึ้งงอ ลาสัง
ลือปะธ์ ซือโอรัง โอรัง ปูลอ

คำแปล

ปลูกข้าวไม่เป็นข้าว
ทำดีไม่ได้ดี

มากลายเป็นคอกหญาคา
คนแล้วก็คนเล่าไม่ได้ผล

บวระ ปาดี เตะยาดี ปาดี
บวระ ลามี เตะยาดี ลามี

ยาดี บุงอ ลาแล
ยาดี กาเซธ ชาแย

คำแปล

ปลูกข้าวไม่เป็นข้าว
ทำแล้วทำเล่า

มากลายเป็นคอกหญาคา
ก็ยังรักจะทำต่อไป

อาเคะ อาเคะ เมาะ ชื่อลือ ชื่อบาโก
เมาะงอ บือญวา ปาดี
บอวะ ชูเปะ ชื่องา นาโก
บือราขอ ลือเมะธ อามอ ชื่อดีถึ
เมาะ ลือเมะ โคระญว ปาดี
เมาะ แมะโต โคระ ปิโก ปาแป
บือฤาขอ ลือเมะ อามอ ชื่อดีถึ
บือฤาขอ ชื่อโค ปง อากอ ฉาแล

คำแปล

น้องจำไขแม่ปลาตื่น
เอางกับกระบุง
แม่ดีเมาะชายขาวเป่ลือก
ฉันรู้ลือกอนเพ่ลีย

แม่งอชายขาวเปลือก
ฉันรู้ลือกอนเพ่ลีย
แม่แมะโตแบกกระคาน
ขอนอนกอนแล้วคอยทำ

นาซี โอ นาซี
 ซาเบะ มุง เตะะ มาเซาะ
 อาปี ละฮ์ เตะะ มื่อญาลอ
 บะปอ มุง เตะะ มื่อญาลอ

คำแปล

ชาวเอ๋ยชาว
 เหตุที่ชาติดิบ
 ไฟเอ๋ยไฟ
 ที่ว่าไม่ติด

บะปอ มุง เตะะ มาเซาะ
 ซาเบะ ญู เตะะ มาเซาะ
 อาปี โอ อาปี
 กาญญะ ละฮ์ มาเซาะฮ์

ทำไมเจ้าจึงดิบ
 เพราะไฟไม่ลุก
 ทำไมจึงไม่ติด
 เพราะไม่เปียกเอ๋ย

เพลงที่กล่าวถึงมะพร้าว

ญอ มานีฮ์ มาแกแน มาเซาะ
 ญูโคะ มื่อนางีฮ์ ญูแก ญูเคาะ

คำแปล

มะพร้าวหวานเป็นอาหารกา
 จะร้องไห้ก็ไม่ไห้เด็ก

อามอ เนาะ คื่อแบ ตะเคาะ ปรียง
 อามอ เนาะ ตรีอแบ ญูแก ญูลง

ฉันจะโคนก็ไม่มีเครื่องมือ
 จะบินก็ไม่ไ้ชนก

ญอ มานีฮ์ มาแก คี ลูตง
 ญูโคะ มื่อนางีฮ์ คะแน อุนตง

คำแปล

มะพร้าวหวานถูกคางกิน
 ร้องไห้คิดถึงเคราะห์กรรม

ลูตง เนาะ มาตี คี กากี ญูแล
 อุนตง เนาะ มาตี นครี ออแญ

คางจะคายตอนเคื่อนมืค
 เป็นกรรมที่ตายในเมืองคนอื่น

ญอ มานี๋ จอน้อง กือลาวโอะฮ์
มูโละ มานี๋ กือนิงส้มโมะ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
ปากหวานคิ้วโก่ง

ฮาบี๋ คี มากัน ฆาเยาะ กือลอ
ลี้ทุ ทัมบัค อาบึง โคะ กือลอ

ช่างบ้ากินจนหมด
ทำให้พี่หลงใหล

ญอ มานี๋ จางา กือลาวโอะฮ์
มูโละ มานี๋ กานิ ทะโมะ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
พี่สาวไม่ชอบคนปากหวาน

ฮาบี๋ มาแก คี ฆาเยาะ กือลอ
คีโค คือปะ คือปะ อาแบ กือลอ

ช่างบ้ากินจนหมด
นอนตรงที่พี่ชายหลงใหล

ญอ มานี๋ จอน้อง กือลาวโอะฮ์
มูโละ มานี๋ กือนิง ยังส้มโมะ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
ปากหวานคิ้วโก่ง

ปูโจะ ปูตะ ปือราฆอ ราฆอ
อี้ทุ คือบัก อาบึง กือลอ

ยอดต้นจิกเป็นตะกร้าตะกร้า
ทำให้พี่หลงใหล

นาฮี ญอ คี กาปง แฆและ
คีละ คือมาฆอ ออแด มอและ

คำแปล

ขึ้นมะพร้าวที่ตำบลแฆและ
มองเห็นคนอื่นสวย

อาเมะ ชรือกะ ชรือกะ ญูถ
อาฆอ ตะจะกะ เนาะ คุโระ โบฮง

เอาตุ้มครอบนก
ไม่ยากเข็ญคนโกหก

ก็อลาจิ นาเปาะ ฌอ ทีจี
เนาะวะ ฆานอ ซื่อกาดี

คำแปล

คนมะพร้าวสูงเสียดฟ้า
ไม่รู้จะทำอย่างไร

สียะ กา อูเต สือบะ ฌอ สือปี
เนาะวะ บายา อูเต เตะาะ ฌูละ ฮาปีฮ์

มะพร้าวในป่าใบคก
จึงจะใช้หนี้ให้หมดได้

ตีโค ตีโค อาเคะ ตีโค
ซุซุ สือเมาะ มานีฮ์ ซาเต ฌูมูกอ

คำแปล

นอนเถิดน้องนอน
นมหวานและมันเหมือนกะทิจากมะพร้าวอ่อน นอนเถิดน้องนอน

อาบัง เนาะ อูเปาะฮ์ ซุซุ
ตีโค ตีโค อาเคะ ตีโค

ซุซุ สือเมาะ มานีฮ์
อาเคะ ฌางัน มีอนาจีฮ์

คำแปล

นมทั้งหวานทั้งมัน
น้องจายารองไห้

ซันตัน ฌอ มูกอ
อาเมาะ มาฮู เนาะ กรีฌอ

น้ำกะทิมะพร้าวอ่อน
แม่ต้องการจะทำงาน

เพลงที่กล่าวถึงกล้วยชนิดต่าง ๆ

ปีแซราฌอ มาเซาะ คีราวอ
โอรัง ลา กาฌอ มีอนาเมาะฮ์ กาฌอ

คำแปล

กล้วยนางพญาสุกที่ร้าวผ่า

ปีแซ คีทีละ มาเซาะ คี อูยง
โอรัง ปาเก มีอนาเวาะ อูยง

เลือกกล้วยที่สุกปลาย

คนรวยยิ่งรวยขึ้น

คนจนต้องพึ่งโชคชตา

ปีแซ มัส อาเนาะ บาเงาะ
มีเตาะมาอะห์ บาเงาะ บาเงาะ

อีกัน คีอมน์ คี คาสัม ชูว
ตะ คีอุมเว กีตอ กูวอ

คำแปล

กล้วยไข่ ผลคก
ชออภัยควย

ปลาช่อนในถ้ำ
เราไม่ใช่คู่สร้างคู่สม

ไอ...ปาเตาะฮ์ ทุกะ ปือมาตี ทุเก
บุญง กือจากอ คีอริอแม ชูงาย
ปีแซ ซาซีกะ นาตี มาแก ลือกะ กูวอ บุญเต
อาเคะ กาเกาะ ปากะ โคะ มือนืองง

คำแปล

ไม่เท่าหักเปลี่ยนกระบอใหม่
กล้วยหนึ่งหวี เหลือสองใบ

นกฟังกะบินไปทางคลอง
พี่น้องอยู่ร่วมกันอย่างเฝ้ารัสม

ปีแซ มัส นือกา ปือลาซา
อูแด มัส คาปะ คี บาซา

มาเซาะ สะปีปี คี อาตัส ปือตี
อูแด บุญติ บอเวาะ มาตี

คำแปล

กล้วยไข่ เป็นเสปียงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนหีบ
หนี่เป็นทองจ่ายคืนได้

หนี่ความคี่ติดตัวจนตาย

ปีแซ มื่อละ มาเสาะ มือนือเกาะ บุญง จะแบ ปาเตาะฮ์ กากี

ชีเฮง สุระ มาถึ คี มือเกาะ

ออถะ ญูแฉ ชูโจะ ปือลาเกี

คำแปล

กล้วยน้ำว่าสุกงอม

มีหนึ่งสี่จากเมกกะ

นกยางตีนหัก

ให้คนเป็นหม้ายจะมีตัว

ปีแซ กือละ ปีแซ ละฮ์ ญามี
ญูแฉ สือละ อาเคะ โคะ นาที

ปาเตาะฮ์ ตาแน ตาโนะ คี ญูขอ
ญาโอะฮ์ มาแล มือฉาขอ มาทอ

คำแปล

กล้วยน้ำว่ากล้วยเมืกมากเออ

แม่เคื่อนจะมีคนองก็จะคอย

(ปีแซญามี เป็นชื่อกล้วยชนิดหนึ่ง คล้ายกล้วยไข่
คนจึงไม่ค่อยนิยมรับประทาน มีมากทางภาคใต้)

กวางมาทอจนเครือหัก

แม้จะตีกก็จะไม่นอน

แต่นลเล็กกว่า รสหวาน มีเมล็ดมาก

ลา ญูเกะ ปาโจ ปือรุ่มซิง
อาเคะ ละฮ์ อาเคะ ฉาแง เนาะ ญูซิง

ปีแซ ปือฉาลอ มาเซาะ มือจือเกาะฮ์
ลือปะฮ์ ปือฉาลอ กือคอ นีเกาะ ญูวอ

คำแปล

ญูเซา "ปาโจ" หมุนแกว่งคว้าง
น้องเอ๋ยอย่าไศกเศร้า

กล้วยสุกงอมจนปรี

เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

เพลงที่กล่าวถึงคนหมาก

นาฮิ ปีแน ตะคา ปีแนกาจิ
อาเคะ ปตุแน ตะคาชี กือจิ

ญูละ สะญูเต ปือเลาะ ลีมอ
ฉาปา ปือชา ตะค็อขอ ชามอ

คำแปล

ชั้น^๑ตน^๒หมาก^๓ไม่มี^๔เครื่องมือ^๕
หมั่น^๖นั่ง^๗ไ้^๘ตั้ง^๙แต่^{๑๐}ยัง^{๑๑}เล็ก^{๑๒}

ผ่า^๑เมล็ด^๒ออกเป็น^๓ห้า^๔ซีก^๕
โต^๖แล้ว^๗กลับ^๘ไม่^๙พุ่ม^{๑๐}ควย^{๑๑}

ตา^๑แน^๒ ปี่^๓แน่น^๔ สา^๕บง^๖ คาง^๗ยง^๘
ปู้^๑ตุ^๒ ปือ^๓แน^๔ คา^๕บะ^๖ คี^๗ อุน^๘ง

ตา^๑แน^๒ สะ^๓รา^๔เซะ^๕ คี^๖ อุน^๗ง ยารี^๘
ปู้^๑ตุ^๒ กา^๓เซะ^๔ธ^๕ บา^๖เญา^๗ะ มา^๘ตี

คำแปล

ปลุก^๑ตน^๒หมาก^๓ให้^๔ใบ^๕เสียด^๖สี^๗
ค้าย^๑ที่^๒ชา^๓ค^๔อ^๕ใหม่^๖โค^๗

ปลุก^๑แมง^๒ลัก^๓ที่^๔ปลาย^๕นิ้ว^๖
ชา^๑ค^๒ความ^๓รัก^๔มัก^๕ต้อง^๖ตาย^๗

เพลงที่กล่าวถึงตนจาก

อา^๑โยง^๒ ลา^๓โมะ^๔ ลา^๕ณู^๖
คณ^๑ง กา^๒เฮง^๓ บา^๔จู^๕
มนิ^๑เกาะ^๒ธ^๓ เจ^๔แม^๕ เค^๖วี^๗
ปกา^๑ จิ^๒จิง^๓ ป^๔เนาะ^๕ ยารี^๖

ชา^๑ระ บา^๒เค นิ^๓เปาะ^๔ธ^๕
ธ^๑าระ^๒ธ^๓ เนาะ^๔ มนิ^๕เกาะ^๖ธ^๗
ปกา^๑ ลี^๒มา ปู^๓โระ^๔
อู^๑แต^๒ โอ^๓รัง^๔ นือ^๕กา^๖โระ^๗ กา^๘โระ^๙

คำแปล

ไกว^๑เร็ว^๒เร็ว^๓
ทอ^๑เลื้อ^๒ผ้า^๓
เจ^๑แม^๒เค^๓วี^๔จะ^๕แต^๖งงาน^๗
ใส่^๑แหวน^๒เต็ม^๓นิ้ว^๔

ตน^๑จาก^๒เต็ม^๓จน^๔เพียบ^๕
หวัง^๑จะ^๒แต^๓งงาน^๔
ที่^๑บ้าน^๒ปกา^๓ลี^๔มา^๕ปู^๖โระ^๗
แต่^๑เป็น^๒หมี^๓คน^๔รุง^๕รัง^๖

เพลงที่กล่าวถึงมะกรูด

ลี^๑มา ปู^๒โระ ลี^๓มา กือ^๔ลี^๕แย

ลี^๑มา มานี^๒ธ^๓ บา^๔แต ปือ^๕คู้^๖ถึ

ชายอ เนาะ ดูโระ เตะาะ ตาอู ฉาแล

เฮาะ อีเต มาไนฮ์ กือมานอ ปือรีซี

คำแปล

สั่มมะกรุก สั่มเกดียง
ฉันอยากตามหาแต่ไม่รู้ทาง

สั่มที่หวานลำตันก็มีหนาม
แม่ว่าข้าเจ้าไปแห่งใดหนอ

ลีมา บูโระ
อาแบ เนาะ ดูโระ

มาเต ปือคูรี
อาเคะ ซาปา มาถึ

คำแปล

สั่มมะกรุก
พอที่จะไปตาม

ตนเป็นหนาม
น้องก็มาถึง

เพลงที่กล่าวถึงตนเคย

ปาซี ปาซี ตาแน กูแเว
ปาซี ปาซี นาตี คี ฉาแล

นาตี ปือคูซี ตะเคาะ ปือคูซี
นาตี มาถึ ตะเคาะ มาถึ

คำแปล

เขา เขา ปลุก ตนเคย
เขาเขาคอยระหว่างทาง

คอยหนามแต่ก็ไม่มีหนาม
คอยว่าจะมาแต่ก็ไม่มา

ตีโค อาเนาะ อาเนาะ เนาะ ตีโค
ฉาแง มือนางิส
บาเปาะ มุง ลา เนาะ อูเละ
ตีโค อาเนาะ เนาะ ตีโค
ฉาแง มือนางิส

บาเปาะ มุง เนาะ อูเละ
 ปือแต ปือแต ตาแน กา บูแว
 นาตี ปือคูถึ ตีเคาะ ปือคูถึ
 ปือแต ปือแต เนาะ นาตี คีฉาแล
 นาตี คีฉาแล นาตี มาถึ บาเปาะ ตีเคาะ มาถึ

คำแปล

นอนเกิดลูกนอน
 พ่อจะกล่อมให้นอน
 ยาร้องไห้
 เวลาเป็นปลุกตนเคย

ยาร้องไห้
 นอนเกิดลูกนอน
 พ่อจะกล่อมให้นอน
 คอยพ่อที่ทางเดินแต่พ่อก็ไม่มา

เพลงที่กล่าวถึงคนจำปาละ

ปานะฮ์ ปานะฮ์ คี คีอเงาะ ลาวโอะฮ์
 ตาแน จือปือเคาะ มารู เนาะ ฌือเงาะ
 ลีปะ ละฮ์ ปาแน อาเคะ ซีเซ ปาวโอะฮ์
 จอมอ ปือเคาะ บารู เนาะ ฌูเงาะ

คำแปล

กลางทะเลแดคร้อนจัด
 เกลาผมให้นอง

ปลุกจำปาละไว้ฟังจะออก
 ทาแบ่งให้โก

เพลงที่กล่าวถึงลูกหยี

ชูรง ปาบัน ตาเระ ปาบัน
 ชูโระ มากัน ซายา มากัน

บูวาระ กราปี คาสัม ปราฮู
 ชูโระ มงายี ซายอ เตะตะฮู

คำแปล

ไม้กระดานชักไปชักมา
ให้กินฉันกินทุกเมื่อ

ลูกหยีร่ร่ำทำอยู่ในเรือ
ให้เรียนฉันเมื่อทุกครา

เพลงที่กล่าวถึงภูเขา

ลือเตาะ จานอ แอ ตีมาละ บูเกะ
กายู ฮีโคะ ซาปา กา อาปี
กายู ฮีโคะ ซาปา กา ฮาคี
มีเตาะ ม่าอะฮ์ กะ อามอ ซาเตะ
ซามี ฮีโคะ มือแนกัน มาคี
คารี ฮีโคะ มาแนแก มาคี

คำแปล

ตั้งเขียนหมากข้างภูเขา
ไม้สกลในหัวใจ
ระหว่างมีชีวิ้อยู่

ไม้สกลในไฟ
อภัยให้ฉันด้วย
อยู่ก็เหมือนตาย

ฉาวโอะฮ์ บือนา บูเกะ ตาตุง
มาแล อีนิง อามอ บือปาตง

คือปะ บูเตาะ มือจาตี บาตู
บูละ แบแซ มือตานัง ลาซูลู

คำแปล

ภูเขาต้นหยงอยู่ไกลโพ้น
คืนนี้ฉันร้องเพลง

เด็กเด็กหากอนหิน
ไคคุประชันเพลงเสียบด้วย

วาไฮละฮ์ บูดง บือตือบั้ง ลายัง

ทูน คีตึงะ คี บูเกะ กรันปี

อีจันละธั้ โอวัง ละธั้ บือรัม บัววัน

มูเคาะธั้ ลาดูปอ ชือฆาลอ ยันยี่

คำแปล

โอินกบินเจียว
อนิจจ่าน้ำใจหญิง

ไปที่ภูเขาลูกหยี
ลี้ม้ายหนายเร็ว

โน โน ปาปง
กาแจ นาทอ อาศัธ บุกะตง
บูปะ คาแล บรางอ

ปาปง บูลายากง
บือรี ออบะ บือเค บือเค อาแย กูตง
บรางอ ตะเคาะ ตูตง

คำแปล

เปล่นอยลอย
ถั่วเลื้อยบนเขาตม
ใส่ในหม้อแกง

ลอยไปเกาะข้าวโพด
ชื้อกระสุนยิงไก่ทางควน
หม้อแกงไม่มีฝา

ลา บุกะ ปาโจ บือรัมซิง
อาเคะ ละธั้ อาเคะ ฉาแง เนาะ กูชิง

ปีแซ บือฆาลอ มาเซาะ มื่อจื่อเกาะธั้
ลือปะธั้ บือฆาลอ กัตอ นีเกาะ กูวอ

คำแปล

ภูเขาลาโจหม่นเคว้งคว้าง
น้องจาวยาโสกลไกร่า

กล้วยสุกจนปรี
เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

คารี มานอ อูแล ที่ ลาญ
คารี มานอ กาเซธั้ ซาแย

คารี ชาววันตายง มาคี่
คารี มาทอ ซาไป กาธาตี

คำแปล

รู้ไค้อย่างไรว่าผีจะเหี่ยว

รู้เพราะแหลมชาววันแห้งแล้ง

รู้ไต่อย่างไรรวาร์กไคร'

รู้จากตาไปถึงหัวใจ

เพลงที่กล่าวถึงทะเล เรือ แพ

ปราศู กอและ บลายา บาเกาะ
มือยาโง ขอและ ลูแบ คือเกาะ

ซาระ มูวะ อี้แก ลานง
ซื่อปอ ปูยู มัส มะแซ กาลง

คำแปล

เรือกอและแล่นไปบางกอก
ผมมวยระทายทอยงามเคนนั๊ก

บรรทุกลาโคกจนเพียบหนัก
เหมือนสายสร้อยแซ่ในหม้อทอง

บูเกะ ปือรู่วะธึ บูโผ โคะ ลาวโอะย
ซีตู คือปะ ออเลาะ คือซีถึ
อาเคะ บูวะ อาแบ โคะ ตูโระ
อาแบ บอคอ เตะะ อีชะย คีถึ

คำแปล

ภูเขามะรวคยาวตามทะเล
น้องทำสิ่งใดพี่จะทำตาม

ที่นั่นเป็นวังน้ำวนปลาอินทรีย์
พี่โง่ที่ไม่สำนึกตัวเอง

คือนั่ง คือนั่ง อาเฮอร์คิลาวุท
ฮาตี เทอร์เกอนัง มุลูตเทอร์ ซาโบค

ลัมบัน บูเลย์ บาวา กาคันญง
บูคี ยังไปค์ ราชานะ ดุน ญง

คำแปล

น้ำทะเลสงบเงียบ
หัวใจคำนึงถึง

เรือสำปันพายออกไปที่แหลม
น้ำใจอันดีที่เหิดทุน

ผอ มานีธ์ จางว กือลาวโอะธ์
บูโละ มานีธ์ กานิ ทะโมะ

ฮาบิธ์ มาแก ก็มาเงาะธ์ มีลือ
สีโค คือปะ คือปะ อาแบ มีลือ

คำแปล

คนมะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
พี่สาวไม่ชอบคนปากหวาน

ข้างบ้านกินจนหมด
นอนตรงที่พี่ชายหลงไหล

ผอ มานีธ์ จอน้อง กือลาวโอะธ์
บูโละ มานีธ์ กือนิง ยังส้มโมะ

บูโจะ บูตะ ปือราขอ ราขอ
อือตู คือบัก อาบัง กือลือ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนไปทางทะเล
ปากหวานคือโก่ง

ยอดคันจิกเป็นตะกร้าตะกร้า
นั่นแหละที่พี่หลงไหล

ปือราธู ละธ์ บูโระ นาอิ กือบันโต
นาอิ กือบันโต กือตือเงาะธ์ ฮาวิ
ปือลือละธ์ บูโระธ์ กายัน ดี ปาไก
นียาร์ค ดีบูละธ์ กือฮันเคาะ กันฮาดี

คำแปล

เรือดำเกายืนที่ชายหาด
เมื่อไหรมาที่ไล่จะเกา

ขึ้นชายหาดตอนเที่ยงวัน
ขอให้สนใจตามที่คิดควย

ไฮซุระ อือตู ซุระ ลาฮินี
บูละธ์ มนาทุ เนาะ บูระ นีนิง

สีมา บูโระ จอน้อง กือลาวโอะธ์
ฮาระ กือมาอะธ์ เปาะเตะธ์ เปาะโอะ

คำแปล

หนังสือเล่มนั้นเล่มนี้

ส้มมะกรูดเอนทางทะเล

ไค่ลูกสะไภ้จะเอาเป็นเมีย

ขอภัยด้วยถุงเท้าถุงโอะ

มาเฒาะ ออแถ ปากะ แถเงาะ
กาเซะฮ์ ซาแย ออแถ มาเฒาะ

กาแล เวาะแซ คาแล นาหมือถึ
ตะเคาะ ฌาแล เนาะ จาถึ

คำแปล

คนต่างพากันมาดู
ทุกคนล้วนรักใคร่

ท่าเรือของลุงแซในเมือง
หาแบบนี้ไม่ได้อีก

ฮานู วาเกะ คี คีอปี ออมอ
กาถู ซาเกะ หมือญาตี บอมอ

มาเฒาะ ออแถ ปากะ กือเละฮ์
กาเซะฮ์ ซาแย จาถึ บูละฮ์

คำแปล

แพลอยที่ริมไร้
ถ้าหมอเจ็บป่วยเป็น

คนมาดูกันมากมาย
ความรักก็คงหาได้ง่าย

เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ที่กล่าวถึงคำที่แสดงเชื้อสายเจ้าเมืองเก่าของคน
ในจังหวัดปัตตานี ไค่แก

บูโจะ ปาวโอะฮ์ คี คีอปี ปือแน
กูโตะ ฌาวโอะฮ์ กู บูโตะ ปี่แม

บูเคาะ บูเคาะ ปากะ ซอเกาะ
ตะเคาะ อาเกาะห์ เนาะ บอเวาะ

คำแปล

ยอดมะม่วงริมนา
กูบูโตะหวังว่าอยู่ไกล

เด็กเด็กพากันโห่ร้อง
ไม่รู้ว่าจะไปอย่างไร

ไ้'ลูกสะ'โกจะเอาเป็นเมีย

ขอ'ภัย'ด้วย'ลึง'เตะ'ลึง'โอะ

บา'เงาะ' ออ'แถ' ปากะ' แถ'เงาะ'
กา'เซะ'ฮ์' ซา'แย' ออ'แถ' บา'เงาะ'

กา'แล' เวาะ'แซ' คา'แล' นา'ซื่อ'ถึ'
ตะ'เคาะ' ฉา'แล' เนาะ' จา'ถึ'

คำแปล

คน'ต่าง'พากัน'มา'ดู
ทุก'คน'ล้วน'รัก'ใคร'

ท่า'เรือ'ของ'ลึง'แซ'ใน'เมือง'
หา'แบบ'นี้'ไม่'ไ้'อีก

อา'ญู' รา'กะ' คี' คี'อ'ปี่' ออ'มอ'
กา'ลู่' ซา'กะ' มี'อ'ญา'คี' นอ'มอ'

บา'เงาะ' ออ'แถ' ปากะ' กือ'และ'ฮ์'
กา'เซะ'ฮ์' ซา'แย' จา'ถึ' บู'และ'ฮ์'

คำแปล

แพ'ลอย'ที่'ริม'ไร'
ถ้า'หมอ'เจ้'น'ป่วย'เป็น'

คน'มา'ดู'กัน'มา'ก'มาย
ความ'รัก'ก็'คง'หา'ไ้'ง่าย'

เพลง'กล่อ'ม'เด็ก'ไทย'มุ'สลิม' ที่'กล่าว'ถึง'คำ'ที่'แสดง'เชื้อ'สาย'เจ้า'เมือง'เก่า'ของ'คน
ใน'จังหวัด'ปัต'ตานี' ไ้'แก่'

บู'โอะ' ปาว'โอะ'ฮ์' คี' คี'อ'ปี่' ปือ'แน'
กู'โอะ' ฉาว'โอะ'ฮ์' กู' บู'โอะ' นี'แม'

บู'เคาะ' บู'เคาะ' ปากะ' ซอ'เถาะ'
ตะ'เคาะ' อา'เถาะ'หึ' เนาะ' บอ'เวาะ'

คำแปล

ขอ'ค'มะ'ม'วง'วิ'ม'นา
กู'บู'โอะ'หวั'ง'ว่า'อ'บู'ไ้'ไกล'

เด็ก'เด็ก'พากัน'ไ้'ร้อง
ไม่'รู้'ว่า'จะ'ไป'อย่าง'ไร'

คำว่า "กู" เป็นคำที่แสดงว่าผู้นั้นมีเชื้อสายของเจ้าเมืองเก่าปัตตานี เชื้อสายเจ้าเมืองเก่ามีลำดับเรียงจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้

๑. ทวนกู ทนกู หรือ ตังกู ซึ่งอาจเรียกสั้น ๆ ว่า "กู" คำเดียว ถือเป็นเชื้อสายที่ใกล้ชิดเจ้าเมืองเก่ามากที่สุด ปัจจุบันก็ยังมีผู้นำหน้าชื่ออยู่ ให้นำหน้าชื่อได้ทั้งบุรุษและสตรี และบุคคลใดเป็นบุรุษ เมื่อมีบุตร บุตรนั้นก็ยังคงเป็น "กู" อยู่ บุตรที่เกิดจากบิดาที่เป็น "กู" ก็ยังมีสิทธิ์ใช้คำว่า "กู" นำหน้าชื่ออยู่ ไม่ว่าบุตรคนนั้นจะเป็นสตรีหรือบุรุษ แต่สตรีใดเป็น "กู" ไปแต่งงานกับบุรุษที่เป็นคนธรรมดา บุตรที่เกิดมาก็จะเป็นคนธรรมดา ไม่มีสิทธิ์ใช้คำว่า "กู" ตามศักดิ์ของมารดา

๒. ตูวัน เรียกสั้น ๆ ว่า "วัน" หรือ "แวน" ("แวน" เป็นคำภาษาพื้นเมือง) ตูวัน เป็นเชื้อสายที่รองลงมาจาก "ทวนกู" บุตรที่เกิดจากบิดาที่เป็นตูวัน ก็จะได้คำนำหน้าชื่อของตนเหมือนบิดา และเป็นมรดกตกทอดได้ตลอดไป ตราบใดที่บิดายังมีคำนำหน้านั้น ๆ อยู่

๓. นิ เป็นเชื้อสายที่รองจาก ตูวัน หรือ แวน บุตรที่เกิดจากบิดาที่เป็น "นิ" ก็มีสิทธิ์ใช้ "นิ" นำหน้าชื่อได้

๔. เจ๊ะ เป็นเชื้อสายที่รองจาก นิ บุตรที่เกิดจากบิดาที่เป็น "เจ๊ะ" ก็จะได้เป็น เจ๊ะ โดยมีคำนำหน้าชื่อ "เจ๊ะ" ตามบิดา

จะเห็นว่า เชื้อสายเจ้าเมืองเก่าของชาวไทยมุสลิม นั้น มีสิทธิ์สืบทอดต่อไปถึงบุตรได้ ตราบเท่าที่บิดายังมีคำนำหน้านั้น ๆ อยู่ ผิดกับเชื้อพระวงศ์ของกษัตริย์ไทย ในปัจจุบัน ที่บุตรจะมีเชื้อสายกษัตริย์ลดลงตามลำดับ เช่น บิดาเป็นหม่อมเจ้า บุตรที่เกิดมาจะเป็นเพียงหม่อมราชวงศ์ ถ้าบิดาเป็นหม่อมราชวงศ์ บุตรที่เกิดมาจะเป็นหม่อมหลวง และถ้าบิดาเป็นหม่อมหลวง บุตรที่เกิดจะไม่มีคำนำหน้าชื่อที่แสดงเชื้อสายกษัตริย์อีก นั่นคือต้องกลายเป็นบุคคลธรรมดาสามัญ ส่วนสตรีที่มีเชื้อสาย ไม่ว่าจะ เป็นเจ้าเมืองเก่าปัตตานี หรือเชื้อพระวงศ์กษัตริย์ไทย ที่แต่งงานกับบุคคลธรรมดา บุตรที่เกิดมาจะเป็นบุคคลธรรมดาเหมือนบิดา

๖. เพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ

เพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ มักเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่คล้าย ๆ กับเพลงกล่อมเด็กไทยในภาคอื่น ๆ คือมักจะกล่าวถึง ตะวัน เดือน ดาว และฝน เพราะสิ่งเหล่านี้ให้ความรู้สึกสดชื่น เบิกบาน ทำให้เกิดอารมณ์สดชื่นกับปรากฏการณ์ธรรมชาติรอบตัว

ปรากฏการณ์ธรรมชาติเกี่ยวกับฝน ในภาคใต้จะรู้สึกว่ามีฝนตกชุกและบ่อย ทั้งนี้เพราะทางภาคใต้มี ๒ ฤดู คือ ฤดูแล้งกับฤดูฝนเท่านั้น จึงทำให้รู้สึกว่าระยะฤดูฝนค่อนข้างนาน สภาพฝนตกทำให้แผ่นดินชุ่มชื้น พืชผดงออกงาม พลอยทำให้ความรู้สึกของคนในท้องถิ่น เบิกบานไปด้วย เมื่อได้เห็นพืชพรรณไม้ดอกออกดอกผล

ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยมุสลิมจึงนิยมนำเอาเรื่องฝนมากล่าวไว้ในเนื้อเพลงกล่อมเด็ก เช่น

แดเงาะ ลากิ นาเปาะ เนาะ รือยัน

กาเลา รือยัน ตะเคาะ ตีมอ

แดเงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ บูณัน

กาเลา บูณัน คาโระ กัน อามอ

คำแปล

มองท้องฟ้าคล้ายฝนจะตก
เห็นพืชสาวคล้ายจะเป็นหม้าย

ถ้าฝนตกไม่มีดังรอง

ถ้าเป็นหม้ายอย่าลืมฉันนะ

แดเงาะ ลากิ นาเปาะ เนาะ รือยัน

กาเลา รือยัน บาเซาะฮ์ กาเฮน

แดเงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ บูณัน

กาเลา บูณัน บูละ บูวะ ชาเฮน

คำแปล

มองห้องฟ้าคล้ายฝนจะตก
มองฟ้าคล้ายจะเป็นหมาย

ถ้าฝนตกฟ้าจะเปียก
ถ้าเป็นหมายจงเป็นเพื่อนกัน

กายู โอ กายู
ซาเบะ อากู บาเซะฮ์
อูญู โอ อูญู
ซาเบะ อากู ตีปอ กายู

บะปอ ละฮ์ มุง บาเซะฮ์
อูญู ตีปอ อากู
บะปอ มุง ตีปอ กายู
กาเตาะ ปาเง อากู

คำแปล

ไมเอ๋ยไม
เหตุที่ฟ้าเปียก
ฝนเอ๋ยฝน
เหตุที่ฟ้าตกบนไม้

ทำไมเจ้าจึงเปียก
เพราะฝนตกโคนไม้
ทำไมตกบนไม้
เพราะกมร้องเรียกฟ้าเอ๋ย

ไ้กล่าวแล้วว่า ฤดูกาลในจังหวัดปัตตานี จะแบ่งฤดูกาลที่เห็นได้ชัด ๒ ฤดูกาล
คือ ฤดูฝน กับ ฤดูแล้ง

ฤดูฝน เป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดเข้ามาสู่ประเทศไทย ร่อง
มรสุมจะผ่านจังหวัดปัตตานีตอนปลายเดือนเมษายน เดือนเมษายนแสดงถึงระยะหัว
เลี้ยวหัวต่อของลมมรสุม ระหว่างมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับลมมรสุมตะวันออกเฉียง
เหนือ หลังจากนั้นถัดไป ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีอิทธิพลเข้ามาแทนมรสุม
ตะวันตกเฉียงใต้ ฝนจะตกหนักตั้งแต่เดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตก
เพิ่มขึ้นกว่าทุก ๆ เดือนที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัดเจน เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนที่ฝน
ตกมากที่สุด น้ำมักจะท่วมในระยะนี้ อากาศจะเย็นลงเล็กน้อย

เพิ่ม นิลรัตน์ กล่าวถึงสภาพฝนตกที่ปัตตานีไว้ดังนี้

น่าจะกล่าวได้ว่า จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งโดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่มีภูมิอากาศโดยส่วนใหญ่ มีฝนตกเกือบตลอดปี อากาศร้อนชื้น มีฤดูกาลเพียง ๒ ฤดู คือฤดูแล้งและฤดูฝน แต่ฤดูแล้งนั้นหาใช้ร้อนอบอ้าวหรือแห้งแล้งผากเหมือนภาคอื่น ๆ อากาศในฤดูแล้งประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ของทุกปี ก็ยังพอทำให้ชีวิตน่าอยู่ได้ตามอัธยาศัย ยกเว้นคนที่ไม่ชอบฤดูฝน จะมีความรู้สึกว้าว่า ปัตตานีช่างไม่น่าพิสมัยเสียเลย ตรงกันข้ามกับชาวโรฮาวนาที่มีความปรารถนาจะให้ฝนตกชุ่มชื้นตลอดปี เพราะเป็นการหล่อเลี้ยงพืชพันธุ์ ทรัพยากรของเขา °

ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ของไทย ก็มีเนื้อเพลงที่เกี่ยวกับฝนและการกล่าวถึงฝนนั้น กล่าวถึงละเอียดกว่าในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม เช่น

ฝนฟ้าเจ้าซาเอ๋ย	เซยลงมาให้แรงแรง
เย็นทั้งยอดดง	เย็นทั้งนวลนางเอ๋ย
เคียนเอ๋ยเคียนหก	ฝนตกอยู่พรำพรำ
ข้าวเจ้าเป็นข้าวคำ	กรรมแล้วพอลูก

นอกจากนั้น ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ก็กล่าวถึงสภาพฝนตกในวรรณคดีแบบเดียวกับเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ส่วนวรรคต่อ ๆ ไป ก็มักจะกล่าวถึงเนื้อความอย่างอื่น เช่น

ฝนตกเหอ	ฝนตกสุ่มสุ่ม
แขนงไม้กอหนุม	แตกพุ่มขึ้นกลางกอ

°เพิ่ม นิลรัตน์ "ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดปัตตานี" วารสารเกาส์ ๓ : ๓๕ - ๔๒ พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

ถ้าตัวที่เป็นช้าง
แตกพุ่มขึ้นกลางกอ

ที่จะเข้าไปง้างเอามาสักหนอ
สองหนอเทียมเทียม...เหอ...กัน

เพลงที่กล่าวถึงตะวัน ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มีน้อย ส่วนมากจะกล่าวถึงเดือนหรือพระจันทร์มากกว่า เพราะดวงจันทร์ให้ความรู้สึกเบิกบานและสบายใจมากกว่าเห็นตะวันซึ่ง เรื่องอุไร กุศลาสัย ก็ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระจันทร์กับคำว่า "เป็นความสัมพันธ์ชนิดที่ครึ่งตากกระชับแน่น จะแยกจากกันเสียมิได้ อุปมาดังผ้าสะไบย้อมพื้แน่นอยู่กับทรวงอกของสตรีเพกฉะนั้น"

ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจที่พระจันทร์ หรือเดือน (บุแล) จะมามีบทบาทในวรรณคดีทั้งแบบมุขปาฐะ และอนุมุขปาฐะ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่กล่าวถึงพระจันทร์ได้แก่

ตรัมบุลัม ปิตัม ปือจายอ
กาตุ อาบัน กูรัม ปือจายอ

อาเนาะ กูคอ มามากัมปาคี
ปือเลาะ กาคอ มาแล สะอาตี

คำแปล

เดือนและดาวส่องแสงประกาย
ถ้าพี่ไม่เชื่อ

ลูกม้ากินข้าวเป็ลือก
ผาอกคุหัวใจได้

บุแล จือเถาะ แทแฮ โปลาเตะ
ออแก ตูวอ เนาะ ฆาเลาะ ฆาเตะ

ปาเตาะฮ์ สลิกี ตีแก กือรือบา
ปาเตาะฮ์ กี้เกี แทเป๊ะ ตาฮิ มาตา

คำแปล

เดือนสว่างในกรงคักเสื่อ
คนเกอยากสนุกบ้าง

หอกแทงควายหัก
เอาชีคาแปะแทนพันธุ์ที่หัก

ญอ มานีฮ์ มาแก ตี ลูตง

ลูตง เนาะ มาตี คีกาเกี บุแล

คูโทะ มือนางิฮิ คะแน อุนตง

อุนตง เนาะ มาที นกรี ออแก

คำแปล

ค่างกินมะพร้าวหวาน
ร้องให้คิดถึงเคราะห์กรรม

ค่างจะตายตอนเคื่อนมีค
เป็นกรรมที่ต้องตายในเมืองคนอื่น

ปีแซ ฆือละ บาระ มาเซาะ มือนือเกาะ

บูเต คดาเซะ คีคาแล จูเปาะ

บูแล กือละ ลาฆิ ตาเนาะฮิ ลือเงาะ

อาแบ กาเซะฮิ มาถิ บูเกาะ

คำแปล

กล้วยน้ำว้าสุกงอม
เคื่อนมีคดินก็แฉะ

เมืกแมงลักในถ้วยตวง
พี่ก็ยังมาด้วยความรัก

ปีแซ ฆือละ ปีแซ ละฮิ ญามี
บูแล ฆือละ อาเคะ โคะ นาที

ปาเตาะฮิ ตาแน ตาโนะ คี บูชอ
ฉาโอะฮิ มาแล มือนาซอ มาทอ

คำแปล

กล้วยน้ำว้ากล้วยเมืกมาก
แม่เคื่อนจะมีคน้องก็คอย

กวางมาทอจนเครือหัก
ถึงจะก็กก็ไม่นอน

๘. เนื้อเพลงที่แสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

ขึ้นชื่อว่าเป็นเพลงกล่อมเด็ก ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ในเนื้อเพลงเหล่านั้น จะต้องมีส่วนหนึ่งที่แสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก เพราะการแสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก เป็นหัวใจของเพลงกล่อมเด็กทุกภาษา

แต่ละเพลงมีวิธีแสดงออกถึงความรักในลักษณะต่าง ๆ อาจกล่าวถึงอย่างรักใคร่ทนุถนอม แสดงความรับผิดชอบคอยการไปหาอาหารมาให้ กล่าวถึงการเลี้ยงดูลูก เนื้อเพลงเหล่านี้ให้ความรู้สึกที่ซาบซึ้งอบอุ่น

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ก็มีลักษณะที่พ่อแม่แสดงความรักความห่วงใยต่อลูกของตนอย่างลึกซึ้ง ใช้คำเรียกที่อ่อนหวาน ข้อความที่พรรณนาในเนื้อเพลงนั้น ฟังแล้วเกิดความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ เพราะเนื้อเพลงเหล่านั้นแฝงด้วยความรู้สึกรักและห่วงใย จากส่วนลึกของความรู้สึกจากผู้ที่ให้กำเนิดนั่นเอง เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมต่างกล่าว ไค่แก

เนื้อเพลงที่แสดงความรักความห่วงใยที่ต้องติดตามคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น

อาเนาะ กูอีนี้ บูเวาะฮ์ นูฮาตี เปอร์อิม ปุนนิน กาเซฮ์ คี คาสัม นูฮาตี
ลือกัส ละฮ์ ปือซา อาเนาะ กูอีนี้ กือมานอ เปอร์ซี อากู ตุรคตี

คำแปล

ลูกเอ๋ยเจ้าน้ำใจ	ขอให้จิตใจเจ้ามองใส
จงโตไวไวนะลูกข้า	<u>ข้าจะตามเจ้าไปทุกแห่ง</u>

เนื้อเพลงที่กล่าวถึงหน้าที่ที่แม่ต้องไปหาอาหารมาเลี้ยงดูด้วยความรัก เช่น

โนโน ตีเยาะ	ตีเยาะ มาแก ปาคี
อาเนาะ ฌางัน ตีเยาะ	อาเมาะ ฆี จาถี ปาคี

คำแปล

นกระจอกเอ๋ย	นกระจอกกินข้าวเปลือก
<u>ลูกจายาร้องไห้</u>	<u>แม่ไปหาข้าวเอ๋ย</u>

ตือโปะ ปาแน ปาแน

ปือลาแล รุก รุก

คือโปะ มาสี ปาแน

เมาะ เนาะ ปือรี มาแก ชูช

คำแปล

คมมือเก้งเก้ง
คมมือให้เก้งเก้ง

เจ้าตักแตนเอย
แม่จะฉีอนมิให้กิน

เนื้อเพลงที่แสดงถึงความรักและกล่าวถึงการกล่อมให้ลูกรักนอนหลับสบาย
เซน

บุญง ปูนา แกกอ ลือบะ
สะบู ชูนา ทาเระ กือบะ

มาตี สะละ แดแส กายู
เมาะ เนาะ อุละ แม่ตีโค ปือรากู

คำแปล

นกเป่าทางคก
เป่าปี่สี่ขอ

ตายคากิ่งไม้
แม่จะกล่อมให้เจ้านอน

อายุฮึบะ อาเนาะกู อามิส ทัมปวัน
ตีโค ละฮ์ อาเนาะ อาฮัส ปากวัน
ฮึบะ เบอ์ควา กือฮาฮือรีก ทุฮัน
ฉางัน เคอ์กือนา ปือญาเก็ด ชาวัน
ฉีกา ฮึบะ มู ออถัง มิสเกน
ตีบาคา ชัมบัย กูว เฮอฮัย กาเอ็ง
ฮึบะละฮ์ นาเ็นเอาะอาเยะห์ คีน มุนดา
ชูปายา ฮือมีต คี คาสัม คากา
ค็องฮะละฮ์ อาเนาะ ยัง เบอ์บาฮามีฮัน
ชัมบัย โอเมอร์ญอ มุคอ เบอ์รียา
บายเอะ หิงมัลละฮ์ ลากู คันฆายา
ค็ูปุฉีละฮ์ ออถัง อากันญอ กิตา

คำแปล

โอดูกเอชวัญใจของแม่
แม่ขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้า
 ถึงแม่แม่จะยากจน
 นี่แหละคือกรรม
 จงพึงเกิดลูกรัก
 อย่าทำกิริยาที่ไม่ดี

จนอนเด็กแม่จะกล่อม
จนอย่ามีโรคภัยไข้เจ็บ
 ด้ำนงมีไม่ถึงสองปี
 กรรมของพ่อและแม่
 กว่าเจ้าจะโตเป็นหนุ่ม
 จึงจะเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น

ตีโค เนาะ ตีโค...
 อาละย ตีโค ตีโค ตีโค
 ตีโค เนาะ ตีโค
 ตีโค ตีโค ฅาแง คือริงะ

อาแวเว เปาะ เนาะ อุละ
 บูวี ฅือนีอดอลา อาแวเว มาตอ ตีโค
 อาแวเว มาตอ เนาะ ตีโค
 ฅาวโอะย ฅาแลแน ฅาวโอะย

คำแปล

นอนเด็กลูกจนอน
 ฅอนเด็กจนอน
 นอนเด็กจนอน
 นอนเด็กนอนอย่าคิดอะไร

นอนเด็กพอจะกล่อม
 จงหลับตาเสียเด็ก
 จงหลับตาเสียเด็ก
 หนทางข้างหน้ายังอีกไกล

ตีโค อาเนาะ เนาะตีโค
บาเปาะ ลา เนาะ อุละ
 อาละย เนาะ จือถาจอ ฅูเตะ
 ฅูกัน ฅู ฅูเคาะย เนาะ ฅิงากาเซะย

ตีโค ลา ฆอถะ
อุละ ลา จือเถาะห
 ออถะ บือฆาลอ มื่อฅูเคาะ บือติง
 ฅือปี้ร ฅี คาเราะย มื่อเนิงา คาฆิง

คำแปล

นอนเด็กลูกจนอน

นอนคนเคียว

พอจะกล่อมให้นอน

บรรยาภาสศไส

จะจากรักมิใช่ง่าย

กล่อมยามฟ้าสกใส

คนไถนาแห่งคลัง

เหมือนเลือดคั่งจากเนื้อ

เพลงที่แสดงถึงความหวังไข้อย่างสุดซึ้ง คอยไต่บึงมิให้กัศลูก ถ้าลูกร้องก็จะ
ลุกขึ้นมาช่วยความเป็นห่วง เช่น

ตีโค ละฮ้ ตีโค อาเนาะ เนาะ ตีโค

ตาโกะ ละฮ้ มูแซ ทือมอลง ตีโค

เนาะ 'ละฮ้ มาถึ อาเมะ ออถ่ ตีโค

ปือแฉ ละฮ้ มาทอ อารี ชูเคาะฮ้ มาแล

ฉาแง โคะ ตาโกะ เมาะ โคะ อากอ

อาเบาะฮ้ มู ปือรมี บัวะ กือรีญอ

บางัถละฮ้ บาติ วาเบาะฮ้ มู อาแว

ตาโกะ ละฮ้ มูแซ เนาะ มาแก อาแว

อึญ บาเปาะ นิสเกน เทอรูตอ

กายเอ็น ซือฮือฮือ ฮารัม ตี บิงหัน

ตาเระ กืออาทะฮ้ ตี บอวะฮ้ ฮารือหัน

มาเซาะฮ้ญอ อี้ญู บุกัน ซือคักกิต

คิซุโละฮ้ ญาเมาะ เทาะ ปือรานิง ซิซึ

ปิลอ มือนางิฮ้ บุกิ ซือคักกิต

การี ปากอ ตีโค ซือมือรา บังเกล

คำแปล

นอนเถิดลูกจงนอน

มันจะมาจับคนนอน

อย่ากลัวเลยแม้ยังอยู่

ระวังเรือปล้าจะมา

หลับเสียเถิดก็มากแล้ว

พ่อเจ้าเขาไปทำงาน

ขอให้พ่อเจ้ากลับมาเร็วเร็ว
 พ่อเม่ยากจนเป็นหนี้
 ผ้าเปียกถูกถือไว้
แม่ไฉยงมิให้กักเจ้า
แม่จะลุกขึ้นคุกโดยเร็ว

กลัวเรือปลาจะมากินเจ้า
 ผ้าผืนเดียวก็ไม่มีนุ่ง
 ถ้ายกขึ้นสูงข้างล่างก็เปลือย
เมื่อไรเจ้าร้องไห้เสียงดัง
 .....

ตีโค อาเนาะ อาเนาะ เนาะ ตีโค
 ณาแง มือนางิฮ์
 บาเปาะ มุง เนาะ อุละ
 ตีโค อาเนาะ เนาะ ตีโค
 ณาแง มือนางิฮ์
 บาเปาะ มุง เนาะ อุละ
 ปือแต ปือแต ทาแน กาบูแวง
 นาตี ปือคูฤตี คีเคาะ ปือคูฤตี
 ปือแต ปือแต เนาะ นาตี คีณาแล
 นาตี คีณาแล นาตี ฆาถี บาเปาะ คีเคาะ นาถี

คำแปล

นอนเด็กลูกจนนอน
พอจะกล่อมให้นอน
 อयर่องไห้
 เวลาเป็นปลุกคนเคย
 เวลาเป็นจะคอยที่ทางเคิน

อयर่องไห้
 นอนเด็กลูกจนนอน
พอจะกล่อมให้นอน
 คอยไห้มีหนาม
 คอยพอกกลับมาที่ทางเคิน

๔๔. เนื้อเพลงที่กล่าวถึงความยากลำบากของผู้เป็นแม่

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ให้นำเอาความลำบาก ความเหนื่อยยากของการ

กลอดนุตร การอยู่ไฟ ความเห็นคเห่บ่ยที่ต่องเล้งคูลูกแทรกไวควย แม่นูรองเพลง
กล่อมเด็ก ใค่ถื่อโอกาสเล้งความเห่บ่ยยากล่ำมากให้ลูกฟัง ค้วยการเอาแทรกลงไว
ในเนื้อเพลง ขณะที่ร้องกล่อมให้ลูกหลับ

เพลงที่พรรณนาถึงความล่ำมาก และความเจ็บปวดขณะกลอดนุตร เช่น

ว้าย อานะ อานะ อามั บือรือรี
คือนัน อีนู ฅางัน ละฮ์ กามู เบอริจือริ
บือรานะ กันมู ฮันเคาะ ละฮ์ คื่อทุ
ลือเคาะ คี คาแล คาแล เคาะเลฮ์ ชือวาทู
มาเปาะ มุละฮ์ รือแน ฮับมุลอ ฅู บาตู
คีมือรี อีชะ บือรี อีชะ มาตี ฅู ชู
ฮันการอ อานะ ลือปะฮ์ ปะ บูละฮ์ ฅู ฮาริ
บุชะฅู มุง บุชะ ฮันเทา ฅูโทะ ชือคิถิ
ปอทอง ฅาโมะ บือบวะ กีนคูรี
ฮามี คันลือบัย ฮาญี โทะลือบัย ปาเง กือมาถิ

คำแปล

โอดูกเฮยขวัญตาพ่อแม่	เจ้าอย่าทอดทิ้งแม่
การกลอดเจ้านั้นล่ำมาก	วางเจ้าบนพานทอง
พอเจ้าวางห็นลงในน้ำ	เพื่อให้เจ้าคุดห็นแทนนมแม่
ในระหว่างลูกจะพนสี่สิบวัน	สะคื่อของเจ้ากำลังจะหลุด
พ่อแม่ทำบุญโกนผมไฟ	เชิญหะยีมาสวดให้พร

เพลงที่กล่าวถึงความเจ็บปวดครวราว และสุขแสนทรมาณขณะที่ต้องอยู่ไฟใน
เวลากลอดนุตร เช่น

กือแน ละฮ์ ฅูละ มู อาแว กัน กาแย

ปาคอ อีบุญ มาเปาะ มู อาคอ ละฮ์ ซาแย
 ซาเกะญอ มาแค ฮางะ ปือคี่แย
 อางะ ซือระตอ มาแล ซือระตอ มาแล คั่น ซี้แย
 อีบุญ มุง ปือรู่ญแย เคาะ ปือถื่อตี
 ตีโค ญอ ปูญอ ซือราซอ ญอ มาคี่
 ลากู ละฮ์ ซาโคะฮ์ คีกาแล ญอ ฮากี
 ฮันตารอ อาเนาะญอ ลือปะช ปะ มูโละฮ์ ฮารี่
 วัคญอ อีบุญ มู คาคะฮ์ญอ ซือวียะ
 อาแยร์ ละฮ์ มาตอ อาแยร์ญอ มาตอ ฅาโตะฮ์ ปือมือร้ย

คำแปล

น้องน้องทั้งชายและหญิง	น้องเป็นที่รักของพ่อแม่
ทนเจ็บทนร้อนตอนอยู่ไฟ	ทนเหนียวทนร้อนทั้งวันและคืน
แม่ทองทนอยู่ไฟ	เวลานอนก็นอนเหมือนตาย
หัวใจว่าวุ่นเสมอ	จนเจ้าพ่นว้ายสี่สิบวัน
แม่ทองนอนบนแคร่	น้ำตาแม่ไหลนอง

เพลงที่กล่าวถึงความเหนื่อยยากลำบากในการที่ต้องเลี้ยงดูลูก แม่ตนจะไม่ได้
 กินก็ไม่เป็นไร แต่ลูกจะต้องให้อิมไว้เสมอ ยอมลำบากยอมอดอดยาก เพื่อให้ลูกรักกิน
 อิ่มนอนหลับ เฝิบโตเป็นผู้ใหญ่ และเตือนให้รู้จักกตัญญูต่อพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ยอมลำบาก
 ทุกอย่างเพื่อลูก เช่น

วาฮียะ อาเนาะญอ เปอรือสะตือมีดัง
 ปาคอ อีบุญ มาเปาะ มู อีบุญ มาเปาะมู ฅางัน ละฮ์ ซายัง
 เคอร์เปรอญอ อิงกา มูกันญอ ซือแน
 ตีโค เคาะ ฅืออือถอ มาแก ปง เคาะ กือแญ

คำแปล

ถูกเอยเลือกของพ่อและแม่
พ่อแม่เหนื่อยยากเพราะเลี้ยงเจ้า

จงรักและกตัญญูต่อพ่อแม่
นอนไม่หลับกินไม่อิ่มก็เพราะเจ้า

๔. เนื้อเพลงที่เป็นคำสอนและเป็นคติเตือนใจ

แทบจะกล่าวได้ว่า เป็นลักษณะร่วมของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมทุกภาษา ที่ผู้เป็นแม่หรือผู้ร้องเพลงกล่อมเด็กทุกคน จะถือโอกาสสั่งสอนและให้คติเตือนใจเด็ก ด้วยการแทรกคำสอนหรือคติเหล่านั้น ลงในเนื้อเพลงก๊วย ทำให้เด็กได้ยินได้ฟังจนจำได้ขึ้นใจ เพราะได้ฟังอยู่ทุกวันและทุกครั้งที่มีแม่ร้องกล่อม ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ทางอ้อม คือนอกจากจะช่วยให้เด็กหลับสบายแล้ว ยังถือโอกาสสั่งสอนไปด้วยในตัว เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมได้สอนเด็กและบุคคลทั่วไป ดังนี้

๔.๑ เพลงที่กล่าวถึงการอบรมสั่งสอนเด็ก

ได้กล่าวสั่งสอนให้ใส่ใจหาวิชาความรู้ สอนไม่ให้หลงสมบัติ แต่ให้ถือว่า "มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน" เพราะเป็นสมบัติที่ไม่มีผู้ใดขว้างชิง ขโมยไปจากตัวได้ จึงถือว่ามีความรู้ดีกว่ามีทรัพย์สมบัติ สอนให้ปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาอิสลาม เช่น

ดีกาเลา อาเนาะกู ชูเคาะห์ ละฮ์ป้อชา
จาร์ละฮ์ อิดมู ฆาสัน ฮันทีอรั้ง
อามัส คันเปรัก ดิงมัด คี ออถัง
อิด มูญอ กี้คอ คีบาเวาะ ปุลัง

คำแปล

เมื่อคุณน้อยเติบโตใหญ่ในภายหน้า
อย่าเป็นคนหลงสมบัติ

จงใส่ใจหาวิชาความรู้
อย่าละปฏิบัติศาสนกิจ

นอกจากนี้ ก็ยังได้สอนถึงลูกเกี่ยวกับการแต่งงานออกจากบ้านพ่อแม่ไปมีเมีย
เรือนว่าจะต้องรักบ้าน และต้องทำทุกอย่างเพื่อคนในบ้าน รวมทั้งจัดบ้านเรือนให้
สะอาดน่าอยู่ด้วย เช่น

ดีกาเลา อาเนาะกู ฮันคะ เบอรือสตร์
ฮัมปัต เปอรูการอ ฮันคะ คีจาร์
ซูปายอ รัมะฮัม บือชือร์ ละฮ์ ชือรี
อาเนาะกู บูเวาะฮ์ คากัง ชือฮารี

คำแปล

เมื่อลูกจะมีเมียเรือน	อย่าลืมที่พ่อสั่งสอนไว้
ทำทุกอย่างเพื่อบ้านเรือน	ทั้งลูกหลานเพื่อนบ้านต้องรักบ้าน

เพลงที่กล่าวถึงคำสั่งสอนของปู่ย่าตายายว่า ไม่ให้เอาอย่างคนเกียจคร้าน
นั่นคือ สอนให้เป็นคนขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ ไม่เป็นคนจับจอก คนขยันยอมไม่อดตาย
เช่น

บูดง แกแนะ แกแนะ	โคะ คี ปอดง ปาละฮ์
บือแซ คาริโคะ แนแนะ	ฉาแง อาเมะ ออแก มาละฮ์

คำแปล

เจ้านกน้อยเอ๋ย	เกาะที่ต้นกะพ้อ
ปู่ย่าตายายสอนไว้ว่า	อย่าเอาเยี่ยงอย่างคนเกียจคร้าน

๙.๒ อบรมสั่งสอนบุคคลทั่วไป

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ได้มีการกล่าวสั่งสอนให้คติแก่บุคคลทั่วไป
ด้วย สอนให้คนรู้จักมีความกตัญญูต่อผู้มีบุญคุณ คนรู้จักบุญคุณคนจะเป็นคนที่ได้รับแต่ความ
สำเร็จก้าวหน้าในสิ่งพึงปรารถนาทุกอย่าง และสอนให้รู้ว่าคนอกตัญญูไม่มีทางประสบ

ผลสำเร็จในชีวิต ให้ถือคติว่า หนี้เงินทองใช้คืนได้ แต่หนี้บุญคุณหรือหนี้ความดี ไม่มีวัน
ใช้คืนให้หมดได้ เช่น

ปีแซ มัส บือกา บือลายา	มาเซาะ สะบือยี้ คีอาตัส บือตี
อูเต มัส คาปะ คี บาชา	อูเต บูตี บอเวาะ มาตี

คำแปล

กล้วยไข่เป็นเสบียงระหว่างแล่นเรือ ผลหนึ่งสุกอยู่บนหีบ
หนี้เงินทองจ่ายคืนให้หมดได้ หนี้ความดีไม่มีวันจ่ายหมด

๑๐. เพลงที่กล่าวประชดประชัน เลียดสี นินทา กระแนะกระแหน ล้อเลียน หรือดาก ถากบุคคลต่าง ๆ

ในเพลงกล่อมเด็กทุกภาค มักจะมีลักษณะนี้แทรกไว้ด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นการ
ระบายความในใจของผู้ร้อง ที่ไม่สามารถจะว่ากล่าวผู้ใดตรง ๆ ได้ จึงถือโอกาสว่า
เลียดสี ถากถางไว้ในขณะร้องกล่อมลูก เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ได้เลียดสีผู้เป็นพ่อ
แม่เอง ว่ากล่าวลูกของตนเอง นินทาคนเป็นหม้าย นินทาคนแก่ นินทาผู้หญิง ผู้ชาย
 ฯลฯ

นินทาพ่อแม่ว่าสอนแต่ลูกคนอื่น ส่วนลูกตนเองไม่สนใจ ปลอ่ยปละให้ประพฤติก
คนเหลวไหล เช่น

อาบิย คีถึ เกาะย ออแก โคะ ชือลา
นามอ ปะจู อาฉี มะจู บาโด บาละ ชูธา
อาเนาะ ออแก มื่อางฉี คียอ โคะ อาญา
อาเนาะ คียอ ชือคีถึ อาบิย ชือญะ กูจา บาธา

คำแปล

คนล่อว่าหมดตัวแล้ว

น่านน้ำที่เป็นหะยีกดับจากสุเหร่า

ลูกคนอื่นสอนให้เรียน

ลูกตัวเองปล่อยให้เหลวไหล

ว่ากล่าวกระแทกแค้นผู้เป็นลูกว่าไม่รักดี ไม่ยอมเรียนหนังสือให้ได้เหมือน
คนอื่น ๆ แม่จะส่งให้เข้าโรงเรียน แต่ก็ยังไม่ยอมเรียน เช่น

อาตา ชื่อกอเลาะฮ์ คีจี
เตาะ มือนูถง ปะจู ฮามี

เนาะ ชูโละฮ์ ปือลาฉา ปียา ปานา
มาซอ อาเนาะ มือนูถง คาฉา

คำแปล

ส่งเข้าโรงเรียนชั้นสูง
แต่ไม่เหมือนอาที่เป็นหะยี

อยากให้เรียนหนังสือเก่งเก่ง
โช่เอ๋ยไอ้ลูกไม่รักดี

โคะ บีแล ฉาปอ ลาฮี
อาเนาะ กัตอ ฉาคี

มะจู มุง เตาะ แจกะ ลือชา
ตุ บูแก กัตอ อาฉา

คำแปล

จะบ่นไปทำไม
ลูกมันชั่วเอง

บ่นไม่สิ้นสุด
ไม่มีใครสอน

ชูรง ปาบัน ตาละ ปาบัน
ชูโระ มากัน ซายา มากัน

บูเวาะฮ์ กราปี คาลัม ปราฮู
ชูโระ นงาปี ซายอ เตาะ คาสู

คำแปล

ไม่กระดานชักไปชักมา
ให้กินฉันทินทุกเมื่อ

ลูกหิรอหาอยู่ในเรื่อง
ให้เรียนฉันทินเพื่อทุกครา

นินทาคนเป็นหม้ายว่า คนเป็นแม่หม้ายมักถูกเกี่ยวพาราสี ถูกหยอกเย้า คน

เป็นหม้ายมักชอกช้ำใจ ที่ถูกกระเช้าเข้าเหย และว่าเหวเพราะไม่มีคู่คิปรักษา ถูก
กระเช้าให้รับมีตัวใหม่เร็ว ๆ

แตงาะ ละจี นาเปาะ เนาะ รือยัน
กาเลา รือยัน ตะเคาะ ตีมอ
แตงาะ กะนิ นาเปาะ เนาะ ญู้น
กาเลา ญู้น คาโระ กัน อามอ

คำแปล

มองท้องฟ้าคล้ายฝนจะตก	ถ้าฝนตกไม่มีถังรอง
มองพี่สาวคล้ายจะเป็นหม้าย	ถ้าเป็นหม้ายสงวนเอาไว้ให้ฉัน

แกรทอ อาปี นือจาแล มาแล
ซาเกะ ฮาตี โอวัง ญูณ

บือเงาะ ลอมอง ตือกะ กือโก จินอ
ตะเคาะ อาเถาะห์ ญูระ กานอ

คำแปล

รดไฟแลนกลางคืน
แม่หม้ายหัวใจเจ็บช้ำ

ท่อน้ำแตกใกล้ร้านจีน
ไม่รู้จะทำอย่างไรดี

ปีแซ ฆือละ มาเซาะ นือจือเกาะ
ฆือเฮง สุระ มาถึ คีมือเกาะ

ญูถง จะแย ปาเคาะฮ์ กากี
ออถะ ญูณ ชูโงะ บือลากี

คำแปล

กลัวย่น้ำว่าสูงจนมอรอย
หนังสือจากเมกกะมาทวงหัก

เจ้านกยางน้อยคืนหัก
ให้เหล่าพรรคแม่หม้ายรับมีตัว

อาคอ ซาทุ อุแด กือแต

ลือปะฮ์ บะฉิตี บะฉิตะ ปูเลาะ

สี่ทุ ลาเนาะ สี่นี้ ปง ลาเนาะ
สี่ทุ เนาะ สี่นี้ ปงเนาะ

ลาเนาะ แชกอ มาที่ แกง
แปเราะ บรายอ ตะเคาะ สะแกเปง

คำแปล

โน่นก็เม่นนี่ก็เม่น
โน่นก็อยากนี่ก็อยาก

เม่นหนึ่งตัวตายแหงแก๋
สินสอกไม่มีแม่แต่เงินเศษเหรียญ

นินทาผู้ชายเจ้าชู้ ชอบเกี้ยวพาราสีสตรีเสมอ เช่น

อีเตะ โต๊ะเตะอี อีเตะ โต๊ะตานง บูเวาะ ลอแน บูเวาะ ทือปอเยาะ
อาเคะ บูเตะอี มือจีละ บูง
ปีเยาะ ปีเยาะ ปีแน ฆือรือคอ
ปือจี ลียะ กา ออแก มุคอ

มีเกาะ ชีเถะห์ กา อาแบ ซาปีเยาะ
อานูธ กาโป มาเมาะอี มาแม
ชีกิ บตุโต มาญะ ปือจือแน

คำแปล

เปิดโต๊ะโต๊ะเปิดโต๊ะตาหยง
น้องผิวขาวอุมกระอมน้ำ
เป็นคำคำหามากครุท
ไม่ยากฟังคำพูดคนหนุ่มหนุ่ม

ผล่นอยหน้าผลล่าโย
ขอพลูให้พี่สักคำ
ปุ่นลีเสียกักคิ่น
อ่าปากเป็นต้องเกี้ยวพาราสี

เพลงที่นินทาผู้หญิงก็มี โดยมากมักเลียดสินินทาวัวเป็นคนรักง่ายหน่ายเร็ว
และนินทาวัวเป็นผู้ที่ไม่เจียมตัว ทะเยอทะยาน ตามผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงฐานะของตน
เอง เช่น

แมเถาะ ชูโงะ บุงา รាយอ
บันปฺวัน อีนี เตะละละ บันจายอ

บุงอ คือระคะ มาตัน บันคูรี
ลูปอ ฮาบีธ์ สกาลอ ยาบี

คำแปล

ดอกขบาสีแดงจริงจริง

ดอกทองกลางคันมีหนาม

บุญหญิงเชื่อไม่ได้

ลืมสัญญาง่ายดาย

อาโยง ลาโมะ ลาณู
ทnung กาเอ็ง มาณู
มนิเกาะฮ์ เจ๊ะแม เควี
จิจง ปือเนาะ ฌาถิ

ซาระ บาแต นิเปาะฮ์
ฮาระ เนาะ มือนิเกาะฮ์
ปากา ลีมา บูโระ
อูแต ออแต ปือกาโระ

คำแปล

ไกรสูงสูง
ทอเสื่อผ้า
แต่งงานเจ๊ะแมเควี
ใส่แหวนจนเต็มนิ้ว

ตนจากเต็มเพียบ
หวังจะแต่งงาน
ที่บ้านปากาลีมาบูโระ
แต่เป็นหนี้เขารุงรัง

วาไฮละฮ์ บุดง ปี่รื่อบัง ลายัง
ฮิจินละฮ์ โอวัง ละฮ์ ปือรัน ปรัน

ตุรน คีตังะ คีบูเกะ กรันยี
มูเคาะฮ์ ลาดูปอ ซือฆาลอ ยันยี

คำแปล

เจ้านกบินเดียว
อนิจจาน้ำใจหญิง

ไปที่ภูเขาสูงหยาบ
ลืมง่ายหน่ายเร็ว

๑๑. เนื้อเพลงที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว

ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม มีเนื้อเพลงที่เกี่ยวกับความรักไม่น้อยเลย มีทั้งเกี่ยวกับความรักกับอกของหนุ่มสาว การเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายหญิง การพรรณนาถึงความเจ็บปวดทรมานต้องจากรัก หรือยามรักไม่สมหวัง มีการตัดพ้อต่อว่ากระทบเปรียบเปรยต่อกัน ซึ่งเพลงกล่อมเด็กทุกภาคล้วนมีเนื้อเพลงแบบนี้เช่นกัน **วันเนาว์** ยูเค็น กล่าวถึงความรักในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ว่า "เพราะเรื่องของการรักเป็น

เรื่องของความรู้สึกที่มนุษย์ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกออกมาอย่างหมดหัวใจ และด้วย
ความรู้สึกที่ผูกพัน กับความรู้สึกของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าความสมหวัง หรือ ความ
ผิดหวังในความรัก" ๑

เนื้อเพลงเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม จำแนก
ได้ดังนี้

๑.๑ เกี่ยวกับความรักคั่นอก

การบรรยายความรู้สึกที่คั่นอกคั่นใจว่า เวลาอยู่ไกลมีความคิดถึงห่วงหา
อาวรณ์ อยากพบหน้าอยากอยู่ใกล้ซิค แต่ครั้นพอได้ใกล้ซิคสมความปรารถนา กลับไม่
กล้าเจรจาคั่น ทั้งนี้เพราะเกิดความเหนียมอาย เช่น

บูโจะ ปูตะ ลาญ
กูโคะ ลีอกะ มาลุ

บูโจะ ปาโอะ กือบัง
กูโคะ ยาโอะ บีมัง

คำแปล

ขอกันจิกเหี่ยว
เวลาอยู่ไกลอาย

ขอกมะม่วงบาน
แต่ยามห่างไกลกลับห่วงหา

เนื้อเพลงที่คร่ำครวญถึงความรักที่ไม่สามารถบอกให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ได้
เป็นความรู้สึกที่ทรมานอย่างยิ่ง จึงไม่อยากพบ ไม่อยากเจอจะเจอเพราะพบแล้วเห็น
หน้ากันแล้ว แต่บอกรักไม่ได้ ต้องทนเก็บไว้ในใจ เป็นความรู้สึกที่คั่นแค้นใจยิ่ง เช่น

อาปอ ซุนอ ปาซัง ปลีตอ
อาปอ ละฮ์ ซุนอ มายอิง มาตอ

ปาซัง ละฮ์ คีแย คี คาลัม บือตี
คียัง ละฮ์ คียัง คาลัม ฮาตี

คำแปล

มีประโยชน์อะไรที่จะตามตะเกียง จุกเทียนไขในหีบดีกว่า
มีประโยชน์อะไรที่จะสบตากัน เก็บเงียบไว้ในหัวใจดีกว่า

ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในความรักที่ไม่สมหวัง จึงพยายามหาทางออกด้วย
การปลอบใจตนเองว่า คงไม่ใช่เนื้อคู่กัน เช่น

ปีแซ มัส อาเนาะ บาเงาะ อีกัน คีอมัน คี คาสัม ชูวอ
มีเตาะมาอะฮ์ บาเงาะ บาเงาะ ตะ คีอุมเว กัตอ คววอ

คำแปล

กลัวไข่มืดตก ปลาซ่อนอยู่ในถ้ำ
ขอภัยด้วยอย่างมาก เราไม่ใช่คู่สร้างคู่สมกัน

๑๑.๒ เกี่ยวกับการเก็บพราสีระหว่างหนุ่มสาว
เป็นการใช้ถ้อยคำบอกความรู้สึกให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ความรู้สึก ด้วย
วิธีการต่าง ๆ ส่วนมากมักจะใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบกับให้เห็นความอุปสรรคพยายาม แม้
จะลำบากยากเข็ญ เลือดตาแทบกระเด็น ก็สามารถปฏิบัติได้เพื่อความรัก เพื่อให้คนรัก
เห็นใจ เช่น

ปีแซ ฝือละ บาระ มาเซาะ มือจือเกาะ
บูเต ทลาเซะ คี คาลแล จูเปาะ
บูแล กือละ ลาซี ตาเนาะฮ์ ลือเงาะ
อาแบ กาเซะฮ์ มาถึ บูเกาะ

คำแปล

กลัวหน้าว่าสุกงอม เม็ดแมงลักในถ้วยตวง

เคื่อนมีคตินักแฉะ

พิกยังอุตส่าห์มาหาควรัก

ปีแซ ฆือละ ปีแซ ละฮ์ ฆูมี
บูแล ฆือละ วาเคะ โคะน่าตี ,

ปาเตาะฮ์ คาแน คาโนะ คีบูขอ
ฉาวโอะฮ์ มาแล มื่อฉาขอ มาทอ

คำแปล

กถวน้ำวากถวยไม้คมากเอย
แม่เคื่อนจะมีคนองก็คอย

กวางมาทอจนเครือหัก
แม่จะคิกก็ไม่นอน

เพลงที่บรรยายยกยอหรือสรรเสริญความดีความน่ารักของคนรัก โดยไม่สนใจ
ว่าใครจะมีความเห็นเป็นอย่างไร ในเมื่อตนจะรักเสียอย่าง ก็จะไม่แคร์ความเห็น
หรือความรู้สึกของผู้ใดทั้งสิ้น เช่น

ฉูอ มานีฮ์ จอน้อง กือลาวโอะฮ์
บูโละ มานีฮ์ กืออิง ยังส้มโมะ

บูโจะ บูตะ ปือราขอ ราขอ
อือตู ทือบัก อาบัง กือลอ

คำแปล

มะพร้าวหวานเอนทางทะเล
ปากหวานก็วักโก่ง

ขอดคันจิกเป็นตะกร้าตะกร้า
นั่นแหละที่พี่หลงใหล

อาเนาะ ปือโระ คีกาบู ลินคัง
อูโอะฮ์ บูโระ คีมาทอ โอวัง

ตูรง มานี คีคาส้ม ปายอ
จันเตะ บูเตะ คี มาทอ ซาขอ

คำแปล

ลูกสิงห์กึ่งไม้
ถึงจะน่าเกลียดในสายตาคนอื่น

ลงมาอาบน้ำในบึง
แต่สวยเสมอในสายตาฉัน

กาเฮน ปูตะฮ์ ปาแย สะมีแล
กาเซฮ์ กะ อาเคะ อาแล กปาแล

คำแปล

ผ้าขาวยาวตั้งเกา
รักน้องจริงยิ่งชีวิต

ขอเมาะ สะปือละ สะลีแน
กาเซฮ์ คี กูละ ชะ ปากะตูแล

ฉีกแล้วเอาพันเอวพี่
ตั้งแต่สี่นิ้วถึงกระดูกเจ้า

คูว คีฆอ กูจิง มีอจาถึ
คูวา คีฆา อาบัง มีนจาถึ

คำแปล

แมวสองสามตัวกำลังวิ่ง
พี่ชายสองสามคนกำลังหา

มานอ เนาะชามา กูจิง ยังปือสัง
มานา เนะชามา ตูวัน ชาโอรัง

ก็ไม่เหมือนเจ้าแมวลาย
ก็ไม่เหมือนเจ้าลักคนเคียว

เนื้อเพลงที่บรรยายถึงการปลอมประโลมใจคนรัก ให้มั่นใจว่ารักที่มีต่อ
กันนั้นมั่นคง ไม่มีวันแปรเปลี่ยนผันเป็นอื่น วิงวอนให้คนรักเชื่อใจ เช่น

ทรวง มุสัน บินตัง ปือร์จายอ
กาเลา อาบัง กูรัง ปือร์จายอ

คำแปล

เคื่อนและท้าวสองแสงประกาย
ถ้าหากพี่ชายไม่เชื่อ

อาเนาะ กูทอ มือมากัน ปาคี
ปือเลาะฮ์ คาคอ มือแลฮ์ทฮาติ

ลูกมากินข้าวเปลือก
ผาอกกูหัวใจได้เลย

ลา มูกะ ปาโจ ปือร์มุซิง
อาเคะ ละฮ์ อาเนาะ ฅาแง เนาะ

ปีแซ ปือฆาลอ มาเซาะ มืองือเกาะฮ์
กูซิง ลือปะฮ์ ปือฆาลอ กิตะนีเกาะ คูวอ

คำแปล

ภูเขาลำโหล่นแว้งกว้าง
น้องจายาเศร้าโศกนัก

กล้วยสุกงอมจนปรี
เก็บเกี่ยวแล้วเราจะแต่งงานกัน

๑๑.๓ เนื้อเพลงที่กล่าวถึงความเจ็บปวดทรมานของจากรัก
เนื้อเพลงที่บรรยายเปรียบเทียบให้เห็นว่า การต้องจากคนรักนั้นเจ็บ
ปวดทรมานยิ่งนัก เหมือนเลือดที่ตอ้งจากเนื้อ เป็นความเจ็บปวดที่ทรมานปานจะสิ้น
ชีวิต เช่น

บุแล จื่อเถาะ จื่อถาจอ บูเตะ
คาสิง คาวะระฮ์ มือนิ่งา กาเซฮ์

ออด แอ บือฆาลอ มือญอเคาะ ตือบิง
ชือบือตี คาวะระฮ์ มือนิ่งา คาสิง

คำแปล

เคื่อนหงายบรรยายกาศแจ่มใส
เจ็บซ้ำเพราะต้องจากคนรัก

คนโศกนาถทางตลิ่ง
คั่งเลือดต้องจากเนื้อ

คร่ำครวญห่วงใยกลัวคนรักจะเปลี่ยนแปลง จึงไต่ล้งเสียมิให้ลืมความรัก
ที่มีต่อกัน ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล ขอให้นึกถึงความรักที่มีต่อกันไว้ในหัวใจเสมอ เช่น

โค..โค..โค.. ปูตี ลา ปาวโอะฮ์ คื่อลือมา มาตุ
อาเนาะ ชือมีลา คี ตาเปาะ ตาแง
การี ละฮ์ ฌาวโอะฮ์ นาฮือรี ขาตุ
อีแล คี มาตอ คีฮาตี ฌาแง

คำแปล

ผลมะม่วงทับทิมหิน
จากไปอีกประเทศหนึ่ง

ลูกปลาในฝ่ามือ
แมนลับจากตาแต่อย่าหายจากใจ

๑๑.๔ เนื้อเพลงที่มีการตัดพ้อต่อว่า กระแนะกระแหน ในระหว่างคนที่รักกัน
กระแนะกระแหนว่า ช่างสิ่งอื่นหาใหม่ทดแทนได้ แต่ขาดความรักหา
อะไรทดแทนไม่ได้ นอกจากความตาย เช่น

ตาแน ปี่แซ่ สาบง คางง
ปู้ตุ ปื่อแน คามะ คี อูบง

ตาแน สะราเซะ คี อูบง ยารี
ปู้ตุ กาเซะฮ์ บาเอะมา มาคี

คำแปล

ปลุกตนหมากให้ใบเสียดสี
ค้ายที่ขาดคอใหม่ได้

ปลุกแมงลักที่ปลายนิ้ว
แต่ขาดความรักมักต้องตาย

เนื้อเพลงที่ตัดพ้อระหว่างสามีภรรยา ตัดพ้ออย่างน้อยใจที่มีสามี ก็
หมายจะไคฟิงพาอาศัย แต่กลับมีสวาทเหตุต้องหย่าร้างกันก่อน และถ้าหย่าร้างจะไม่ยอม
ข้องเกี่ยวใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าอยู่ไกลหรือใกล้ ก็จะตัดใจไม่สนใจ และไม่ตอมมาหวน
หาอาวรณ์อีก เช่น

จะกง ปาตี จะแก กะแก
บูละ ลาเกี จะแก ตุแป

ตะแก กะแก กือรา กูดู
ตะแก ตุแป จือรา กูดู

คำแปล

บักคำหมายจะเก็บข้าว
มีสามีหมายจะไคฟิงพา

แต่ตนข้าวไม่ยอมออกรวง
แต่ควนมาหย่าร้างเสียก่อน

ไฮ..ตาแน ซือถา มือปาเล้ง ปาทง
อาเนาะ ลาอีเตะ คี คีอปี ปื่อแน
กาเลา ปือจือถา ฉาแง คี กูกง
โตะยาวโอะฮ์ ฉาแง คี ปี่แม

คำแปล

ปลูกตะไคร้กลับปลูกกลับ
 หยาแล้วไม่ต้องมาของเกี่ยว

ลูกเบ็กริมนา
 แม้อยู่ไกลก็อย่าไค่ห่วงหา

ตัดพ้อคนรักที่ทอดทิ้งให้คอยเก้อ คิดจะตามหากก็ตามไม่ถูก และตัดพ้อว่า
 ปากหวานเฉพาะเวลาอยู่ค่อนหน้าเท่านั้น ส่วนหัวใจมอบคนอื่น เช่น

ลีมา บูโระ ลีมา กือลีแย
 ซาขอ เนาะ กูโระ เตะตาฮู ฉาแล

ลีมา มานีฮ์ บาแต บือคูถึ
 เฮาะ อีแต มานีฮ์ กือมานอ บือรือฮึ

คำแปล

ล้มมะกรูดล้มเกลี้ยง
 ดันอยากจะตามแต่ไม่รู้ทาง

ล้มหวานก็มีหนาม
 แม่คำซำอยู่ที่ไหนหนอ

ลีอูมู ยาแต ยาตี
 ลามะ อาแบ มาถึ

ตามะ ปอดง ฮูเกาะ
 นาตี บูแล จือเกาะ

คำแปล

รวัวตัวผู้
 พื้จามาซาว่าเหว

ผูกไว้ที่ตนสมอทะเล
 อयरวนเรเคื่อนหงายแล้ว

ลีมา มานีฮ์ คี คือบัน ทางอ
 บูเทร้ ซือราเซฮ์ คีบูโจร် กาเฮน
 อาเคะ มูโละ มานีฮ์ คือบัน คีอามอ
 ฮาตี คีโย กูโคะ กาเซฮ์ คีโอรัง ลาเฮน

คำแปล

สั้หวนที้นใด
 นองปากหวานเวลาอุยตอหน้า

เม็คเคื้อยชายพกผ้า
 หัวใจหลอนรักคนอื่น

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และขอเสนอแนะ

การแยกประเภทและวิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี
ไคศึกษาและค้นคว้า ดังนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี
๒. เพื่อจำแนกประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ที่รวบรวมได้ในจังหวัดปัตตานี
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม และอื่น ๆ จากเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่รวบรวมได้ในจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) และการสัมภาษณ์วิทยากร ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary sources) เสนอผลรายงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description)

การศึกษาค้นคว้า จะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. รวบรวมหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษานี้ ซึ่งนับเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary sources)
๒. เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมที่เก็บได้จากตำบลต่าง ๆ ทั้ง ๑๓ ตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary sources)
๓. รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกเสียง ข้อมูลที่บันทึกเสียง จะเป็นทั้ง

แบบอ่านธรรมดา และร้องเป็นทำนอง

๔. ถอดข้อมูลเป็นอักษรวิธีภาษาไทย แล้วแปลเป็นภาษาไทย

๕. จำแนกประเภทของข้อมูล แล้วจึงวิเคราะห์หาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม และอื่น ๆ จากข้อมูลที่ได้

ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

๑. สภาพท้องถิ่นและประเพณีวัฒนธรรมของจังหวัดปัตตานี

๒. จำแนกประเภทของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ได้ดังนี้

๒.๑ เพลงเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ เพลงที่กล่าวถึงปลาชนิดต่าง ๆ กุ้ง ปู ปลาหมึก นกชนิดต่าง ๆ กา ไก่ เป็ด แพะ แกะ วัว ควาย สิง ค่าง ช้าง เสือ ม้า ตั๊กแตน แมลง ผีเสื้อ เม่น มอค แมลงงู มดแดง แตน กบ งู ฯลฯ ๑๐

๒.๒ เพลงเกี่ยวกับพืช ได้แก่ เพลงที่กล่าวถึง ข้าว ข้าวเปลือก มะพร้าว ถั่วชนิดต่าง ๆ หนาก ต้นจาก มะม่วง มะกรูด ต้นเตย ตะไคร้ สมแขก ต้นบอน จำปา มะลิ ต้นเทียน ละมุด ลูกหยี ต้นกะเพรา มะละกอ ต้นไผ่ ลูกกอก มะขาม แมงลัก หัวมัน ต้นประทุ ต้นมือแค ดอกชบา ดอกทองหลาง นอยหน้า ลำไย ๕๐

๒.๓ เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ เพลงที่กล่าวถึง ตะวัน เดือน ดาว สภาพฝนตก ฯลฯ

๒.๔ เพลงที่แสดงสภาพทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ เพลงที่กล่าวถึง ภูเขา แหล่ม ทะเล ไร่ ฯลฯ ๑๕

๒.๕ เพลงกล่อมเด็กโดยตรง เป็นการกล่อมให้เด็กหลับ ด้วยการเชิญชวนให้นอน ๑๕

๒.๖ เพลงที่เกี่ยวกับคำสอนและเป็นคติเตือนใจ ได้กล่าวอบรมสั่งสอน

เด็ก และสอนบุคคลทั่วไป ฯลฯ ๕

๒.๘ เพลงที่กล่าวถึงศาสนาอิสลาม กล่าวถึงผู้ที่ควรยกย่องตามหลักศาสนาและการปฏิบัติศาสนกิจ ๖

๒.๘ เพลงที่กล่าวประชดประชัน เลียดสี นินทา กระแนะกระแหน ล้อเลียน ด่าดอง บุคคลต่าง ๆ ได้แก่ เพลงที่นินทาคนที่ เป็นพ่อแม่ เลียดสีผู้เป็นลูก กระแนะกระแหนคนเป็นหม้าย นินทาเพศชายและหญิง นินทาผู้เป็นสามี ฯลฯ ๑๓

๒.๙ เพลงเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ได้แก่ เพลงที่กล่าวถึงความรักคั่นอก เก็บหวาราสี คร่ำครวญเมื่อยามต้องจากรัก การตัดพ้อคนรัก ฯลฯ ๑๖

๒.๑๐ เพลงที่กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ทำให้ทราบว่า เป็นถิ่นที่ประชาชนมีอาชีพทางเกษตรและประมง เป็นหลักใหญ่ ๔๔

๒.๑๑ เพลงที่กล่าวถึงความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี

๒.๑๑.๑ ความเชื่อ ประชาชนในท้องถิ่นเชื่อเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว เชื่อเรื่องเคราะห์กรรม ดวงและโชคลาภ ๑

๒.๑๑.๒ ค่านิยม มีค่านิยมเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม การทอผ้าใช้เอง นิยมลายผ้าปาเต๊ะของชาว นิยมทรงผมมวย นิยมมีลูกมาก นิยมคนที่มีความกตัญญู นิยมกินหมาก ๑๑

๒.๑๑.๓ วัฒนธรรมประเพณี กล่าวถึงประเพณีการแห่ การแข่งเรือกอลและ การโกนผมไฟ การไปทำพิธีที่เมกกะ การให้ผู้หญิงทอผ้าทุกบ้าน ๑๖

๒.๑๒ เพลงที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ กล่าวถึงเหตุการณ์ที่กองทัพไทยมาปราบขบถที่เมืองปัตตานี สมัยพันรตนโกสินทร์ และเหตุการณ์ที่ชาวจีนนำเรือสำเภามาค้าขายทางทะเลที่ปัตตานี ๖

๒.๑๓ เพลงที่มีเนื้อค่อนข้างหยาบโลน ๖

๒.๑๔ เนื้อเพลงประเภทสัพเพเหระ ๑๖

๓. วิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ได้ดังนี้

๓.๑ เพลงในภาษามาลาย มี ๓ ชนิด คือ

๓.๑.๑ เพลงขรรคมก เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตี ระหว่างชายและหญิง หรือระหว่างหนุ่มสาว

๓.๑.๒ เพลงกล่อมเด็ก เนื้อเพลงกล่าวถึงการร้องกล่อมเด็กโดยตรง ซึ่งบางครั้งก็นำเอาเหตุการณ์รอบตัวมาใส่ในเนื้อเพลง และบางทีก็ถือโอกาสระบายความในใจของผูกร้องด้วย

๓.๑.๓ เพลงที่เด็กร้องเล่น เป็นเพลงที่เด็ก ๆ ร้องเล่นสนุก ๆ

เพลงทั้ง ๓ ชนิด ได้ถูกนำมาใช้ร้องกล่อมลูกในหมู่ชาวไทยมุสลิม ซึ่งในภายหลังแทบจะแยกประเภทไม่ออก

๓.๒ ลักษณะฉันทลักษณ์ของเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม เรียกว่า บันตง มีลักษณะสัมผัสดังนี้

○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ตัวอย่างเช่น

ปีแซ ชื่อละ มาเซาะ มือเงาะเกาะ ฆูดง จะแย ปาเตาะฮ์ กากี
มีเฮง สุระ มาดี ดี มือเกาะ ออแก ฆูแฉ ชูโงะฮ์ ปือกากี

๓.๓ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ต่างกับเพลงกล่อมเด็กไทยภาคอื่น ๆ ที่เนื้อเพลงสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๓.๑ เนื้อเพลงใน ๒ วรรคแรก ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อความในวรรคต่อไป กล่าวคือ ๒ วรรคแรก จะเป็นเพียงบทนำลอย ๆ เท่านั้น เช่น

ปีแซ รายอ มาเซาะ คีราวอ	ปีแซ คีตีละ มาเซาะ คีอูยง
โอวัง ลา กายอ มือนาเกาะฮ์ กายอ	โอวัง ปาเก มือนาเวาะ อูตง

คำแปล

กล้วยนาง(พ)ญาสุทิวราวดำ
คนรวยม้กรวยยิ่งขึ้น

เลือกกล้วยที่สูงปลาย
คนจนต้องพึ่งโชคชตา

๓.๓.๒ เนื้อเพลงใน ๒ วรรคแรก ช่วยขยายความในวรรคต่อไป

เช่น

วะ ทุปะ บือกา บือตุง
มานอ ติ้อปะ อาเคะ บือตุง

อาเมะ ยารง มาซี กะทีนอ
อาตัส มาโง ชมือแร สนอ

คำแปล

เตรียมทำขนมต้มตอนทอด
น้องทอดที่ตรงไหน

มาเอาเข็มกับน้องสาว
บนโลกผั่งทางโน้น

๓.๓.๓ เนื้อเพลงใน ๒ วรรคแรก เป็นความเปรียบของวรรค

ต่อไป เช่น

อาเนาะ อูคัง อูคัง ยูเฮาะ
อาเนาะ โอวัง โอวัง ยูเฮาะ

เตาะ กัน ยาตี อาเนาะ ติ้อฮีรี
เตาะ กัน ดิยาตี อาเนาะ ชันตีถึ

คำแปล

ลูกกุ่มต้องเป็นลูกกุ่ม
ลูกคนอื่นต้องเป็นลูกคนอื่น

จะไม่เป็นลูกปลาอินทรี
จะไม่เป็นเหมือนลูกเราเอง

๓.๔ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ไก่กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

๓.๔.๑ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งจำแนกเป็น

๓.๔.๑.๑ ประเพณีการเล่นว่าววงเคื่อน ว่าววงเคื่อนนี้ ใ้รูปแบบมาจากมาเลเซีย เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว นิยมเล่นว่าววงเคื่อนเพื่อ ทดสอบความแรงของกระแสดลม นิยมเล่นกันในฤดูเล่นว่าว การเล่นว่าววงเคื่อนมีการ แข่งขัน ๔ ประเภท คือ ประเภทสวยงาม ประเภทขึ้นสูง ประเภทพ่นอุบูนฟ้า และ ประเภทเสียงดี หรือเสียงดัง

๓.๔.๑.๒ ประเพณีการต่อเรือกอลและ และการแข่งเรือ กอลและ เรือกอลและเป็นเรือที่ชาวพื้นเมืองใช้เป็นพาหนะในการประมง หมู่บ้านที่ต่อ เรือกอลและสมัยโบราณชื่อ หมู่บ้านกำปงกอลและ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้านสะบารัง แหล่งที่ยังมีการต่อเรือกอลและในปัจจุบันอยู่ที่ ตำบลน้ำบอ อำเภอยะนง และตำบล ปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี ซึ่งอยู่ในจังหวัดปัตตานี ส่วนการแข่งขันพายเรือกอลและ สมัยก่อนนิยมแข่งในงานฮารีรายอ กับงานรายอฮัจยี เป็นประจำทุกปี ปัจจุบันจะแข่ง เมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ใหญ่ ๆ และแข่งเป็นประจำทุกปี เพื่อชิงถ้วยพระราชทานที่จังหวัด นราธิวาส ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม ราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐานประทับแรม ณ ตำหนักทักษิณราชินีเวสน์ จังหวัด นราธิวาส

๓.๔.๑.๓ ประเพณีการแห่นก สมัยโบราณจะจัดให้มีพิธี แห่นกในงานแต่งงาน หรืองานเข้าสู่หน้คของผู้ที่มีฐานะดี ขบวนแห่นกเป็นขบวนที่สวยงามมาก

๓.๔.๑.๔ ประเพณีการโกนผมไฟ เด็กไทยมุสลิมทุกคนจะ ต้องผ่านพิธีโกนผมไฟ และตั้งชื่อระหว่าง ๗ วันหลังคลอด ในงานพิธีโกนผมไฟของลูก ชาย จะต้องฆ่าแพะ ๒ ตัวเป็นอย่างน้อย ส่วนงานพิธีโกนผมไฟลูกสาว จะต้องฆ่าแพะ ๑ ตัวเป็นอย่างน้อย ถ้าผู้ใดชักข้องทางการเงิน จะไม่ฆ่าแพะในเวลาโกนผมไฟ ก็จะต้องฆ่าแพะภายหลังวันโกนผมไฟ และต้องสวดมนต์ให้รู้ว่า แพะดังกล่าวฆ่าเพื่อพิธีโกน ผมไฟ

๓.๔.๑.๕ ประเพณีการแต่งงานสตรีไทยมุสลิมจะแต่งงาน ตั้งแต่อายุยังน้อย คือประมาณ ๑๓ - ๑๕ ปี คู่ครองที่จะแต่งงานด้วย ต้องนับถือศาสนา

อิสลามเหมือนกัน

๓.๔.๑.๖ ประเพณีการหย่าร้าง คนไทยมุสลิมไม่ว่าหญิงหรือชาย จะหย่าร้างก็ครั้ง หรือจะแต่งงานใหม่ก็ครั้ง ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย แต่มีข้อแม้ว่า ถ้าสามีภรรยาอยู่ด้วยกัน จะหย่าร้างกันได้ไม่เกิน ๓ ครั้ง ถ้าหย่าร้างกัน ๓ ครั้งแล้ว ฝ่ายหญิงจะต้องแต่งงานใหม่กับชายอื่นก่อน แล้วจึงหย่ากับชายนั้นมาแต่งงานกับสามีคนเดิมได้

๓.๔.๒ ความเชื่อ จำแนกเป็น

๓.๔.๒.๑ ความเชื่อเกี่ยวกับการขนานศาลกล่าวขวัญว่า
วงเคือน

๓.๔.๒.๑.๑ เล่นว่าววงเคือนแก่นให้หยาบป่วย โดยมีความเชื่อว่า ถ้าทำว่าววงเคือนให้โก่งงอเดียวกับผู้ป่วย คือให้ส่วนสูงของว่าวเท่ากับส่วนสูงของผู้ป่วย และส่วนกว้างเท่ากับว่าวของผู้ป่วย แล้วปล่อยให้ว่าวกินลมบนผู้ป่วยกางมือกางเท้า ทำการเหมือนว่าวเล่นลมไปพร้อม ๆ กัน จะหายป่วยได้

๓.๔.๒.๑.๒ ทำว่าววงเคือนแก่นให้โค้งสิ่งที่ตนปรารถนา จะสำเร็จได้โดยทำว่าววงเคือนแก่น

๓.๔.๒.๑.๓ เล่นว่าววงเคือนเพื่อช่วยให้ผลผลิตทางเกษตรดีขึ้น

๓.๔.๒.๒ เชื่อเรื่องเคราะห์กรรม โชคชะตา และดวง เป็นความเชื่อที่คล้ายกับความเชื่อของคนไทยพุทธ โดยเชื่อว่าเรื่องเคราะห์กรรม โชคชะตา และดวง ของคนเป็นสิ่งที่ฝันไม่ได้ ต้องเป็นไปตามที่เคยทำไว้ในชาติปางก่อน จึงต้องรับผลกรรมในชาตินี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๓.๔.๒.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์สี่ขา เชื่อว่าการปล่อยสัตว์สี่ขาไว้ตามสถานที่ที่ตนนับถือ เป็นการสะเดาะเคราะห์

๓.๔.๓ ค่านิยม จำแนกเป็น

๓.๔.๓.๑ ค่านิยมเกี่ยวกับผ้าและการทอผ้า สตรีไทยมุสลิม

ทุกคนในสมัยก่อน จะต้องทอผ้าเป็น โดยเฉพาอย่างยิ่งต้องทอไว้ใช้ในงานแต่งงานของตนเอง และทอให้กับบุคคลอื่นในครอบครัว เพราะสมัยก่อนยังไม่มีกาทอผ้าขายกัน ทุกบ้านต้องทอไว้ใช้เอง ชาวเมืองปัตตานีสามารถทอไว้ใช้จนเหลือเพื่อภายหลังจึงทอผ้าเป็นสินค้าออก นอกจากนี้ยังได้ส่งซื้อผ้าจากต่างประเทศมาตีพิมพ์ลวดลายดอกดวง ที่เรียกกันว่า ผ้าจาวี หรือ ผ้าจวนี

๓.๔.๓.๒ ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย ชาวไทยมุสลิมนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสุคนธ์ มีดอกดวงสีสันเด่นชัดกัน ที่เรียกกันว่า ผ้าปาเตะ และนิยมลายของชาวชวา

๓.๔.๓.๓ ค่านิยมเกี่ยวกับทรงผมสตรีชาวไทยมุสลิมนิยมเกล้าผมมวยแบบเกล้าท่า ๆ ะไว้ที่ท้ายทอย แบบที่เรียกว่า "ลีปะ ปาแน"

๓.๔.๓.๔ ค่านิยมเกี่ยวกับศาสนา แยกเป็น

๓.๔.๓.๔.๑ ค่านิยมเกี่ยวกับความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม ขนบธรรมเนียมประเพณีทุกอย่างของชาวไทยมุสลิม ล้วนมาจากความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อศาสนาอิสลามทั้งสิ้น ชีวิตของชาวไทยมุสลิมทุกคน จึงอยู่ในกรอบของศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย

๓.๔.๓.๔.๒ ค่านิยมเกี่ยวกับการไปเมกกะ การไปเมกกะของชาวไทยมุสลิม มีในบทบัญญัติของคัมภีร์กุรอาน จนเกิดเป็นค่านิยมว่า ผู้ใดผ่านการทำพิธีทางศาสนาจากเมกกะมาแล้ว จะได้อำนาจ "หะยี" นำหน้าชื่อทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชาย เป็นที่นับถือของคนในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ในศาสนา

๓.๔.๓.๕ ค่านิยมเกี่ยวกับการมีลูกมาก คนไทยมุสลิมจะไม่ยอมคุมกำเนิด เพราะถือว่าขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เชื่อกันว่าการไม่ให้นุชนับมาเกิดในโลกเป็นบาป เพราะเด็กเหล่านั้นเป็นเด็กที่พระผู้เป็นเจ้าต้องการให้มาเกิด จะขัดขวางด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้คนไทยมุสลิมจึงมีลูกมาก และลูกทุกคนก็มักจะมีการเลี้ยงดูอย่างดี

๓.๔.๓.๖ ค่านิยมเกี่ยวกับการกินหมาก คนไทยมุสลิมสมัยก่อนนิยมกินหมากกันทุกคน เพราะเชื่อว่าการกินหมากจะทำให้ฟันทนทาน กำจัดกลิ่นปาก

และพันธุ์คำ เป็นพันธุ์นิยมกันมากในสมัยนั้น และการกินหมากมีส่วนช่วยให้พันธุ์คำ

๓.๔.๓.๗ คำนิยมเกี่ยวกับการตกแต่งเล็บ สตรีไทยมุสลิม รู้จักเอาใบเทียนมาบดให้ละเอียด แล้วนำมาทาเล็บให้มีสีสดสวย เหมือนกับสตรีทุกชาติในโลก ที่รู้จักเสริมสวยตั้งแต่ยังไม่มีเครื่องสำอาง แต่ก็รู้จักใช้พืชพันธุ์ไม้ในสวนในป่า มาเสริมสวย

๓.๔.๔ เนื้อเพลงที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพลงกล่อมเด็ก ไทยมุสลิม ได้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ สมัยที่พระยาเมืองปัตตานีก่อการขบถหลายครั้งหลายครา จนทางเมืองหลวงต้องส่งกองทัพมาปราบอยู่เนือง ๆ ทำให้ชาวเมืองประสบกับปัญหาความเป็นอยู่ เพราะอยู่ในสภาพสงคราม การกินการอยู่ ไม่ปกติเหมือนเวลาไม่มีศึกสงคราม ชาวเมืองต้องกินสาธูต่างข้าว นับเป็นการบันทึกถึงความยากลำบากในช่วงที่พระยาเมืองปัตตานีก่อการขบถ และเหตุการณ์ที่ชาวจีนนำเรือสำเภามาค้าขายทางทะเลที่ปัตตานี

๓.๔.๕ เนื้อเพลงที่สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม กล่าวถึงสัตว์ที่อยู่ในทะเลมากกว่าสัตว์ที่อยู่บนบก กล่าวถึงพืชที่ชอบขึ้นตามชายทะเลอยู่เสมอ ๆ กล่าวถึง เรือ ทะเล ภูเขา แหลม ชาวจีน และเรือสำเภาจีนอยู่บ่อย ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะปัตตานีอยู่ติดทะเล มีแม่น้ำ ลำคลอง ในตัวเมืองหลายสาย รวมทั้งชาวจีนที่นำเรือสำเภาเข้ามาค้าขาย ก็มาติดต่อกับชายฝั่งทางทะเล ทั้งนี้เพราะสมัยโบราณ ปัตตานีเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญที่สุดของไทยทางภาคใต้ นั่นเอง ซึ่งเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ก็สะท้อนสภาพทางภูมิศาสตร์เอาไว้ด้วยดังกล่าว

๓.๔.๖ เนื้อเพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่กล่าวไว้ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม คือ สภาพฝนตก เคียนหงาย เคียนมีด ฯลฯ

๓.๔.๗ เนื้อเพลงที่แสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ในเนื้อเพลงดังกล่าว จะแสดงความรักความห่วงใย และหน้าที่ที่จะต้องหาอาหารเพื่อลูกน้อยของตน อันเป็นการแสดงออกของส่วนลึกจากความรักของผู้ให้กำเนิด ไม่ว่าผู้ให้กำเนิดนั้นจะเป็นคนชาติใด ภาษาใดก็ตาม และชาวไทยมุสลิมก็เช่นกัน ไม่มีข้อยกเว้น

๓.๔.๘ เนื้อเพลงที่กล่าวถึงความยากลำบากของผู้เป็นแม่ พรรณนา

ถึงความลำบาก ความเจ็บปวดขณะคลอดบุตร ความทรมานขณะอยู่ไฟ ความเหนื่อยยาก ในการเลี้ยงลูก

๓.๔.๘ เนื้อเพลงที่เป็นคำสอนและเป็นคติเตือนใจ กล่าวอบรม สั่งสอนเด็กโดยให้ขยันหมั่นหาวิชาความรู้ ให้เป็นคนขยัน และสั่งสอนให้คติบุคคลทั่วไปว่า ให้เป็นคนรู้จักบุญคุณคนอื่น

๓.๔.๑๐ เนื้อเพลงที่กล่าวเสียคติ นินทาผู้เป็นพ่อแม่ ลูก แม่หม้าย ผู้หญิง ผู้ชาย คนแก่ ฯลฯ

๓.๔.๑๑ เนื้อเพลงที่แสดงเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว มีทั้ง ความรักศบอ กั๊วพาราสี พรรณนาความเจ็บปวดทรมานต้องจากรัก หรือยามที่มีรักไม่ สมหวัง การตัดพ้อต่อว่าระหว่างคนที่รักกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. น่าจะศึกษาเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม ในอำเภออื่นของจังหวัดปัตตานีบ้าง ซึ่งยังมีเหลืออีก ๘ อำเภอ คือ อำเภอสายบุรี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอหนองจิก อำเภอ ยะรัง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ และอำเภอมายอ โดยนำมาเปรียบเทียบ กับ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมของอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

๒. น่าจะศึกษาเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมของจังหวัดยะลา นราธิวาส สตูล หรือจังหวัดอื่นที่มีชาวไทยมุสลิมอยู่มาก

๓. น่าจะศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อจากเพลง กล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดต่าง ๆ ทางชายแดนภาคใต้

๔. น่าจะรวบรวมทำนองเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมทั่วไป โดยบันทึกเสียงไว้ และจัดทำโน้ตเพลงไว้เป็นหลักฐานด้วย

๕. น่าจะศึกษาวิเคราะห์ คำคม และความเปรียบในเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทย มุสลิมของทุก ๆ จังหวัด

๖. น่าจะศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สิ่งที่สะท้อนจากเนื้อเพลงกล่อมเด็ก

ไทยในภาคอื่น ๆ กับสิ่งที่สะท้อนจากเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในแง่มุมต่าง ๆ

๗. น่าจะศึกษาเปรียบเทียบประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และสภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นจากเนื้อเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับเนื้อเพลงกล่อมเด็กภาคใต้เพียงภาคเดียว เพื่อหาสิ่งที่เหมือนและสิ่งที่แตกต่าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กองประสานราชการ เรื่องเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ๒๕๐๕, ๘๑ หน้า (ไม่ครบหน้า)

กรมพระยาคำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระราชพงศาวดารกรุง
รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ โรงพิมพ์การศาสนา ๒๔๘๘, ๑๘๐ หน้า (ไม่ครบหน้า)

กรมมหาดไทย กองประสานราชการ สภาพสังคมจังหวัดภาคใต้ โรงพิมพ์ส่วน
ท้องถิ่น ๒๕๐๖, ๓๐ หน้า (ไม่ครบหน้า)

กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา สำนักจุฬาราชมนตรี ศาสนาอิสลาม
คุรุสภา ๒๕๑๙, ๑๓๔ หน้า

กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับ
หอสมุดแห่งชาติ รัชกาลที่ ๑ - ๒ ป.พิศนาคะการพิมพ์ ๒๕๐๖, ๑๕๐ หน้า (ไม่
ครบหน้า)

กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร ประวัติศาสตร์จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี
ยะลา สตูล โรงพิมพ์คุรุสมมนาการ ภาคศึกษา ๒ ๒๕๑๕, ๘๙ หน้า

กิ่งแก้ว อัดดากร วรรณกรรมบ้านโน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๑๔,
๔๔๔ หน้า

_____ "อารมณ์จากเพลงกล่อมเด็ก" กติชนวิทยา เอกสารนิเทศการศึกษา
ฉบับที่ ๑๔๔ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๙,
๓๖๖ หน้า

_____ วิชาคติชนวิทยา เอกสารประกอบการศึกษา โครงการ เอกสารเชิงคติ-
วิทยา เอกสารฉบับที่ ๒ ๓๑ หน้าพิมพ์คัด

กาญจนาภรณ์ (นามแฝง) "คอคติ อเชียน" วารสารสมุทรสงคราม ๕ : ๑๕ - ๓๘ กันยายน ๒๕๑๖

กุหลาบ มัลลิกะมาส กิตติชาวบ้าน สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ๒๕๐๙, ๒๖๙ หน้า

กล่อมจิต พลายเวช "บทกลอนกล่อมเด็กของไทย" วารสารทองสมุก ๒ : ๘๒ - ๘๓ มีนาคม - เมษายน ๒๕๑๒

ชจักษ์ บุรุษพันธ์ ไทยมุสลิม แพร่พิทยา ๒๕๑๙, ๕๓๐ หน้า

คณิตา เลชะกุล "ตานี" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๒

สมชัย อนุมานราชชน อัลอิสลาม วงศ์เสงี่ยมการพิมพ์ ม.ป.ป. ๒๓๘ หน้า

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ รน., ร.ศ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา
ถำรงราชานุภาพกับกระทรวงมหาดไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๐๖, ๒๖๘
หน้า (ไม่ครบหน้า)

จันทร์ศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยรามัญ จากคำบลทรงคนอง อำเภอบางปะเตาะ
จังหวัดสมุทรปราการ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
๒๕๑๙, ๒๖๕ หน้า อีกสำเนา

จำนงค์ ทองประเสริฐ ภาษากับวัฒนธรรม วัฒนาพานิช ๒๕๑๘, ๒๑๕ หน้า

เจือ สตะเวทิน กิตติชาวบ้านไทย โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์ ๒๕๑๙, ๑๔๙ หน้า

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ศาสนาอิสลาม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๒๑, ๘๑ หน้า

เฉลียว เพชรแก้ว "เพลงกล่อมเด็ก" วิทยาสาร ๒๙ : ๓๘, ๑๕ ธันวาคม
๒๕๑๘

ชัย เวียงศิลป์ ประวัติศาสตร์ไทยสมัย ๒๓๕๒ - ๒๔๕๓ ตอนที่ ๑ คำนั่งคม
บ้านเวียงศิลป์ ๒๕๑๗, ๕๕๔ หน้า

การณี บินหลันต์ จิตวิทยาครอบครัวและสวัสดิภาพเด็ก โรงพิมพ์โรงเรียนประชา-
สงเคราะห์ ๒๕๑๔, ๒๓๔ หน้า

เต็ม นิมมี "ลักษณะสังคมชนบทภาคใต้" ส่งเสริมการเกษตร ๔(๖) : ๑๑ - ๑๗
สิงหาคม - กันยายน ๒๕๑๔

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น
เจริญรัตน์การพิมพ์ ๒๕๑๖, ๒๑๒ หน้า

ธิดา สาระยา "สี่จังหวัดภาคใต้" ชัยพฤกษ์ ๖ : ๒๓ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๑

น. ฅ ปากน้ำ "ศิลปแบบทวารวดีที่มัตตานี" เมืองโบราณ ๕(๒) : ๖๓ - ๗๒
ธันวาคม ๒๕๒๑ - มกราคม ๒๕๒๒

บริสุทธิ์ ประสพทรัพย์ "เสียงเรียกจากเมืองตานี" อ.ส.ท. ๑๖(๘) : ๓๒ - ๓๕
มีนาคม ๒๕๑๔

บันทึกการเดินทางตรวจราชการในภาคใต้ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี มกราคม -
กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖ โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ๒๕๐๖, ๑๖๒ หน้า

บุญยงค์ เกศเทศ สถานภาพของสตรีไทยในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงปี พ.ศ.
๒๓๒๕ - ๒๓๙๔ (ร.๑ - ร.๓) ปริญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ๒๕๑๗, ๕๕๗ หน้า อัดสำเนา

ประคอง สะสม และเอื้อมพร กิจวิวัฒน์กุล "คติชาวบ้านในบทกล่อมเด็ก" กรอง
ภาษาและวรรณกรรม ศรีเมืองการพิมพ์ ๒๕๑๖, ๓๔๓ หน้า

ประทีป ชุมพล วรรณกรรมภาคใต้ กีฬาสัมพันธ์ ๒๕๑๙, ๒๒๔ หน้า

ประเทือง คล้ายสุบรรณ เพลงกล่อมเด็ก พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ นายเสถียร
ศิริภัทร ค.ช.นพคด ศิริภัทร วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๙ โรงพิมพ์สุทธินิสารการ-
พิมพ์ ๒๕๑๙, ๘๘ หน้า

ประพันธ์ คูหามุกต์ ประวัติศาสตร์การปกครองชายแดนภาคใต้ เอกสารวิชาการ
ศูนย์ประสานการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง ๒๕๑๐ (โรเนียว)

ประพนธ์ เรืองณรงค์ "ตานี" รัฐมิลเล ๓(๑) : ๓๒ - ๓๕ มีนาคม - เมษายน
๒๕๑๙

_____ "ภาษาไทยในภาษามลายู" รัฐมิลเล ๓(๔) : ๕๑ - ๕๓ กันยายน -
ตุลาคม ๒๕๑๙

_____ "มีอะไรในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้" วิทยาสาร ๒๕(๑๔) : ๓๐ - ๓๒
๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๙

_____ "การสัมมนาวัฒนธรรมพื้นเมืองไทย-มลายู" รัฐมิลเล ๔(๑) : ๖๔ - ๖๙
มีนาคม - เมษายน ๒๕๑๙

_____ ตำนานการละเล่นและภาษาชาวใต้ โพธิ์สามต้นการพิมพ์ ๒๕๑๙, ๑๐๓
หน้า

_____ "อุเละ คีโระ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม" รัฐมิลเล ๑ : ๖๙ - ๗๐
มกราคม - เมษายน ๒๕๒๒

_____ "ลิเกฮูลู - ลำตัดไทยมุสลิม" มรดกวัฒนธรรมไทย เอกสารเผยแพร่
วัฒนธรรมไทย ศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสงขลา บริษัทการพิมพ์
๒๕๒๐, ๑๐๙ หน้า

ประยูรศักดิ์ ชลาชนเคชะ หลักการของอิสลาม วงศ์เสงี่ยม ๒๕๑๙, ๕๔ หน้า

ประสาธ อิศรปริศา และคณะ ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอิสลาม
เอกสารการวิจัย มคอ.ว. มหาสารคาม จินตทัศน์การพิมพ์ ๒๕๑๔, ๖๙ หน้า

ปราโมทย์ หัตถนาสุวรรณ เที่ยวภาคใต้ ชเนศวรการพิมพ์ ๒๕๑๖, ๒๐๐ หน้า

ปรีชา อุยตระกูล วรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบลังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๒๐๓ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์ตำรวจ ๒๕๒๒, ๓๑๔ หน้า

แปลก ศิลปกรรมพิเศษ "หลักฐานทางประวัติศาสตร์จากโบราณคดีภาคใต้" รัฐสมิแล
๓(๔) ๑๙ - ๒๒ กันยายน - ตุลาคม ๒๕๑๙

_____ "ชาวมลายูเขารัฐอิสลาม" รัฐสมิแล ๓(๒) ๔๙ - ๕๙ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๑๙

_____ คำพ้องภาษาไทย-มลายู เอกสารภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ม.ป.ป., ๑๙๕ หน้า

เปลื้อง ณ นคร ประวัติวรรณคดีไทยฉบับนักศึกษา ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๐๓, ๕๔๑ หน้า

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง ๑๖ จังหวัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๐, ๒๓๕ หน้า
พิมพ์ครั้งที่

แผนกภาษาไทย วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา กิตติขานบ้านอำเภอสะทิงพระ ระโนด
สงขลา โรงพิมพ์สงขลา ๒๕๑๑, ๒๔๕ หน้า

เพิ่ม นิลรัตน์ "ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดปัตตานี" วารสารเกาส์ ๓ : ๓๕ - ๔๒ พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

วิญญู จิตต์ธรรม และคณะ "รายงานการสัมมนากลุ่มย่อยกลุ่มที่ ๒ เรื่องความเชื่อของชาวปักษ์ใต้และมลายู" รามคำแหง ๒(๒) : ๑๔๔ - ๑๕๓ กรกฎาคม ๒๕๑๘

_____ เพลงพื้นเมืองภาคใต้ "ร้องเรือ" ส.การพิมพ์ ๒๕๐๙, ๒๐๓ หน้า

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ เรือนแก้วการพิมพ์ ๒๕๒๓, ๑๒๑ หน้า

โมหัมหมัด อับดุลกาเคร์ ความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมใน ๔ จังหวัดภาคใต้ อักษรบัณฑิต ๒๕๒๐, ๑๑๖ หน้า

เยาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๒๑, ๓๔๖ หน้า

ลอเรน เกล็ค "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ของไทย" เรียบเรียงโดย ยุพา ชุมจันทร์ ธรรมศาสตร์ ๔(๒) : ๑๔ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ - มกราคม ๒๕๑๘

ลาตูแบร์ จดหมายเหตุลาตูแบร์ แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร ก้าวหน้า ๒๕๑๐, ๓๐๘ หน้า

วันเนาว์ ยูเค็น เพลงชาโน เอกสารภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๒, ๑๑๕ หน้า

วาสนา บุณยประสุต "เห็นเดือนที่รูสะมิแล" อนุสาร อ.ส.ท. ๓ : ๒๐ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๒

กรีกักร วลดีโกคม "ชุมชนโบราณที่จังหวัดภาคใต้" เมืองโบราณ ๕(๒) : ๔๒ - ๕๖ ธันวาคม ๒๕๒๑ - มกราคม ๒๕๒๒

สุริวงศ พงศ์ไพบูลย์ คติชาวบ้านภาคใต้ ก้าวหน้า ๒๕๑๒, ๒๑๐ หน้า

สุพัทธรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๔, ๑๔๓ หน้า

อนันต์ วัฒนานิก "ภูมิหลังเมืองลังกาสุกะ (อยู่ที่ไหน)" เมืองโบราณ ๕(๓) : ๑๒๙ - ๑๒๔ กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๒๒

อนุমানราชชน, พระยา วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย โดย เสรีียรโกเศศ (นามแฝง) คลังวิทยา ๒๕๑๔, ๖๑๓ หน้า

อภัย จันทวิมล ปัญหาเกี่ยวกับจังหวัดภาคใต้ ลพบุรี โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์ ๒๕๐๙, ๔๐ หน้า (ไม่ครบหน้า)

อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรม บำรุงบุณกุลกิจ ๒๕๑๔, ๓๕๙ หน้า

อำพล สุวรรณธาดา "ว่าววงเคียน" ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๖๔ - ๗๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

อุทัย นิรันดร์ "คำนำ" หน้า ก - ง มุสลิมในประเทศไทย รุ่งเรืองรัตน์ ๒๕๒๑, ๒๒๔ หน้า

Comins, Dorothy Berliner, Lullabies of the world, New York, Random House, 1967, 266 p.

Teeuw, A. Wyatt, D.K. : Hikayat Patani, Martinus Nijhoff, The Hague, 1970. 145 p.

ពាក្យដេញដោល

ภาคผนวก

ศัพท์ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม

คำศัพท์ในเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมเหล่านี้ เป็นศัพท์ที่หาคำแปลจากพจนานุกรมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี - ไทย ซึ่งจัดทำโดยโครงการจัดทำพจนานุกรมภาษามลายูท้องถิ่นปัตตานี - ไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลออสเตรเลียภายใต้แผนโคดัมโบ พจนานุกรมเล่มนี้เป็นเพียง Working Copy เท่านั้น

คำอ่านภาษาอังกฤษใน ( ) เป็นสำเนียงภาษากลาง ส่วนคำอ่านใน / / เป็นสำเนียงพื้นเมือง

กอบา, กอบา, กาบา (khabar) /koba, khoba, kaba/	- (คำนาม) ขาว, ขาวคราว (รู้, ได้ยิน) ขาว เช่น คือกา กอบา เตะมะ มอและ แปลว่า ได้ยินข่าว ไม่สู้ดี
กอปี (kopī) /kopī/	- (คำนาม) กาแฟ (น้ำ, ผง) เช่น กอปี โอ แปลว่า กาแฟโอ กอปี ชูชู แปลว่า กาแฟใส่นม
กอลละ (kolek) /kole' /	- (คำนาม) ปีกยาว-อุกอลละ แปลว่า เรือกอลละ
กะ (ka) /ka' /	- (บุพบท) แก่, ต่อ, กับ
กะ (kak) /ka' /	- (สรรพนาม) กะนิ, กะแว, กะจิ, กะเงาะฮ์ เป็นชื่อสำหรับเรียกพี่สาว พี่สะใภ้ หรือผู้หญิง ที่มีอายุรุ่นพี่ ส่วนตำแหน่งที่ตามลำดับสายเลือด

นั่น เราเรียกว่า "กาเกาะ"

กาเกี (kakɿ)

/kakɿ/

- (คำนาม) คีน, เค้า, เเชิง (คน, สัตว์, ภูเขา)
เช่น

ซาเกาะ กาเกี แปลว่า เจ็บเท้า

กาเกี ฆูเกาะ แปลว่า เเชิงเขา

กาเกาะ (kakak)

/kako' /

- (คำนาม) พี่ (ชาย, สว) ตามลำดับตำแหน่ง
พี่ร่วมสายโลหิต

กาจิ (bērkachip)

/kachɿ' /

- (กริยา) บีบให้แน่นด้วยเครื่องบีบ หนีบ
กั๊ด (ฟัน) คีบ (ด้วยคีม)

กาแจ (kachang)

/kache/

- (คำนาม) ถั่ว
กาแจ สีนมา แปลว่า ถั่วเขียว
กาแจ นีลอ แปลว่า ถั่วลันเตา
กาแจ ปา-ญแฉ แปลว่า ถั่วฝักยาว

กาชี (mēngkasɿ)

/kasɿ/

- (กริยา) ทอน (คน, สัตว์) เช่น
กาชี ลือญู แปลว่า รวตอน
กาชี ออแถ เคาเซ ฆูวี่ บือถาเนาะ แปลว่า
ทอนคน (ทำหมัน) เพื่อไม่ให้มีลูก

กาเซฮ์ (kasih)

/kaseh/

- (กริยา) รัก, รักใคร่ เช่น
กาเซฮ์ กอ อาเนาะ แปลว่า รักลูก

กาปง (kampung)

/kapoung/

- (คำนาม) ตำบล, หมู่บ้าน เช่น
ออแถ กาปง แปลว่า ชาวบ้าน

กามิง, กามี (kemi)

/kaming/

- (สรรพนาม) ข้าพเจ้า, เรา (ผู้พูด)
คำแบบนี้ค่อนข้างน้อยมาก นอกจากในหนังสือเท่านั้น

กาเม็ง (kaming)

/kameing/

- (คำนาม) แพะ

กายู (kayu)

/kayu/

- (คำนาม) ไม้ เช่น
ปออง กายู แปลว่า ต้นไม้
กายู อ่าปี แปลว่า ไม้ฟัน

กาลู (kalua)

/kalu/

- (สันธาน) ถ้า (ว่า, เมื่อ, หาก) เมื่อว่า เช่น
กาลู บาซอ แปลว่า ถ้าเมื่อว่า, ถ้าหากว่า

กาลง (kalong)

/kaloung/

- (คำนาม) สร้อยคอประดับเพชรซึ่งคนไทย
เรียกว่า "ตาบ"

กาย-เอ็ง (kain)

/kaeing/

- (คำนาม) ผ้า เช่น
กาย-เอ็ง ปากา แปลว่า ผ้าถุง
กาย-เอ็ง ปือแถ แปลว่า ผ้าแพร

กิตอ (kita)

/kito/

- (สรรพนาม) (ตัว, พวก) เรา เช่น
ปูวาะ กิตอ แปลว่า พวกเรา
กิตอ เนาะ ฆี แปลว่า เราจะไป

กีตี (kiri)

/kiri/

- (วิเศษณ์) ซ้าย (มือ, ข้าง) ซ้าย
คาแง กีตี แปลว่า มือซ้าย

กีละ (mengemdong)

/kikel'/

- (กริยา) ใช้แขนโอบอุ้มของให้แนบชิดติด
สี่ข้าง หรือสะเอว

ก็เึ่ง (berkirim)

/kireing/

ก็เาะ อาเาะ แปลว่า อุ่มลุ่มตึกสะเาะ

- (กริยา) ฝาก

ก็เึ่ง คูวิ แปลว่า ฝากเงิน

ก็เึ่ง ซาแตะ แปลว่า ฝากความคิดถึง

ก็อจิ (kēchil)

/kechi'/

- (วิเศษณ์) เล็ก, เล็ก ๆ เช่น

บูเคาะ ก็อจิ ก็อจิ แปลว่า เล็กเล็ก ๆ

ก็อซี (sēpi)

/kesi'/

- (วิเศษณ์) เป็ลียว(ใจ), เหงา

ก็อคา (kēdal)

/keda/

- (คำนาม) ตลาด, ร้าน

ก็อคา ออบะ แปลว่า ร้านขายยา

ซี ก็อคา แปลว่า ไปตลาด

ก็อตูปะ, ตตูปะ (kētupat)

/ketupa', ttupa'/

- (คำนาม) ข้าวต้ม (ข้าวเหนียวห่อใบไม้
แล้วต้มให้สุก) เช่น

ก็อตูปะ คาว-อง ปาละฮ์ แปลว่า ต้มใบกะพ้อ,
ตตูปะ ปีแซ แปลว่า ข้าวต้มกล้วย

ก็อแต (ketam)

/kete/

- (คำนาม) ปู เช่น

ก็อแต ลาว-โอะ แปลว่า ปูทะเล

ก็อโตะ (kēntut)

/ketou'/

- (กริยา) ตก เช่น

ก็อโตะ บูซุ แปลว่า ตกเหิน

ก็อนิ่ง (kēning)

/kening/

- (คำนาม) ก้าว

ตูละฮ์ ก็อนิ่ง แปลว่า เขียนก้าว

- กือบายอ (kēbaya) - (คำนาม) บานู กือบายอ แปลว่า เสื้อกบายอ
/kebaya/
- กือปีเาะฮ์, ปปีเาะฮ์ (kopiah) - (คำนาม) หมวกกลม ๆ ขาว ๆ ของชาว
มุสลิม
/kepī'yoh, ppiyoh/
- กือลองซ็อง (kēlongsong) - (คำนาม) ใบทองหรือกระดาษที่ทำเป็นรูป
กรวยสำหรับห่อของ
/kelosong/
- กือถึณอ, กึณอ (bērkerja) - (กริยา) ทำงาน
/kerijo, kijo/ บัวะ กือถึณอ คานอ แปลว่า ทำงานที่ไหน
- กือถึอ-งฆอ (kērēngga) - (คำนาม) มคแดง
/kere-nggo/ ซาถุ กือถึอ-งฆอ แปลว่า รังมคแดง
- กือแกตอ, แกตอ (kēreta) - (คำนาม) รถยนต์ รถไฟ, รุน, เกราะ,
/kereto, keto/ ล้อเลื่อนทุกชนิด
กือแกตอ อาปี แปลว่า รถไฟ
- กูจิง (kuching) - (คำนาม) แมว เช่น
/kuching/ กูจิง จินดา แปลว่า แมวสีสวาด
- กูญี (kuryit) - (คำนาม) ขมิ้น
/kunji'/
- กูคอ (kuda) - (คำนาม) ม้า
/kudo/ กูคอ ลาถึ ฮาโญ-ฮาโญ แปลว่า ม้าวิ่งเหยาะ ๆ
- กูคอง (kudong) - (วิเศษณ์) ค้วน เช่น
/kudoung/ กากี กูคอง แปลว่า ซาค้วน

กูบา (kērbau) /kuba/	- (คำนาม) ควาย เช่น บอกอ ชูบอ กูบา แปลว่า โง่เหมือนควาย กูบา นาลา แปลว่า ควายเผือก
กู-มแบ (kumbang) /kumbe/	- (คำนาม) แมลงงู
กวลลอ (kuala) /kuwalo/	- (คำนาม) ปากน้ำ
แกแจะ (bērchakap) /keche'/	- (กริยา) พุด, คุย, โม่ แกแจะ บาญะ แปลว่า พุดมาก
แกเจะ (tērķechak) /kecho'/	- (กริยา) เดินเขย่งหรือเขยง (เพราะเท้า เจ็บ)
ฆาฆะ (gagak) /gago'/	- (คำนาม) อีกา เช่น อีแต ชื่อชูปอ ฆาฆะ แปลว่า คำเหมือนกา
ฆาเฆะฮ์ (gajah) /gajoh/	- (คำนาม) ช้าง เช่น บือชา ฆาเฆะฮ์ แปลว่า ใหญ่เท่าช้าง
ฆาเตะ (gatek) /gatei'/	- (วิเศษณ์) ค่วย, เหมือนกัน, มั่ง เช่น ฆี ฆาเตะ แปลว่า ไปค่วย
ฆา-มแบ (gambir) /ga-mbe/	- (คำนาม) สีเสียด
ฆือละ (gēlap) /gēla'/	- (วิเศษณ์) มีด เช่น บุแล ฆือละ แปลว่า เคื่อนมีด ข้างแรม

มีลอ (gila)

/gilo/

- (วิเศษณ์) บ้า, บ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไม่ลืม
ลืมตา, วิกลจริต เช่น
มีลอ ปือคีนอ แปลว่า บ้าหูหนิง

มีลอโฆ (gēlugor)

/gelugou/

- (คำนาม) อาแซ มีลอโฆ แปลว่า ส้มแขก

มีลอทีออด (gēíoda)

/geredo/

กูวอ (gua)

/guwo/

- (คำนาม) คุรุท

- (คำนาม) ถั่ว เช่น
กูวอ มีลอสะ แปลว่า ถั่วมีค

เงาะแงะ (onyak-anyek)

/ngo' nge'/

- (วิเศษณ์) งอกแงก, สั่นคลอน

จาเตะ (chantik)

/chatei'/

- (วิเศษณ์) สวย, งาม

จายอ, จาฮาโย (chahaya)

/chaye, chahayo/

- (คำนาม) แสง เช่น
จายอ ตตาถึ แปลว่า แสงอาทิตย์
จายอ ปือจา แปลว่า แสงจาเข้าตา

จาถึ (chari)

/chari/

- (กริยา) (มอง, เห็น) หา, เสาะแสวงหา,
หา(ทาง) เช่น
จาถึ ฉาแล แปลว่า หาทาง

จีจิง (chinchin)

/chiching/

- (คำนาม) แหวน เช่น
จีจิง ฉือมือโระ แปลว่า แหวนมรกต
จีจิง มะฮ์ แปลว่า แหวนทอง

จีนอ (china)

/chino/

- (คำนาม) จีน เช่น
อาเนาะ จีนอ แปลว่า ลูกจีน
ออถะ จีนอ แปลว่า คนจีน

จือปากอ (chēmpaka)

/chepaho/

- (คำนาม) จำปา, จำปี เช่น
บุงอ จือปากอ กุ๊นิง แปลว่า ดอกจำปา
บุงอ จือปากอ บุงะฮ์ แปลว่า ดอกจำปี

จือปือเคาะ (chēmpēdak)

/chepedo'/

- (คำนาม) จำปาคะ (ผลไม้)

จือลาหี (chēlagi)

/chelagi/

- (คำนาม) มะขาม เช่น
ปอฮง จือลาหี แปลว่า ต้นมะขาม

จือเลาะฮ์ (chēlah)

/cheloh/

- (วิเศษณ์) ของ, ของแคบ, ที่, โอกาส,
ว่าง, ของระหว่างชอก เช่น
จือเลาะฮ์ บุงะฮ์ แปลว่า ของเขา

จือฉา, จือฉา (chera)

/chera, chchera/

- (กริยา) หย่า (ตัว, เมีย) แยกทาง เช่น
จือฉา บิ๊นิง แปลว่า หย่าเมีย

จือฉานอ (chērana)

/cherano/

- (คำนาม) เชี่ยนหมาก

จือเถาะฮ์ (chērana)

/cheroh/

- (วิเศษณ์) สว่าง (มี) แสงสว่าง, (สมอง)ใส
เช่น
บุงแด จือเถาะฮ์ แปลว่า ดวงจันทร์สว่าง

จู้จู้ (chuchu)

/chuchu/

- (คำนาม) หลาน (ลูกของลูก) เช่น
อาเนาะ จู้จู้ แปลว่า หลาน

- จู่เปาะ (chupak)
/chupo' /
- เจะ, เจะ (che')
/che1' /
- ซอ, ซื่อ, ซ- (sa)
/so, se-, so/
- ซอเกาะ (songkok)
/soho' /
- ซาเกะ (sakit)
/sake1/
- ซาญ (sagu)
/sagu/
- ซางะ (sangat)
/sanga' /
- ซาโง (sanggul)
/sangou/
- ซาตุ (satu)
/satu/
- (คำนาม) ลีตร (เครื่องสำหรับทวง)
- คำนำหน้าชื่อสำหรับผู้ชายหรือผู้หญิงที่มีเชื้อสาย
ของตระกูล "เจ้า"
- (คำนาม) หนึ่ง เช่น
ซอ ออแถ แปลว่า หนึ่งคน
ซื่อ กาสี แปลว่า หนึ่งครั้ง
- (คำนาม) หมวกกำมะหยี่แบบชาวมาเลย์
(ส่วนมากสีดำ)
- (กริยา) เจ็บ, ปวด, ป่วย, ไม่สบายเป็น
(โรค) เช่น
ซาเกะ ปาลอ แปลว่า ปวดหัว ปู่
ซาเกะ ฮาตี แปลว่า เจ็บใจ
- (คำนาม) แป้งสาคุ
- (วิเศษณ์) เหลือเกิน, ยิ่ง, นึก เช่น
มาเงาะ ซางะ แปลว่า มากเหลือเกิน
- (คำนาม) ผมเกล้าหรือผมผม
- (คำนาม) หนึ่ง เช่น
(มือ) ซาตุ ฮาตี แปลว่า รวบรวม, นำหนึ่ง
ใจเดียว

- ซานอ (sana)
/sano/
- ซาเบะ, ซาบะ (sēbab)
/sabeɪ', saba'/
- ซาปอ (siapa)
/sapa/
- ซาปา (sapaɪ)
/sapa/
- ซาแป (sampan)
/sape/
- ซามอ (sama)
/samo/
- ซาบ-เอ็ง (kawan)
/saeɪŋ/
- ซาโย (saya)
/sayo/
- ซาแย (sayang)
/saye/
- ซาเล็ง (salin)
/saleɪŋ/
- (วิเศษณ์) ที่โน้น, ที่โน้น เช่น
ชื่อป้อแก่ ซานอ แปลว่า ดังโน้น
- (คำนาม) เหตุ, สาเหตุ, เพราะ เช่น
ซาเบะ อาปอ แปลว่า เพราะเหตุอะไร
- (สรรพนาม) ใคร เช่น
มาถี้ คื่องา ซาปอ แปลว่า มากับใคร
- (กริยา) ถึง เช่น
มี ซาปา กานอ แปลว่า ไปถึงไหน
- (คำนาม) เรือสำปั้น
- (คำนาม) เท่ากัน, เสมอ, เหมือนกัน เช่น
ซามอ ตี-งมี แปลว่า สูงเท่ากัน
- (คำนาม) เพื่อน เช่น
ซาบ-เอ็ง กาปง แปลว่า เพื่อนบ้าน
- (สรรพนาม) ฉัน (คำนี้ใช้กันน้อย)
- (กริยา) เลียกาย, รักหวง (การแสดงความรักของเด็กด้วยการหอมแก้ม) เช่น
ซาแย กอ อาเนาะ แปลว่า รักลูก, เลียกายลูก
- (กริยา) เปลี่ยน เช่น

- ชาเล้ง บากู แปลว่า เปลี่ยนใหม่
 ชาเล้ง กาย-เอ็ง แปลว่า เปลี่ยนผ้าใหม่
- ชาถอ (sara)
 /saro/
 - (กริยา) อูปการะ, เลี้ยงดู, ส่งเสีย เช่น
 ชาถอ อาเนาะ บีนิง แปลว่า อูปการะ
 เลี้ยงดูลูกเมีย
- ชาทะ (surat)
 /sar'a'/
 - (กริยา) เพียบ (เรือ)
- ชีเซ (sisir)
 /sisei/
 - (กริยา) หวี, หวี(นม) เช่น
 ชีเซ ชา-มโอะ แปลว่า หวีนม
- ชีตุ, ชีตุ (situ)
 /situ, ssitu/
 - (คำนาม) ที่นั้น เช่น
 มาถิ ชีตุ แปลว่า มาจากที่นั้น
- ชีbung (chium)
 /siyung/
 - (กริยา) कम, จูบ
- ชือ
 /se/
 - (วิเศษณ์) แล้ว, ที่...แล้ว เช่น
 ชือ มาแล แปลว่า คั้นที่แล้ว (เมื่อคั้น)
- ชือกะ (sējak)
 /seka'/
 - (บุพบท) ตั้งแต่ เช่น
 นาเปาะ ฆาเขาะธ ชือกะ อาคค กูวิ แปลว่า
 กูหาทางสดชื่นแข็งแรงตั้งแต่มีเงิน
- ชือกาลี (sama)
 /sekali/
 - (วิเศษณ์) ค่ายกัน, พร้อมกัน เช่น
 มาแก ชือกาลี แปลว่า กินพร้อมกัน, กิน
 ค่ายกัน

ซื่อคียอ (sēdia)

/sedio/

- (กริยา) เตรียม, เตรียมพร้อม เช่น
ซื่อคียอ มาแแกน แปลว่า เตรียมอาหารไว้

ซื่อคี่ถึ (sēdirī)

/sdiri/

- (วิเศษณ์) โดยลำพังตนเอง, โดยตนเอง
เช่น
บวระ ซื่อคี่ถึ แปลว่า ทำเอง(ไม่พึ่งใคร)

ซื่อแคฉา (saudagar)

/sedega/

- (คำนาม) เศรษฐี

ซื่อนอ (sēna)

/seno/

- (คำนาม) ประคู้

ซื่อมีแล (sēmbilan)

/semile/

- (คำนาม) เก้า เช่น
ซื่อมีแล ออแก แปลว่า เก้าคน
ซื่อมีแล ปูโละฮ์ แปลว่า เก้าสิบ

ซื่อมุ (sēmut)

/semu'/

- (คำนาม) มด เช่น
ซื่อมุ ฆาตา แปลว่า มดคัน

ซื่อละ (sējak)

/sera'/

- (คำนาม) ตั้งแทะ, นับตั้งแทะ เช่น
ซื่อละ มาถึ โคะ ซีนิง แปลว่า ตั้งแทะมาอยู่ที่นี่

ซื่อธา (sērae)

/sera/

- (คำนาม) ตะไคร้

ซุงา (sungai)

/sungai/

- (คำนาม) แม่น้ำ, ลำคลอง

ซุงโงะฮ์ (sungoh)

/sungoh/

- (วิเศษณ์) จริง, แท้, แน่นนอน

ซุซุ (susu) /susu/	- (คำนาม) นม เช่น ซุซุ อีบุ แปลว่า นมมารคา ซุซุ อีโคะ แปลว่า นมสก
ซุเคาะฮ์ (sudah) /sudah/	- (กริยา) เสร็จ, แล้วแต่, อยู่ที เช่น ซุเคาะฮ์ แคมอ แปลว่า เสร็จที่คุม
ซุระ (surat) /sura'/	- (คำนาม) หนังสือ, เอกสาร เช่น คุละฮ์ ซุระ แปลว่า เขียนหนังสือ
ซุรา (surau) /sura/	- (คำนาม) สุเหร่า
ซุโละฮ์ (suroh) /suroh/	- (กริยา) ไข, ล้าง เช่น ซุโละฮ์ บัวะ แปลว่า ไขให้ทำ
แซปะ (sepak) /sepa'/	- (กริยา) เตะ เช่น แซปะ เวาะฮ์ แซปะะ แปลว่า เตะตะกร้อ
ฉาแง (jangan) /jange/	- (กริยา) อย่า (คำห้าม) เช่น ฉาแง บัวะ คียอ แปลว่า อย่าทำเขา
ฉาแต (jantan) /jate/	- (คำนาม) (ผู้)ชาย, ตัวผู้ เช่น ออแก ฉาแต แปลว่า คนผู้ชาย
ฉาแล (jalan) /jale/	- (คำนาม) ทาง, ถนน, วิธี เช่น ฉาแล บือชา แปลว่า ถนนใหญ่
ฉาฤง (jarum) /jaroung/	- (คำนาม) เข็ม (เย็บผ้า, ปักยา) เช่น ฉาฤง ฉฉาย-อะ แปลว่า เข็มเย็บผ้า

เนาะ ปอเจาะ ชื่อผาถุง แปลว่า จะฉีกยา
หนึ่งเข็ม

ฉาวอ (Jawa)

/jawo/

- (คำนาม) ขวา (อินโดนีเซีย) เช่น
ออถ ฉาวอ แปลว่า ขาวขวา

ฉูวา (jual)

/juwa/

- (กริยา) ขาย เช่น
ฉูวา กอมี แปลว่า ขายกาแฟ

ฉาว-โอะฮ์ (jahuh)

/jaouh/

- (วิเศษณ์) ไกล, ไกลห่าง

ญอ, ญญอ (kelapa)

/nyo, nyny/

- (น.) มะพร้าว เช่น
ญวะฮ์ ญอ แปลว่า ลูกมะพร้าว
ปอฮง ญอ แปลว่า ต้นมะพร้าว
ญอ ญคอ แปลว่า มะพร้าวอ่อน

คี่ (d1)

/d1/

- (บุพบท) ที่ (คำบอก, สถานที่, แห่งที่) เช่น
คี่ ซีนิง แปลว่า ที่นี่
คี่ ชานอ แปลว่า ที่โน้น
คี่ มานอ แปลว่า ที่ไหน

คียอ (dia)

/diyo/

- (สรรพนาม) เขา (เป็นเอกพจน์บุรุษที่สาม
ใช้ไต่หัวไป), มัน เช่น
คียอ คญ แปลว่า เขาคนนั้น

คี่แย, คคี่แย (bērdiang)

/diye, ddiye/

- อยู่ไฟ

คี่ถึ (diri)

/diri/

- (คำนาม) ร่างกาย, ตัว(เอง), ตน(เอง)

คาปะ (mendapat)

/dapa'/

- (กริยา) ใต้, ใ้รับ เช่น
คูวิ อี้แล คาปะ กือละ แปลว่า สทางค์
พืหายใ้กลับคืน

คาม่า (damar)

/dama/

- (คำนาม) ใต้

คาแล (dalam)

/dale/

- (บุพบท) ใน เช่น
คาแล กูเมาะฮ์ แปลว่า ในบ้าน
คาแล กือคา แปลว่า ในตลาด

คาถอ (daro)

/daro/

- (คำนาม) สาว เช่น
อาเนาะ คาถอ แปลว่า ลูกสาว, สาวโสด

คาเระฮ์ (daroh)

/daroh/

- (คำนาม) เลือด, โลหิต

ค็อกกะ (dekāt)

/deka'/

- (บุพบท) ใกล้ เช่น
ค็อกกะ เนาะ ซาปา แปลว่า ใกล้จะถึง

ค็องงา (mēndēngar)

/denga/

- (กริยา) พัง, ใ้ย่น
โทะ ค็องงา แปลว่า กำลังพัง, นั้พัง

คูซง (dusun)

/dusoung/

- (คำนาม) สวน เช่น
คูซง ญอ แปลว่า สวนมะพร้าว

คูโทะ (dudok)

/dudou'/

- (กริยา) นั้, อยุ่, อาศัยอยุ่ เช่น

คูโคะ ซีนิง แปลว่า อยู่ที่นี่, อยู่ที่นี่, นั่งที่นี่

คูลู (dulu)

/dulu/

- (วิเศษณ์) ก่อน, เก่า เช่น
นาที่ คูโคะ แปลว่า รอก่อน, รอก่อน
ตาอง คูโคะ แปลว่า ปีก่อน

คูวอ (dua)

/duwo/

- (คำนาม) สอง เช่น
ก็อ คูวอ แปลว่า ทั้งสอง
อากอ คูวอ แปลว่า เลขสอง
คูวอ บูโละฮ์ แปลว่า ยี่สิบ

คูวี่ (duit)

/duwi'/

- (คำนาม) เงินตรา, สตางค์

เคาะ (tidak)

/do'/

- (กริยา) ไม่, เปล่า เช่น
เคาะ เข แปลว่า ไม่เอา

ทอแม็ง (topeng)

/topeng/

- (คำนาม) หน้ากาก

ทะเคาะ (ta'ada)

/ta'do'/

- (วิเศษณ์) ทะ อาคอ แปลว่า ไม่มี

ตา-นแด (tandan)

/ta-nde/

- (คำนาม) เกรื่อ(กล้วย), ทะลาย, หมาก
มะพร้าว, ทาด

ตาแน (tanam)

/tane/

- (กริยา) ปลูก เช่น
ตาแน ปาดี้ แปลว่า ปลูกข้าว
ตาแน ซือเคาะฮ์ แปลว่า ปลูกยางพารา

ตาโนะ (tandok)

/tanou' /

- (คำนาม) เขา(สัตว์) เชน
ตาโนะ ฤษอ แปลว่า เขากวาง

ตา-มปะ (tambat)

/ta-mba' /

- (กริยา) ผูก, มัด เชน
ตา-มปะ คีองงา ทาลี แปลว่า ผูกควยเชือก

ทาว-โอะ (taut)

/taou' /

- (คำนาม) เบ็ด

ตาฮู, ทาว-อู (tahu)

/tahu, tau/

- (กริยา) รู้ เชน
เกาะ ตาฮู ลางง แปลว่า ไม่รู้เลย
ตาฮู เกาะ แปลว่า รู้แล้ว

ตีแก (tikam)

/tike/

- (กริยา) แทะ เชน
กีอนอ ตีแก ตูเบะ ปือโอะ แปลว่า โคนทะง
ใส่ทะลัก

ตี-งซี (tinggi)

/ti-nggi/

- (วิเศษณ์) สูง เชน
ตูโปะฮ์ ตี-งซี แปลว่า ว่างสูง

ตีฆอ (tiga)

/tigo/

- (คำนาม) สาม เชน
ตีฆอ ออแก แปลว่า สามคน

ตีเคาะ, เคาะ, ดเคาะ (tidak)

/tido', do', ddo' /

- (วิเศษณ์) ไม่, เปล่า

ตีโด (tidor)

/tidou/

- (กริยา) นอน (เล่น, หลับ) เชน
ตีโด เกาะ นือนือถอ แปลว่า นอนไม่หลับ

ตี-มบอ (timba)

/ti-mbo/

- (คำนาม) ถังน้ำ เชน

ตี-มบอ อูเปะฮ์ แปลว่า ถังน้ำที่ทำจากกาบหมาก

ตีแยะ (tiang)

/tiye/

- (คำนาม) เส้า เช่น
- ตีแยะ อูเมะฮ์ แปลว่า เส้าบ้าน
- ตีแยะ ลายา แปลว่า เส้ากระโถงเรือ

ตียะ (tiap)

/tiya'/

- (วิเศษณ์) ทุก เช่น
- ตียะ ออแถ แปลว่า ทุกคน
- ตียะ - ตียะ แปลว่า แต่ละ, ทุก ๆ

ตีเยะ, ตตีเยะ (teriak)

/tiyo', ttiyo'/

- (กริยา) ร้องไห้

ตีเยะ (tiak)

/tiyo'/

- (คำนาม) บูดง ตีเยะ อูเมะฮ์ แปลว่า นกกระจอก

ตีละ (tɪlɪk)

/tɪlɪ!'/

- (กริยา) (สังเกต,พิจารณา) ดู, มองดู

ตือเกาะฮ์ (tekan)

/tekoh/

- (คำนาม) ตอน,สมัย,เวลา,คราว,ในระหว่าง (เวลา), ยาม เช่น
- ตือเกาะฮ์ ตีโค แปลว่า ตอนนอน(หลับ)
- ตือเกาะฮ์ โคะ ซาเกะ แปลว่า ในระหว่างที่กำลังเจ็บ หรือป่วยอยู่

ตือซีตี (tenggiri)

/tegiri/

- (คำนาม) (ปลา)อินทรี เช่น
- อีแก ตือซีตี แปลว่า ปลาอินทรี

ตือ-งฆะ

/te-ngga'/

- (กริยา) เกาะ (สัตว์มีปีกบินได้)

ต๋ือนุง (tenung)

/tenung/

- (กริยา) ทอ เช่น

ต๋ือนุง กาย-เอ็ง แปลว่า ทอผ้า

ต๋ือบิง (tebing)

/tebing/

- (คำนาม) ทิ้ง

ต๋ือโปะ (tebuk)

/tebou'/

- (กริยา) เจาะ เช่น

ต๋ือโปะ ดูแบ แปลว่า เจาะรู

ต๋ือโปะ ฉาแล แปลว่า คัดทาง

ต๋ือลล (telor)

/telo/

- (คำนาม) ไข่ เช่น

ต๋ือลล อาแย แปลว่า ไข่ไก่

ต๋ือลล ฉือโทะ แปลว่า ไข่เค็ม

ต๋ือลาฆอ (telaga)

/telago/

- (คำนาม) บ่อ

ตูโฉะฮ์ (tujuh)

/tujouh/

- (คำนาม) เจ็ด เช่น

ตูโฉะฮ์ ฮาถิ แปลว่า เจ็ดวัน

ฮากอ ตูโฉะฮ์ แปลว่า เลขเจ็ด

ตูแน (tunang)

/tune/

- (คำนาม) คู่หมั้น

ตูโปะฮ์ (tubuh)

/tubouh/

- (คำนาม) ร่างกาย, (ลำ)ตัว เช่น

ตูโปะฮ์ ปือซา แปลว่า ร่างใหญ่

ตูคง (tudung)

/tudoung/

- (กริยา) ปิด, ปกปิด, คลุม เช่น

ตูคง มูกอ แปลว่า ปิดหน้า

ตูคง ปปาลอ แปลว่า คลุมหัว

ตูลุง (tulung) /tuloung/	- (กริยา) ช่วย, ช่วยเหลือ เช่น ตูลุง จาถึ บัววี แปลว่า ช่วยหาให้
ตูลุง (turun) /turoung/	- (กริยา) ลง, ลก เช่น พาโต๊ะฮ์ ตูลุง แปลว่า ตกลงมา
ตูวอ (tua) /tuwo/	- (วิเศษณ์) แก่, มีอายุ เช่น ออแก ตูวอ แปลว่า คนแก่ กาเกาะ ตูวอ แปลว่า พี่คนโต อาเนาะ ตูวอ แปลว่า ลูกคนโต
เตาะ, ตะ (ta') /to', ta'/	- (วิเศษณ์) ไม่ (เป็นคำปฏิเสธเมื่ออยู่หน้าคำใด จะมีความหมายในทางตรงกันข้าม) เช่น เตาะ..ลาซี แปลว่า ยังไม่ เตาะ กือนา แปลว่า ไม่รู้จัก เตาะ นาเปาะ แปลว่า ไม่เห็น
แตเงาะ (tengok) /tengo'/	- (กริยา) มอง, ดู เช่น แตเงาะ เตาะ นาเปาะ แปลว่า มองไม่เห็น
แตแฮ, ตาแฮ (tahan) /tehe, tahe/	- (กริยา) วางกับดัก, รong, ค้ำไว้
โต๊ะ (/tou'/	- (คำนาม) ปู่, ย่า, ตา, ยาย คำเรียกคนที่มี หน้าที่พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น โต๊ะ แนแบ แปลว่า ผู้ใหญ่ โต๊ะ ตตูวอ แปลว่า พ่อตา, แมยาย
นะฮะฮ์ (nahas) /na'hah/	- (คำนาม) เคราะห์

นา-งฆา (nanggal)

/na-ngga/

• (คำนาม) คันไถ

นาซี (nasi)

/nasi'/

- (คำนาม) ข้าว (ที่หุงสุก) เช่น
นาซี ปูโละ แปลว่า ข้าวเหนียว

นาเซะ, นะเซะ (nasib)

/nasei' , na'sei/

- (คำนาม) โชค, โชคชตา เช่น
นาเซะ เตะาะ บาย-อะ แปลว่า โชคไม่ดี

นาตี (nantı)

/natı/

- (กริยา) รอ, คอย เช่น
นาตี คุตุ แปลว่า รอก่อน, คอยก่อน

นาบี (Nabi)

/nabi/

- (คำนาม) พระบรมศาสดาที่ได้รับพระบรมราช
โองการ แต่งตั้งจากพระผู้เป็นเจ้าให้เป็น
ศาสนทูต

นาเปาะ (nampak)

/napo'/

- (กริยา) เห็น, ความเห็น, เห็นด้วย เช่น
มาตอ เตะาะ นาเปาะ แปลว่า ตามองไม่เห็น

นามอ (nama)

/namo/

- (คำนาม) ชื่อ เช่น
นามอ อาปอ แปลว่า ชื่ออะไร

นาย-อิ (nalk)

/nain/

- (กริยา) ขึ้น, ขึ้น เช่น
นาย-อิ ฆูอ แปลว่า ขึ้นต้นมะพร้าว (เพื่อเอาผล)
นาย-อิ คุคอ แปลว่า ขึ้นมา

นิง, นนิง (sini)

/ning, nning/

- (วิเศษณ์) นี่หรือนี (คำย่อของ "ซินิง" ที่นิยม
ใช้กัน) เช่น
เนาะ เฮาะ นิง แปลว่า ต้องการอันนี้

- นี่เกาะฮ์ (bērnīkah)
/nikoh/
- (กริยา) แต่งงาน เช่น
มีนี่เกาะฮ์, นนี่เกาะฮ์ แปลว่า เข้าพิธี
แต่งงาน, ทำพิธีแต่งงาน
- เนาะ (hendak)
/no' /
- (กริยา) จะ, จะเอา, อยากจะ, เกือบจะ,
ต้องการจะ, เช่น
เนาะ ชี บิลอ แปลว่า จะไปเมื่อไร
- โน (ēndul)
/nou/
- (คำนาม) เปล เช่น
ฮายง โน แปลว่า ไกวเปล
- บบาเลาะฮ์ (berbalah)
/bbaloh/
- (กริยา) ทะเลาะ เช่น
ฉาแง บบาเลาะฮ์ แปลว่า ออย่าทะเลาะ
- บอมอ (bumoh)
/bomo/
- (คำนาม) หมอ, แพทย์ เช่น
บอมอ กาลง แปลว่า หมอบ้านแผนโบราณ
- บอฮง (berbohong)
/bohoung/
- (วิเศษณ์) โกหก, ตอแหล
- บะปอ (mengapa)
/ba'po/
- ทำไม
- บาเกาะ (Bangkok)
/bako' /
- (คำนาม) บางกอก, กรุงเทพฯ
- บาเซาะฮ์ (basah)
/basoh/
- (วิเศษณ์) เปียก เช่น
กาย-เอ็ง บาเซาะฮ์ แปลว่า ผ้าเปียก
- บาญ (baju)
/baju/
- (คำนาม) เสื้อ เช่น

กาย-เอ็ง บานู แปลว่า เลื้อย
 บูโอะฮ์ บานู แปลว่า สวมเสื้อ

บาญะ (banyak)
 /banyo'/

- (วิเศษณ์) มากมาย, มาก

บาตา (bantal)
 /bata/

- (คำนาม) หมอน เช่น
 บาตา ปา-ณเฒ แปลว่า หมอนข้าง

บาตู (batu)
 /batu/

- (คำนาม) หิน

บาเต (batil)
 /batei/

- (คำนาม) ชัน เช่น
 บาเต อาย-เอ แปลว่า ชันน้ำ

บาเตะ (batek)
 /batei'/

- (คำนาม) ผ้าบาเตะ เช่น
 บาเตะ ลือปะฮ์ แปลว่า ผ้าบาเตะปล่อยชาย
 (สำหรับคลุมร่าง)
 บาเตะ ซาถง แปลว่า ผ้าโสร่งบาเตะ
 บาเตะ ฉาวอ แปลว่า ผ้าโสร่งบาเตะจากขว

บาแท (batang)
 /bate/

- (วิเศษณ์) ลำต้น, ท่อน, กิ่ง เช่น
 บาแท ญอ แปลว่า ลำต้นของมะพร้าว
 บาแท กายู แปลว่า กิ่งไม้, ลำต้นต้นไม้

บาเปาะ (bapa)
 /bapo'/

- (คำนาม) พ่อ, ผู้เป็นพ่อ, ศัตรู

บาละ (buka)
 /balei/

- (กริยา) พลิก, กลับ

บาละ, อาละ (balek)
/balei, alei'/

- (บุพพท) ข้าง(หลัง, หน้า, ซ้าย, ขวา), ทาง
(ทิศ), ฝ่าย เช่น
บาละ ก็ดี แปลว่า ข้างซ้าย, ทางซ้าย
บาละ คะแป้ แปลว่า ข้างหน้า
บาละ ชานอ แปลว่า ข้างโน้น

บีชิ (membisek)
/bisi'/

- (กริยา) กระชิบ

บีแด (bidan)
/bide/

- (คำนาม) โตะ บีแด แปลว่า หมอตำแย,
นางผดุงครรภ์

บีแต (bintang)
/bite/

- (คำนาม) คาว, ควงคาว

บีนิง (bining)
/bining/

- (คำนาม) เมี่ยง

บีริง, บบีริง (biri-biri)
/biring, bbiring/

- (คำนาม) แกะ(สัตว์) เช่น
บุญ บีริง แปลว่า ชนแกะ

บีเอกา (berbēkal)
/beka/

- (คำนาม) เสบียง (อาหาร)

บูเกะ (bukit)
/bukei/

- (คำนาม) ภูเขา เช่น
บูเจาะ บูเกะ แปลว่า ยอดเขา

บีอซา (besar)
/besa/

- (วิเศษณ์) ใหญ่, โต

- ปือชีนา, ชีนา (sinar)
/besina, ssina/ - (วิเศษณ์) แว่ววาว, แว, เป็นมัน
- ปือเค (senapang)
/bedel/ - (คำนาม) ปืน, (กริยา) ยิง
- ปือเคาะ (bedak)
/bedo'/ - (คำนาม) แป้ง(หอม) เช่น
บูโยะฮ์ ปือเคาะ แปลว่า หาทาแป้ง
บูโยะฮ์ อายเอ แปลว่า แป้งน้ำ
- ปือตีส (betis)
/betih/ - (คำนาม) น่อง
- ปือตีนอ, ตตีนอ (betina)
/betino, ttino/ - (คำนาม) ตัวเมีย, ผู้หญิง
- ปือตีเยาะ (tangis)
/betiyo'/ - (กริยา) ร้องไห้
- ปือนาถอ (bēnara)
/benaro/ - (คำนาม) บางนรา, นราชีवास
- ปือลางอ (belanga)
/belango/ - (คำนาม) หม้อดิน
- ปือลา-ญอ (mahkahwin)
/bela-nyjo/ - เงินสินสอดทองหมั้น
- ปือลานา (belanar)
/belana/ - (วิเศษณ์) มากมาย, กายกอง เช่น
ออแก มาถึ ปือลานา แปลว่า มีคนมากมาย

- ปือลาแล (belalang) - (คำนาม) ตี๊กแตน
/belale/
- ปือลี (belikat) - (กริยา) ชื้อ เซน
/beli/ ปือลี บาแก แปลว่า ชื้อของ
- ปือเลาะฮ์ (berbelah) - (กริยา) ฆ่า, ฆ่าตัด, ฆ่าหรือแยกออกเป็นสอง
/beloh/
- ปือละฮ์ (beras) - (คำนาม) ข้าว เซน
/berah/ ปือละฮ์ บูละ แปลว่า ข้าวเหนียว
- ปือตุง, บุตุง (nasib) - มีบุญ
/berutoung, butoung/
- ปือโละ (berok) - (คำนาม) ลิงหางสั้น (ที่เลี้ยงไว้ใช้ขึ้นมะพร้าว)
/berou'/
- บุงอ (bunga) - (คำนาม) ดอกไม้, ดอกของเนื้อผ้า
/bungo/
- บูแฉ (membujang) - (วิเศษณ์) หมาย, เป็นหมาย
/bujе/
- บูดี (budi) - (คำนาม) บุญคุณ มาจากคำว่า พุทธิของภาษา
/budi/ สันสกฤต เซน
มาละฮ์ บูดี แปลว่า ทอบแทนบุญคุณ
- บูเคาะ (bufak) - (คำนาม) เด็ก เซน
/budo'/ บูเคาะ บูเคาะ แปลว่า เด็ก ๆ

- ๒๒๑ (butal) - (คำนาม) ปลาบักเป๋
 /buta/
- ๒๒๒ (butir) - (คำนาม) เม็ด, เมล็ด
 /buter/
- ๒๒๓ (botak) - (วิเศษณ์) ล้วน (หัว)
 /bubu/
- ๒๒๔ (membuboh) - (กริยา) ใส่, สอดใส่, สวม (เสื้อผ้า)
 /bubouh/
- ๒๒๕ (buyong) - (คำนาม) หม้อดินสำหรับใส่น้ำ
 /buyoung/
- ๒๒๖ (bulu) - (วิเศษณ์) ขน (คน, สัตว์) เช่น
 /buli/ ๒๒๖ มาตอ แปลว่า ขนตา
 ๒๒๖ อาแย แปลว่า ขนไก่
- ๒๒๗ (membolehkan) - (วิเศษณ์) ได้, สามารถ, ได้รับ, ทำได้ เช่น
 /bulei/ เตะ ๒๒๗ แปลว่า ไม่ได้
- ๒๒๘ (bulan) - (คำนาม) พระจันทร์, ดวงเดือน, เดือน
 /bule/ (ตามจันทรคติ) เช่น
 ๒๒๘ จื่อเกาะห์ แปลว่า พระจันทร์ข้างขึ้น,
 เดือนหงาย
 ๒๒๘ ซื่อละ แปลว่า พระจันทร์ข้างแรม, เดือนมืด
- ๒๒๙ (buloh) - (คำนาม) ไม้ไผ่
 /buloh/

บุวะ (membuat)

/buwa' /

- (กริยา) ทำ (สร้าง, แกล้ง)ทำ, ผลิตขึ้น เช่น
บุวะ ก่อถี่ยอ แปลว่า ทำงาน

บุรง (burong)

/buroung /

- (คำนาม) นก เช่น
บุรง ปปาตี แปลว่า นกพิลาป
บุรง นือเถาะ แปลว่า นกยูง

ปอฮง, ปาฮง (pohon)

/pohoung, pahoung /

- (คำนาม) ต้น (ไม้) เช่น
ปอฮง ปีแซ แปลว่า ต้นกล้วย

ปง (pun)

/poung /

- (สันฐาน) ก็ เช่น
มาแก ปง เตะะ มาแก แปลว่า กินก็ไม่กิน

ปะ (bapa)

/pa' /

- (คำนาม) คำเรียกสำหรับพ่อ

ปะ, ปปะ (empat)

/pa' , ppa' /

- (คำนาม) (เลข) สี่ เช่น
ปะ บูโละฮ์ ปะ แปลว่า สี่สิบสี่

ปากา (mēmakai)

/paka /

- (กริยา) สวม, ใส่ เช่น
ปากา บาญู แปลว่า สวมเสื้อ
ปากา กาซุ แปลว่า สวมรองเท้า

ปาฉี (pagi)

/pagi /

- (คำนาม) เช้า, ตอนเช้า, เช้าตรู่ เช่น
ปาฉี ฮาตี แปลว่า เช้าตรู่

ปาเง (mēmanggil)

/pangei /

- (กริยา) เรียก, เชิญ เช่น
ปาเง นามอ แปลว่า เรียกชื่อ

ปาโจ (panchor)

/pachou /

- (คำนาม) ชื่อ น้ำตกปาโจ

- ปาดี (padī) - (คำนาม) ข้าว, ข้าวเปลือก
/padī/
- ปาตง (pantun) - (คำนาม) กลอน
/patoung/
- ปาตา (pantai) - (คำนาม) ชายหาด, ชายทะเล
/pata/
- ปาเตาะฮ์ (patah) - (กริยา) หัก เช่น
/patoh/   กาก็ ปาเตาะฮ์ แปลว่า ขาหัก
- ปา-นดา (pandai) - (วิเศษณ์) เก่ง เช่น
/pa-nda/   บุรุษ มาแก่ ปา-นดา แปลว่า ทำอาหารเก่ง
- ปาแป (papan) - (คำนาม) กระดาน เช่น
/pape/   ปาแป กายู แปลว่า ไม่กระดาน
- ปาละฮ์ (palas) - (คำนาม) -ด้าว-อง ปาละฮ์ แปลว่า ใบกะพ้อ
/palah/
- ปาเล็ง (berpaling) - (กริยา) หัน เช่น
/paleing/   ปาเล็ง นูกอ แปลว่า หันหน้า
- ปาว-โอะ, ปาโอะ (mēmaut) - (กริยา) โน้ม, เหนียว, คัดไ้ห้งอ
/paou', pahou'/
- ปาว-โอะฮ์ (Pauh) - (คำนาม) มะม่วง เช่น
/paouh/   บุวเาะฮ์ ปาว-โอะฮ์ แปลว่า ผลมะม่วง

ปีแซ (pisang)

/pise/

- (คำนาม) กล้วย เช่น
ปีแซ bung แปลว่า กล้วยหอม
ปีแซ ฤาษอ แปลว่า กล้วยนาง(พ)ญา
ปีแซ กือละ บาละ แปลว่า กล้วยน้ำว่า
ปีแซ กือละ อาย-เอ แปลว่า กล้วยน้ำ
ปีแซ มัส แปลว่า กล้วยไข

ปีตู (pintu)

/pitu/

- (คำนาม) ประตู

ปีแน (pinang)

/pine/

- (คำนาม) หมาก เช่น
ซีเทะห์ ปีแน แปลว่า หมากป้อนพลูครบเครื่อง
(สำหรับทำยา)

ปีริง (piring)

/piring/

- (คำนาม) จานรอง

ปือจายอ, ปือจายอ, จายอ

(pērchaya)

/perchayo, bechayo, chchayo/

- (กริยา) เชื่อ, ยึดมั่นในใจ เช่น
เตาะละฮ์ ปือจายอ บูเตาะ ริง แปลว่า
เชื่อไม่ได้แก่คนนี้

ปือเจาะฮ์ (pechah)

/pechoh/

- (กริยา) แหก เช่น
กือแกตอ ปือเจาะฮ์ มื่อเตาะฮ์ แปลว่า รถยนต์
ยางแตก

ปือฤากะ (pērangkap)

/peraka'/

- (คำนาม) กับดัก เช่น
แตแฮ ปือฤากะ แปลว่า วางกับดัก

ปือฤาบบง (pērabong)

/peraboung/

- (คำนาม) หลังกา เช่น
ปือฤาบบง อาทะ แปลว่า หลังกาจาก

ปือถึงะ, ปึงะ
/peringa'/

- (คำนาม) คั่วแทน

ปู้เจาะะ (punchak)
/puncho'/

- (คำนาม) ยอด, ไกลโพ้น, ยอดสูงสุดของสิ่งใด ๆ เช่น

ปู้เจาะะ ปู้เกะ แปลว่า ยอดเขา

ปู้โจะ (punchuk)
/puchou'/

- (คำนาม) ยอดอ่อน (ใบไม้), ปลายที่สูงสุดของสิ่งใด ๆ เช่น

ปู้โจะ กายู แปลว่า ยอดใบอ่อนของต้นไม้ที่ผลิออกมา, ยอดที่สูงของทิวไม้

ปู้ติ (putik)
/puti'/

- (วิเศษณ์) (ใช้สำหรับผลไม้) คีบ, ไม่สุก เช่น
ปู้เวะฮ์ ปู้ติ แปลว่า ผลอ่อน

ปู้เตะฮ์ (putih)
/puteih'/

- (วิเศษณ์) ขาว เช่น
จาบอ ปู้เตะฮ์ แปลว่า สีขาว

ปู้นา (puna)
/puna'/

- (คำนาม) มด ปู้นา แปลว่า มด

ปู้โยะ (perlok)
/puyou'/

- (คำนาม) หม้อ เช่น
ปู้โยะ นาซี แปลว่า หม้อข้าว

เปาะ (pa')
/po'/

- (คำนาม) พ่อผู้ให้กำเนิด (บางครั้งใช้เรียกหน้าชื่อผู้ชายที่มีอายุรุ่นพ่อ)

มอและ (chantek)
/mole'/

- (วิเศษณ์) งาม, สวย, ดี เช่น
ออแถ มอและ แปลว่า คนงาม, คนสวย
เตาะมอและ แปลว่า ไม่ดี, ไม่สวย

มะฮ์, มมะฮ์ (emas)
/mah, mmah/

- (คำนาม) ทอง, ทองคำ เช่น
จีจิง มะฮ์ แปลว่า แหวนทองคำ

มาแก (makan)
/make/

- (กริยา) กิน, เข้า(สำหรับคนมีค) เช่น
มาแก อุบะ แปลว่า กินยา

มาจง (machong)
/machoung/

- (วิเศษณ์) สีดง มาจง แปลว่า จมูกโค้ง

มาแซ (masam)
/mase/

- (วิเศษณ์) เปรี๊ยว เช่น
บูเวาะฮ์ ลีมา มาแซ แปลว่า ส้มเปรี๊ยว

มาเซาะ (masak)
/maso' /

- (กริยา) สุก เช่น
นาฮี มาเซาะ แปลว่า ข้าวสุก

มาโชะ (masok)
/masou' /

- (กริยา) เข้า เช่น
มาโชะ จาโป แปลว่า ข้าวสุก

มาตอ (mata)
/mato/

- (คำนาม) ตา เช่น
มาตอ เตะาะ นาเปาะ แปลว่า ตามองไม่เห็น

มาตอฮาตี (matahari)
/matchari/

- (คำนาม) พระอาทิตย์ เช่น
มาตอฮาตี นาย-อิ แปลว่า พระอาทิตย์ขึ้น

มาตี (mati)
/mati/

- (กริยา) ตาย, (เครื่องยนต์)ดับ เช่น
มาตี เคะฮ์ แปลว่า ตายแล้ว
ออแก มาตี แปลว่า คนตาย

มีเตะาะ (mēminta)
/mito' /

- (กริยา) ขอ, ขอร้อง, ร้องขอ เช่น
มีเตะาะ ตูลง แปลว่า ขอความช่วยเหลือ
มีเตะาะ มาอะฮ์ แปลว่า ขออภัย

มานอ (mana) /mano/	- (วิเศษณ์) (อัน, ที่, คน, สิ่ง, ของ) ไหน เช่น เฮอะ มานอ แปลว่า อันไหน, สิ่งไหน ก็ มานอ แปลว่า ที่ไหน
มานิฮ์ (manis) /manih/	- (วิเศษณ์) หวาน เช่น มูโละ มานิฮ์ แปลว่า ปากหวาน
มาโน (mandul) /manou/	- (วิเศษณ์) หมัน
มาโปะ (mabok) /mabou'/	- (กริยา) เม้า เช่น มาโปะ อาเถาะ แปลว่า เม้าเหล้า
มาแล (malam) /male/	- (คำนาม) กลางคืน เช่น มาแล แอเซาะ แปลว่า คืนพรุ่งนี้
มาถึ (marɪ) /marɪ/	- (กริยา) มา เช่น เนาะ มาถึ ชื่อมูลา แปลว่า จะมาอีกครั้ง เตาะ เละฮ์ มาถึ แปลว่า มาไม่ได้
มือเกาะฮ์, มมือเกาะฮ์ (mēkah) /mekoh, mmekoh/	- (คำนาม) นครเมกกะของประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของมุสลิมทั่วโลก
มือแงแปะ, แงแปะ (mērepek) /mengepe', ngepe'/	- (กริยา) บ่น เช่น ปือถาฮ์ มือแงแปะ แปลว่า ขอบบ่น
มือเตาะฮ์ (mēntah) /metoh/	- (วิเศษณ์) คิบ, ไม่สุก เช่น คาฮิง มือเตาะฮ์ แปลว่า เนื้อคิบ นาฮิ มือเตาะฮ์ แปลว่า ข้าวที่หุงไม่สุก

- มี^๑นางิ^๑, นนางิ^๑ (mēnangis) - (กริยา) ร้องไห้คร่ำครวญ
/menangih, nnangih/
- มี^๑นือ^๑แท, มี^๑สือ^๑แท, นนือ^๑แท
(telen, tang)
/mente, melete, nnete/
- มุง (kamu)
/mung/
- (สรรพนาม) มี^๑ง เช่น
มุง มา^๑ถึ มี^๑ลือ แปลว่า มี^๑งมาเมื่อไร
- มูกอ (muda)
/mudo/
- (วิเศษณ์) หนุ^๑ม, สว^๑, ออน (อา^๑บู, สึ, เครื่อง^๑ตี^๑ม, ผล^๑ไม้) เช่น
อา^๑เนาะ มูกอ แปลว่า หนิง^๑สาววัย^๑รุ่น, ลูก^๑สาว
ออ^๑ถะ มูกอ แปลว่า คน^๑วัย^๑หนุ่ม^๑วัย^๑สาว
มูอ มูกอ แปลว่า มะ^๑พร้าว^๑ออน
- มูโละ (mulut)
/molou'/
- (คำ^๑นาม) ปาก เช่น
มี^๑โละ ลือ^๑-ม^๑เบะ แปลว่า ปาก^๑พลอย
- มูวะ (muat)
/muwan'/
- (กริยา) บรรทุก เช่น
มูวะ บา^๑ถะ แปลว่า บรรทุก^๑สินค้า
- มุฮัมมัด (Muhammad)
/muhammad/
- (คำ^๑นาม) นานี้ มุฮัมมัด แปลว่า พระ^๑บรม
ศาสดา^๑โมฮัมมัด หรือ "อะ^๑หมัด"
- แมะ (mak)
/me'/
- (คำ^๑นาม) หนุ^๑ ไข่^๑เรียว^๑เฉพาะ^๑เค็ก^๑ผู้^๑หญิง หรือ
"อี^๑แมะ" ตาม^๑ที่^๑คน^๑ไทย^๑เรียก^๑กัน
- แมะ (ēmek)
/me'/
- (คำ^๑นาม) คำ^๑สำหรับ^๑เรียก^๑แม่^๑ของ^๑ลูก^๑ ๆ

เมาะ (emak)	(คำนาม) แม่ เช่น
/mo' /	เมาะ ชื่อตาตอ แปลว่า ป้า, น้าผู้หญิง เมาะ จี แปลว่า ชื่อสำหรับเรียกม้าและน้ำ หรือ ผู้หญิงที่มีอายุรุ่นแม่เรา
ลูวะฮ์ (luas)	- (วิเศษณ์) กว้าง, กว้างขวาง เช่น
/luwah/	ลูมะฮ์ ลูวะฮ์ แปลว่า บ้านกว้าง ฮาที้ ลูวะฮ์ แปลว่า ใจกว้าง
ฤ-มโอะ (rambut)	- (คำนาม) ผม(บนศีรษะ), เส้นผม เช่น
/ra-mbou' /	ฮูตึง ฤ-มโอะ แปลว่า ตัดผม ฮี้เซ ฤ-มโอะ แปลว่า หวีผม ฮาโง ฤ-มโอะ แปลว่า เกลาผม
ฤซอ (rusa)	- (คำนาม) กวาง เช่น
/ruso/	ตา-นโอะ ฤซอ แปลว่า เขากวาง
รู่ป, รู่ป, รู่ป (rumpu)	- (คำนาม) หญ้า
/rupu', repu', upu' /	
รู่มาฮ์, รู่มาฮ์, รู่มาฮ์ (rumah)	- (คำนาม) บ้าน, ที่อยู่อาศัย เช่น
/rumoh, umoh, humoh/	รู่มาฮ์ อาซา คี มานอ แปลว่า บ้านเดิม อยู่ที่ไหน
วะ (buat)	- (กริยา) (ย่อมาจาก บัวะ) ทำ
/wa' /	
วา, ววา (wau)	- (คำนาม) วาว เช่น
/wa, wwa/	ทาลี วา แปลว่า เชือกสำหรับเล่นวาว

มาย-อิง วา แปลว่า เล่นว่าว
 วา บุงแด แปลว่า วาววงเคียน

แว, วแว (haruan)
 /we, wwe/

- (คำนาม) อี้แก แว แปลว่า ปลาช่อน

ออแด (urat)
 /ore/

- (คำนาม) คน, ผู้คน, ชาว (หมู่, พวก, ประเทศ) เช่น

ออแด ฉาแต แปลว่า คนผู้ชาย
 ออแด บุงแด แปลว่า แม่หม้าย
 ออแด ลาย-เอ็ง แปลว่า คนอื่น

อัลเลาะห์ (Allah)
 /alloh/

- ชื่อสำหรับเรียกพระผู้เป็นเจ้าของชาวมุสลิม
 (ในวิถีประจำวันของชาวมุสลิม จะมีการเอ่ย
 ชื่อนี้เป็นคำอุทานเพื่อแสดงความท้อใจ, เสียใจ,
 ตกใจ, ปลงตก, ยินยอม) เช่น
 อัลเลาะห์ มาที เกาะห์ แปลว่า พระเจ้าช่วย,
 ทายแล้ว (เป็นคำอุทาน)

อาโห๊ะ, ฮาโห๊ะ

- อบรมสั่งสอน, เลี้ยงสอน เช่น
 อาโห๊ะ อาเนาะ แปลว่า อบรมสั่งสอนลูก

อาทะฮ์ (atas)
 /atah/

- (บุพบท) บน, ข้างบน, เหนือขึ้นไป เช่น
 คี อาทะฮ์ แปลว่า ข้างบน

อาเนาะ (anak)
 /ano'/

- (คำนาม) ลูก เช่น
 อาเนาะ ฉาแต แปลว่า ลูกชาย
 อาเนาะ คีโนอ แปลว่า ลูกสาว

อาปอ (apa)

/apo/

- (คำถาม) อะไร เช่น
 อาคอ อาปอ มาเตะ แปลว่า มีอะไรนั่ง
 นามอ อาปอ แปลว่า ชื่ออะไร

อาปี (api)

/api/

- (คำนาม) ไฟ เช่น
 จายอ อาปี แปลว่า แสงไฟ
 อาปี มีอญาลอ แปลว่า ไฟลุก
 อาปี ปาแค แปลว่า ไฟดับ

อา-มบอ (hamba)

/a-mbo/

- (สรรพนาม) ผม, ฉัน

อายง, ฮายง (ayun)

/ayoung, hayoung/

- (กริยา) ไกว เช่น
 อายง นโน แปลว่า ไกวชิงช้า

อาแย, ฮาแย (ayam)

/aye, haye/

- (คำนาม) ไก่ เช่น
 อาแย ฉาแค แปลว่า ไก่ตัวผู้
 อีญู อาแย แปลว่า แม่ไก่

อาเถาะ (arak)

/aro'/

- (คำนาม) เหล้า เช่น
 ออแถ มาโอะ อาเถาะ แปลว่า คนเมาเหล้า

อีแก (ikan)

/ike/

- (คำนาม) ปลา เช่น
 อีแก ลาว-โอะ แปลว่า ปลาทะเล
 อีแก คาทะ แปลว่า ปลาน้ำจืด

อิงะ (tēringat)

/inga'/

- (กริยา) คิดถึง, นึกถึง เช่น
 อิงะ กอ อาเนาะ แปลว่า คิดถึงลูก
 อิงะ กา ซาย-เอ็ง แปลว่า คิดถึงเพื่อน

อึ้งะ กอ จื่อถืตอ ทุล ทุล แปลว่า นึกถึงเรื่อง
เก่า ๆ

อีเตะ, ฮีเตะ (itek)
/itei', hitei'/

- (คำนาม) เป็ด เช่น
อีเตะ ปะ แปลว่า เป็ดชวา
อีเตะ ชื่อญาติ แปลว่า เป็ดเทศ

อีน่า, ฮีน่า (inaɪ)
/ina, hina/

- (คำนาม) ต้นเทียน, ยาทาเล็บ เช่น
ปออง อีน่า แปลว่า ต้นเทียน
คาร-อง อีน่า แปลว่า ใบเทียน (ใช้ทาเล็บ)

อืบู, ฮีบู (ibu)
/ibu, hibu/

- (คำนาม) แม่, ผู้ให้กำเนิด, ศัวเมีย

อูอง (hujong)
/uɔung/

- (คำนาม) ปลาย, ท้าย เช่น
อูอง ชาติ แปลว่า ปลายนิ้ว

อูแด, ฮูแด (udang)
/ude, hude/

- (คำนาม) กุ้ง เช่น
อูแด ชูงา แปลว่า กุ้งน้ำจืด
อูแด ลาวโอะ แปลว่า กุ้งทะเล

อูตง (untong)
/utoung/

- (คำนาม) กำไร, โชค, เคราะห์ เช่น
อูตง นะเซะ แปลว่า ยถากรรม, โชควาสนา

อูปะ, ออบะ (ubat)
/uba', oba'/

- (คำนาม) ยา เช่น
อูปะ บือเค แปลว่า ดินปืน

อูปุ (ruput)
/upu'/

- (คำนาม) หนุ่ย เช่น
อูปุ ซาปะ แปลว่า หนุ่ยกก

อุเปาะฮ์ (upah)

/upoh/

- (คำนาม) จ้าง เช่น
 อาเมะ อุเปาะฮ์ แปลว่า รับจ้าง
 มาแก อุเปาะฮ์ แปลว่า กินค่าจ้าง, กินสินบน

อุลา (ular)

/ula/

- (คำนาม) งู เช่น
 อุลา ซื่อ-นโคะ แปลว่า งูเห่า
 อุลา ซื่อล่อ แปลว่า งูจงอาง
 อุลา แลแกะ แปลว่า งูทะเลชนิดหนึ่งมีพิษ
 รวยแรงมาก อยู่ในน้ำจืด
 อุลา กาเปาะ แปลว่า งูกะปะ
 อุลา ซาวอ แปลว่า งูหลาม

อุละ (mēngelit)

/ulei'/

- (กริยา) กล่อม (ให้นอน)

โอ (oh)

/ou/

- (อุทาน) เอ้ย, เอ๊ย เช่น
 โอ อาแบ แปลว่า พี่เอ๊ย

ฮาตี, ฮาตี (haje)

/haje, ajɛ/

- (คำนาม) คำนำหน้าชื่อสำหรับเรียกผู้สำเร็จ
 พิธีฮัจยี เช่น
 มูวะ ฮาตี แปลว่า การทำพิธีฮัจยี ณ นคร
 เมกกะ

ฮาตี, ฮาตี (hati)

/hati, atɪ/

- (คำนาม) จิตใจ, ใจ เช่น
 มาทอ ฮาตี แปลว่า ควงใจ
 ซาเกะ ฮาตี แปลว่า เจ็บใจ
 ฮาตี ลูวะฮ์ แปลว่า ใจกว้าง

ฮาบิฮ์, อาบิฮ์ (habis)
/habih, abih/

- (กริยา) หมค, หั่ว เช่น
ฮาบิฮ์ ลีจิง แปลว่า หมคเกลี้ยง
เตาะ ฮาบิฮ์ แปลว่า ไม่หมค

ฮาแย, อาแย (ayam)
/haye, aye/

- (คำนาม) ไก่ เช่น
ฮาแย ฉาแต แปลว่า ไก่ตัวผู้
ฮีนุ ฮาแย แปลว่า ไก่ตัวเมีย

ฮูจง, อุจง (hujong)
/hujoung, ujoung/

- (คำนาม) ปลาย, ยอด เช่น
ฮูจง ฉาแล แปลว่า ปลายทาง

ฮูแฉ, อุแฉ (hujan)
/hujɛ, uɛ/

- (คำนาม) ฝน เช่น
ปีแย ฮูแฉ แปลว่า ฤดูฝน
ฮูแฉ ถีโบะ แปลว่า พายุฝน

ฮีดง, อีดง (hidong)
/hidoung, idoung/

- (คำนาม) จมูก เช่น
ฮีดง มาจง แปลว่า จมูกโค้ง